

מסכת

מגילה

מן

תלמוד בבלי

ש"ס עוזר

הש"ס המסומן

לע"נ ר' עוזר ב"ר אלכסנדר הכהן ז"ל

בס"ד

הש"ס המסומן – מפת דרכים לדף הגמרא.

* על מנת להקל על הלומד לעקוב אחר משא ומתן הסוגיא (הוצאה פנימית) *

לפניכם מונחת גמרא שהיא תוצאה של שיטת הוראה המיושמת למעלה מעשרים שנה.
ב"ה זכינו שהיום יש מספר מגידי שיעור ומרביצי תורה שלמדו בדרך זו וממשיכים ללמדה לתלמידיהם.
במקור, גמרות הללו נועדו לשימוש במסגרת השיעור. מגיד השיעור אמור לתת הקדמה מראש לסוגיא מתוך הגמרא, ולאחר מכן הלומדים יעקבו אחר מהלך הסוגיא בעזרת הסימנים בעת השיעור.
אחת המטרות העיקריות היתה ליעל ולדרבן חזרות.
במשך השנים, לומדים שונים גילו תועלת רבה מהגמרות המסומנות גם בלימוד עצמי.
רבים העידו שראו מהסימנים ברכה בעמלם וביכולתם לזכור את הנלמד.
הוספנו בין השורות זעיר פה וזעיר שם מילות קישור שנלקחו כמעט כולן מפירוש רש"י כדי לשמור רצף החשיבה של הלומד, כמו כן הבסיס של הסימנים מבוסס על פי פירוש רש"י. הוצאה זו אינה מתיימרת להיות פירוש או תרגום אלא היא כעין "מפת דרכים".
מחשבה רבה ניתנה לכל סימון ופסיק, אבל בסופו של דבר הם בגדר הצעה. אנו מעודדים כל לומד להוסיף משלו.
אנו מאמינים בדרך ש"יהו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה".
גמרות אלו היו בפני תלמידי חכמים ומגידי שיעור שאמרו שראו בהן תועלת.

יהי רצון שנזכה לראות ברכה במעשה ידינו בריבוי לומדי התורה ויודעה להביא נחת לבורא עולם יתברך.

לפרטים: 02-6541693
052-5300710

USA: 718-471-6510

Rabbi Yitzchak Berkovits
Sanhedria HaMurchevet 113/27
Jerusalem, Israel 97707
02-5813847

יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים לינת הצדק
סנהדריה המורחבת 113/27
ירושלם ת"ו
ס"ג ירושלם תו"ו ינ קטרת תסר

Dear Friends,

I have had the pleasure of working with Rav Yehonasan Berger in the years I spent with Yeshivas Aish Hatorah and witnessed the success of his marking system in opening Shas to many who were about to give up on Gemara study altogether. I see it as an effective means of attaining clarity in the structure of the daf in relatively little time and would suggest it for those seeking independance in preparing the daf and retaining the basic shakla v'taria. Magidei Shiur should certainly give it serious consideration as a valuable aid to their tzibbur.

Sincerely,

Yitzchak Berk

הרב יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים
"לינת צדק"
ירושלים תובב"א

בס"ד

Gemara Markings
Your Roadmap for Traveling the Talmud Highway

It's just great to see the thousands of people joining the ranks of students of the Talmud in recent years. Lots of credit goes to Daf Yomi and the emergence of new yeshivos in America, Israel and the world over.

At the same time many of us might ask the questions – fine, I participated in the shiur – or – I learned it on my own but:

- Did I really follow what was going on?
- Sure I understand it line by line but do I have a picture of the whole sugya?
- How much do I retain?
- Do I really feel a connection to the Gemara itself?
- Am I motivated to return to the Gemara again once I've learned it?

The solution is found in one word – review ("chazara").

When we look at the daf Gemara we feel intimidated.

- It was clear in shiur but now to review; I don't want to read that translation again.
- I don't want to listen to that tape again.
- To repeat the daf – it's too agonizing.
- I have difficulty "seeing the forest from the trees."
- Where did the question and the answer begin?
- How much of the "braisa" (ברייתא) was relevant?
- Was Rav Huna responding to the תרץ or supporting it?
- Was Rav Ashi's comment relevant to the sugya or was he getting off on a tangent?

These concerns can be resolved. The "Gemara Markings", a system of geometric forms combined with standard punctuation and numeration superimposed on the traditional (Vilna) daf Gemara, has been successfully used by hundreds of learners and has resulted in a renewed enthusiasm in their learning.

After having learned with this system using this new edition of Gemaras many have expressed:

- I never realized that this is what the Gemara was trying to do.
- I was never able to follow a shiur so smoothly.
- This system has helped me remember entire sugyos just by recalling the structure and to tell you the truth, I didn't even realize there was a structure.
- I finally have a desire to review because I know I'll be successful.

We have received reactions from another significant group of people – Maggidei Shiurim who both prepare and present shiurim using this system. They state:

- It makes it so much easier for me to give shiur when the whole sugya is mapped out ahead of time.

- I have the feeling that they are all following me because I can easily refer back to particular names and statements or refer back to a highlighted point on the previous page.
- My children were sick this morning and I didn't have time to prepare and even so, I was able to give a clear and understandable shiur using my marked Gemara.
- I find that by using these Gemaras I can focus on content and detail – get a closer look at the "trees" not fearing they will get lost in the "forest."

This is what it's all about – great efficiency in presenting the Gemara with greater success in acquiring it.

This method of teaching the Gemara is the result of 20 years of development, revision and refinement. It has produced many successful talmidim, Maggidei Shiurim, Marbitzei Torah and individuals dedicated to spreading Torah to Klal Yisrael. Our primary objective is "Lehagdil Torah uleha'adirah" - להגדיל תורה ולהאדירה.

As stated above one of the main goals of this project was to increase the motivation to review by instilling the feeling and demonstrating "You can do it." In the course of time it became clear that many found the marked Gemaras a useful tool for independent learning. They found that with the learning background that they already had – they were able to rapidly get through the sugya with clarity without needing the assistance of translations or other support material.

In the current edition of marked Gemaras one will notice from time to time brief comments between the lines. These are not meant to serve as translation as much as they are designed to add explanation by offering connecting words or ideas to enhance the flow of the sugya. These comments are taken almost exclusively from "Rashi" unless otherwise noted. Likewise the basis for the symbols and structural notations is Rashi.

It is important to note that this edition was not designed to serve as a translation. It is rather a navigational tool – a roadmap to assist in increasing clarity as you proceed toward your destination – the מסקנת הגמרא.

Though much thought was given to the placement of each symbol and comma, this remains a "work" in progress. The authors encourage everyone using this edition to add their own comments and suggest their own innovations. Individual creativity is highly recognized.

We have coined as our motto:
"הוו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה."

"It is a virtue to toil in Torah but not get frustrated by it." The "Marked Gemara" has been brought to the attention of Gedolei Torah both in the United States and Eretz Yisroel. They acknowledged the value of all tools that endear the learning of Torah.

For more information, please contact us:
In Israel: 052-5-300-710
In USA: 718-614-8494

בס"ד

הש"ס המסומן

מהדורת "להבין ולהשכיל"

ישמחו השמים ותגל הארץ אודה לה' בכל לבבי שנותן לי הזכות לשבת באוהלה של תורה ולהגיש בפניכם מנחת העני הצעה צנועה כלי עזר ללימוד הגמרא.

איתא בברכות (ו:) "אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא" היינו שעיקר קיבול שכר הוא עבור שהלומד "יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם) ובאמת בחולין (עז.) רואים תיאור של רבא - "חריפא סכיניה", ורש"י מפרש: "לב פתוח לו בסברא". שאיפתו של כל בן תורה בלימוד היא להיות בעל סברה ישרה, שבבא היום יוכל לענות "כן, פלפלתי בחכמה והבנתי דבר מתוך דבר" (שבת לא.). כדי להגיע לכך אנו שוב פונים לרבא, הפעם במס' ע"ז (יט.) שם מובאים כמה מימרות שנוגעות לעניינו "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"י רש"י ד"ה ואח"כ יהגה - יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן...), ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (עיין רש"י שם) וכן עיין בשבת (סג.) "אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר" ע"כ, ורש"י שם (בד"ה דליגמר איניש) מסביר "לגרוס שמעתתא מרביה ואע"ג דלא ידע לכולהו טעמי". ושמא יאמרו שהיום עצות אלו לא נוגעות לנו? על כך אנו מוצאים בר' אלחנן זצ"ל הי"ד בספרו עקבתא דמשיחא (עמ' ל' בהוצאת בני תורה) "יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות! וכשם שהתורה נצחית היא כך גם עצת התורה נצחית היא!"

דברים אלו מקבלים חיזוק במשנה תוקף בספר אורחות צדיקים שער כז שער התורה עיין שם עמ' רע"ג - "... כמה היו דבוקים בתורה על כן זכו לרוח הקודש וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול וזמן רב והיו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד והיו חוזרים תמיד ולא פסקה תורה מפיהם והיו עושים כמו מעשה הראשונים כדאמרינן (ע"ז יט.) לעולם לגרס אנש ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ואמרינן (שבת סג.) מעיקרא ליגמר אנש והדר ליסבר, וכל זה אינם עושים עתה כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושי דחידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד, כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע וכו' (עיין שם המשך דבריו הנחוצים). יש להוסיף עוד ועוד בעניין זה אך אין כאן המקום להאריך.

שמנו כמטרה במהדורא זו להאהב התלמוד על לומדיו, לגרום חשק ורצון לחזור לשנן, לומר לחכמה אחותי את ושיקוים בנו האמור בקידושין (ל.) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" ובעירובין (נד.) "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעיתו מה טוב - אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו" ובתפילה שנוכל לומר די לצרותינו וכדמוכח במס' ב"ב (ח.) ש"אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ", עיין בברכות (מ"ז:) "אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" עיין רש"י שם (ד"ה שלא שימש ת"ח) – הוא הגמ' התלויה בסברה שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך והיא דוגמת הגמ' שסדרו האמוראים עכ"ל.

הרבה לומדים מתקשים בלימוד הגמרא, הסיבה לכך היא שבו בזמן הלומד נדרש לבצע ג' פעולות בבת אחת והם א. הכרת נושא חדש. ב. לתרגם את השפה הארמית. ג. לפענח את המבנה והמהלך המיוחד לתלמוד הבבלי לצורותיו המגוונות, נפרט אותם:

א. הכרת נושא חדש - אנו ממליצים להכין את המשניות עם מפרש שמסביר פשט בנושא.

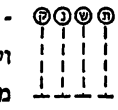
ב. תרגום השפה הארמית - קיימים ספרים שחוברו ע"י תלמידי חכמים יראי ה'.וניתן להעזר בהם.

ג. פענוח מבנה ומהלך דף הגמרא - אנו מציעים בפניכם מעין 'מפה', מילה זו תיטיב לבטא את התועלת שיש בשיטת הסימונים שלפניכם ע"י ההמחשה הבאה - לפניכם סרטוט של עיר שבו נראית גבולותיה החיצוניים ותו לא! סרטוט זה לא יועיל למשתמש שמחפש דרכו להגיע ליעד הנבחר, אולם כשיושלם הסרטוט עם קוים - רחבים וצרים מקוקוים ומפותלים שכל אחד מהם מראה על סמטה או רחוב ראשי, פסי רכבת או כביש, כבישים שבבנייה וכאלו שבתכנון, גינות ופרדסים, נהרות ואגמים, ככל שהמפה מפורטת וברורה יותר היא יעילה יותר! כמו כן הש"ס המסומן - נסיון לעזור ללומד למצוא את דרכו בשבילי מערבא נהרדע סורא ופומבדיתא.

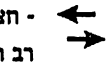
שיטת הסימונים - הוראות שימוש


- המסגרת תוחמת מקור תנאי - משניות ובריייתות שמובאים לאורך כל התלמוד לצרכי קושיא, סיוע או איזה סיבה אחרת. במהדורה הנוכחית יש התייחסות ל"חסוריה מחסרא והכי קתני" כאילו זה מקור תנאי וכן בכל תיקון מקור תנאי שמופיע בסוגיות (כמו "אימא הכי" וכו').


- סדרות - אמורים להבליט דברים שבאים בסדרה, לדוגמה: הגמ' מביאה מספר ת"ש (תא שמע) כדי להקשות על שיטה מסוימת, סביב כל ת"ש יופיע סימון סדרה. הסבה שישנם מספר צורות של סימון היא שפעמים רבות על הדף הנלמד יש כמה סדרות כמו - ת"ש להוכיח דעה מסוימת, רצף של מימרות מאותו רב, סדרה של עצות בקשר למאכלים מקבץ של ידיעות שמכנה המשותף שלהם אותו מספר (כמו שלשה דברים טובים ל... שלשה דברים קשים ל...), כדי להפריד בין סדרה לסדרה אנו משתמשים בצורות השונות.


- יבוא בזמן שהגמ' שואלת, מתרצת, דוחה, ומנמקת דברים. לפעמים העניין ממשיך לאורך מספר שורות ולפעמים משתרע על פני למעלה מעמוד גמ'! כדי להראות שכל השורות הבאות מטרתם אחת היא - אנו מסמנים במרווח שבדף בין הגמ' לרש"י או לתוס', סימן זה יתחיל מהשורה שבה מתחיל העניין עד השורה שבה יסתיים.

- פעמים רבות יש מלה או שתים שמחוזים עיקר הקושיא או ההוכחה לדברי הגמ' למרות שהוא מובא בתוך ברייתא ארוכה או כחלק ממימרא ארוכה, כדי למשוך תשומת הלב לאותם מילים או משפט אנו מסמנים בקו מקוקו או בפס מפותל. שימוש נוסף לפס עקום הוא להבליט את המילים שבהם הגמ' מציעה ריבוי אפשרויות כמו "איבעית אימא", "לישנא אחרינא", "או דלמא", "איכא דאמרי" וכו'.

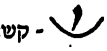

- חצים - אם יש צורך לחזור ולמצא דבר שנאמר לפני כן אנו מסמנים חצים במרווח בין הגמ' לרש"י, למשל רב הונא אומר הלכה מסוימת וכדי לבסס את הדין חגמ' מביאה ברייתא ארוכה שבה נמצא אותו משפט - אבל המשפט כבר מרוחק מספר רב של שורות הדין של רב הונא - החץ מקשר בין אותה שורה של הברייתא ודברי רב הונא שנאמרו לפני כן.

①②③ - מספור - כדי לעשות סדר בריבוי, למשל כשיש מספר תירוצים לאותו קושיא, או בזמן שיש ריבוי לשונות ①②③ בגמ' - "לישנא אחרינא" או "איכא דאמרי", ועוד שימוש רגיל כדי לעקוב אחר סדרות של דברים.

( ) - מרכאות יחידות נועדו כדי לתבר קבוצות מלים להיות משפט ולקוראם ברצף במקרים שאחרת הלומד היה מפסיק מוקדם וע"י כך לטעות בהבנה.

[ ] { } - סוגריים - מטרתם כדי לבודד קטעים צדדיים על מנת לשמור על רצף חשיבה. במקרים רבים תוך כדי מהלך של הגמ' פתאום מופיעה ידיעה שאינה קשורה ישירות לעצם שקלא וטריא של הסוגיא. כדי לאפשר שמירה על אותו רצף סומנו הידיעות הצדדיות בסוגריים כך שבלימוד הראשוני הלומד ידלג עליהם - יבין ביתר בהירות את עיקר הסוגיא ובסיומה יחזור וילמד את כל הגמ' כולל מה שחוא דילג לפני כן. במקרים מעטים קיימת תופעה שבתוך אותה ידיעה צדדית יש עוד עניין צדדי (צדי צדדים) אז יופיע קטע בסוגריים תוך הסוגריים.


- צורת קשת מתחת שני מילים - סימן זה מורה להמשיך את הקריאה במקום שהפסקה בקריאה איננה נכונה.

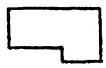
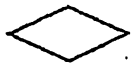
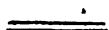
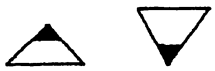
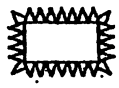

- קשת עם פסיק - מורה שיש להמשיך את הקריאה אבל עם הפסקה קטנה דוגמא: קמ"ל דלא.

מנסיון של שנים – שיטת הסימונם מוכיחה את עצמה כיעילה ללומד עם הזמן, הרבה ראו בה תועלת וברכה אבל רק לאחר שהתרגלו ולמדו בה מספר דפים.

נסיים בתפילה שנוכל להרבות בעסק התורה ובעמלה מתוך חשק ושמחה, וממילא נרבה גבולותינו בתלמידים ומלאה הארץ דעה, ונזכה לביאת גואל צדק ובניין ביהמ"ק במהרה בימינו.

© כל הזכויות שמורות תשס"ה

סימוני התלמוד

סימון	שם	תיאור	דוגמאות
	מסגרת	לחבליט מקורות תנאיים	תי"ש, מיתיבי, תניא, ת"ר, תנן, תנא, ורמינהו
	משולש	סידרן של שאלות או תוכחות (משולש הפוך מראה על כיוון חפץ)	תי"ש, מיתיבי, ואיבעיא, איתמיבה, "אילימא-אלא-לעולם"
	מעין	גם מסמן סידרן - במקרה שיש סידרה שניה על אותו עמוד	בעי, איבעיא להו, הדתא גברא
	פס כפול	"	
		"	
		"	
		"	
	"פייר-בוקס" מלבן אש	מסמן שם מאד מרכזי - שבדרך כלל דנים בשיטתו למשך עמוד גמ' או יותר	
	שאלה/ תשובה/ נקודה אחרונה קושיה/ דחיה	מסמנים ברירות בין תנאי ותנאי או רשב"א	
	קו-קו	להבליט מילים או משפטים מרכזיים	
	פס מפותל	כמו תנ"ל	בשלמא-אלא, תניתא אלא אי אשמעינן- אי אשמעינן
	חצים (ברירות שבין הגמ' והתוס')	אם הגמ' מתייחסת לשורה למעלה או לרף קודם - לתקל על החיפוש	
① ② ③ א ב ג	מספרים אותיות	ספירת תשובות או שיטות	
I II III	מספר רומי	ריבוי לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
׳ ״	מרכאות	לכלול יחד משפט (שאחרת לא היה נקרא כמשפט)	
[ ] { } - סוגריים		מאמר צדדי שבקריאה ראשונה מדלגים כדי לשמור על רצף הקריאה	
	קשת / חיבור	מורה להמשיך לקרא במקום שאחרת חיו מפסיקים	
	קשת - פסיק	לעצור אבל לא להפסיק	
. , ; : / ?	פיסוק	שימוש רגיל	
א או דלמא ב	'א או דלמא ב'	להבליט שתי אופציות כגון 'א-או דלמא-ב'	איבעיא להו

GEMARA MARKINGS

Symbol	Name	Description	Examples
	Boxed Text	Marks off Tannaic sources	ת"ש , מיתיבי, תניא ,ת"ר ,תנן, תנא ,ורמינהו
SERIES INDICATORS	**Triangle**	Series of related questions or proofs (inverted triangle represents proof in opposite direction)	ת"ש ,מיתיבי, ואימא, איתיביה, אילימא-אלא-לעולם
	Diamond	Similiar usage as above.	בעי ,איבעיא לחו, החוא גברא
	Double underline	"	
		Additional shapes needed for distinction when multiple series appear on one page	
	"Firebox"	Generally around a name, (sometimes on גופא or רבינא) Denotes beginning of a סוגיא which last at least an עמוד	
ש ק ת נ ד — שאלה קושיא תירוץ דחיה נסיוע	**Long Markings** (in margins)	Used to mark off a long question, answer or proof Or point	
	Dot-Underline	1. Focuses on main few words in בריייתא that prove or disprove points of the גמ 2. Contrast different statments 3. Focuses on the main few words of an אמורא'S statement (for easier back reference)	
	Squiggle-Underline	Highlights complimentary words Secondary use- May be used similiar to the Dot-Underline	בשלמא-אלא הניחא-אלא אי אשמעינן- אי אשמעינן
	Arrows (in margin)	Reference back to a (hard to find) previous point in the גמ	
1 2 3 A B C	**Numbers & Letters**	Numbering approaches of the גמ or for lists of הלכות	
I II III	**Roman Numerals**	Different לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
" "	**Quotes**	To denote: מסוק short phrase, short quote	
[ ] { }	**Brackets**	Side point-- can be anywhere from a line to an entire דף Bracketed section interrupts the logical flow of the גמ and can be skipped temporarily to maintain continuity of the סוגיא	
' '	Single quote marks	Read without pausing phrase contained within	
	Connector	Don't stop (in a place where I mistakenly might have stopped)	
,	**Comma-Connector**	Pause-- but don't stop	
. , ; : / ?	**Various Punctuations**	Common usage	
א או דלמא ב		Indicates two options of גמרא'S query	איבעיא לחו

מגילה

מגילה נקרתה בי"ת וכו'. פעמים בזה ופעמים בזה ונקמן מפרש ותוא: נת פתוח ונת יותר. נת פתוח מי"ת ונת יותר מפ"ת: מימס יהוסע. בגמ' מפרש לה: תנת שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. כלומר מאחר שהמוקפין קורין בט"ו ומתין מוקפין קורין בי"ד הרי הכל בכלל תו היכי תורה אור מכסתם כ"ת כ"ב כ"ג תנת שהכפרים נתנו להן תכמים רשות להקדים קריאתה ליום הכניסה יום אתי בשבת שלפני י"ד תו תמיני בשבת שהוא יום הכניסה שהכפרים מתכנסין לעיירות למפטר לפי שבתי דינין יושבין בעיירות בשני וחמישי כתקנת עזרא (ב"ק קף פני) והכפרים תינן בקונטרס לקרות וביכין קיקריתה נהם תחד מבני העיר ותת הפרימוס תכמים להתחמר ולבת ביום י"ד ופעמים ביום הכניסה בי"נ ופעמים שהוא בי"ת: תל תרבעה שבר לעיון כשבת שבת עיירות ומוקפין תומה קורין בו ביום. תתין קיימת המגילה בשבת נזירה שמא יטלנה בידו ות"ת יתמרו המוקפין עד תתר שבת הוא ליה פ"ת ותמר קרא ותת יעבור: תל להיות תתר שבת כפרים מקדימין ליום הכניסה. דהוה ליה י"ת ופפי תת מבטחת לה יום הכניסה שלפני פורים מוקדם לו דמיום הכניסה לת מקדימין: **גמ'** בי"נ מנלן מנלן דתכמים לתמר לקמן וכו'. ותכי פירוסת מנלן די"ת ות"ב וי"ג תזו לקרייה די"ד ופ"ת הוא דכתיב בקרת ותת מהדר גמרת מנלן בתמיה תת לתו תוכה היא תנת שהכפרים תקיטו עליהן כדבעינן למימר לקמן: כדי שיספקו. בימה פניין ביום פורים לבני תספיק לוכני מסודת פורים לבני העיירות: תמן תכי קתמרינן. תתן דמיבעיא לן מנלן תכי קתמרינן: **מכדי**. מדהקיטו הכתים על הכפרים להקדים על כרתך תתי שבתא הגדולה שהיקטו בימי מרדכי ואסתר תת שמתת הפורים והקיימת המגילה כולהו תכי זימני היקטו ונתו רשות לקרות: דלת מנלת דעתך. י"ד ופ"ת תקון הכתובין בעיניה ותו נת: תכי תתו רבנן. דבכריסו ותקנו תקנתת תתר והעירו להקדים בעיירה: **תנת פיעמת היקטו תקון. ניין דתיבעו תקון** ודלת דתתינהו בתעניה תתמר ליה דתיבעינן לן טכת דתיזו ותתן: **לענפיה**. ל"ת ות"ת תתפוקתן בספר: לימת קרא. תת ימי הפורים תלה בזמן דתתמת בזמן תתפורס להם: **ותכתי מיבעי ליה**. תלי דנקט זמנים לגון רבים: זמנ. תל מוקפין לתי כזמנ תל פרזים דתי כתוב בזמן הזה מתמת זמן תתר למיכן לי בשו ליקרו בתכריסו ותי בשו ליקרו בתחומין: זמניהם דומיא. דזמנם. רבינו תננאל פרזים בזמן הזה ומוקפין בזמן שהיה יהושע נלחם בהם ביום ט"ו לחדר אדר ונחו בי"ד ועשאוהו יום טוב ומשלוח מנות ומתנות לאביונים ומקרא מגילה ביום ט"ו ולא בי"ד ולא בי"ג ולא בי"ב ולא בי"א ולא בי"ה ולא בי"ו ולא בי"ז ולא בי"ח ולא בי"ט ולא בכ' ולא בכ"א ולא בכ"ב ולא בכ"ג ולא בכ"ד ולא בכ"ה ולא בכ"ו ולא בכ"ז ולא בכ"ח ולא בכ"ט ולא בל' ולא בא' ולא בב' ולא בג' ולא בד' ולא בה' ולא בו' ולא בז' ולא בח' ולא בט' ולא בי' ולא בי"א ולא בי"ב ולא בי"ג ולא בי"ד ולא בט"ו

ועוד תניא כותה מסדא מ"ס וסמ"ך כו'. השתא מלקא דעתך דמנלך מיירי בסתומות ותימה דכמסכת סנהדרין פרק הנשרפין (דף קד: ושם) מסמע מיפכא מדקתמר התם בשלמא פתוח ופתוח סתום סיפוי עליה דתמר רב מסדא כו' תלת פתוח ופתוח ופתוח דתך הקדמה לתי קולת היא לכפרים תין קורין לאחם תלת בזמנה תורה אור משום דקשיא ליה כו'. בתמיה: לפרזים. פיר בתין לה תומה ומתוך כך יציבתה נפון ופרזו ומרוחקין מסבירה לעטונה: מוקפין בע"ח. שהרי שני ימים בחודין הם ומדקבע להו חד לפרזים ה"ל למיגל בלא לוז. ותמהה עצר דכתיב במגילה שהייה לשונן כדרך שנתנו בו בתפת הגם: מאחו ועד טוס כתיב. שקיבלו עליהם פרזים דכתיב ויעלה ספרזים בכל מדינה ומדינה כמלך לחשורוש וגו' נקיים עליהם ותע"ב דלא כתב הוא וטוס בבלי קרא בין דכתיב בכל מדינה ומדינה כדרך שנתנו בו בע"ח בשנה לחשונה: ומשני כשושן. כיון דלא רמז לך בכתוב זמן במוקפין לימה הוא ותשמחן שושן שעשו בע"ח מסתברא שחושו היום שייר למוקפין: לשמחן עשייה. דמשמע ויום טוב שהוא לפרזים בי"ד ומוקפין בע"ח: זכירה. קריאת המגילה: מנלן. שמקבע להם זמן לפרזים בתרבעה עשר הא בהלי קרא דעל כן היהודים הפרזים יושבים בכפרים עושים יום טוב ועושים אותו יום לרבינה כמרי לפרזים עשייה הוא דכתיב: לימקע זכירה לעשייה. הלכך זמן אחד להם: וכתיב התם. בביאת הארץ כימי משה ויהושע לבד מעבי הפרזי סרבה מאד: מה להלן מימות יהושע. ולא גרסינן מה להלן מוקפין תומה מימות יהושע דהא פרזים לאו מוקפין תומה ניהו: לאו כלן מימות יהושע. לאו פרזים. להכי אתמר כלן במשנה הלן בפרזי דיהושע קאמר ולפני ללאחר כן נעשה מוקף הוי פרזים לענין מגילה: פרזי פרזי. לאו גמיר גזירה שוה מרבים ולין לאם. כן קיבלה מרבו: מעלמא הלמ לאם. כן גזירה שוה הכי קאמר הלמ שושן לשאר מוקפין. לי ילפינן הך גזירה שוה מיהך הלמ שושן שבשושן כתיב פרזי הוא ולא לחלק בין שושן שבשושן לשאר מוקפין. דילפינן הם שהוקפה יהושע: החיל ועשאה הם עם. שמיהו לסם גם מחר לעשות הם היום להרוג בשונאיהם שני ימים על הלילה לא נתן יד ולקח בזה שלל: מדינה ומדינה למחרת. נכי זכירה ועשייה כתיב: והימים ההלה נזכרים ונעשים וגו' משמע מדינה ומדינה כמקבלה ויעד ויעד כמקבלה למדט שיש מנהג חלק במדינות ומקבל בחלק בין שושן לשאר מדינות. ויקרא לחלק בין שושן לשאר מדינות ולא"ע שהלק היה בכלל פרזים. הכי גרסינן תלת לרי יהושע בן נון בשלמא מדינה ומדינה כתיב: תומה מימות יהושע. הכי כל המוקפין תומה מימות יהושע בן נון קרחה רבני מוקפין תומה מימות יהושע בן נון היא דאיכא בינייהו. דתניא בתוספתא דמגילה (פ"ב) חומה שהקיפוה מימות יהושע בן נון ולא נפלה אפילו בזמן הזה! ומשום דקשיא ליה דרבי יהודה אדר' יהודה מוקים לה לבריתא כרבי יוסי בר יהודה? רב אשי שמיע ליה דאיכא דתני לה כרבי יהודה ואיכא דתני לה כרבי יוסי בר יהודה ומדקשיא ליה דרבי יהודה אדרבי יהודה אמר מאן דתני לה כרבי יהודה לאו דווקא מאן דתני לה כרבי יוסי בר יהודה דווקא: כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר וכו': מנהני מילי אמר *רבא דאמר קרא °על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות וגו' מפרזים בארבעה עשר מוקפין בחמשה עשר ואיכא פרזים בארבעה עשר מוקפין כלל לא? ולאו ישראל נינהו, ועוד °מהודו ועד כוש כתיב, ואיכא פרזים בארביסר מוקפין בארביסר ובחמיסר כדכתיב °להיות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר [בו] בכל שנה°אי הוה כתב °את יום ארבעה עשר וחמשה עשר' כדקאמרת השתא דכתיב °את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר °אתא °את°ופסיק:רני בארבעה עשר ותני בחמשה עשר בארביסר מוקפין אי בעו בארביסר בחמיסר? אמר קרא בזמניהם-זמנו של זה לא זמנו של זה ואיכא בחליסר? כשושן, אשכחן עשייה זכירה מנלן? אמר קרא °וזימים האלה נזכרים ונעשים" איתקש זכירה לעשייה. מתני' דלא כי האי תנא דתניא °רבי יהושע בן קרחה אומר כרכין המוקפין חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר מ"מ °רבי יהושע בן קרחה? כי ששים: °מה ששים מוקפת חומה מימות אחשורוש וקורין בחמשה עשר אף כל שמוקפת חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר, ותנא דידן מ"מ? °לילך °פרזי-פרזי: כתיב הבא °על כן היהודים הפרזים" וכתיב התם °לבד מערי הפרזי הרבה מאד° מה להלן [א](מוקפת חומה) מימות יהושע בן נון אף כאן [ב](מוקפת חומה) מימות יהושע בן נון בשלמא רבי יהושע בן קרחה לא אמר תנא דידן דלית ליה פרזי אלא. תנא דידן מ"מ לא אמר °רבי יהושע בן קרחה, מ"מ דהא איתי ליה פרזי פרזי? הכי קאמר אלא ששים [ג] °לעבר °כאן לא כפרזים ולא כמוקפין: אמר רבא ואמרי לה כדי °שאני ששים הואיל ונעשה בה נס בשלמא לתנא דידן היינו דכתיב °מדינה ומדינה ועיר ועיר °מדינה ומדינה-לחלק בין מוקפין חומה מימות יהושע בן נון למוקפת חומה מימות אחשורוש עיר ועיר נמי לחלק בין ששים לשאר עיירות אלא לרבי יהושע בן קרחה בשלמא מדינה ומדינה לחלק בין ששים לשאר עיירות אלא עיר ועיר למאי אתא? אמר לך רבי יהושע בן קרחה ולתנא דידן מי ניחא כיון דאית ליה °פרזי °מדינה ומדינה° למה לי? אלא קרא לדרשה הוא דאתא וכרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי *°כתך עד כמה אמר °רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא °כמחתן לטבריא מיל, *ולימא מיל? הא קא משמע לן דשיעורא דמיל במה הוי? °כמחתן לטבריא *ואמר °רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא °מנצפ"ך צופים אמרום, °והכתיב °אלה המצות"- *שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה? °ועוד° האמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס

ומוקים לה לבריתא כר' יוסי בר יהודה ומי אמר ר"י בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בומנה ורמינהי "א"ר יהודה "אימתי, מקום שנבנסין בשני ובחמישי אבל מקום שאין נבנסין בשני ובחמישי אין קורין אותה אלא בומנה מקום שנבנסין בשני ובחמישי מיקרא. קרינן ואפילו בזמן הזה! ומשום דקשיא ליה דרבי יהודה אדר' יהודה מוקים לה לבריתא כרבי יוסי בר יהודה? רב אשי שמיע ליה דאיכא דתני לה כרבי יהודה ואיכא דתני לה כרבי יוסי בר יהודה ומדקשיא ליה דרבי יהודה אדרבי יהודה אמר מאן דתני לה כרבי יוסי בר יהודה לאו דווקא מאן דתני לה כרבי יוסי בר יהודה דווקא: כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר וכו': מנהני מילי אמר *רבא דאמר קרא °על בן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות וגו' מפרזים בארבעה עשר מוקפין בחמשה עשר ואיכא פרזים בארבעה עשר מוקפין כלל לא? ולאו ישראל נינהו, ועוד °מהודו ועד כוש כתיב, ואיכא פרזים בארביסר מוקפין בארביסר ובחמיסר כדכתיב °להיות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר [בו] בכל שנה°אי הוה כתב °את יום ארבעה עשר וחמשה עשר' כדקאמרת השתא דכתיב °את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר °אתא °את°ופסיק:רני בארבעה עשר ותני בחמשה עשר בארביסר מוקפין אי בעו בארביסר בחמיסר? אמר קרא בזמניהם-זמנו של זה לא זמנו של זה ואיכא בחליסר? כשושן, אשכחן עשייה זכירה מנלן? אמר קרא °וזימים האלה נזכרים ונעשים" איתקש זכירה לעשייה. מתני' דלא כי האי תנא דתניא °רבי יהושע בן קרחה אומר כרכין המוקפין חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר מ"מ °רבי יהושע בן קרחה? כי ששים: °מה ששים מוקפת חומה מימות אחשורוש וקורין בחמשה עשר אף כל שמוקפת חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר, ותנא דידן מ"מ? °לילך °פרזי-פרזי: כתיב הבא °על כן היהודים הפרזים" וכתיב התם °לבד מערי הפרזי הרבה מאד° מה להלן [א](מוקפת חומה) מימות יהושע בן נון אף כאן [ב](מוקפת חומה) מימות יהושע בן נון בשלמא רבי יהושע בן קרחה לא אמר תנא דידן דלית ליה פרזי אלא. תנא דידן מ"מ לא אמר °רבי יהושע בן קרחה, מ"מ דהא איתי ליה פרזי פרזי? הכי קאמר אלא ששים [ג] °לעבר °כאן לא כפרזים ולא כמוקפין: אמר רבא ואמרי לה כדי °שאני ששים הואיל ונעשה בה נס בשלמא לתנא דידן היינו דכתיב °מדינה ומדינה ועיר ועיר °מדינה ומדינה-לחלק בין מוקפין חומה מימות יהושע בן נון למוקפת חומה מימות אחשורוש עיר ועיר נמי לחלק בין ששים לשאר עיירות אלא לרבי יהושע בן קרחה בשלמא מדינה ומדינה לחלק בין ששים לשאר עיירות אלא עיר ועיר למאי אתא? אמר לך רבי יהושע בן קרחה ולתנא דידן מי ניחא כיון דאית ליה °פרזי °מדינה ומדינה° למה לי? אלא קרא לדרשה הוא דאתא וכרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי *°כתך עד כמה אמר °רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא °כמחתן לטבריא מיל, *ולימא מיל? הא קא משמע לן דשיעורא דמיל במה הוי? °כמחתן לטבריא *ואמר °רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא °מנצפ"ך צופים אמרום, °והכתיב °אלה המצות"- *שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה? °ועוד° האמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס

מומה מימות מחשורוש למחין מוקפין מימות מחשורוש: פיר ופיר למחי. הכי כל המרזים מוין ולכל המוקפין מוים ולין מילוק בין פיר ופיר: וכר' יהושע בן לוי. וכתוב לה מיירי כלל לחת ס"ק בל פיר ופיר הכמוך למדינה כמותה: נילון לכרך. וקוקין בע"ח הכמוך תע"ב שלוט גרלה, כרלה תע"פ שלוט ממוך הכי מפרש לקמן: מד כמה. תשיב לה ממוך: מנלפ"ך. כפל לומיות: טופים לתמרום: ומקוקין בע"ח. ולכך לא מיירי בכלל חת ס"ק בל פיר ופיר הכמוך למדינה כמותה: נילון לכרך. וקוקין בע"ח הכמוך תע"ב שלוט גרלה, כרלה תע"פ שלוט ממוך הכי מפרש לקמן: מד כמה. תשיב לה ממוך: מנלפ"ך. כפל לומיות: טופים לתמרום: ומקוקין בע"ח. ולכך

רבינו חננאל

קורין אותה אלא בומנה. ר' יהודה אליבא דשמואל אי נימא אליבא דר' עקיבא אפי' בזמן הזה קורין אותה בי"א ובי"ב ובי"ג. והא תקנת אנשי כנה"ג הן. אלא הראי ר' יהודה אליבא דרבנן ובזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתם מיהא קורין בי"א ובי"ב. תיובתא ר' יוחנן. איבא דאמרי א"ר [יוחנן] זו המשנה דברי ר' עקיבא הן. אבל בי"א בזמן הזה ובשאל ופסקלכן ה"א ביניהם מפסקלכן בקריאת המגילה כי בעת קריאת המגילה מחלקין משה פרזים לעצמם ום ש לחיו ן לחן מוקצה אין קורין אותה אלא בזמנה בי"ד תניא נמי הכי רב אשי קשיא ליה ומי א"ר יהודה הכי אבל בזמן הזה ושאל ופסקלכן בה אין קורין אותה אלא בזמנה. ותני ל"ל כך אנו שונין ומפסקנין. ופירש אם חפנים כתיקנם שיהלין ישראל להעמיד דתניתין ואין פליגין מכנה"ג) אין קורין אותה אלא בזמנה. אבל אנו כך שנינו. א"ר יהודה אימתי מקום שנבנסים בב' ובה' שאין נבנסים אין קורין אותה אלא בזמנה. מקום שנבנסים בב' ובה' מיהא קורין בי"א ובי"ב ואפי' בזמן הזה. ושפיע ליה לרב אשי דאיבא מאן דתני לה לבריתא כר' יוסי בר' יהודה (**) וזקא הוא דלא תקשי לך רב' יהודה אדר' יהודה: כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו. ומקיפנא בבם' פרזים. כתיב הבא על כן היהודים הפרזים הישובים בערי הפרזות עושים את יום ארבעה עשר. וכתיב התם לבד מערי הפרזי. מה לחלן דכתיב הפרזי ועקי למי מוקצות דמשמע דמיפות יהושע בן נון כמו הכן קורין בט"ו ואיפשה מוקפין חומה קורין בי"ד ופ"ו. ופוקינן או הוה כתיב את יום י"ד ופ"ו כדקא אמרת. השתא כתיב את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר. שמעינן הני בי"ד הני בט"ו ליה מאן דעביד ב' ימים לכל מקום ומקום יומו יום אחד. תוב ליכא למימר דמוקפין אי בעו בי"ד או בעו בט"ו דהא פרשינן לעיל מדכתיב ומניחן ויישבין דכל חד בזמנו. וזמנו של זה לא זמנו של זה. כלומר אין הפרזים קורין בט"ו ולא המוקפין בי"ד. ואומר בי"ב בלומר מוקפין אי בעו בט"ו. אי בעו בי"ד. ופוקינן כשושן מה שושן אע"ג דלא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון קרי בט"ו. ואיתקש ובזהה לעשייה דכתיב ויהיום האלה נזכרים ונעשים. מתני' דלא כר' יהושע בן נון דאמר מוקפת חומה מימות יהושע בן נון קרי בט"ו. ואשקשינן בשלמא לתנא דידן כתיב מדינה ומדינה עיר ועיר. מדינה ומדינה לחלק דאע"ג דאמר רבי"ל כרך וכל המסוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרך. ובבה יהיה מוצף לכרך המסוך לו שיחשב כמו כרך. ואוקימנא מיל בטבריא וזה שיעור המיל:א"ר יהושע ור' חייא בר אבא מנצנפ"ך צופים

מבטלין כהנים מעבודתן לשמוע מקרא מגילה. וקאמר לעיל מבטלין *והלא לאחר הקריאה יש הרבה שהוא לעבודה ויש לומר דכיון דמהלאיל היום הוי זמן עבודה ושם מניחין לומר בקריאה משום הכי קאי ביטול וא"ת ויעבדו עבודתן מיד ואחר כך יקראו המגילה לבדה וי"ל דעדיף לקרות עם הצבור משום דהוי פרסומי ניסא:

חיישינן שמא אך הוא. פירש ריב"ח דדוקא תוך לעיר [היכא דשכיחי מיקין] כגון בשדה ובלילה וכן היה יהושע לר' טל ירימו בשדה רחוק ממחנה ישראל אבל במקום שבני אדם מצויין לית לן למיחש דלא שמעי ולא מיקרי בלילה כעיר] כתבו גם ליתמי היכי כתבינן ניחום שמא אך הוא [ולא נכתוב] אד דאמרי ליה בבבלה דכתבה ולא תכתבן דפריך ליה גמרא מגילת גבי מי שהלך בצור פרק המקבל (ניפין דף פו: ושם):

אבוש במלחמה ממיד של בין הערבים. קשה למאי דמוקי לה בשמואל תלמוד תורה כמלוי לפי שהיו מריס על העיר כל ישראל לכל שכהנים למאי לית ליה היו מקריבים התמיד וי"ל דלפי שהלחין לית ליה במקומו כדאמר פרק הדר (פירוכין דף פג:) וכהנים עסקיון לתת לחמן ולי"ת והיכי מצמם ליתנו דקרא דכתיב בשמיד ומשמיד תורה ויש לומר דמדקאמר הכא תמה הכי קאמר בשביל שלמוד תורה כתוב לכתוב תורה זה לגריו לו בשביל הקרבנות שמגיעים עליו מגריו:

עירה כתבי. פי' ריב"ן על שלמוד תורה כתבי דכתיב ביה ומשה כתבו לכם [לחם] הבילה מזמה (דברים לג): **יולן** יהושע בלילה ההוא כתוב בתוך שעמק. לית ליה כתבי קרא כן לילה כשבר על יריחו כתיב ולן בלילה ההוא בתוך העמק ובשביל שלמוד תורה כתוב לכתוב תורה זה לגריו לו בשביל הקרבנות שמגיעים עליו מגריו:

[ועי' תוס' פירוכין שב נגלחי ולין פ"ם]

[יהושע]

[ועי' תוס' שמא קמצ. ופירוכין שם: ד"ה כשכיתב ובשו"ת ח. ד"ה שמא ותוקפת כ. ד"ה דכתיב ומשמע מה: ד"ה משמע]

רבינו חננאל

אמרתם. כלומר האחיות הללו הכתים תקנם. *ואקשינן ואלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ותרצינן לשלם מהקנים היו. וכן היה ספורת בידם מעבירים לדורות המתורגם ב א מ צ ע תיבה. והמתחלים בסוף תיבה ושבתם חזרו הצוציפורים. והיא שיר אשר תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי ר' אליעזר ור' יהושע באשר לשרו אותו כך ליפרחה לאחרים. ושל נביאים יונתן בן עזיאל אמרו כפי שהיה ספורת בידם של חכמים מפי הני זכריה ומלאכי. תרגום של כתובים נאמע מן חשמים לגלותא משום דאית ביה קץ משיח. ואקשינן והא תרגום של תורה ביתי עורא והא דכתיב (ויקרא) (ויקרא) בספר תורת האלהים

א) ס"ה דגילת מגמס שנות נלה ונמס לא נלה ומגלי שכן מגילה נגזלה ממנו שכיו נגיחים ומס לא נלה זה היתה בפעים שני

ב) [וכן גירסת כאנקלוס מה: ופי' כפוף דכתיב ד"ה וילן וכו' מגיל דכתיב יהושע כאשר משמרו וכו' ע"ם כפוף ד"ה מיד וילן וכו']

בפשוט. ואמרינן מפורש זה תרגום ושום שכל אלו מפוקים. ריבינו בקדמה זה פיפוק מפעים ואמרי לה אלו המפורות. ותרגום אין תרגום מיהמה אחד בירושלים ובבל אלא מקפי עזרא ושבעיתו ורבא דאמרי ואתא אונקלוס ויפה היה לאומרו בצבור. פירוש מילי דאורייתא מינלין. בלשון רבנן מפורשין הן. אבל של נביאים מפותרין הן. דומא לחלי התרגום של זה ומפוקו ביום ההוא ינהל המפער בירושלם בספר הדרימון וגו'. לא תירגו ידעינן פירושא דהאי מפוקא ולפיכך נדשקע השלם שבילה תפעמים שהיו בעלמים. וראיתי אני דניאל לבדי המראה וגו'. מאן ניתו אנשים שהיו זה ובני זכריה ומלאבי. ולמה נשלה תורה גדולה עליהם. דאע"ג דאינהו לא חזו מלייהו חזו: וכיון דמרינה ומרינה (ויא) לדרשה הוא דאתיין כראשון דשפחה [ושפחתה] מאי דרשת בה ואסיקנא משפחות כהנים ולוים. וכהתניא כהנים המזעסקין בעבודתן לוים בהכנס וישראל בעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. אם הכהנים מבטלין עבודתן ת"ח לא כל שכן. ואקשינן וכי עבודה הפחדה מדברי תורה מחבטיב ויחי בחיות יהושע בירושלים ויש עיניו וירא והנה וגו' ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי. א"ל אפש בשלחם תמיד של

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ו מהלכות מגילה הלכה ו סמג עשין ד עור ב ע"ש ג"מ פי' מיימו פסקים ב:

ליקוט נפי' לתרים

ג"ל פריך כ"לוסבני מסוס [ג"ל למרן]

גליון השים

נמ' שכחוס ומהרו ויסרוס. נלקמן יח ע"ל: סרס מד ע"ל: שם מוקמים בפר תמיד. פי' ירושלמי דמסכתין פ"ל הלכה ה: שם בפסקת דלמחר. פי' כ"ל יז ע"ל תוד"ה ולכל: רשי"ו ד"ה ויקרלו כו' בספר עזרא כתיב. עי' פוסק יב ע"ל בכ"י ד"ה אלו מהר ופ"ה שם: תוס' ד"ה מבטלין כו' ולכל לחר כו'. עי' פסקי תוס' פרקין פרק ב:

מויק כתי [עי' תוס' ב"ק נ: ד"ה כדמתניתם]

[עי' תוס' ב"ק נ: ד"ה ומשמעון]

[סנהדרין נב:]

[שם נד.]

[שם פ"ם]

[פרקין ו. ושם ליתא ר"י אמר שמואל]

[יהושע ב]

[מכות יג:]

[מגילה מה:]

[סנהדרין שם]

[יהושע ה]

מסורת השים

כגם היו עומדין. שהיתה מקיקטן מצני עבריהן הלכך אמר לותיהם יש להן מקום לכך ללה מ"ם וכמ"ך היתה כתיב (ודוקא בסתומים) ולפנר היה ל לומרן כך (כריימה) דלכ תמלל בסתומין וכי לתמר כך דרכי ירמיה בפתומין והכי מוכח בפרק הכונה במסכת שבת ללה ה"ל *פריך לה מילתא דשויא לתרוייהו: תורה אור

*מכוה הוו בו'. ולומתן דסוגיא דגמ' *(להקשות) דכר שחיט על דמלת ומעמידה על טריפה מפי רבי ע"ב: שלה יבנו מחלוקת. לפרש מקרלות הסתומים: קן מזית. בספר דניאל: ויקרלו בספר מורם התלהים וגו'. *בספר עזרא כתיב: זה מקרלי. לשון עברי של תומה: לפסוקים. היינך נפסקין: פיסקי לטעמים. הגיעה קדוש טעמים: שלמלת תרגומא דהלי קלה בו'. שלה מניט בכל המקרל הספר להדדיעון בבקעה מניהו ויוכלן תרגמו לשני הספידות הדדיעון בדמיה גלגל (מלכים ב כג) ויקציהו בבקעת מגידו כדמפרש בספר מלכים (ב כג): ולחינה נביאי. שר של בית אביהם: שלייהו. שר של כל חדם למעלה: ליכוף. יולע: ויבדלו במעמדו. עומדין על תמידי לבור בשעת הקרבן כדתנן בתמכת טעניות (דף פו.) תשמעו להקריב לי במועדו היכך שומר שם ליט עומד על גביו תיקנו נביאים הרשעונים כ"ד משמרות על כל משמר ומשמר היה מעמד בי: והיכי עביד הכי. שהשמועה לו לכתיב ויפול על פניו ויבשתו: לחם ביעלמם בי. כתיב שהיכיבו פתה בלחי לט נמדין תחלת דברי המלוך החשיון בשני דברים לחם כלומר כשהעריב היום היה לכם להקריב תמיד הערב ובמלחם לחמו ובשהיתם במחרב העיר תגם שלין זמן מלחמה בלילה [משהחין]: ושמרתם. שהות לילה היה לכם לעסוק בתורה שהרי לילכם נלחמתם בלילה: שתם בלחמי: מיד ולן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. לח בלחמו בלילה כתיב הלח בלילה שלר של בעיות וכי קלחר מיד חזר יהושע מלברון וכשכח לילה מחר במטר שכח בתורה:

דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא, אידך עדיף מיניהו דאיהו חוא ואינהו לא חזו, כי מאחד דלא חזו מ"ם אינבעיתו? אע"ג דאינהו לא חזו, מזליהו חזו, אמר רבינא שמע מינה האי מאן דמיבעית, אע"ג דאיהו לא חזי, מזליה חזי, מאי תקנתיה? ליקדי ק"ש, ואי קאים במקום המטופת לינשוף מדוכתיה ארבע גרמידי, ואי לא, לימא הבי עיזא אחרינא. דבי מבדי שמינא מינאי: והשתא דאמרת מרינה וכדינה, ועיר ועיר לדרשה משפחה ומשפחה למאי אתא? אמר רבי יוסי בר תנינא להביא משפחות כהונה ולויה שמבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה דאמר רב יהודה אמר רב *כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן מקרא מגילה תניא נמי הבי כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה מבאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה ועבודה כמגילה קל וחומר מעבודה: חמורה מתלמוד תורה והכתיב *יחי בחיות יהושע בירחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו [וגו'] וישתחו *(לאפיו) *והיכי עביד הבי והאמר רבי יהושע בן לוי אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חישינן שכמא שד הוא? שאני התם דאמר ליה "כי אני" שר צבא ה' "ודלמא משקרי? נמרי דלא מפקי שם שמים לבטלה *אמר לו אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה, אמר לו על איזה מהן באת? אמר לו עתה *באתי מיד ג) יולן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק אמר רבי יוחנן מלמד

ב) ס"ה דגילת מגמס שנות נלה ונמס לא נלה ומגלי שכן מגילה נגזלה ממנו שכיו נגיחים ומס לא נלה זה היתה בפעים שני

מלמד שהלך ולן בשומקה של הלכה. כל זמן שהכינה ולמדו שרויין שלא במקומן לסורים בחמשים המטה לו גרם ליה הכא דמה שייך כלן ובפרק הדר (עירובין נה:) גרם ליה דקתני שנעקם יהושפט על שבטל ישראל ורבים* ול' דמה שנעקם שלא היה לו בן זכר היה על שבטל ישראל מחמשים מדה כגרד מדה לכל אחד עונש כח לו על בעול תורה:

מענות. טלן עוטה לחתת מקונטת לחתת תומרת והשחר עוטה מטפחות יד על יד לו על יד לו על פניה: **אין** מועד כספי תלמיד חכם. ויש שמועה כספיהו דמי: **כל** שכן תענוכה ופריס. שמותר להספידה מע"ב דמכטל ממקרא מגילה לגמרי מ"ח מטה ממור מתקרא מגילה: **מת** מטה עדיף. לאו דווקא מת מטה והוה הדין לכל מיתה שבעולם מבטלים תלמוד תורה להוליכם לגלי לייתי דנקט בשמוע גבי ולאחותו מת מטה ה"ג נקט תלמוד תורה ומת מטה*: **מת** מטה עדיף. הקשה הר"י לאחתן למה לי קרא חישוק ליה מק"ו ומה ת"ח דחמירא מבטלין משום כבוד המת כלאחר ס"ב דכתובות (דף יז. ושם) וי"ל דה"מ למתן דקרי והני ומתני לעיל טלי לאו כלום הוי שלא לגלות קרי ותני לה לעיל כולי האי והכא מייתי בשם מגילה דלא קרי ותני ומשום הכי עדיף קרא דולמחוטו: **ברך** שחין בו'. ול"ל דמייתי בשחין כרכים התורים בתלמוד לבבל המוקף חומה מימות יהושע בן נון לפלוג לון בו' בטלנים קורין בט"ו וה"ג ומשמע דפריך כשמוך מחי קמ"ל תניא ליה היא עיר גדולה כו' ומפני כרך לילטריך ליה מע"ג דמקלעי ליה מעלמא ולא ליתא לדפלוג במוקף חומה מימות יהושע בן נון לעיל בו' בטלנים הוה ליה למימר מוקף מימות יהושע לפלוגי ליה דתקשי ליה מע"ג דתניא חומה דיהושע שהגיע מן התורים וגם מקלעי ליה מעלמא דהוי רבותא טפי לגלי מ"מ דכמוקף מימות יהושע לא לריך ו':

כרך שיש ובכותל הוקף גדון בכפר. פירש הקונטרס לבטלנין בכי ערי חומה לחייב וה"ג משמע מדמייתי קרא דכי ימכור וקשה דלפ"ם למחני גבי הא דתני אחר דיני דבתי ערי חומה ושוד קשה לפ"ם בן בלילי גדון בכרכי התלוים דתייק בכותל ל"ג לבטלנין מגילה מיירי מכל מקום מיימי קרא דכי ימכור לתשמועינן דחומה דמתניתן גבי מגילה בכרכ"ג היא עיר גדולה ולא תחמה לקמן (דף ה:) למימרין דבבית חומה תומה תע"ג דתין לה דין ערי חומה מ"מ קורין אם המגילה בט"ו (ג) דהם מוקפין חומה כיון דמגיעת מחיצותיהם וה"ג היה לו לומר כשיש ובכותל הוקף כיון דמכסיף ומגיעת וי"ל דשחני בבבל דכיון דחזיק להיקף יש מהני להיקף חומה לגבי מגילה גם כן דין הוא שיקראו המגילה בכ"ו שהרי היקף שלה קודם ליישוב והוי כשחר היקף דמהני בשחר ערי חומה לכל יש ובכותל הוקף לא מלינו בשום מקום דחשיב חומה שלה ות"ח לקמן בפרקין (שם) דקתמר אחר לו חומה פרט לשור תגר פי' שתגרות חומות שלה כגון שהבתים מוכוכים יחד בעגול והוי כמו חומה סביב לעיר ולמה לי קרא חישוק ליה דה"ל יש ובכותל הוקף שהרי לא גמרה חומה העיר עד שגמרו כל הבתים וים לומר דקרא לחתן לשמועינן דאפילו היכא דקיים לן שלא כר' חנינא שגמרו כל הבתים לפילו הכי לא חשיב היקף ולריך לומר להה דקתמר גדון ככפר מייבי דליכא ' בטלנים דאי יש שם עשרה בטלנין לחמלי גרע מעיירות גדולות דהוו ב"ד: **ורבנן** אלא. רבי מלינהו כרבי יוסי דאמר לקמן (דף ה:) אפילו כפר שאין בו עשרה בטלנין נדון ככרך לכל דבריו ואפילו הכי לא מלינהו לרבנן דלעולם אין נדון ככרך אלא אם כן יש בו עשרה בטלנין ואמר אביי דכרך שהקיפוהו מלך מלכי קדם ואפילו אין בו עשרה בטלנין נדון ככרך ואפילו יש בו עשרה בטלנין אין נדון ככרך אלא אם כן ה

מסורת השס"ם

לוד וחוט וגיד התרשים. מצרי בנימין היו כדכתיב ובני לפעל עבר ומפעס ושמר הוא בנה את לוד ואת חוט וגו', ובספר דברי הימים מיחסו על שבט בנימין ונמרת גמיר לה רבי יהושע בן לוי מדרכיה דמותה מומה ממוון יהושע בן נון ובמתני' דערכין תנן מרחי מיכייהו דקא מני לוד וחוט לגל ערי תורה אור

לוד וחוט וגיד התרשים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו והני יהושע בנהי והא דכתיב °[ו]בני אלפעל בנהי דכתיב °ואלפעל עבר ומשעם ושמד הוא בנה את אונו ואת לוד ובנותיה, ולפעמיך (ח) אמא בנהי דכתיב °ויבן (*אמא את ערי הבצורות אשר ליהודה) אמר ר' אלעזר הני מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו, תרוב בימי פילגש בנבעה ואתא אלפעל בנהי, הדור אינפול, אתא אמא שפצינהו דיקא נמי דכתיב °ויאמר ליהודה נבנה את העירים האלה" מכלל דערים הוו מעיקרא ש"מ *ואריאל "נשים חייבות במקרא מגילה *שאף הן היו באותו הנס ואמר רבי יהושע בן לוי °פרזים שרחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום, מאי אריא פורים אפילו °ת"ח נמי דתניא °משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג פורים איצטריכא ליה מהו דתימא נגזור משום °דרבה קמ"ל *ואריאל °חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר °אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי °סבור מינה °למקרייה בלילא ולמיתנא מתניתין דידה °ביממא, אמר להו רבי ירמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא בנן דאמרי אינשי *אעבור פרשתא דא °ואגרנייה איתמר נמי אמר רבי חלבו אמר עולא בידאה °חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר °למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך: אלא שהבפרים מקדימין ליום הכניסה: א"ר. תניא רבמים התקילו על הבפרים להיות מקדימין ליום הכניסה *כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכין למיטרא

לרבי יהושע לתמוטינן דחוט מוקפת מימות יהושע ומסתברא מסתמא שלימה היא בפרק בתרא דערכין (דף נב.) ויש לומר דלגב דתמריך לתמוטינן לוד וגיד התרשים תנא נמי חוט בהדייהו:

הא לגופעל בכתבו. קשה חמי לגופעל בפרק בתרא דערכין כי תני גוונא? וי"ל דהתם לא תנן חנא חוט והיה יודע דמלי למימי לגמוטי מרי לגוט הוו לגבל הכא דהוו ג' בשלשתן לא שייך למימר שהן כשלוחן:

נשים חייבות במקרא מגילה. מכאן ממעט שהנשים מוציאות את האנשים ידי חובתן מדלא קתמר לשמוע מקרא מגילה וכבי נמי ממעט בערכין (דף ב: ושם) דקתמר כל כשרים לקרות את המגילה ומסיק כל כשרים לתקוני מתי ומצני לתקויי נשים ממעט להוציא לאפילו תנשים וקשה דמומטום אין מוציא לו את מיט ולא אחין מיט ותנדרוניטום מוציא את מיט ואין מוציא את אחין מיט ופסיפת דלא עדיפא הכא מתנדרוניטום וכן °פסקו הס"ג דהכא מוציאה מינה אבל לא להנשים וי"ל דסלקא דעתך דלא חייבו °והכל חייבין כשמיעה כשרים נשים וקטנים:

שאף הן היו בכותו הנס. פירש רשב"ם שעיקר הנס היה על ידן כשורים על ידי לתמר בתעטה על ידי יהודים בפסח שבשושן לדקיומו שכותו החר נעלו °וקשה ולעשון אחד הן ממש שהן עשו ולפירושו היה לו לומר שהן לכך נרמזה לי אחד הן היו בשבח להשמיד ולהרוג וכן בפסח שהיו מקוטרגות לפרעה במלרים וכן בחטה בגזירה שימה מאד עליהן. גבי מגה יש מקשה למה לי היקשא °דכל שיעט בכל מחלל תמן יעט בקום אחד מגה מיפוק ליה מפסח שהן היו בכותו הנס וי"ל דמקום אחי פעמת לת מחייבת אחת מדלכבן אי לאו מהיקשא וכיוצ יוסף לית ירושלים מיהן

דהא דתניא כמיפוק מגזירה שוה ס"ו ס"ו דתני הכוסות כדפי' [ופי' תוס' פסחים קנב ד"ה הין]

פסק תלו טוכרין (פסחים מב: ד"ה מלקה"): פרק בתרא דערכין (ערכין כח.) ותמר על הנשים בתפלה וכהודאה ויש אחין לומרים כשם שאתמרו תכמים (ערכין שם.) לעולם לא ישאל אדם צרכיו לא בג' ולתשובה ולא בג' צרכים אחרונה ושמות הוא שהרי הלי מעמת לת מי אלא לאחרים ולא לעצמו בלשון יחיד אבל בשבתות ויו"ט שאדם מבקש צרכיו לעצמו ואומר אבינו אבינו את (כל העניים שבצרותינו אפור) [שרי מצורה] ביחידה ורי כל הצרים אבא בנאם והלא [בנויים] היו. אלא אלעזר שמצינו. כך יש לפרש אלעזר שמצינו. כרכין השוקעין חופה פשוטה יהושע בן נון מקרשות ומשלחין מצורעין מחוץ ואי"ר יהושע נשים חייבות לשמוע מקרא מגילה שוה הן היו באותו הנס. כלומר שאם הן היו בכלל לתשבחיר לחיות ולאבד. פרש שהל לחיות בשבת. פי' אם הל מ"ר לחיות בשבת פרוזא פרזים לבני כרכין שואלין ודורשין בענינו

יח א מיי' פ"ח מהלכות מגילה הלכה ח סמג עשין ד טוש"ע ח"ח סי' תרפט סעיף ח:

יט ב מיי' שם הלכה יג:

כ ג מיי' פ"ג מהלכות מגילה הלכה ח:

כא ד מיי' פ"ח מהלכות מגילה הלכה ג סמג עשין ד טוש"ע ח"ח סי' תרפט סעיף ח:

ג"ל ערי מצורה ביהודה]

[ערכין ג.] [שבת כב. פסחים קמ:]

[מגילה פ"ב]

[נקמן כ.]

[נקמן כ.]

הגהות הב"ח

(ח) גמ' ולפעמיך הא ואבי ליהודה מכאן ליהודה מגלה לתגר ר' מגלה:

[נקמן כ.]

[נקמן כ. נקמן יט.]

[נקמן כ. נקמן יט.]

[סוטה יח:]

[פסחים מג:]

[ופי' תוס' פסחים קנב ד"ה הין]

גליון השס"ם

תוס' ד"ה כשים וכו'. עי' פסחים כב. ד"ה סוכה דף נה ע"ב תוס' ד"ה ישתם: פסח כי' מסה דמתי' בי' מסלה לשבתי כוכבי, עי' נקמן דף מו ע"ב וכוונתו דף כם ע"ב ד"ה [כתוב מחוק לת מגלת מסלה לשוטתה לכל כתיבתו בי' מגלת מסלה ד"ה כתב נוסף ע"ב מגלה ומסלה מגלת מגלת לשון מסלה ד"ה כם ע"ב ד"ה מגלת מכל ומ"ב סוף כתב לעניו כשוטתה בשוטי]

רבינו חננאל

לוד וחוט ניא התרשים מוקפת חומה וכו'. כלומר דיימינן מרכותיב ויבן אמא את [כל העירים מצורה] ביהודה וכי כל העירים אמא בנאם והלא [בנויים] היו. אלא אלעזר שמצינו. כך יש לפרש השוקעין חופה פשוטה יהושע בן נון מקרשות ומשלחין מצורעין מחוץ ואי"ר יהושע נשים חייבות לשמוע מקרא מגילה שוה הן היו באותו הנס. כלומר שאם הן היו בכלל לתשבחיר לחיות ולאבד. פרש שהל לחיות בשבת. פי' אם הל מ"ר לחיות בשבת פרוזא פרזים לבני כרכין שואלין ודורשין בענינו

של יום: פרו דתימא נגזור משום דרבה. דאמר הכל חייבין במקרא מגילה ואין הכל בקיאין בה נזדרה שמא ישלנה פי שאינו בקי ויקל אבל פי שבקי ויעבירנה ר' אמות ברה"ר קמ"ל. וחייב אדם לקרות את המגילה

ויעבירנה תרכב חמות ברכות הרכיב. קשה לחמלי לא קתמר ווילימה מרכות היחיד לרכות הרכיב דתורתא דמילתא הוי עפי ויש לומר דהרב"ש ז"ל לא סבר מהגילה קיימת כבר ברכות הרכיב ויעבירנה תרכב חמות בגווה ועי"ל דלהכי לא נקט מרכות היחיד לרכות הרכיב לפי [שלפעמים] שאין עם חיוב חמלת ("כיון) שלא היה עקירה לחשובה לפי כך כגון המפקיר פפיס מוזיי לזוזים וממלך עליהן להולילן דפסור מהלי פעמא (שבת דף הכ): **ויעבירנה** תרכב חמות ברכות הרכיב. חבל מילה בשבת אין לחמות דהא תמירא "בכך בכרעו עליה "ג. ברייתות וגם אין לחדם מל חלא חם כן הוי בקי דמכמה ים בדבר לך בקחל לר"י הלוי אין מוקפין במועלי יום ככפורים והלא לחמור לעקום מלחכה "עד שיבדיל ותו שמא ילך חלל בקי כדחזיקין בר"ה שחל בשבת וחם כן היה לנו למיקם להלי בזירה וחיכן דמקום למיקם דמקיפת שופר חכמה ואין מלחכה וגם לא חיישינן שמא ילך חלל בקי דמקום מקיפה חחת "שלחינה חלא מקום זכר ליוכל לא לחמריך כולי הלי כלחם הכמה לחורייתא היל ולריך שלשים קולות וכיצד שמועל לומר דזוקק בשבת וכר"ה חלם מעבירו לרכב חמות ברכות הרכיב לילך ליסורת דחורייתא כהא ולחי ים לחוש לכל במועלי יוה"כ דלפילו חם מעבירו ד' חמות ברכות הרכיב לא הוי חלא לילך ליסור דלרבן בהא ולחי לא גזר דהוי גזירה לעזירה:

ורב יוסף חמר מפני שעיניהם של עניים כשועות לפקרת מגילה.

פ"כ ע"ל דרב יוסף לא פליג לחלמיה דרבה הכא גבי שופר ולוב ליכא מעמא לחריגת מכל מקום קחמר הכא מעמא לחריגת מקום ליכא נפקותא מיהא במקדש ליכא שבות ותפ"ה חמר מקום שלי סבירא להו דקחמר רב יוסף:

קום

אפשר כאן ר' יוסי דתניא "חל להיות בערב שבת מקפין וכפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בו ביום רבי יוסי אומר אין מקפין קודמין לעיירות אלא אלו ואלו קורין בו ביום מ"ט דתנא קמא דכתיב "בכל שנה ושנה" מה כל שנה ושנה אין עיירות נדחין ממקומן אף כאן לא ידחו עיירות ממקומן ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין עיירות נדחין ממקומן אף כאן לא ידחו עיירות ממקומן ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין עיירות קודמות למוקפין אף כאן נמי עיירות קודמות למוקפין? שאני הבא דלא אפשר מ"ט דר' יוסי "בכל שנה ושנה" מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות אף כאן אין מוקפין קודמין לעיירות, ואימא "בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה "זמנו של זה לא זמנו של זה אף כאן "זמנו של זה לא זמנו של זה, ואימא "בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות אף כאן אין מוקפין קודמין לעיירות שאני הבא דלא אפשר, וסבר רבי עיירות לא דחינן ליום הכניסה ותניא *חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה "ועיירות גדולות קורין בעי"ש ומוקפות חומה למחר *"ר' אומר-אומר אני הוגיל ונדחי עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה הכי השתא תתם זמנם שבת היא התגיל דנדחי ידחו הכא זמנם ערב "שבת במאן אולא דא דאמר רבי חלבו א"ד הונא פורים "שחל להיות בשבת הכל נדחין ליום הכניסה, הכל נדחין מלקא דעתך והא איכא מוקפין דעבדי למחר! אלא כל הנדחה ידחה ליום הכניסה כמאן? כרבי, דכולי עלמא מידה "מגילה בשבת לא קדינן מאי מעמא *אמר בבבל הכל חייבין בקריאת מגילה *) (ובתקיעת שופר) ואין הכל בקיאין במקרא מגילה נזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמד ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים והיינו מעמא דשופר והיינו מעמא דלולב רב יוסף אמר מפני שעיניהן של עניים נשואות "במקרא מגילה תניא נמי הכי "עיני שאמרו בפרים מקדימין ליום הכניסה "נובין בו ביום ומחלקין בו ביום "עיני שאמרו אדרבה "משום דאמר "הוא, אלא] "יהיאל ואמרו שבפרים מקדימין ליום הכניסה נובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשואות במקרא מגילה "אבל

*) [ליתא בכ"ה לנוסח וכ"י ומ"ש ב"ש מסכ"ל מתוק ז]

שמחה

למימרא דתקנתא דבכרין היו. הכא הל להיות בשני כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ואם איתא ליקדמו ליום הכניסה? הוו להו עשרה ועשרה לא תקינו רבנן. הל להיות בחמישי כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ואם איתא ליקדמו ליום הכניסה דאחד עשר הוא! מיום הכניסה ליום הכניסה לא דחינן מא שמעת "אי יהודה "אימתי במקום שנוכנסים בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסים בשני ובחמישי אין קורין אותה אלא בזמנה ואי סלקא דעתך תקנתא דכרכין היא משום דאין נכנסים בשני ובחמישי מפסדי להו לכרכין! לא תימא "כדי שיספקו מים ומזון אלא אימא "מפני "שמספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכין": ביצד חל להיות בשני בשבת כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום: מאי שנא רישא דנקט סידורא דירחא ומאי שנא סיפא "דנקט סידורא דיומי? אידי ואידי דמיתפרי ליה נקט סידורא דיומי: חל להיות בע"ש וכו': מתני' מני? אי רבי אי רבי יוסי "אי רבי דתניא חל להיות בע"ש כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה ומוקפין חומה קורין בו ביום "ר' אומר-אומר אני לא ידעי עיירות ממקומן "אלא אלו ואלו קורין בו ביום מאי מעמא דת"ק דכתיב "בכל שנה ושנה" מה כל שנה ושנה עיירות קדמות למוקפין אף כאן עיירות קדמות למוקפין ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין נדחין עיירות ממקומן אף כאן לא ידחו עיירות ממקומן? שאני הבא דלא אפשר "ר' יוסי "בכל שנה ושנה" מה כל שנה ושנה אין עיירות נדחין ממקומן אף כאן לא ידחו עיירות ממקומן ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה עיירות קדמות למוקפין אף כאן נמי עיירות קודמות למוקפין? שאני הבא דלא אפשר מ"ט דר' יוסי "בכל שנה ושנה" מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות אף כאן אין מוקפין קודמין לעיירות, ואימא "בכל שנה ושנה "מה כל שנה ושנה *זמנו של זה לא זמנו של זה אף כאן "זמנו של זה לא זמנו של זה, ואימא "בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות אף כאן אין מוקפין קודמין לעיירות שאני הבא דלא אפשר, וסבר רבי עיירות לא דחינן ליום הכניסה ותניא *חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה "ועיירות גדולות קורין בעי"ש ומוקפות חומה למחר *"ר' אומר-אומר אני הוגיל ונדחי עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה הכי השתא תתם זמנם שבת היא התגיל דנדחי ידחו הכא זמנם ערב "שבת במאן אולא דא דאמר רבי חלבו א"ד הונא פורים "שחל להיות בשבת הכל נדחין ליום הכניסה, הכל נדחין מלקא דעתך והא איכא מוקפין דעבדי למחר! אלא כל הנדחה ידחה ליום הכניסה כמאן? כרבי, דכולי עלמא מידה "מגילה בשבת לא קדינן מאי מעמא *אמר בבבל הכל חייבין בקריאת מגילה *) (ובתקיעת שופר) ואין הכל בקיאין במקרא מגילה נזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמד ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים והיינו מעמא דשופר והיינו מעמא דלולב רב יוסף אמר מפני שעיניהן של עניים נשואות "במקרא מגילה תניא נמי הכי "עיני שאמרו בפרים מקדימין ליום הכניסה "נובין בו ביום ומחלקין בו ביום "עיני שאמרו "אדרבה "משום דאמר "הוא, אלא] "יהיאל ואמרו שבפרים מקדימין ליום הכניסה נובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשואות במקרא מגילה "אבל

*) [ליתא בכ"ה לנוסח וכ"י ומ"ש ב"ש מסכ"ל מתוק ז]

שמחה

בב א ב מי' פ"ל מכלכות מגילה כלכה יד:

[עי' תוס' ר"ס כפ: ד"ה שמת ותוס' סוכה מג. ד"ה ויעבירנה ותוס' ביצה יח.]

בב ג מי' שם כלכה יג מוק"ש פ"ח סימן תרנא סעיף ו:

כד ד ה מי' פ"ב שם כלכה יד מוק"ש שם:

[ירושלמי פ:]

רבינו חננאל

כו'. הכפרים מקדימין ליום הכניסה משני שבפקיקון פים ומזון לאחיהם שבכרכים. ואקשינן הלא עזרא אתר שבאו לא"י ובנו הבית תיכן קריאת התורה בב' ובה' ובשנתה בשבת. ובימי מרדכי ואסתר שהיו בימי כנסת הגדולה לא היתה תקנה זו ואין שם עיירין יום הכניסה. ואיך אמר משנתינו אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה ומצאנו בתלמוד א"י כך. וכי מרדכי ואסתר מתקינין שבימיהן כראשון לאחיהם שבמדינות ליום הכניסה ולתקן יום הכניסה לחיות קורין בשח"ע בב' ובה'. וא"ר חנא נמי מי שפירש את השנה שבשבת למקרא שבשבתה ושעורה פרינה ופרינה ועיר ועיר. כיצד חל להיות בשני כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפין חומה לשתר: ירושלמי כל דתי דתנינן חל להיות בארביסר אנן קיימין. א"ר יוסי מתניתא אומרת כן. ומוקפת חומה למתר. א"ר יוסי לית כאן חל להיות בשני דאם מקלע שמא רבה (ע"ש) תר בשבא אף על גב דאם חל י"ד באדר להיות בשני או בשבת יבא פמח בב' או ב"ו לא הביאה השמנה לחוסף שחלו בשבת אלא מרחר דיסוי נקמ. ותני קאמר אילו חל להיות בב' אין מקדימין וקורין בה'. (קורין בה') דסיפא דכתיב ליום הכניסה לא דחינן חל להיות בע"ש בפרים קורין בי"ב. חל להיות בשבת כפרים ועיירות גדולות קורין בי"ב. חל להיות בשבת בפרים קורין בי"ב. ואקשינן ופ"ש מעיקרא נקט סידורא דירחא כר' דחינן מגילה נקראת בי"א בי"ב. פי' נקט תנא בי"א להיות בי"ב לחדש בחדש. ואח"כ שנה חל להיות בשני בב' בה' בשבת באחד בשבת. ותרקנן אייתי דתמתניתין ליה נקט סידורא דיומי. פי' אלו שנה תחנא סדר יסי התדש ושנה חל להיות ב"ר באחד בשבת בשבת בפרים מקדימין בה' ליום הכניסה שהוא י"א לחדש. חל להיות יום ב"ר קורין בב' בי"ב. ואם חל להיות בב' קורין הבפרים ליום הכניסה שהוא י"ג לחדש. הנה נמצאנו הימים מתחלפים מאחד בשבת ליום רביעי. ומיום ד' יחזור ליום ה'. וכן בשבת ובע"ש כסדר הזה לפיכך אותו סדר הימים של שבוע. מני מתני' דקתני שאם חל י"ד להיות בע"ש בפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בע"ש או ר' אומר אומר אני לא שיקדמו מוקפות לעיירות אלא מוקפות ועיירות קורין בו ביום דרבינן משופרו דן. ואקשינן ומבר ר' לא ידעי עיירות ממקומן. ותניא חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בע"ש ומוקפות חומה למחר ביום ראשון. ר' אומר אומר אני ישראל ונדחו עיירות מיום י"ד ידחו ליום הכניסה. ופרקינן הכי השתא התם שבת ומנם ולהדחות עומדים ידחו ליום הכניסה דכתיב "נובין בו ביום ומחלקין בו ביום "אע"פ שאמרו אדרבה "משום דאמר "הוא, אלא] "יהיאל ואמרו שבפרים מקדימין ליום הכניסה נובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשואות במקרא מגילה "אבל שמחה. ס"ם אומר רבה הכל חייבין במקרא מגילה-ואין הכל בקיאין בה כו'. כראשון היינו מעמא דשופר. כלומר הוא נזירה היא שמא יעבירם ד' אמות ברה"ר. ואפקינא בסס מפני מה אין לילך דחתה שבת ביום טוב ראשון הלא מצותו מן התורה אפי' בגבולין. ואוקימנא משום דלא ידעינן בקביעא דירחא ומספק לא דחינן שבת והיינו מעמא דמגילה והיינו מעמא דשופר. רב יוסף אמר מפני שעיניהן של עניים נשואות למקרא מגילה. וכיון שקורין ליום הכניסה כך נובין ומחלקין מעות של פורים ביום הכניסה. אבל

*) נראה דחסר ונ"ל ליה מלנו ליה מעות פורים אחל בשבת כל כמהכי יהיה ליום ככניסה ול' כיון וכו'.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה סידורא וכו' אל לעיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה' נ"ב כי:

גליון השס

תוס' ד"ה ויעבירנה כו' עד שבת דף קנ ע"ב: בא"ד שבותים הלכו מי' שבת דף קיד ע"ב תוס' ד"ה ומפני ליתמי:

[תוספתא פ"ל]

[לעיל ב.]

[תוספתא פ"ל]

[נקמן ב.]

[לעיל ב.]

[נקמן ו.]

[נקמן יח.]

[נקמן ב.]

[נקמן יח.]

פסחים שם. סוכה מב: ר"ה כה: [ביצה יח:]

שמחה • שלא מלכל ומשתה : בזמנה • כ"ד מתוך שהיא חובה ט"ה **הוה** מוכיח ותם ליה רב להא דלכ' למטי • מכל מקום הלכתא ביום עצמו כל יחיד ויחיד קורין לחודה לפיכך ביחיד להכל קורין ט"ה כותיה דרב להא ר' יוחנן (נ) ליתיה כותיה פרק שני (דף יט:) ולימא פרכוה גם : שלא בזמנה • כגון כפרים המקדימין ליום ט"ה דקתני הקורא במגילה כהלכתה בין הכתובים ("יומא) ומסיק הא הכניסה לין קורין לחודה הלא בשלמא דקתני ביחיד ניחא דלא בעי מנין אלא בעי מנין ביחיד הא בעי' בציבור דבעינן פרסום ניסא : ובב' ביחיד הא בעי' בציבור דבעינן פרסום ניסא : ובב' יותנן הלכה כרבי יותנן וכ"ש הכא דקיימו כחד שיטתא ועוד דרב חמי תלמיד דרב הוא *ורביט יוסף ליט ירושלים פסק דלמ' ביחיד לית ליה וכן נמצא בתוספתא כ"ש שהביא ברייתא דבעיי הלא שלא בזמנה בעי' ביחיד ולא בעי' בציבור ואפ"ה קתני ביחיד ולא בעי' בציבור אלא ש"מ ביחיד בעי' בציבור ואפ"ה קתני ביחיד

ורחץ בקרונה של ציפורי • לאו דוקא בקרונה אלא כלומר בציפורית ואם תאמר מאי ליריח לרחוץ לאכול כמי מוכר כדתניא בר"ה (דף יח:) לוין גרה ולוין שלום רע מתניתין לא רע לוין מתניתין ויו"ל לכיון דקבלוהו כבר תבוטיו של עלמא מתמהי גם הם קבלוהו: **ובקש** לעקור תשעה קקה היכי מצלי לעקור ט'. כתב נגמרי והא מתניתין (תענית דף ב:) כל המוכל ושותה כתאנה כתב ליט רוחה בנחמה של ירושלים ושוד והא לוין בית הין יכול לבטל דברי בית הין תבינו לומ"ל גדול השתו בחכמה וכמין ויש לומר דלא רצה לעקרו "אלא מתוכרת שית בו יומר מחלר תעניות לי נמי יש לומר דלא לעקרו מתשיעי ולקבעו בעשירי כדאמר ר' יוחנן (שם שם:) "ליט הוה הסם קבעתיה בעשירי: **שאורים** בהספר • הציב רש"י וכי מי נתן כח בימי מגילת אסתר לדחות תעניות "לי ליתא בהספר כאמר מקום בכתיב ימי משתה ושמחה והא תניא לכולי עלמא נהגו בו היכר אלא לא הוי אלא לענין שתין טפלין על פניהם אלא הוי יום גרה אלא יום שמחה: **ורא** רבי בשביעית הוה: גרסינן (ו) בימי אנטיוכוס כשהיו יחד כדאמר בשם ע"ז (דף י:) מרגה לשחרר בני מבריית ממנו לפי שהיו תלמידי חכמים דקאמר ליעביד מבריית קלנית: **דברים** המותרים ואחרים נהגו בהן היכור-קקה דהא רבי היתיר בית שתין ע"י ר' מחיר שאכל שם עלה של ירק בשוק (דף ו:) וי"ל דהתם לא נהגו היכור אלא בשעות וכאן מיירי בדבר שנהגו בו היסורא בשתין: **מעשין** שמחה דומיא דכיון שאר כיוצא דבשמוך (ז) אבל שאר כיוצא שרו ואין לך שמחה ושתן גדול מזה"): **מעשין** הזה עומד אלא יהו שמים כלל "ואחרי שתבטה כתב שאחרסין בו אבל לין לפרש ממעשין אבל שמים קלת לשם כן היה לו לפרש היסורי מה הוא קורא ממעשי שמחה

רבינו חננאל

פירושו הגיעה כ"ו הגיעה מאחרין כלומר כל ימי הזב מאחרין מיום לחבירו. אבל אם שלמו ימי הזב לא דחגן מי שלא הגב (נדה נו:) בי"ם הראשון של הג הגב והלך כל הגל כלו עד י"ם אחרון של הג עבר הגיל בו'. רב אשי אמר רבי קאמר אפי' עצרת דהגיעתה הרי יומא הוא אי אקלקי בשבת מאחרין הגיעה לשחר כדחגן ומדרין שאם מבוא לאחר השבת יום מבוא לאחר השבת שאחרים אחרים היא שאחרים אין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים ואין הלכה כשמואל: רבי נחמן בשביעית בשורים אוקימנא דר' יהודה משיאא ליה השביעית ירושלים היא ורבי בר הנשיאה הוא ורבי נחמן באורליאר נחמן בר'. ואפוקינא אפי' תימא ביובלות הספר ותענית קבילו עליהו וכי אחרים הספר ותענית כלו אלמא כדתניא בשבילת הענית ארבעה וחמשה פרוא אינון אלא לפרספר ואחר רבא לא נצרכא אלא לאחר את של זה בזה פ"ו לאחר לפן כרך ב"י בספר בפ"ו ותענית ולבן אחרים בהספר ותענית בני ימים הללו. אבל אלמא אינו אסור אלא מי שנתנו בני אותו מקום איסור על עצמם כדתניא דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור למלאכה [אי אתה ר' ש א' להתירן בשבתות] ורב דלפייה לאחרא גברא ולא צמח ניתניה מקום שלא נהגו לעשות מלאכה בשורים הוה. איבעית אימא רבי נחמיה של שמחה נמי דחגן עבד אלו ולא נהגו משמעון בשמא ובחתן כו' וחגנו בנין של שמחה נחמיה של שמחה מכלל שאינ"ם שאסור לעשות מלאכה בשמחה מותרת לי *) דיוא מן התעניות הראשונות שנינו עבד אלו ולא נהגו ב"ד בזורין ג' תעניות אוכלין ושותין מבע"י ואסורין במלאכה כו' ללמדך שאע"פ שאסורים במלאכה מן התעניות הראשונות בנין של שמחה נחמיה היה **) לפיכך בא שתה לאשר אשי' אלו שהיו בתן סותרין עד שתה ומפני שתן של שמחה ותן בשורים אע"פ. שאסורים במלאכה בנחמיה של שמחה מותרין תן לפיכך אשרנו רד' נחמיה של שמחה שהיא אבורנקי של מלכים נמצ. רבי ורחן בקרונה של ציפורי בתמז ובקש לעקור תשעה באב ולא הודו לו אמר לפניו רבי אבא בר זבדא רבי, לא כך היה מעשה אלא תשעה באב שחל להיות בשבת הוה ודחינוהו לאחר השבת ואמר רבי האיל ונדחה ידחה ולא הודו חכמים, קרי עליה "טובים השנים מן האחד". ורבי היכי נעבד נחמיה בפורים והתני רב יוסף שמחה ומשתה ויו"ט: שמחה" מלמד שאסורים בהספר "משתה" מלמד שאסור בתענית "ויום טוב" מלמד שאסור בעשיית מלאכה אלא רבי, בר ארביסר הוה וכי נחמיה, ברחמיסר נחמיה, אינו והא רבי במבריא הוה ובבריא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון והא חזקיה קרי בבבריא בארביסר ובחמיסר, מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא אי לא? לחזקיה מספקא ליה לרבי פשיטא ליה, ורבי פשיטא ליה מי שרי והכתיב במגילת תענית* את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר יומי פוריא אינון דלא למספד בהון ואמר רבא לא נצרכא אלא לאסור את של זה בזה ואת של זה בזה? הני מילי בהספד ובתענית אבל מלאכה יום אחד ותו לא, אינו והא רב חייה להתוא גברא דהוה קא שדי ביתנא בפוריא ולטייה ולא צמח ביתניה? התם בר יומא הוה, רבה בריה דרבא אמר אפי' תימא (ח) ביומיה, הספד ותענית קבילו עלייהו, "מלאכה לא קבילו עלייהו: דמעיקרא כתיב "שמחה ומשתה ויום טוב" ולבסוף כתיב "לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואילו יום טוב לא כתיב, ואלא רב מ"ט למיזה להתוא גברא? "דברים המותרין "ואחרים נהגו בהן איסור הוה ובאתריה דרבי לא נהוג ואבעיים אימא לעולם נהוג ורבי נחמיה של שמחה נחמ בדתנן "עברו אלו ולא נעגו מעטין במשא ומתן בבנין ובנטיעה באירוסין ובנישואין ותנא עלה "בנין = *בנין של שמחה, נטיעה = נטיעה של שמחה איזהו בנין של שמחה זה הבונה בית חתנות לבנו איזו היא נטיעה של שמחה זה הנוטע *אבורנקי של מלכים [נופא] "חזקיה קרי בבבריא בארביסר ובחמיסר מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא אי לא ומי מספקא ליה מלתא דטבריא והכתיב "ועוד מבצר הצדים צור "וחמת בקח וכנרת? וקיימא לן *דקת זו טבריא? היינו טעמא דמספקא ליה משום דדחי גיסא שורא דיסא רות, אי הכי אמאי מספקא ליה, ודאי לאו חומה היא דתניא "אשר לו חומה" ולא שור אינר "סביב" פרט למבריא שימה חומתה לענין ברת ערי חומה לא מספקא ליה, כי קא מספקא ליה לענין מקרא מגילה מאי פרזים ומאי מוקפין דכתיבי גבי מקרא מגילה: משום דתנני מינלן והתנני לא מינלן והא נמי מינלן אנדלמא משום דתנני מינגו והתנני לא מינגו והא נמי מינגיא, משום הכי מספקא ליה, רב אסי קרי מגילה בהרצל בארביסר ובחמיסר מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא אי לא איבא באמת אמר רב אסי האי 'הוצל דבית בנימין' מוקפת חומה מימות יהושע היא. אמר רבי יוחנן כי הוינא טליא אמינא מלתא דשאילנא לסביא ואשתכח

*) [ופי' קוס' יעמוס מגי ד"ס מגילה]

בייתי: (ג) ד"ה כר מרכיסר סוס לא היסס עיר מן: (ד) ד"ה ומחל פלס נגן נגין על שמחה נמיטה נטיעה וכו' והכ"ל שם פרק ב"ה ומשיטה כי' על שמחה פס"ד: (ה) ד"ה סביב וכו' ומשנכת תומה סביב: (ו) תוס' ד"ה והא רבי וכו' סביב נמנגיא בימי: (ז) ד"ה ממעטין וכו': ומשיטה דבסמוך דבכל שמחה נוהג תפור לאחר שבת אבר הוצל ונדחה ידחה ולא הודו לו חכמים: נוסף חזקיה קרא מגילה בבבריא ב"ר

*) מלה דנ"ל דכתב בממעטין כרלשונות וכו'. **) דמרי רבינו חגן מיכון נמור לכתורה דסיתן תמצי דבמעטים צנור שלמור כמלאכה יפי' שמחי נגין על שמחה ונ"ש ושי' נחמיה כיממעטין.

גליון השי"ם תום' ד"ה ממעטין ר"ל וכו' ותמיהי מפ"ב. עיין פסחים דף כה ע"ש ונ"ש:

[פיכום מיס טעפין וקיים• עיכון ערך קרונה]

(ג) מן המקפין: ובוכרית מוקפת חומה מימות יהושע • לקמן יליפין מקרא: וכי פשיטא ליה • שהיה מבני המיסר מי שרי כתרכיסר כמלחמה: **לת** עברכת • כמגילת תעניות שהרי כבר כתוכין במגילת תמחר שאסור בהספד ותעניות אלא לאחר פסחים: זורע פשתן: כר יומיה הוה• שקדלו בו בני עירו: תפילו תימא בר יומיה הוה נגרסי' רבי שנטע נטיעה ביום שקדלו בו נטע ודקא קשיא לך יום טוב אחסור בעשיית מלאכה ההוא קרא דכתיב שמחה ומשתה ויום טוב כתיב מעיקרא קודם קבלה לבל בשעת קבלה לא קיבלו עליהן אלא שמחה ומשתה ולאסרן בהספד ותעניות לבל יש להו קיבלו עליהן: וכתחריה רבי לא נהגו היכור בדבר: **נטיעה** של שמחה • דכיון דעוריס יום שמחה הוא מותר לנטוע נטיעה של שמחה: כדתנן עברו אלו • י"ג תעניות שכ"ל מתענין על הגשמים: ולא נעגו • מן המשיס: ממעטין. בנטיעה ובבנין: ומפ' (ז) נטיעה נטיעה של שמחה • בנין התמור כתן שתחורין בבנין של שמחה שנוהגין עגמן כמוחפין וכתבלין: ונטיעה • התמורה כתן נטיעה של שמחה כגון תתן תבורקי תין שליט נתה כגון תתן שכוסות ויתידות והמלכים תוכלין תחתיו בימות החמה ומתעלנין בה בימי שמחות ובבנין בית תתנות לבנו תתנות שיה טוב כשמיות תשה לבנו כשמיות טוב ט תופה בתוכו תלמוד לומר נטיעה של שמחה: **ועדי מבבר הגדים** וגו'• בספר יהושע (יט) בנחלת שמעון ותקיימו בן לקמן דרשה זו מבבריה ותקיי ליה "ערי מבבר" למעוטי מוקפת חומה הותר: דחד ניסא גורלא דימה הוה• תין לה חומה מגד לחד תנא היה חומה ומספקא ליה לי תניה היקף לי לא: חומה ולא תוכר• בבמי ערי חומה כתיב עיר חומה ולא עיר שתין לה חומה בפני עצמה תנא מוקפת בתים ממטה זו לזו וחומות תיכונות של בתים עשות חומה לפיר והיכן שור תיבר שגגותיה חומותיה גג מתרגמין תיבר: סביב • לגבי בתי התגרים כתיב תבר תין להם חומה סביב מכלל דבתי ערי חומה מסובבת (ט) סביבותיה": פרט למבריא שימה חומתה שימה חומתה • **שהיה** שלה היה חומתה מגד התחד: כי מספקא ליה לענין מקרא מגילה • דלא מפרש לה חומה תנא לשון פרזים ומתיון פרזים כתיב בה ומספקא ליה אלי לשון פרזים לי לשון גלוי הוא לו לשון עיר הטוחה ליכבם כל היינו טעמא • **כשהיתי** נשר ותמכתם

[ספחים כ מדיש עז. פ"ה:]

[פסחים יכי]

[ב"י שכתוב אבורנקי]

[לקמן ו.]

[לקמן ו.]

מרכין נב:

הגהות הב"ח

(ח) נמ' אפילו תימא ביומיה כוס בסמוך: (ט) רש"י ד"ה סוביב וכו' שמעטי ממך

מסורת השי"ם

ואיתמכא כוותי גרסי': דקתני דמהדר • שפיר הכא דמהדר לקח ליפורי יוסבת כרחם הכר: כי סכיב חיים הכא • כמאמ לדם גדול כבבל: ספרי ליה הכם • בעברית: שמך • בבל בחילוף ח"ם ב"ש: ושם לו כרקת • יגח לו שם בעברית: וכי מסקי מרגלי' על מקום שנעשה בו נס בעברית: לאמרו בעברית • לאמרו בעברית: ואמאי קרי ליה ציפורי • משום דמצפרין קורין בשווקים בלשון הזה ביומו: ואמאי קרי ליה קטרון • משום דמקטרי בה בעברית: ואמאי קרי ליה טבריא • משום דמטבר בה דגים: ואמאי קרי ליה כנרת • משום דדמי לכנור בעברית: ואמאי קרי ליה ים הכדרי • משום דמכדרי בה כעגולה: ואמאי קרי ליה ים הכנרות • משום דמכניסין בה מים

עין משפט נר מצוה

מג א מיי׳ פ״ל מהלכות מגילה הלכה יב סמג עשין תכ״ח ד טור ש״ח סימן תכ״ה:

מד ב ג מיי׳ פ״ב מהלכות מגילה הלכה יג סמג עשין קנ״ו ל״ת סי׳ פ״ו:

דהא לעניין סדר פרשיות זה וזה שוין • שהם קראו התרגום בתחלת כל השנה • ורבי לעניין כרבי יוסי שהרי מתרגמין [דמסמע] לכתחלה ויש שהיו יודעין שמריחין לעבר ובתר דדייק מדקתני מגילה מקרא מגילה [לכתחלה כרתחלה] • וגרסינן

גרסינן • שם מלכות והיו מחדום • מרזבני • דוכסים • יגעתי • כתורה • למוקמי גיברתא • שלוח השכחת ממנו • שיעורא דשמיטת • ויש יגע ולית מולפא • יחיה • ילילתא ודומה ט על כן לא יחיל מוחו (מיוס כ) • מרוס משפעיך מעגדו • מסולקין הם ממנו • יפיח בהם • תורה אור כנפיהה כעלמת הן טפליס: מי שלבו טקפו • הירח מן העבירות שבידו אומר כן • לא תחמר • ליט לשון גידוי הלא הלא תחמוו כמעשיו כמו ולית מתחברין אם הסוסים (ירמיה יג) כלומר שליט כן כמותו: ואומר לא יקנה לבך בחמרים כי אם גירות ה׳ כל היום • על כרחך אין קונה זו לשון גידוי מלחמה הלא תחזה מעשיו מלכתיב בסיפא כי אם גירות ה׳ כל היום: ליטלית על יון. כרך גדול שגדל בשביל עון מכשה שבשעה שהכניס להם בהיכל ירד נבוכדנצר ונטל קנה כיס "וגדל עליו מלקה גדולה וכנגה לשם ליטלית על יון מהי ליטלה (יחזקאל מ) מתרגמינן מגזוזת ליטלית: שוקים • טוחת: פרס. מזון: מלוטה ממעלים מהן עבן תוך לתומה. שהן גבוהים מן התומה ואין מעשנין אם התומה והם תקיעות: מולפים. מקוס לחבים דקים: **מתני׳** הלא מקרא מגילה • לעולם אם שעלו בהרתן לא יצא: **גמ׳** סדר פרשיות • פרשת שקלים וחטר ופרה והחודש דמהן מתמיהין דבני הניר "דעוהבין כתיב: זה היה עון • שהם קראם בהרתן מהן לריך לחזור ולקרות בשני: שלשונות עשר ומשה עשר שבשניהן: ואמר רב פפא גרסינן: ורבן שמעון בן גמליאל ט׳ • והא כל מעם קאמר: מתניתין הכי קתני • ולא לייטי כסדר פרשיות כלל: אין מעבירין ט׳ • משנת לידי לתקיעת בשני: שלשונות עשר ומשה עשר שבשניהן לא שהוא עשר בתוך עשר אלא שהוא עשר בתוך עשר

בסורת השי"ם

לבסוף קבעוה כו' • וזהו הטעים: שלמה להם • כשבא שנייה לקובעה עליהם מובה: קבעוני • ליוס טוב ולקרייה להיום לי לשם: קנאוני את מעוררת עלינו • שיתמלו התומות שהמו שמחים להזכיר מפלתן: כשר לחי כתובה • ושם יהו רואין מה שיורע להם על ידי ישראל: רב. ורב תניא ורבי יוחנן תורה אור

ורב תביבא מתנו • הא דתמרינן לקמן: בכוליה סדר מועד • שהוזכרה שם זוג זה של תרבא חכמים הללו תלופי רבי יוחנן ומכנסיון רבי יוחנן: שלישים • בשלשה מקומות יש לט להזכיר מלחמת עמלק בספר ושלה שמות (יז) ובמשנה תורה (כה) ובספר שמואל (ג סו) וזהו שאמר שלמה בדבר שעשיתו לי אתה רשאי לרבעו: וזאת מה שכתוב כאן שכתוב בתורה • זה שכתוב בספר שמואל • דבר מה שכתוב בתורה • למיל תמחה: ספרים דתמר בניתוח הכתב (דף יז.) שנזכרו עליהן לממ את שידים לתרומה • ומתוקנת בית שמאי וב"ה היא: הוא דתמר רבי יהושע • דמגילה מהנית אפי' להא דגריסה נידון ומרגוע וכמה דברים שלא נרכיה במגילת מעניח:

לבולחו (ו) לחיכת פירכת בר מדשמואל • ובקשה לשמואל מי ליכת פירכת להא דכתי גופיה הוא דתמר פרק רבי עקיבא (שבת דף פח. ושם) • (מכאן מוזעת לחמיזורים לחמיא דתמר לחילמיך קרא לגרשת מהרייטא ויש לומר דלא תביב להי פירכת להא ספיר שמעינן מיכה מדיתי ולא דמי להי פירכת לשאר פירכות דלחיך דסתר סברתם לגמרי: **ורב** נחמן חמר מהכא וחכיח דלא לח יכולת מוכיח • דבריהם דלקת לח חזיק לעה לחיכודים שבלחומו סדול: דלח

נאמרה לקרות ולח לכתוב • מסמע דסבר דמותר לקרותה ע"פ וקשה להיכי פליג על סתם משנה דלקמן דס"כ (דף יו.) (ג) דתני קרלה על פה לח יצח וכ נמי הוח דתמר לקמן (דף יפ.) שלריך לטחבה ולהוסיף: בניהן ור' יוחנן נמי [תמר] (שב:) דלתם קרלה (ג)בין הכתובים לח יצח לכך נר' לפר' דהח דקתמר לח ניתנה ליכתב כרות הקוהם לכל מדרבנן ניתנה ליכתב ולקרות ולחכי קליל דהח לתמרינן כפ' (ד) הממונה במסכת יומח (דף סמ.) נמשנה לתמר לחילם הסתר מה שתר סוף הלילה לף לחתר סוף הכשים ופריך והח חיכח תנוכה ומחני ניתן ליכתב לתמר ופריך הניתח לחתן לתמר ניתן ליכתב לחא למחן דתמר לח ניתן ליכתב מלי חיכח למימר (ה)ולח לומר דהח דניתן ליכתב מדרבנן קרי כתיבה דתם כן הדרת שלחה להם חסרת לחכמים קבעוני לדורות, שלחו לה קנאה חת מעורדת עלינו לבין האומות? שלחה להם כבר כתובה חני לי על דברי הימים למלכי מדי ופרס *רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו בהבוליה סדר מועד כל כי האי זוגא הלופי רבי יוחנן ומעייל רבי יוחנן] שלחה להם חסרת לחכמים בתבוני לדורות שלחו לה °הלא כתבתי לך שלישים=שלישים ולא רבעים, עד שמלאו לו מקרא כתוב בתורה °כתב זאת זכרון בספר, °כתב זאת=מה שכתוב כאן ובמשנה תורה °זכרון" מה שכתוב בנביאים כתב זאת מה בספר מה שכתוב במגילתבתנאי כתב זאת מה שכתוב כאן, °זכרון" מה שכתוב במשנה תורה בספר" מה שכתוב בנביאים דברי רבי יהושע ר' אלעזר המודעי אומר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה אמר שמואל אסתר אינה מטמאה את הידים, למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה, ודאמר שמואל אסתר ברוח הקודש נאמרה? נאמרה לקרות ולא לכתוב! *ולא נאמרה ליכתוב מיתיבי *דברי מאיר אומר קהלת אינו ממטא את הידים ומחלוקת בשיר השירים, ר' יוסי אומר שיר השירים ממטא את הידים ומחלוקת בקהלת, ר' שמעון אומר קהלת מקולי ב"ש ומחמירי ב"ה אבל *שרות ושיר השירים ואסתר ממטאין את הידים! °הא" דאמר רבי יהושע. תניא ר' שמעון בן מנסיא אומר °קהלת אינו ממטא את הידים מפני שחבמתו של שלמה היא אמרו לן וכי זו בלבד אמר והלא כבר נאמר °וידבר שלשת אלפים משל ואומר °אל תוסף על דבריו מאי ואומר וכי תימא מימר מוכא אמר ראי בעי איכתיב ודאי בעי לא איכתיב הא שמע אל תוסף על דבריו, תניא ר' אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר °ויאמר המן בלבו ר' עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש שנאמר °ותתי אסתר נשואת חן בעיני כל רואיה ר"מ אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר °ויודע הדבר למרדכי רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר °ובבזה לא שלחו את ידם אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מבולהו שנאמר °קימו וקבלו °קימו למעלה מה שקיבלו למטה אמר רבא *לבולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא דרבי אליעזר סברא הוא דלא הוה אינים דחשיב למלבא כוותיה ואי כי נרמזה לו כאומתו והא דרבי מאיר דלמא כרבי היא בר אבא דאמר *בנחן ותרש שני טרשים היו והא דרבי יוסי בן דורמסקית דלמא פלוגתי שדור, דשמואל ודאי ליח ליה פירכא, אמר (ה) רבינא *היינו דאמרי אינשי טבא חדא פלפלתא דריפתא ממלי צני קרי, רב יוסף אמר °מהבא" יפי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים רב נחמן בר יצחק אומר מהכא °וזכרם לא יסוף מזרעם: ותנו רב יוסף °ומשלוח מנות איש לרעהו" °שתי מנות לאיש אחד °ומתנות לאביונים °שתי מתנות לשני בני אדם רבי יהודה נשיאה שרר ליה לרבי אושעיא אמטא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא, שלח ליה קיימת

עין משפט נר מצוה

מה א ב מיי' פ"ע מהלכות מגילה והלכה ט: מו ג מיי' פ"ע מהלכות מגילה הלכה טו סמג עשין ד טוש"ע ל"ח סימן תכלה סעיף ד: מז ד מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ג:

רבינו חננאל

השניה ש"ם דבאדר השני: קנאה את מעוררת עלינו בלומר כיון שהיכתב והיקבע לדורות יהיו האומות שומעין חדבר וחזה ופתקנאין ואטרדים נשלם נפולבם' שלישים ולא רבעים פי' לא נתן להיכתב *) וכתן שלק מעשים אשור בתורה ויבא שמלק. וקי"ל כר' אלעזר תפרעי דאמר כתוב ואת כה שכתוב כאן ובמשנה תורה • כתן מ ה ש כ ת ו ב בנביאים • בספר [סת] שכתוב במגילה: אסתר ממטא את הידים דבר' רשב"י פי' כל כתבי הקדש ממטאין את הטנע בתן כתיבן בסוף מסכת ידים תרטם. שבעורא ושבדניאל ממטאין את הידים תרטם שכתבו עבריית ועבריית שכתבו תרגום [וכתב עברי] אין ממטאין את הידים (וכתב עברי) לפולם אין ממטא עד שיכתבנו אשוריית על העור בריו אטורים צורקים קבלים אגרתי אליכם פרדים שאתם אומרים כתבי ה ק ד ש ממטאין את הידים וכתבי הטיתם אינן ממטאין את הידים אבר לתם ריב"ו וכי אין לנו על השרוצים אלא ו בלבד תרי תן אומרים עצמות חכור מהורין ועצמות יחתן כהנ' ממטאין • א"ל ל פ' חיבתן תן ממטאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תורות • אבר לתן אף כתבי הקדש לפי חיבתן תן ממטאתן כ' בלומר נורו עליהן ממטאה שלא יהיו מצוין לנגישה, בבל את הספרים בסס' שבת פ"א [ד' י"ז] ובספר פ"ם נורו ביה [ממטאה] ד א מ ר רב משרשיא בתחלה היו מצניעין אוכלין דתרומה אצל פ"ת אמרי האי קדש ואלו קדש בין דחזו דאתו לידי פסידא שיהיו העכברים א ו כ ל י ם הספרים נורו ביה רבנן [ממטאה] ואף אסתר ממטאה את הידים: ברוח"ק נאמרה שנא' קיימו וקבלו יהודים (שבלל שיש בה קדושה) קיימו למעלה מה שקבלו עליהם למטה וכל א ל י הפסוקים כגון ויאמר המן בלבו וכיוצא בו מי מודע מה היה בלבו אלא הקב"ה: תני ר' יוסף ומשלוח מנות א"ט לרעהו' ב' מנות לאדם אחד דבתיב מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים ' ב' מנות לב' בני אדם ' ר' יהודה נשיאה שלח לר' הושעיא ירך של עגל שלישי לבמן וקשקש יין

הגהות הב"ח (ה) גמ' תמר כהן סיעה דתמרי ליכתי: (ב) תוס' ד"ה נקראת וכו' דמ"ב דתנן קלקה וכו': (ג) בא"ד דתם קרלה במגילה בשמוטה בין בכתובים וכו': (ד) שם פרק ג"ל ממטאה: (ה) שם מתי ליכת לבמר מוקים לה בכרי בניתין כר יפת ותלין לעמר: (ו) ד"ה לבולחו ב"ב עיין מ"ש דתגיגה בתוס' ד"ה דלמת בר' יהודה בדף י' ע"ח:

*) ביתם דתבר כתן וג"ל וכתן שמלק שפם רבינו כי שפתים תמור כתורה ויכת שמלק ושוכה ושם בלשי בנביאים וכתבי תת תבר וגו' וקי"ל וכו'.

דלא ידע בין לחרור המן לברוך מרדכי · [בירושלמי] לחרורה זכר ברוכה לחסתר לחרורים כל הכתבים ברוכים כל היהודים : **אין** בין יו"ט לשבת · ניחיך דומר ה"פ אין שום מלאכה לחטורה לשבת . שלח מהת לחטורה ליום טוב שלח לחוכל נפש בלבד לחכל שמר לחטוקים יש ביניהן שזה בסקילה וזה בשלו :

כאן במכשירין שלו לחפשר לעשות מערב יו"ט · משמע מדלח (ז) פליגי שלח לעשות ביום טוב לחע"ג לחפשר שרי לעשות ביום טוב לחע"ג דלחפשר לעשות מערב יו"ט ומדרבי יהודה משמע לרבנן דהח לח פליגי עליה שלח במכשירין ול"ש קשיח לימר בפרק המניח (שבת דף נה. ושם) המוליך והמעביר והמחכן והרודה שלח לכם בשבת חייב משלח היד ביו"ט לוקה לח כהרבעים לע"ג דהוי לחוכל נפש ולחי לרבנן לימרי הפס לימר זה ולחמר זה לח לן כו שלח משום שבות מ"מ מוזו היכח לחיכח לא מלוכה לוקה ויש לומר דוולי לוכל נפש המקלקל פס שקהו מלחמול מוכר לעשות ביו"ט לכל לוכל נפש דעדיף קפי כשהוח עבור מלחמול כגון הוח דהמלגיע לכור לעשותו ביו"ט לכל מכשירין שלח מקלקל כשבשבו מלחמול בכח ולחי יש לחלק [בין] היכח דלחפשר שלח לחפשר :

חייבי כריתות בכלל סיו · פ"ה בכלל וכוכרכו הכפשות השטות וקשה לחפס כן הוי ליה למימר לחתו בכלל היכה לומר בכלל וכוכרכו הכפשות ולח היה ל"ל לכתוב כרת בה ויש לומר דה"פ חייבי כריתות בכלל הין פי' בכלל המלקות דכל לחמה ולחמה יש לחו ולמה יפלח כרת בלחתו בלא לחו שהרי היכה לחייבי כריתות לילמרין שהרי היכה בכלל וכוכרכו שלח ולחי יפלה לומר בכרת (ס) ומיכה נמי לכל המחרים כדין דכר שהיה בכלל :

שלח

רבינו חננאל

שלח ליה קיימת בנו רבינו *) ר"ם ת נ ח ת לאביונים כלשון נחינת אביונים נתת לי טונה אותת והיא חירך חור שלח לו עגל וג' קנקני יין כו'.במיא פ"שיכורה: אמר רבא מערת שאכלה בלילה פורים לא יצא ס"ם יפי משתה ושמחה כתיב · שיתין צעי פ"י קטרות במיני מפשמים : **מתני'** אין בין י"ם לשבת אלא אוכל נפש בלבד מי' בשבת אמרי ביום טוב מותר · ק נ א ם ר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם כגון אפייה ובישול ר כ י ו צ א בתן אבל מכשירי אוכל נפש כגון להציא אש מן האבנים לבשל וכגון תקון מכין לשתות בה וכיוצא בהן זה הלה שרין . כ ש ם שאמרו בשבת כך אמור בי"ם: **גמ'** מתניתין דלא כר' יהודה · דתניא אין בין י"ם לשבת אלא אוכל נפש בלבד שנא' אך אשר יאכל לכל נפש כו' יהא' וכתיב לכם · לכם ולא לבלבים לכם ולא לשבורי טרכיים ר' יהודה מ ת ר ה אף במכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשותן מערב"ש שנא' לכם לכל צרכיכם · ורבי' בפרק משילין פירות דאוקמה רב פפא להא ד ת נ ן אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ב"ש היא : ירושלמי אין בין י"ם לשבת אלא אוכל נפש והא איכא חייבין מקילה וכרת בשבת ואין מקילה ביום טוב ואין מכות בשבת · ואין תימא באוכל נ פ ש מתני' היא · והא ת נ י נ ן משלין פירות ד ר ך אחזבה ביו"ם אבל לא בשבת · **) א"ר יוסי והיא שמל לחחליק בר של בשלה בי"ם א פ ר משפחה הי' יוחנן לא תניה ולא 'תאשר : [**מתני'**] אין בין יה"כ לשבת אלא שפשוט ודוגו מקילה בידי אדם · ויש"כ הפחללו בזדון חייב כרת בידי שמים : [**גמ'**] הא לענין תשלומין זה וזה שוין שאין חייב בתשלומין ד ק ם ליה בירבה מיניה · מני מתני' · רבי נתניא בן הקנה ש פ ר בן ד"ש בתשלומין בוה ובוה · דתניא ר' (יהודה) [נתניא] בן הקנה היה עושה את יוה"כ בשבת לתשלומין כו' · תנן התם כל חייבי כריתות שלקו נפסרו מידי כריתתן · דברי רבי חנניא בן גמליאל · א"ר יוחנן הלוקין עליו חבירו על רבי חנניא בן גמליאל ואומרים אע"פ שלקו לא נפסרו אפרי בי רב חנינא שהלקין עליו חבירו דתנן אין בין שבת ליוה"כ אלא ששבת דוגו בכרת ואם תפלקות פופרתו בפצא גם זה. וזדון בידי אדם · ואוקמה רב נחמן בר יצחק כרבי יצחק דתני תנברתו הנפשות וגו' גם אחותו בכלל כל חייבי כריתות היא ולפה יצאת כרת באחותו לדונה בכרת ולא בפלקות : מתני'

*) נ' רבינו כאן סיה כתו לתיתת ניירושלמי כפוקין כפוף פ"כה ד' וכ"כ[ילמוד מ' ויקל] וכן פי' ניירושלמי כפל מפרש המפוך כאן בגמ' נמר ג' כלל ד' מ"ג פ"ג . **) מפר כאן וכ"ה בלשון ניירושלמי כוה מן הדת שוהקין עלי בשמים בגילה ניו"ט הגל לא בשבת ל"ה יוסי והוח שמל וכו' .

קיימת בנו רבינו "ומשלוח מנות איש לרעהו" (ס) [א] (ומתנות לאביונים) רבה שדה ליה למר בר מר ביד אביי מלא *טסקא דקשבא ומלי בסא קמחא דאשבשנא,אמר ליה אביי השתא אמר מרי: אי חקלאה מלבא ליהוי,דלקולא מצוריה לא נחית,הדר שדר ליה אידך מלא טסקא דזנגבילא ומלא בסא דפלפלתא אריבא,אמר אביי השתא אמר מר אנא שדרי ליה חליא ואידך שדר לי חזרפא,אמר אביי כי נפקי מבי מר דוה שבענא כי מטאי לחתם קריבו לי שיתין צעי דשיתין מיני קדירה ואבלי בהו שיתין פלוגי,ובישולא בתרייתא הוו קרו ליה צלי קדר ובעאי למיכם צעא אבתרה אמר אביי היינו דאמרי אינשי כפין ענייא ולא ידע אי נמי *דוחוא לבסיכא שביח,אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין "מחלפי סעודתייהו להדדי אמר רבא "מיחייב אינישׁ לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא, למחר בעי רחמי ואחייה,לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה *לא בכל שעתא ושעותא מתרחיש ניסא,אמר רבא "סעודת פורים שאבלה בלילה לא יצא ידי חובתו מאי טעמא "משלוח מנות ושמחה" כתיב רב אשי הוה יתיב קמיה (*דרב כהנא) ננה ולא אתו רבנן אמר ליה מאי טעמא לא אתו רבנן[ג] "למא מטרידי בסעודת פורים,אמר ליה ולא הוה אפשר למיכלה באורתא? אמר ליה לא שמיע ליה למר הא דאמר רבא סעודת פורים שאבלה בלילה לא יצא ידי חובתו אמר ליה *(אפר"ב הבי) [אמר ליה אין] ס"ת תנא מניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה: **מתני'** ד' ב' אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד : **גמ'** הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שוין מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ג) אין בין יום טוב ליהודה מחיר אף מכשירי אוכל נפש "מ"ט דת"ק אמר קרא "הוא לא מכשיריו ור' יהודה (*אמר) "לכם" לכל צרכיכם ד) לכל צרכיכם נמי הכתיב "לכם"? *ולא לעוברי כבבים "לכם ולא לכלבים ואתכם נמי הא כתיב "הוא"! כתיב "הוא" וכתיב "לכם" "באן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב : **מתני'** "אין בין שבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בכרת : **גמ'** הא לענין תשלומין זה וזה שוין,מני מתניתין? רבי נחוניא בן הקנה היא דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה *את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין] *יתן התם כל חייבי כריתות שלקו נפסרו מידי כריתתן שנאמר "ונקלה אחיך לעיניך ביון שלקה הרי הוא כאחיך דברי רבי חנניה בן גמליאל *אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חבירו על ר' חנניה בן גמליאל אמר רבא אמרי בי רב חנינא אין בין יה"כ לשבת אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהיכרת ואם איתא,אידי ואידי בידי אדם היא!אמר רב *נחמן הא מני רבי יצחק היא,דאמר מלקות,בחייבי כריתות דיכא דתניא *רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות רב אשי אמר אפי' תימא רבנן זה עיקר זדונו בידי אדם וזה עיקר זדונו בהיכרת: **מתני'** מגיליה והכי קתמר מהניהן שבת עיקר תומר זדונו בידי מדם וזה עיקר תומר זדונו בהיכרת ומיהו תם התם-כו ולקה מיפטר : **מכוני'**

(ס) [בראשית מה. ושם] ג) [סנהדרין סה: קדה. קלו. ל:] ד) [ביצה כה. ל:] [תוספתא פ"ה] ז) [ביצה מה: ושם] **מתני'**

הגהות הב"ח

(ס) גמ' ומשלוח מנות לים לרשו רבה שדר כל"ל ומיכם ומתנות לאביונים משתק : (ב) שם מ"ש לל תתו רבנן ג"ל דלמח : (ג) רש"י ד"ה כי נפקי וכו' לגיה מרי כל"ל ומיכה לחלק בשתק : (ד) תוספות ד"ה כתן וכו' מדלח מפלוג לחלק במכשירין : (ה) ר"ה חייבי וכו' לדוגה בכרת ולח בפלקות ומיכה :

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ומתנות לאביונים) תמ"ש (וכ"מ מרש"י דל"ג לה) :

[מי' תוספות ע"ז יד: ד"ה לגב פיהוגו של מלח תמרים]

[ביצה כה: ע"ש]

[ע"ז אמר קרא]

[מגילה יג. ע"ש]

[מגילה יג. תוספות ד"ה ומיהו]

[מכות ג. ע"ש]

[מכות ר"ג בר יצחק] [מכות יג: כג: כריתות כ:]

[ע"ז מכי]

מתני' אין בין המודר הנאה • מודר הנאה תמור ממודר מאכל : דריסת הרגל • שהמודר הנאה לסור ליכנס לביתו והמודר מאכל מותר : וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש • מותר להשתמש במודר מאכל ולוקח במקום שאין מוכרין כיוצא בהן אבל במקום שמוכרין כיוצא בהן תנן בהדיא' הורה אור לחבירו שהוא מותר לו ליהנות מנכסיו חוץ מדבר זה וזה שוין שמ

עד שיכתוב תשעה ועל הספר וכדיו • לקמן מוקי לה כמגילה וקשיא דהא אמרינן בפרק שני (דף יח.) ניפסקין לניפסקין טעלמים לטעלמים יפת ומיירי ולאו שכתוב בלשון שקורת דאם לא כן הוי קורת על פה ולא יפת ואם כן קשיא לאמר מגמתה

שומרת יום כנגד יום תוכיח "שמגמאה משכב ומושב ואינה טעונה ספירת שבעה ואף אתה אל תחמה על זה שאע"פ שמגמא משכב ומושב לא יהא טעון ספירת שבעה תלמוד לומר "מזבו וספר "מקצת "זבו וספר לימד על זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבעה

אמר ליה רב פפא לאביי מאי שנא "האי "מזבו" דמרבי ביה זב בעל שתי ראיות ומאי שנא האי "מזבו" דמגמע ביה זב בעל שתי ראיות? אמר ליה אי סלקא דעתך האי למעוטי הוא דאתא לישתוק קרא מיניה, וכי תימא אתיא מ"ונגע, שומרת יום כנגד זה תוכיח, וכי תימא האי מיבעי ליה מזבו ולא מ"ונגע, א"כ ליכתוב קרא וכי יטהר הזב ולישתוק, מזבו למה לי? לימד על זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבעה: מתני' *אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה אין בין מוחלט למוסגר אלא חגלחת וצפרים: גמ' הא לענין שילוח [ומטמאה] זה וזה שוין, מנהני מילי? דתני רב שמואל בר יצחק קמיה דרב הונא "ומטהרו הכהן מספרת היא, וכבס בגדיו ומטהר" מוחלט מפריעה ופרימה דמעיקרא, א"ל רבא אלא מעתה גבי זב דכתיב "וכבס בגדיו ומטהר" מוחלט מעיקרא איכא, אלא "מטהרו מפריעה ופרימה • בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע: מותלט • נוחלט ט: נמ' שילוח • מן השילוח מלמטא כלי חרס בהיסט אע"ג דהדר חזי לא ממטא למפרע הי"נ אלא אמר רבא מהכא "יהצרוע אשר בו הנגע" מי שצרעתו תלויה בגופו יצא זה שאין צרעתו תלויה בגופו אלא בימים, אמר ליה אביי אלא מעתה "כל ימי אשר הנגע בו ימטא, מי שצרעתו תלויה בגופו הוא דטעון שילוח ושאין צרעתו תלויה בגופו אין טעון שילוח וכי תימא הכי נמי והא קתני אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה הא לענין שילוח ולטמויי בביאה זה וזה שוין? אל "כל ימי" לרבות מצורע מוסגר לשילוח. (ב) אי הכי תגלחת וצפרים מ"ט לא דקתני) אין בין מטהר מתוך הסגר למהור מתוך החלט אלא תגלחת וצפרים אמר אביי אמר קרא "ויצא הכהן אל מחוץ למחנה "והנה "נרפא" נגע הצרעת מי שצרעתו תלויה ברפואות, יצא זה שאין צרעתו תלויה ברפואות אלא בימים:

מתני' (א) *אין בין ספרים לתפלין ומזוזות אינן נבחבות אלא אשורית רשב"ג אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית: גמ' הא לתופרן בגידין ולטמא את הידים זה וזה שוין: וספרים נכתבין בכל לשון וכו': ורמינהי *מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו אמר רבא לא קשיא כאן

רבינו חננאל

אמר ליה רב פפא לאביי מ"ש האי מזבו דמסמיע ליה לזב בעל ג' ראיות מ ק ר ב ן בראשון והאי מזבו מרבי ליה לזב בעל ג' ראיות לספירה ת' א"ל אביי אי לאו לרבויי אתא לשתוק קרא מיניה ולא יכתוב מזבו כלל. וכי תימא הוה אתי מן הדין כראשונין ולא דין הוא כו' מרבינן מלה מזבו ומ ס פ ר לי שמגת יום כנגד יום תהיה ונדחה הדין הא"ת האי מזבו למה לי לכתוב בא' ללמד מזבו ולא בשנים א"כ היה לו לכתוב וכי יפתר הזב ו ס פ ר לי מזבו למה לי אלא לא בא משנה אלא לדרוש זב בעל ג' ראיות שטעון ספירת ז'. הנא בתוספתא אין בין זב לזובה אלא [שהזב] טמון בים חיים ובזה אינה שטוה ביאת מים חיים אין בין זבה לנדה אלא ז') קרבן אין בין נ ד ה לזבה אלא הבאת קרבן אין בין נדה לשומרת יום כנגד יום אלא ספירה ז': [מתני'] אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה ח"ר) יהגלחת וצפרים • פי' מצורע הנפטר מתוך הסגר כגון שנראתה בהרת באחד והמגיפה הבהן פתם ראשונה ושניה וראה והנה כהה הנגע ולא פשה הנגע ושהר ונקרא מצורע מוסגר אין עליו אלא פריעה והשרב כמשי אבל אם שהתה ופשה הכהן נפשה מצורע עצמת מהלם כדתתרגמינן לצמיחות לחלטין ועליו כתיב והצרעת אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע • וזו היא פריעה ופרימה פריעה לגבל פרע שער ראשו ולכשיפטר משון גלוח כל שערו פי' פרימה קריעה הבגדים ושלוח עצור ושחיטת השתרית הוא לענין שלוח מן המחנה כדכתיב וישלחו מן המחנה כל צרוע זה וזה שוין וכן לטמויי בביאה בתרוייהו בגגים פרק ו' המוכר מתוך הבית ומן הדרשה ומן התלמוד ומן המפרשים מתוך החלט חייב בבהט וזה וזה מטמאין בביאה ומן נגעי בתים פרק י"ג (משנה י"ב) מצורע שנכנס לבית הכלים שיש שם מטאין [אפי'] עד הקורות: מנא ן מפשים לה רבה מהכא. והצרוע אשר בו הנגע דייקינן קרא דכתיב בו • מי שצרעתו תלויה בגופו משון פריעה ופרימה יצא מצורע מוסגר שאין צרעתו תלויה בגופו אלא בימים כלומר בפלאות ו' ימים ולא פשה הנגע נמוד • או הכי לענין שלוח נמי דהא כתיב כל ימי אשר הנגע בו יטמא ונו' • נידון נמי בו דכתיב בהאי קרא • וניטמא מי שצרעתו תלויה בגופו משון שילוח מתוך למהוא יצא מצורע מוסגר שאין בגופו שילוח • וא"ת אין הבי נמי והא דייקינן מהתם' דקרינן אין בין מצורע מוסגר כו' • הא לענין שילוח זה וזה שוין • ותרוייהו אי אתה כתיב יפי אשר הנגע בו בראשונה הכתוב הקדיש אלו ואלו שוין • ואקשינן ופרים הנכתבין בכל לשון ממאין את הידים • והתנן בתוך מסכת ידים תרגום שבמקרא רשב"ג אומר אף בספרים כו' • דייקינן מינה דאי לתחפוי בגידין ולכסויי את הידים כתיבי הקדיש אלו ואלו שוין • ואקשינן ופרים הנכתבין בכל לשון ממאין את הידים • והתנן בתוך מסכת ידים תרגום שבמקרא רשב"ג אומר אף בספרים כו' • דייקינן מינה

הורה אור

זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבעה

בגמ'

אמר ליה רב פפא לאביי מאי שנא האי "מזבו" דמרבי ביה זב בעל שתי ראיות ומאי שנא האי "מזבו" דמגמע ביה זב בעל שתי ראיות? אמר ליה אי סלקא דעתך האי למעוטי הוא דאתא לישתוק קרא מיניה, וכי תימא אתיא מ"ונגע, שומרת יום כנגד זה תוכיח, וכי תימא האי מיבעי ליה מזבו ולא מ"ונגע, א"כ ליכתוב קרא וכי יטהר הזב ולישתוק, מזבו למה לי? לימד על זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבעה:

מתני' *אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה אין בין מוחלט למוסגר אלא חגלחת וצפרים:

גמ' הא לענין שילוח [ומטמאה] זה וזה שוין, מנהני מילי? דתני רב שמואל בר יצחק קמיה דרב הונא "ומטהרו הכהן מספרת היא, וכבס בגדיו ומטהר" מוחלט מפריעה ופרימה דמעיקרא, א"ל רבא אלא מעתה גבי זב דכתיב "וכבס בגדיו ומטהר" מוחלט מעיקרא איכא, אלא "מטהרו מפריעה ופרימה • בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע • נוחלט • נוחלט ט: השתא מלמטא כלי חרס בהיסט אע"ג דהדר חזי לא ממטא למפרע הי"נ אלא אמר רבא מהכא "יהצרוע [*השתא] אשר בו הנגע" מי שצרעתו תלויה בגופו יצא זה שאין צרעתו תלויה בגופו אלא בימים, אמר ליה אביי אלא מעתה "כל ימי אשר הנגע בו ימטא, מי שצרעתו תלויה בגופו הוא דטעון שילוח ושאין צרעתו תלויה בגופו אין טעון שילוח וכי תימא הכי נמי והא קתני אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה הא לענין שילוח ולטמויי בביאה זה וזה שוין? אל "כל ימי" לרבות מצורע מוסגר לשילוח. (ב) אי הכי תגלחת וצפרים מ"ט לא דקתני) אין בין מטהר מתוך הסגר למהור מתוך החלט אלא תגלחת וצפרים אמר אביי אמר קרא "ויצא הכהן אל מחוץ למחנה "והנה "נרפא" נגע הצרעת מי שצרעתו תלויה ברפואות, יצא זה שאין צרעתו תלויה ברפואות אלא בימים:

מתני' (א) *אין בין ספרים לתפלין ומזוזות אינן נבחבות אלא אשורית רשב"ג אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית: גמ' הא לתופרן בגידין ולטמא את הידים זה וזה שוין: וספרים נכתבין בכל לשון וכו': ורמינהי *מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו אמר רבא לא קשיא כאן

נוסח

כל ומטמת למפרע מסכת ומשכב דתלמידין כגילה טלין (סנהדרין דף פח.) וכל שכן תלה ותפילין דכי מהכיא ליה מכילה מלמטה כלי חרס שהשם בין טהילה לרחיה והכי דיקת להו בתוספתא כלים ובדיה כתיב ובדיו כתיב ובדיה כתיב ובדיו כתיב ובדיה כתיב ובדיו כתיב

מסורת השרים

נופן · כתיבה: כלן בנופן שלנו. מתניתין דקתני בכל נשון שניה את הכתב הנה שניה את הנשון ובריימתא בנופן שלהן: הא. דתמר עד שיכתבו בכתב תשורים: רבן שמעון בן גמליאל היה. לדברכן במתניתין: מי רבן שמעון בן גמליאל. למתי קתני בבריימתא עד שיכתבו תשורית: תנא לא קשיא. תורה אור

[ג' מגרון ניפון]

נרסינן: והיו הדברים האלה. כתיב בתפילין ומזוזות שכתובין בהן פרשיות של שמע: בשתי ספרים. בניתים וכתובים: מכלל דמנא קמא. בתמיהה והא תנא קמא שרי בכל לשון: רבותינו תמרן. רבן שמעון בן גמליאל: תמרי. מלך מלריס היה: ללמים ברת בתחלים. את המשים שלא יאמר בתלתים שם הוא ושתי רשויות הן ולתשון ברת את הנני: לשמה אחד. שמכאן תקנו האומרים שתי רשויות הן דכתיב בהו שמע ישראל (ברכות ו) : ויכל ביום השביעי. שלא יאמר אם כן עשה מלאכה בשבת דהא כתיב ויכל ביום השביעי והוא לא יקבל עליו מלרש הכתוב שלרשו בו מה היה השולם אבר מטה בתחה שבת בתחה מטה והו נמרו: זכר וכקבה ברתו ולא כתבו ברלם. למשמע שני נופין ברת כל אחד זכר וכקבה שני פרלופין לכך כתבו ברתו שבך נברת אחד בשני פרלופין: בקמוניה. שלא יאמר על אבריהם לא הקפיד לכתיב ויעקב ועל קרי הקפיד לפיכך כתבו בקמוניה לומר אבריהם כלנו והיו אמרה בקמוניה: [טמא שני אנשים] יאמר משה רבכם לא היה ש שם לו גמלי: הרנו שור. שלא יאמר לרשעים היו תבותיכם שהרי אבותיכם מעיד עליהם שהם הרגו אים, לכך כתבו שור שלא היו תקוניו בעיניו שלא כהגמון ולא הקפיד (ג) על ההגמון: וכתתר תרלות. שלא יאמר שקר כתוב בתורה שהרי קהם מיודעי מלריס היה וכשתתה משה שמופיו שלמים קהם ושמופיו של שמרם ושמופיו של משה טון לין מניעות לר' מתות שהם כל שכן שהרבה משנות הבניו שלעשין בתוך שנות התבות שלא שמשה הכתוב מיום שנגזרה גזירת נעות שלריס בין הכתרים ומשם עד שטולו יפתן עד שילאו ישרלים ממלריס תרבע מתות שכם לא מסשים שנים של יפתן ומתה וע' שניה יעקב כשבא למלריס משתו מתיים ועשרה וכן היתה הגזרה כי גר יהיה זרעך בתרן לו להם (בראשית טו) ולא וכשטולו יפתן היה תברהם גר בתרן פלשתים ומתו עד שילאו ממלריס נמלו יפתן וזרעו שלו תברהם גריס ושלשים של קודם נכן לא נמנו בגזרה הזו זרעך כתיב: זתמותי תבן נשני לשון קשטות ויאמר גרותים שלכם שלתתם לקבל פני שביכה: ואל זתמותי בני ישראל. בתותה פרשה עשתה ולפי שכתבו זתמותי תמזה תזרו וכתבתם כשתם הרתשון ולא כתבו ואל תגילי בני ישראל: לא

[ג"ל ובשאר ארלצות שלשי' שנות דר' מאות שנה כך כתי' בשני וכילקוט פ' כלתשים ופן בירושלמי ופ"ת ס"ל וכן פוסקים פ"ת]

הגהות הב"ח

(ה) בס' דתמלני כתלר מלי היל דתניה שתשה: (כ) רש"י ד"ה כתנו וכו' ולא כתקיל שלא על בנכשות: (ג) תום' ד"ה וכל שני לתי תמר כי תנא קתי היל ומי תמר כל שבת כתשני שלא יאמר כן ומי תין כן וכו' ומגילה עד שתבת כתוכה על תשורים בספר וכדיו:

גליון השים

בס' וכתבו ל. פי' ים"ם בית פ"ד סי' מ:

[שם שתשים פ"ת הלכה ח]

מביל"ת פרשה כה

[ג"ל ובשאר ארלצות שלשי' שנות דר' מאות שנה כך כתי' בשני וכילקוט פ' כלתשים ופן בירושלמי ופ"ת ס"ל וכן פוסקים פ"ת]

[עי' מכרש"ת]

רבינו חננאל

עברית. ועברית שכתבו תרגום וכתב עברי אינו מספא את הדים עד שיכתבו אשורית. על זה ובדיו ופרק רבה מפתני' דקתני דכתבינן בכל לשון בינן שלנה"). כלומר בזורות השתיות שלנו ובלשון אחר ולתני לשה"ק. למיכך מספאין את הדים. שהשתיות בכתב אשור הן. ומתני' השניה בפסכת הדים בניען של שאר לשונות שבאומות למיכך אין מספאין [את הדים]. ואני פירוקא דרבה אינריבא ר ס נ י א דשמעתא בפירקא דרב אשי פלקא: (את הדים) ומקשינן אי ובי מאי אירין עבירית שכתבו תתם. אצי עבירית שכתבו עבירית בניען של שאר לשונות לא. דקתני עד שיכתבו אשורית על חשר בדין תורקין לטלם ב' תכשניות בניען שלנו. ומפנה השניה בפס' ירים לרשב"ג היא דמצריך בכל הספרים אשורית. ותיתין ותא איבא יוונית לרשב"ג שהוא מתיר לפה שנה עד שיכתבו אשורית בלבד. אלא לא קשיא פותניתין בספרים ומשנה השניה בדפלין ובמזוזות. ומשנינן תיתין ומוקמה למתני' דתים רב אשי בשאר ספרים ולתי פ"ת. ור' יהודה היא דתניא ספרים נכתבים בכל לשון. ורבותינו [תיתין] שיכתבו יוונית ר' אבל תפלין ומזוזות ברבי תכל אשורית דתני' בהו ותין בהויתן יתו. ותניא א"ר יהודה אף כשתתירו רבותינו יוונית לא תתירו אלא בס"ת. פשום משעה דתלמי תפלך שכינס ל"ב זקנים ג"ל בתים אשר לתם כתבו לי תורתכם. נתן תקב"ה עצה פובה בלבם ותשביתה דעתם לרשה אותה. וכתבו לו את"ם ברא בראשית. אנשה אדם בצלם ובדשות כו'

*) עי' מדרך ערך גפן

[עי' מכרש"ת]

[ג"ל ומגלה לת]

[ג"ל ויגלה לת]

[ממדרש]

בשלמא תורה תיכת יגר שהדומת. ותקשה לתמני מפגלה כהכי והלא לילו היה תסר כל לילו "הבגד תיכות לת מפגלה כהכי כדתמרינן בגיטין (דף ס:) ספר תורה שחסר יריעה אחת או קורין בו משמע דווקא יריעה אחת אבל פסוק אחד לת ודתק הקונסרס לומר דגרע טפי כשהות כתוב תרגום מכשהות לת נכתב כלל ויש לומר דהכת לת בא לילו להשמיענו דהוי טעות ולריך להגיהו:

כאן במגילה כתן בשתי ספרים. ותקשה דהך בריימתא כתתן לת מפגלה מתוקמת לת כרבן שמעון בן גמליאל ולת כרבנן דתי רבנן ס"ת הוה ליה למימני בשתי' מגילה גבי תפילין ומזוזות שתין נכתבין לילו אלא תשורים וכרבן שמעון בן גמליאל לת מתוקמת שהרי הוה מתיר לף יונים ולין לומר דהני מילי בשתר ספרים [מתיר רבב"ג יונים] לבל במגילה מודה שלריך שיהו תשורים זה לילו זהת בספרך (דף יח:) תתרי רב ושמואל לעגו יונים לבל בשר ומסיק לתיכא לתור בב"ג ומסיק נתי הכם קף מסמע לן דלתף במגילה נתי תתרי מלתייהו ועל בתתך לריך לומר שזה המתרגן לין סובר דרבן שמעון בן גמליאל קלי בתוניה דרב ושמואל דלקמן לילו סובר ליה דרבן שמעון בן גמליאל לת הילר במגילה לילו תשורים ומשום דבתיב בהו בכתבם וכלשונם ורב ושמואל דלקמן תשורית לתו [בלשונה] דלך תתי לבשמעך: ורב תתי לתתי ההוה בשתר ספרים ב) ור' יהודה היל. ותקשה דהך בפרק בל בתבי (שבת דף קמו: תום' תתר רב תתי (נ) לין בין ספרים למגילה לילו שבספרים נבתבין בבל לשון ומגילה לריך שתהיו בספר ודיו לשתת דבתיב בתורה ובספר תורה היא דתניא ספרים נבתבים בבל לשון. ורבותינו [תיתין] שיכתבו יוונית ר' אבל תפלין ומזוזות ברבי תכל אשורית דתני' בהו ותין בהויתן יתו. ותניא א"ר יהודה אף כשתתירו רבותינו יוונית לא תתירו אלא בס"ת. פשום משעה דתלמי תפלך שכינס ל"ב זקנים ג"ל בתים אשר לתם כתבו לי תורתכם. נתן תקב"ה עצה פובה בלבם ותשביתה דעתם לרשה אותה. וכתבו לו את"ם ברא בראשית. אנשה אדם בצלם ובדשות כו' ותניא תתם ר' יוסי ברבי יהודה אומר אין מדליקין לא בשמן שקורין לו שמן קיק ולא בשמן שקורין לו שמן אגוזים ולא בשמן שקורין לו שמן דגים ולא בשמן שקורין לו שמן קנדי ולא בשמן שקורין לו שמן שרף ולא בשמן שקורין לו שמן בוהן ולא בשמן שקורין לו שמן נפט ולא בשמן שקורין לו שמן שומשמין ולא בשמן שקורין לו שמן זית מפני שהן מעכירין ומכבין ואין מדליקין אלא בשמן שקורין לו שמן זית מפני שהן מזהירין ומאירין ומותר לאכלו בכותי ואין מדליקין אלא בפתילה של פשתן שנאמר (שמות כז) ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד ואין מדליקין אלא בפתילה של פשתן שנאמר (יחזקאל מד) ולא יעלה על אנשי צמר ופשתים לא יהיה עליהם ואין מדליקין אלא בפתילה של בד שנאמר (ויקרא כד) יערך אתו אהרן מערב עד בקר לפני ה' תמיד ואין מדליקין אלא בפתילה של בגדי כהונה שנאמר (שמות כח) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכבוד ולתפארת ואין מדליקין אלא בפתילה של בגדי לבן שנאמר (ויקרא טז) כתנת בד קדש יהיה ומכנסי בד יהיו על בשרו ואין מדליקין אלא בפתילה של בגדי לבן שנאמר (שמות כח) ועשית מכנסי בד לכסות בשר ערוה ואין מדליקין אלא בפתילה של בגדי לבן שנאמר (שמות כח) וכתנת תשבץ בד ומצנפת בד ואין מדליקין אלא בפתילה של בגדי לבן שנאמר (שמות כח) וחגרת מעשה רקם ואין מדליקין אלא בפתילה של בגדי לבן שנאמר (שמות כח) ועשית להם

סד א מיי' פ"ד מהלכ' כלי המקדש הלכה ד :

סה ב מיי' פע"ז מהלכ' שבועות הלכה ז :

סו ג מיי' פ"ח מהלכות עבודת יום"כ הלכה ג :

סז ד מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה ה ופ"ד מהלכות שגגות הלכה ה ופ"ה מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ב ופ"ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה ב :

סח ה מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה ה ופ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ג ופ"ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה ב :

סט ו מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה ה ופ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ג ופ"ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה ב :

אין בין כהן מטמא למרובה בגדים אלא על המטת. °פירוש פר כהן משיח שחטאת כשוגג דעשה לחם מכל מלות ה' אשר לא תעשינה ולחטא בדבר שודעו כרת אבל לא מייתי בפר העלם דבר של גבור דכתיב ביה הכהן המשיח (ויחטא) דהא מרבינן בת"כ (ג) ולחטיא כהן הדיוט יכול להכילהו וכל שכן מרובה בגדים: אין בין כהן המטמא לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים. קשה לחמי נקט לכהן שעבר דהא לחיט ביום שחירת כו פסול לכהן המטמא ומסתם זה מחטיו הוי חיוק זה שפסר בח מן המטמא ת"ש שחין מטמא כדחמי בירושלמי וחם כן הוה ליה למימר בין הכהן המטמא לכהן שיעבור וי"ל דלא נקט לחוקו שיעבור הוה מטמא הא לחוקו שעבר כבר דהוי בכל שנה ים הרבה חיוקים ביניהם משום הכי נקט לחוקו שעבר להסמופינן דלקמן בדידיה ליכא למא חיוק זה וח"ת למחי דפרישים שפר הוי מחוקו שחילב בו הפסול חמ"נ שחין מטמא ח"כ קשיא מהא דחמר פוק פ"ק דשבועות (דף יה:) חמר ט ולא מטל מחיו הכהנים ודלכה היה לו לומר ולא מחוקו המטמא מחטיו דהוי רבותא טפי ומטא משום הוי מלחא דלא שכיחא ונקט מידי דשכיח כל שנה והיינו כמי דהקומץ רבה (מנחות דף יפ:) דקחמר דגלי רחמנא שחיקה בנעלים לח קשה לפירושיו (ד) דשכי דכיון דחכי ליה רחמנא הוי כלחיט מקדים מטט: ולא לכהן הדיוט משום מעלין בקדש וכו' - קשיח למה ליה למי מטמח חיפוך ליה לכיון דלעלי לכהן נדול לי לחי משום דחיבה ח"כ לימ יכול לעשם כחי"כשנה בגדים משום דהוה ליה מחסר בגדים ים למר דמשום הכי מטמח לח סייט מקפידין כיון דעל פי כיח דין הוח לי לחי מטמח דמעלין: מני רבי שמעון היא דאמר לקמ עבור לח הקריבו. גרלה דכיון דמוקמינן למתני' כרבי שמעון ח"כ פיפח נמי לחיט כוותיה דקחני זה הכלל כל הגידל ונידב קרב בכמה ונקה דהא מיבות הוי דבר הגידל ונידב כדחמרינן בפרק שני דתמורה (דף יה: ושם) ולחיט הכי חיח ליה לר' שמעון ס' כחנית חכמים היא דאמר יוסף בן אלים מציפורי שאידע בו פסול בכהן גדול ומינודו תרתיו ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן נדול ולא לכהן הדיוט ואי' יוסי מעשה ברבי יוסף בן אלים מציפורי שאידע בו פסול בכהן גדול ומינודו תרתיו ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט: כהן גדול - משום איבה, כהן הדיוט - משום *מעלין בקודש ולא מורידין

רבינו חננאל

עד שלא יאמר שחקו בי יהודים ויפילו שם אשתי בתורתם. רשב"א אף בספרים לא היתה כיכתבו אלא יונית. שם פיסבותה של יפת. ולחיא שם של יפת בא בני ישראל. א"ר אבהו א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג: [מתני'] אין בין כהן משוח בשמן המשחה לבגדים כו'. מנא לן דרבי"ם אם הכהן המשוח משחה יחטא לאשמת העם וגו'. מי' פרובה בגדים בבית שני שלא היה להם שמן המשחה היה מחמר כ"ג בלבישת ח' בגדים. לפי שכל זמן שהיה הדיוט היה משמש בד' בגדים לבד שהן ד' ונתרבה בד' אחרים נעשה כ"ג למיכך נקרא פרובה בגדים. וזה שנאמר כ"ג למיכך נקרא פרובה בגדים. ושבח המשוחה. ורוה"ק ושאר כל הענין. הא לענין פר יוה"כ כדכתיב בואת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר וגו'. ועשיריית האיפה כדכתיב זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום השחה אותו וגו', ובפרש בתורת כהנים שכל כהן מביא עשיריית האיפה מדכתיב ובניו מדבענן אפי' תדיושות וכ"ש פרובה בגדים. מתני' דלא כ"ם דתני' פרובה בגדים מביא פר חבא על כל המצות ואפשינן אימא סיפא אין בין כהן משמש לכהן שעבר. כלומר שנפסל בשום אי בזולתו אלא פר יוה"כ ועשיריית האיפה שהביא השני משלו. וזה שעבר לא. הא לכל דבריהם זה וזה שוין. אתאן לי' מאיר דתני אידע בו פסול לכהן גדול ומינו אחר תחתיו כו' ופריק רב יוסף מתני' רבי היא. רישא פבר לה שבין בכה גדולה לקטנה קרן וכבש ויפר. וריבוץ וכיור וכנו בכמה גדולה ולא קטנה. *) חזה ושוק ויפר העולה לבעלים בבמה קטנה. אבל בחחר זמן ופסא זה וזה שוין. איזו היא במה גדולה **) בשעת איסור במה שבשילה אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה. ובירושלים לבנים מן החומה כו'. פי' הרואה השוכר בשילה מלא עיניו מחחר לו לאכול קדשים קלים ומע"ש ומפורש בם' מדה הפאה. משכן שילה מוחר לו לאכול באותו מקום קדשים קלים ומע"ש. ותנן באו לשילה נאמרו הבמות. ולא היה שם הקרה אלא בית של אבנים מלמטה וירישות מלמעלה והיא היתה מנוחה כו'. ותניא יפי אהל מועד שהיה עשוי יריעות ומלמטה אבנים. ובשילה היה בית של אבנים. ובנוב וגבעון היה אהל מועד. ובגלגל היה בית של אבנים. ובשילה היה בית ואהל. ובנוב וגבעון היה אהל בלא בית. ובגלגל היה בית בלא אהל. ובירושלים היה בית ואהל. ובמדבר

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

ים לתרייה היתר. כתרגמה שילה הותרו הכתוב כדאמרינן בסמ' זבחים (דף קיט:) כי לית בתתם עד עתה לא המעטה זו שילה שכתו מלכתוב ולא הגמלה זו ירושלים למה הכתוב כדי ליתן היתר בין זו לזו: **גמ'** בית חוניו. מוכח חוניו כהן של שמעון הצדיק בימי במדבר בסמ' מנחות (דף קט:): קסבר כי'. דלוכח למאן דאמר בתם שבגמה

[מנחות קט:] בסמ' ס"ו: וקסבר קדושה. שבתקדשה ירושלים היתה קדושה לעולם ומתרגמה הוסרו הכתוב: לעתיד לבא. כלומר מתתרכ: והיה היתה נהלה. כלומר בפסוק זה המעטה ולא בפסוק זה שילה: הגמלה: קלעים להיכל. קל שלקח דעתך במקום תומות היכל היכל שיהא מזכח הכבוד במדבר קרוי אהל מועד שנאמרה כן גם היו מקריבין עד שיגמר הבנין ושם התחילו להקריב קרבנות מבמתו שם בימי סורח כמו שכתוב בספר עזרא (ג) ועד עשרים ושנים שנה מחרי כן לא נעמר הבית בשנת שלש לדריוש התחתון: טוען מבחון. שהיו הקלעים פרוסים לפניהם משני [ע"ל ותשני] תחומה שלה יכלכו הכוונן לפני היכל: לפי מלכל דר' שלימה. דבפי קלעים סבר לה קדושה לאחר מורכן לפיכך פירשו קלעים במקום בנין וחזרו וקידשו בתחום וכפיר כדאמר בסמ' מכותות (דף מז:): ומר מלי דמציע ליה לאחר. ולא מקום שרך קדושה: וכי תימא כי': **לפי שלו**. שייכות נמי בפ' בתרא דמכילתין לענין בפי ערי חומה לומר שהו מקרות חומה מימות יהושע בן נון ואין שם יושב. ומלא מכרם היו שם והשם נמי תנן וכל כיוצא בהן: **ורמינהו**. מפקנת דמילתיה הוא. לאחר לעתיד לבא כפי פנימי פנימי - **ולא קידשה**: הה

[תגיגה ג: זבחים כה: קה: מנחות ל: כת. מכילתין נב: מכות יט. מנחות מז. מכות מז.]

דתניא אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי למה כתוב *חבמים את אלו שבשעלו בני הגולה מצאו את אלו וקדשום אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קדושה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא ורמינהו *אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר °ששים עיר כל חבל ארגוב וכתיב °כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה לך אלו שבשעלו בני הגולה מצאו אלו וקדשום

[מגילה יט. זבחים נד. מנחות מה. ערכין לב: [תוספתא ערכין פ"ה משנה מז.]]

השתא

ומגיים שכן מו"ל והיית (ג) דחוקה הכתיב (כ"ב דף נחי) דקאמר שלם לגיטת לחזקה יהודה ועבר סידרו וכגליל דמתמא דעמון ומואב שהו בשבר סידרו מן מ"ע מייני בעמון ומואב שמכרו בכיתון ועוד הקשה ר"ם מהא דאמר בסמ' בילה (דף ה: ושם) וכ"ה (דף נמ:) כרם שהיה כרמי היה ע"י לרבי לגיעזר וכקש להפקיעו למעיר ור"ל מסתם דלוים ליה קדשה לעתיד לבוא ומשום שלא היה רוצה למדחה לגוליו רבמי היה ע"י לרבי לגיעזר וכקש להפקיעו למעיר ור"ל מסתם דלוים ליה קדשה לעתיד לבוא ומשום שלא היה רוצה למדחה לגוליו לירושלים היה מפקיעו לגעיים ציולים חומו ויתכלטו שמה דלי מבר לה קדשה והיה ערוך לפדומו ור"ל משום דכרתקנה כרם רבמי היה ערוך היה ערוך לילוך לירושלים וגם מה היו הגעיים מרוחים מחרי שערוך לפדומו ור"ל משום דכרתקנה כרם רבמי היה ערוך היה ערוך להול

מסורת השים

הא למרי. לקמן בסיפא דהא מתני' גופה דלא כריבי דקתני מסיים וחוזל כה "וכל המעלה בידך מסורת מחבותיך": כל המעלה הלל. הטהגות בעברי חומה שילוח מלוכע וקריאת מגילה בחמשה עשר והבית חלוק כה לסוף שנה: לפ"ש שמלן בן'. קמייתא לא בעלה מחמת תורכן תורה אור והייבי קנאי: ותרבו שעפה וגו'. ולימדו שהוכיחו על ביטול תורה ומחיד על בין המרכים כדלמר לעיל בפירקין (דף ג'): ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו. וכתיב התם ויהי שלום עוין לא דוד בשביל הלגלתו: למען ולמליט. למען לכיו על יפעים ולמליה מלך יהודה: מלמד שכיפתה פניה בבית ממיס. לפיכך לא הכירה מכיריו שלוף בביתו לא רלה פניה שיהא מכירה: מיט מן המהה. ליט לוחו למעט מדת קרקע לכל מדיני כלום כדקתני יש ט עשר למות לכל רוח בלמלע בית קדם הקדשים היה יוסב ויש ריוח ביט לבין הכמליס עשר למות לכל לד וכל הבית ליט חלוק כ' על כ' ממנה שלוט ממעט כלום: לפני הדביר. חלל בית קדש הקדשים שהות לפניה מן הדביר היה המחילה המבדלת בין הקדש ובין קדש הקדשים: פתח לה פיתחא להאי פרשתא. כשהיה רולה לדדום בעיון לוגרת פוריס היה מתחיל לדדום מקרא זה: וקמתי עליהם. כפורעמה בכל כתיב: זה הכתב. לין לכן כתב חלה מלומה מחרת: בין. לשון ממשלה וכן יתן שמו (מהלים עב) ימשול ויגדל: בגלות לפני התלון. כיהושפט כתיב בדברי הימים כביולל להלחם על המעופים והנצטוים שבלו עליו: סודו לה' כי טוב משמע טוב עיקלמי לפניו על זלת: לחריס מציס. וכשנתחייבו כלייה בימי המן היו מוכיחן שממין להן: ומשתי כשלי בשילם. שוכן הבירה היתה בשילם ולכתיב בספר דניאל (ח) בשושן הבירה לשר בשילם המדינה:

(פ) השתא [הא] אמרי לא צריכא לקדושי אלא מצאו את אלו ומנאום ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה לך מסדרת בידך מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון כל המצות הללו נוהגין בה מפני שקדושה ראשונה קדושה לשעתה וקדושה לעתיד לבא קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל דתני אליבא דר' ישמעאל בר' יוסי ואיבעית אימא הא ר' אלעזר בר יוסי אמר אשר לוא חומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קדום לכן: ויהי בימי אחשורוש אמר רבי יונתן דבר זה מסורת בידינו מאנשי כנסת הגדולה כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא

לשון צער ויהי בימי אחשורוש הוה המן ויהי בימי שפוט השופטים הוה רעב ויהי בימי אמרפל עשו מלחמה ויהי בהיות יהושע בירידו וחרבו שלופה בידו ויהי ה' את יהושע וימעלו בני ישראל ויהי איש אחד מן הרמתים [ה' עמו] ויהי שאול עוין את דוד ויהי דוד לכל דרכיו משביל ויהי כי ישב המלך בביתו *דק אתה לא תבנה הבית, והכתיב ויהי ביום השמיני ותניא אותו היום היתה שמחתו לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ כתיב הבא ויהי ביום השמיני וכתיב התם ויהי (ויבקר) יום אחד הוא שכיב נרב ואביהוא והכתיב ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה והכתיב ויהי כאשר ראה יעקב את רחל והכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד והאיכא שני והאיכא שלישי והאיכא טובא אמר רב אשי כל ויהי איכא הכי ואיכא דבי, ויהי בימי אינו אלא לשון צער. חמשה ויהי בימי הוו: ויהי בימי אחשורוש ויהי בימי שפוט השופטים ויהי בימי אמרפל ויהי בימי אחז ויהי בימי יהויקים (ואד) לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו אמץ ואמציה אחים הוו, מאי קמ"ל? כי הא דא"ר שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל בלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים מנלן מחמר דכתיב ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה דמשום דכסתה פניה ויחשבה לזונה? אלא משום דכסתה פניה בבית חמיה ולא היה ידע לה, וכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים מלכים מדוד ונביאים דא"ר לוי מסורת בידינו מאבותינו אמץ ואמציה אחים היו וכתיב חזון ישעיהו בן אמוץ אל"ר לוי דבר זה *מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון אינו מן המרה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו עשר אמות לכל רוח וכתיב ולפני הדביר עשרים אמה אורך *וכתיב כנף הכרוב האחד עשר אמות ובנף הכרוב האחד עשר אמות ארון גופיה היכא הוה קאי אלא לאו שמע מינה בגם היה עומד. ר' יונתן פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא *וקמתי עליהם וגו' והכרתי לבבל שם ושאר ונין ונכד נאם ה' שם זה הכתב שאר זה לשון נין זה מלכות ונכד זו ושתי רבי שמואל בר נחמני פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא *תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס תחת הנעצוץ תחת המן הרשע *שעשה עצמו ע"ז דכתיב ובבל הנעצוצים ובבל הנהלולים יעלה ברוש זה מרדכי שנקרא ראש לכל הבשמים שאר זה נמן. קשה שמדיין הם מספרין [בנכל] בנמן תמרים וגרלה דהלה טמר [נמן מלכות] שהמלכים מסתמשין בו שלין שלר [הטם] מכירין בי: רבה כר טופרן. גרסינן ולא ירבה אלא יעלה הדס תחת הנעצוץ *שנאמר ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור ומתרגמינן *מרי דכי תחת הסרפד תחת ושתי הרשעה בת בנו של נבוכדנצר הרשע ששרף רפידת בית ה' דכתיב *רפידתו זהב *יעלה הדס זו אסתר הצדקת שנקראת הדסה שנאמר *ויהי אומן את הדסה היא אסתר זו מקרא מגילה לאות עולם לא יכרת אלא ימי פורים ר' יהושע בן לוי פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא *והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם כן ישיש להרע אתכם *ימי חיי האדם במפלתן של רשעים הוא כתיב *בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו א"ר יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו לפי שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב *ולא קרב זה אל זה כל הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה? אמר רבי אלעזר רבינו חנגאל הוא אינו שש אבל אחרים משיש ודיקא נמי דכתיב "כן ישיש ולא כתיב "וישוש ש"מ רבי אבא בר כהנא פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא *לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה זה מרדכי הצדיק ולחוטא נתן עניין לאסוף ולכנוס זה המן לתת למוב לפני האלהים זה מרדכי ואסתר דכתיב ותשם אסתר את מרדכי על בית המן רבה בר עופרן פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא *ושמחי כאבי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים מלך זו ושתי ושרים זה המן ועשרת בניו, רב דימי בר יצחק פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא

כי

מסורת ס חוה ס
כתלים יח סם יד
יהושע ו
ש"ה ח [ניל כאשר]
[מקרא דשמואל ב ז כמעין היכי כי יבב כמלך כתיב וגו' כתיב כתלמה תכמה ל' ים נכמם]
[ניל עיב ויהי בקר]
[ניל אלא אחר]
ירמיה ס
פסוק יי:
כתלים נה
כ"ב נמ. יומא כה.
מלכים ס ו
[ניל ותכרים ואמה רחב וכן נרם כמרי נמם כ"ב מי כ"ב נמ. וחכון]
ישעיה מס
[נמען יט.]
ישעיה ז
[תהלים קמה:]
ש"ה ב ב
שמות יד
מכתדין נמ: מ"ם
ד"ה ב ב
[מסמר כ]
ישעיה מס
ש"ה ג
[ניל ואי"ר]
ישעיה ס
[ניל ותכרים ואמה רחב וכן נרם כמרי נמם כ"ב מי כ"ב נמ. וחכון]
[נמען יט.]
[תהלים קמה:]
[ופי' מסי עין ד' ד"ס שלין שמ נמם]
[כתלים ניומא נמ]
[מסמר כ]
ש"ה ב ב
שמות יד
[תהלים קמה:]
ש"ה ג
[מסמר כ]
ישעיה מ

[ג"ל נג]

כי עבדים אנחנו . פסוק הוא בספר עזרא וסיפא ויש עליונו מסך לפני (ג) ברי פרס נתת *עליונו מחיה : כתם כימי נטוכדנצר . שהמילנו לתוך הכבשן : לימחי רמו כל תקפי ארץ אם ישועה תלהיט כימי מרדכי . שהכבר נגלה לכל התומה שהלכו תגבות בכל העולם : מסורכלין . מלוכזין בכבר : נעשה תורה אור

קונתו על הקדוש ברוך הוא מך . פסוק כמי מגלה היה יכול להוסיף : מלכם ולא מלך . זה המן : רב מתנה [למר] מהכתי . פתח פתחה : [הדא לכתיב כו'] . מה שכתב בתורה ומן קונה גזר המן מגלה יהא מלכם רמתי לקנות מהן לעבד : ומשולל למר (ג) מהכתי . פתחה גלה מלכם מלמסתים וגו' : ואם לא תוריש וגו' לא תוריש על תקמל מך ואם לא נעשנו על תקמל תקול על

סיח מרדכי

מגלי מה

ישעיה ד

דניאל ז

ע"ז כ

קדושין עב.

קהלת י

[תענית ז:]

ויקרא כו

במדבר קו

קהלת קד

מגלי כה

זכריה ד

שם

שם כה

ויקרא כו

במדבר ג

(ג) שם ל"ב

ישעיה ל"ג

ל"ב

פרק ד

מלכים ו

כ"ב

מלכים ו ד

מאכדון כו

שמות ו

שמות ו יח

מלכים ו ד

[ג"ל נבוכדנצר

ג"ל האשורי]

ג"ל האשורי אין

והשביע את

הגוי ואת

הממלכה וגו']

כי עבדים אנחנו ° אלהינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס אימתי בזמן *המן רבי חנינא בר פפא פתח לה פתחא לחא פרשתא מהבא °הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים באש בימי נבוכדנצר הרשע ובמים בימי פרעה ותוציאנו לרויה בימי המן רבי יוחנן פתח לה פתחא לחא פרשתא מהבא °זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו בימי מרדכי ואסתר ויש לקיש פתח לה פתחא לחא פרשתא מהבא °ארי נוהם ודוב שוקק מושל רשע על עם דל °ארי נוהם זה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה °עלה אריה מסובכו דוב שוקק זה אחשורוש דכתיב ביה °ואראו חיה אחרי תנינה דמיה לדוב °ותני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסרבלין בשר כדוב ומנרלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב °משול רשע זה המן על עם דל °אלו ישראל שהם דלים מן המצות ר' אלעזר פתח לה פתחא לחא פרשתא מהבא °בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלוף הבית °בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני שנאמר °ואם מך הוא מערכך ואין מקרה אלא המקרה °המקרה במים עליותיו רב נחמן בר יצחק פתח לה פתחא לחא פרשתא מהבא °שיר המעלות לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם °אדם ולא מלך רבא פתח לה פתחא לחא פרשתא מהבא °ברבות צדיקים ישמח העם ובמשול רשע יאנח עם °ברבות צדיקים ישמח העם זה מרדכי ואסתר דכתיב °והעיר שושן צהלה ושמחה °במשול רשע יאנח עם זה המן דכתיב °והעיר שושן נבוכה רב מתנה אמר אהבא °כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו °רב אשי אמר אהבא °או הנסה אלהים וגו' (א) °ויהי בימי אחשורוש אמר רב ויי ודי (ב) °הדא דכתיב °ותתמברתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות וגו' ושמואל אמר °לא מאסתים ולא געלתים לכלותם °לא מאסתים בימי יוונים °ולא געלתים בימי נבוכדנצר °לכלותם °בימי המן °להפר בריתי אתם °בימי פרסיים °כי אני ה' אלהיהם °בימי נוג ומגוג במתניתא תנא °לא מאסתים °בימי כשרים שהעמדתי להם °דניאל חנניה מישאל ועזריה °ולא געלתים °בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיה כה"ג °לכלותם °בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר °להפר בריתי אתם °בימי פרסים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות °כי אני ה' אלהיהם °לעתיד לבוא שאין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם רבי לוי אמר

במדבר ג

(א) שם ל"ב

ישעיה ל"ג

ל"ב

פרק ד

מלכים ו

כ"ב

מלכים ו ד

מאכדון כו

שמות ו

שמות ו יח

מלכים ו ד

[ג"ל נבוכדנצר

ג"ל האשורי]

ג"ל האשורי אין

והשביע את

הגוי ואת

הממלכה וגו']

°אהבא °ואם לא תורישו את יושבי הארץ רבי חייא אמר אהבא °והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם (ג) °אחשורוש אמר רב-אחוי של ראש-אחוי של ראש-בן גילו של ראש °אחשורוש שנקרא ראש שנאמר °אנת הוא רישא די דהבא בן גילו של ראש-הוא הרג,הוא ביקש להרוג,הוא ביקש להתריב שנאמר °ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותן כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם °ושמואל אמר שהושתרו פניהם של ישראל בימיו כשולי קדרה ורבי יוחנן אמר כל שזוכרו אמר °את לראשו ורבי חנינא אמר שהבל נעשו רשון בימיו שנאמר °וישם המלך אחשורוש מס °הוא אחשורוש הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו °הוא עשו הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו °הוא דתן ואבירם הן ברשעו מתחילתן ועד סופן °הוא המלך אחז הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו ,°אברם הוא אברהם הוא בצדקו מתחילתו ועד סופו °הוא אהרן ומשה °הן בצדקן מתחילתן ועד סופן °דוד הוא הקטן °הוא בקטנותו מתחילתו עד סופו-כשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בתורה,כך במלכותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בחכמה °המולך אמר רב ,שמלך מעצמו:אמרי לה לשבח,ואמרי לה לגנאי:אמרי לה לשבח דאפילו למלכא כוותיה ואמרי לה לגנאי דלא הוה חזי

(סימן שמד"ך) ותו ליכא והא איכא שלמה? לא סליק מלכותיה, הניחא למ"ד *מלך והדיוט אלא למ"ד מלך והדיוט ומלך מאי איכא למימר? שלמה מילתא אחריתי הוה ביה שמלך על העליונים ועל התחתונים שנאמר °ויושב שלמה על כסא ה' והא הוה סגריב דכתיב °מי בכל אלהי הארצות האלה אשר הצילו את ארצם מידי הוא (ו) שיכא ירושלים דלא כבשה והא איכא רדיש דכתיב °דדיוש מלכא כתב לכל עממיא אומיא ולישניא די דיירין בכל ארעא שלמכון יסגא הוא (ז) שיכא שבע דלא מלך עלייהו דכתיב °שפר קדם דדיוש והקים על מלכותא לאחשדרפניא מאה ועשרין והא איכא חרוש דכתיב °כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' התם אשתבוחי הוא דקא משתבח בנפשיה: °בימים ההם כשבת המלך וכתיב בתריה בשנת שלש למלכו אמר רבא מאי כשבת לאחר שנתיישבה דעתו אמר: בלשצר חשב ומעה, אנא חשיבנא ולא טעינא מאי היא? דכתיב °כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם וכתיב °למלאות לחרבות ירושלם שבעים שנה חשוב ארבעין וחמש דנבוכדנצר ועשרים ותלת דאויל מרודך ותרתי דידיה הא *שבעים, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו, נבוכדנצר מלכן דארבעין וחמש שנין מלך? דאמר מר *גלו בשבע גלו בשמונה גלו בשמונה עשרה גלו בתשע עשרה: גלו בשבע לכיבוש יהויקים - גלות יהויכין שהיא שמונה לנבוכדנצר, גלו בשמונה עשרה לכיבוש יהויקים גלות צדקיהו שהיא תשע עשרה לנבוכדנצר, דאמר מר *שנה ראשונה כיבש נינוה שניה כיבש יהויקים וכתיב °יהוי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכן מלך יהודה בשנים עשר חדש בעשרים וחמשה לחדש נשא אויל מרודך מלך בבל [בשנת מלכותו] את ראש יהויכין מלך יהודה ויוצא אותו מבית הבלא° תמני, ותלתין ושבע הרי ארבעין וחמש נבוכדנצר, ועשרין ותלת דאויל מרודך נמרא, ותרתי דידיה הא שבעין] אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו, היינו דקאמר ליה דניאל °ועל מרי שמיא התרוממת ולמאניא די בייתיה היתיו קדמך וכתיב °ביה בלילי קטיל בלשאצר מלכא [כשדאי] וכתיב °ודריוש מדאה קבל מלכותא כבר שנין שתין ותרתין אמר: אידו מיטעא טעי אנא חשיבנא ולא טעינא מי כתיב למלכות בבל בבל כתיב, מאי לבבל לגלות בבל, כמה בציר יחמני חד"א דבלשצר וחמש דדריוש וכורש ותרתי דידיה הא שבעין, כיון דחזי דמלו שבעין ולא איפרוק אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו, בא שמן ודיקר ביניהן והדר את ושתי, והא שפיר חשיב: איתו נמי מיטעא טעי דאיבעי ליה למימני מרבות ירושלים, סוף סוף כמה בציר (*תדיסר) איתו כמה מלך ארביסר, בארביסר דידיה איבעי ליה למיבני בית המקדש אלמה כתיב °באדין במטיל אמר רבא שנים מקוטעות הוו תניא

בסופו למדנו שבשנה שניה למלכותו כיבש: נשא לויל מרודך מלך בבל וגו' (ו). למדנו שמלך לויל מרודך בשנת ל"ז לגלות יהויכין ובכך מלך נבוכדנצר שמונה שניה קודם גלות יהויכין שמונה וע"ז הרי מ"ה וע"ג דלויל מרודך וכ' דבלשצר: לפיק מלכי דבית המקדש. בשנת שלישית למלכותו: אמר. למחלוקת היו חילופי דעתו: כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלים אשר ביהודה מי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל לירושלים אשר ביהודה ויבן את בית ה' אלהי ישראל הוא האלהים אשר בירושלים: ונשאוהו אנשי מקומו בכסף ובזהב וברכוש ובבהמה עם הנדבה לבית האלהים אשר בירושלים: ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימין והכהנים והלוים לכל העיר האלהים את רוחו להעלות לבנות את בית ה' אשר בירושלים: וכל סביביהם חזקו בידיהם בכלי כסף בזהב ברכוש ובבהמה ובמגדנות לבד על כל אשר התנדב: וגם כורש המלך הוציא את כלי בית ה' אשר הוציא נבוכדנצר מירושלים ויתנם בבית אלהיו: והוציאם כורש מלך פרס ביד מתרדת הגזבר ויספרם לששבצר הנשיא: וזה מספרם אגרטלים שלשים כסף מחלפים עשרים ותשעה: כפות זהב שלשים זהב מחלפים ארבעים וחמשה: כפות כסף מחלפים אלף וארבע מאות ועשרה: כלים אחרים אלף: כל הכלים לזהב ולכסף חמשת אלפים וארבע מאות הכל העלה שבצר עם העולים מן הגולה מבבל לירושלים: ובעזרא ובנחמיה ובשאר הנביאים כתיב בהו שהיו בימי דריוש ובימי כורש ובימי ארתחשסתא ולא כתיב בהו שהיו בימי אחשורוש ולא בימי אחשורוש בן אחשורוש מלך יהודה ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש אשר מלך מהודו ועד כוש על שבע ועשרים ומאה מדינה: ויהי בשבת המלך על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה: בשנת שלש למלכו עשה משתה לכל שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים והשרים לפניו: בהראותו את עשר עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים מאה ושמונים יום: וכלות הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר גנת ביתן המלך: חוורין כרפס ותכלת אחוזים בחבלי בוץ וארגמן על גלילי כסף ועמודי שיש מטות זהב וכסף על רצפת בהט ושיש ושש ודרוקון: והשקות בכלים מכלים שונים וכלי המלוכה הרבה ויין מלכות רב כיד המלך: ושתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב בית אשר יעשון כרצון איש ואיש: גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בבית המלכות אשר למלך אחשורוש: ביום השביעי כטוב לב המלך ביין אמר למהומן בזתא חרבונא בגתא ואבגתא זתר וכרכס שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך אחשורוש: להביא את ושתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות להראות העמים והשרים את יפיה כי טובת מראה הוא: ויסרב המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר על יד סריסיו ויקצף המלך מאד וחמתו בערה בו: ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים כי כן דבר המלך לפני כל יודעי דת ודין: והקרב אליו כרשנא שתר אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכן שבעת שרי פרס ומדי רואי פני המלך הישבים ראשונה במלכות: כדת מה לעשות במלכה ושתי על אשר לא עשתה את מאמר המלך אחשורוש מיד הסריסים: ויאמר ממוכן לפני המלך והשרים לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה כי גם על כל השרים ועל כל העמים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש: כי יצא דבר המלכה אל כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן באמרם המלך אחשורוש אמר להביא את ושתי המלכה לפניו ולא באה: ותאמרנה שרות פרס ומדי האמרות אל כל שרי המלך אשר שמעו מפי המלכה כדבר הזה ונקם ובזון הרבה: אם על המלך טוב יצא דבר מלכות ממנו ויכתב בדתי פרס ומדי ולא יעבור אשר לא תבוא ושתי לפני המלך אחשורוש ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה: ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן: ויטב הדבר בעיני המלך ובעיני השרים ויעש המלך כדבר ממוכן: וישלח ספרים אל כל מדינות המלך אל מדינה ומדינה ככתבה ואל כל עם ולשון כלשונו כתוב על היהודים וכלשונם: ויהי אחר הדברים האלה שכך חמת המלך אחשורוש זכר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה: ויאמרו נערי המלך משרתיו יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה: ופקד המלך פקידים בכל מדינות ממלכתו ויקבצו את כל נערות בתולות טובות מראה אל שושן הבירה אל בית הנשים אל יד הגי סריס המלך שומר הנשים ונתן תמרוקיהן: והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ושתי ויטב הדבר בעיני המלך ויעש כן: איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני: אשר הגלה משם עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל: והוא אמן את הדסה היא אסתר בת דדו כי אין לה אב ואם והנערה יפת תואר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת: ויהי בהשמע דבר המלך ודתו בהקבץ נערות רבות אל שושן הבירה אל יד הגי ותלקח אסתר אל בית המלך אל יד הגי שומר הנשים: והנערה יטבה בעיניו ותשא חסד לפניו ויבהל את תמרוקיה ואת מנותיה לתת לה ואת שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך וישנה ואת נערותיה לטוב בית הנשים: לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה כי מרדכי צוה עליה אשר לא תגיד: ואת כל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה: ובהגיע תור נערה ונערה אל המלך אחשורוש מקצה שנים ימים לנשים כדת אשר עשה לה כן יתמלאו ימי מרוקיהן שנים עשר חדש בשמן המור ששה חדשים ובבשמים ובתמרוקי הנשים: ובבוא הנערה אל המלך כזה אשר תאמר יתן לה לבוא עמה מבית הנשים עד בית המלכות: בערב היא באה וממחרת היא שבה אל בית הנשים שני אל יד שעשגז סריס המלך שומר הפלגשים לא תבוא עוד אל המלך כי אם חפץ בה המלך ונקראה בשם: בהגיע תור אסתר בת אביחיל דד מרדכי אשר לקח לו לבת לבוא אל המלך לא בקשה דבר כי אם את אשר יאמר הגי סריס המלך שומר הנשים והיתה אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה: ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע למלכותו: ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות וישם כתר מלכות בראשה וימלכה תחת ושתי: ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה אסתר ומדינה הניח לעשות ויתן משאת כיד המלך: ובהקבץ בתולה שנית ומרדכי ישב בשער המלך: אין אסתר מגדת את מולדתה ואת עמה כאשר מרדכי מצוה את אמרה עם מרדכי כאשר היתה באומנה: בימים ההם בשבת מרדכי בשער המלך כעס בגתן ותרש שני סריסי המלך משמרי הסף ויבקשו לשלח יד במלך אחשורוש: וידע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי: ויבקר הדבר וימצא ויתלו שניהם על עץ ויכתב בספר דברי הימים לפני המלך: אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו: וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כרעים ומשתחוים להמן כי כן צוה לו המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה: ויאמרו עבדי המלך אל מרדכי מדוע אתה עבר את מצות המלך: ויהי באמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות העמדות מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי: וירא המן כי אין מרדכי כרע ומשתחוה לו וימלא המן חמה: ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו כי הגידו להם את עם מרדכי ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשורוש עם מרדכי: בחדש הראשון הוא חדש ניסן בשנת שתים עשרה למלך אחשורוש הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחדש עד החדש השנים עשר הוא חדש אדר: ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפוזר ומפרד בין העמים בכל מדינות ממלכתך ודתיהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ואין לשית המלך להניחם: אם על המלך טוב יכתב להאבידם ועשרת אלפים ככר כסף אשקול על ידי עשי המלאכה להביא אל גנזי המלך: ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן המדתא האגגי צורר היהודים: ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך: ויקראו ספרי המלך בחדש הראשון ביום שלשה עשר יום בו ויכתב ככל אשר צוה המן אל אחשדרפני המלך ואל הפחות אשר על מדינה ומדינה וגו' (ח). ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר וזעק זעקה גדולה ומרה: ובא עד לפני שער המלך כי אין לבוא אל שער המלך לבושי שק: ובכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד שק ואפר יצע לרבים: ותבאינה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה ותתחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל: ויקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניה ויצום אתו אל מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה: ויצא התך אל מרדכי אל רחוב העיר אשר לפני שער המלך: ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקל על גנזי המלך ביהודים לאבדם: ואת פתשגן כתב הדת אשר נתן בשושן להשמידם נתן לו להראות לאסתר ולהגיד לה ולצוות עליה לבוא אל המלך להתחנן לפניו ולבקש מלפניו על עמה: ויבא התך ויגד לאסתר את דברי מרדכי: ותאמר אסתר להתך ותצום עליו אל מרדכי: כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא דתו להמית אחת היא זולתי אשר יושיט המלך לו את שרביט הזהב וחיה ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום: ויגידו מרדכי את דברי אסתר: ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים: כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות: ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי: לך כנס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערותי אצום כן ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת ואשר אבדתי אבדתי: ויעבר מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר: ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך והמלך יושב על כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית: ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עומדת בחצר נשאת חן בעיניו ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט: ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות ותנתן לך: ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לו: ויאמר המלך מהרו את המן למהר את דבר אסתר ויבא המלך והמן אל המשתה אשר עשתה אסתר: ויאמר המלך לאסתר במשתה היין מה שאלתך ותנתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש: ותען אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי: אם מצאתי חן בעיני המלך ואם על המלך טוב יתן את שאלתי ולעשות את בקשתי יבוא המלך והמן אל המשתה אשר אעשה להם ומחר אעשה כדבר המלך: ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב וכראות המן את מרדכי בשער המלך ולא קם ולא זע ממנו וימלא המן חמה על מרדכי: ויתאפק המן ויבא אל ביתו וישלח ויבא את אהביו ואת זרש אשתו: ויספר להם המן את כבוד עשרו ורב בניו ואת כל אשר גדלו המלך ואשר נשאו על השרים ועבדי המלך: ויאמר המן אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה כי אם אני ואין לי לכבוד אל המלך: ובכל זאת איננו שוה לי בראותי את מרדכי היהודי יושב בשער המלך: ותאמר לו זרש אשתו וכל אהביו יעשו עץ גבה חמשים אמה ובבקר אמר למלך ויתלו את מרדכי עליו ובא עם המלך אל המשתה שמח וטוב לב ויטב הדבר לפני המן ויעש העץ: בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהי נקראים לפני המלך: וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגתן ותרש שני סריסי המלך משמרי הסף אשר בקשו לשלח יד במלך אחשורוש: ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זאת ויאמרו נערי המלך משרתיו לא נעשה עמו דבר: ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו: ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר המלך יבוא: ויבא המן ויאמר לו המלך מה לעשות באיש אשר החפץ המלך ביקרו ויאמר המן אל לבו את מי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני: ויאמר המן אל המלך איש אשר חפץ המלך ביקרו: יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו: ונתן הלבוש והסוס ביד איש משרי המלך הפרתמים והלבישו את האיש אשר חפץ המלך ביקרו והרכיבהו על סוס רחוב העיר וקראו לפניו כה יעשה לאיש אשר חפץ המלך ביקרו: ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אל תפל דבר מכל אשר דברת: ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וילבש את מרדכי וירכיבהו רחוב העיר ויקרא לפניו כה יעשה לאיש אשר חפץ המלך ביקרו: ויבא מרדכי שער המלך ושתי ומגילה נקראת פרק ראשון מגילה

(ח) נגד המלך אחשורוש: (ט) שם כת כוית שבע ונגד מלך: (י) רש"י ד"ה כשבת וכו' ועכשיו מיושבה דעתו כמש"ל: (ו) ר"ח גלו בשבע וכו' בשנת שמנה למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ז) ר"ח גלו בשבע וכו' בשנת שמנה למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ח) ר"ח מלך והדיוט וכו' כלומר מלך בכל מלכותו ולא הדיוט ממש: (ט) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (י) ר"ח גלו בשבע וכו' בשנת שמנה למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (כ) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ל) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (מ) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (נ) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ס) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ע) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (פ) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (צ) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ק) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ר) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ש) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ת) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (א) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ב) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ג) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ד) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ה) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ו) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ז) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ח) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (ט) ר"ח בשנת שלש למלכו בכתוב ספר כ"ג ומיהת נבוכדנצר נמחק: (י) ר"ח בשנת שלש

מסורת השי"ם

תניא נמי הכי ועוד שנה (ו) (אחרת) לבבל ועמד דריוש והשלימה אמר רבא אף דניאל משעה בהאי תשבוצא דכתיב °בשנת אחת למלכו אני דניאל בינותי בספרים מדקאמר בינותי מכלל דטעה,מ"ם קשו קראי אהדדי °כתיב °מלאות לבבל וכתיב °לחרבות ירושלם? אמר רבא לפקידה בעלמא והיינו דכתיב °כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם (ז) דרש רב נחמן בר רב חמא מאי דכתיב °כה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו" וכי כורש משיח היה? אלא א"ל הקב"ה למשיח קיבל אני לך על כורש אני אכרתי הוא יבנה (ח) (בירת) ויקבץ גליותי והוא אמר °מי בכם מכל עמו ויעל: *חלל פרס ומדי הפרתמים וכתיב למלכי מדי ופרס אמר רבא אתגלי בהדדי: אי מינן מלכי מיגייכו איפרכי ואי מיניכו מלכי מינן איפרכי. בהדאותו את עושר כבוד ממלכות (ז) א"ר יוסי בר תנינא מלמד שלבש בגדי בהונה,כתיב °הבא °יבא תפארת גדולתו וכתיב התם °לכבוד ולתפארת: °ובמלאות הימים האלה וגו' רב ושמואל: חד אמר מלך פיקח היה וחד אמר מלך טיפש היה מאן דאמר מלך פיקח היה שפיר עבד-דקריב רחיקא ברישא,דבני מאתיה בזריקא ולבנים נעקר במחיב להפריסו ולנקוב משם למשיחו: מי (ח) כל אימת דבעי (מפיים) להו ומאן דאמר טיפש היה דאיבעי ליה לקרובי בני מאתיה ברישא דאי מרדו ביה הנך,(ו) הניחו (קיימ) בהדיה. °שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? אמר להם אמרו אתם אמרו לו מפני שנדנו מסעודתו של אותו רשע (ו) אם כן שבשושן יהרגו,שבכל העולם כולו אל יהרגו? אמרו לו אמור אתה אמר להם מפני שהשתחוו לצלם, אמרו לו וכי משוא פנים יש ברבר? אמר להם **הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים °ויהיו כגוזרין דכתיב °כי לא ענה מלבו: °בחצר נגות ביתן המלך רב ושמואל חד אמר הראוי לחצר לחצר,הראוי לבינה לבינה,הראוי לביתן לביתן וחד אמר הושיבן בחצר ולא החזיקתן,בבינה ולא החזיקתן עד שהכניסן לביתן והחזיקתן, במתניתא תנא הושיבן בחצר ופתח להם שני פתחים אחד לבינה ואחד לביתן "חור" ברפס וחכלת מאי "חור"? רב אמר °דרי דרי ושמואל אמר מילת לבנת הציע להם,ברפס אמר ר' יוסי בר תנינא כרים של פסים °על גלילי כסף ועמודי ששׁ °מטות זהב וכסף תניא ר' יהודה אומר הראוי לכסף הראוי לזהב לזהב אמר לו ורי נחמיה א"כ אתה ממיל קנאה בסעודה אלא-הם של כסף והגליהן של זהב °בלמ ושש א"ר אסי אבנים *שמתרוממות על בעליהן וכן הוא אומר (ט)°אבני נזר מתנוססות על אדמתו °רב אמר דרי דרי ושמואל אמר אבן טובה יש בכרכי הים ודרה שמה תושיבה באמצע סעודה ומאירה להם כצהרים רבי ישמעאל תנא שקרא דרור לכל בעלי סחורה °השלוח בכלי זהב וכלים מכלים שונים משונים מיבעי ליה?אמר רבא יצתה בת קול ואמרה להם ראשונים בלו מפני כלים ואתם שונים (ט) בהם °ויין מלכות רב אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקתו יין שגדול היכנו בשנים °והשתיה כדת" (*אין אונס) מאי כדת א"ר תנן ר"מ כדת של תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אותו רשע אכילה מרובה משתיה °אין אנוס אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד השקהו מין מדינתו "לעשות ברצון איש ואיש" אמר רבא לעשות ברצון מדבי והמן: מדבי דכתיב "איש יהודי" המן-"איש צר ואויב" °גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות"-בית הנשים מיבעי ליה אמר רבא שניהן לדבר עבירה נחכוונו היינו דאמרי אינשי *איתו *בקרי ואתתיה בבוציני

אתה מטיל קנאה. ול"ת גמ"ל הרלוי לחתר לגינה עגינה קנאה בסעודה י"ל דסבירלי' דלרין שנמצאות ברידיהם נפים ובורדין שבתיהן מן המלכות. פה דת של תורה אכילה מרובה משתיה. פ' התפיד בבא. שיש בו בבה רביעית. ונמבו רביעית תתן יין בלבר. איתו

*) וכן בפתיק פסחים פערך תפ ס' בשם רבינו פ"ש.

התוספות הב"ח

(ו) גמ' ומיד שנה אחת ים לבבל ומעמד וכו' ולפ"ז ליתיל וכו' כיוצא בפנייס פעמים מקנים לתר ס"ם ירמיה בפר ס' לל ירמיה מבניה למלכות בלבר. וכן בעלתן בתן שנמצאות בידיהם נפים ובורדין שבתיהן מן המלכות. פה דת של תורה אכילה מרובה משתיה. פ' התפיד בבא. שיש בו בבה רביעית. ונמבו רביעית תתן יין בלבר. איתו

(ח) בגמ' ומיד שנה אחת ים לבבל ומעמד וכו' ולפ"ז ליתיל וכו' כיוצא בפנייס פעמים מקנים לתר ס"ם ירמיה בפר ס' לל ירמיה מבניה למלכות בלבר. וכן בעלתן בתן שנמצאות בידיהם נפים ובורדין שבתיהן מן המלכות. פה דת של תורה אכילה מרובה משתיה. פ' התפיד בבא. שיש בו בבה רביעית. ונמבו רביעית תתן יין בלבר. איתו

(ז) גמ' ומיד שנה אחת ים לבבל ומעמד וכו' ולפ"ז ליתיל וכו' כיוצא בפנייס פעמים מקנים לתר ס"ם ירמיה בפר ס' לל ירמיה מבניה למלכות בלבר. וכן בעלתן בתן שנמצאות בידיהם נפים ובורדין שבתיהן מן המלכות. פה דת של תורה אכילה מרובה משתיה. פ' התפיד בבא. שיש בו בבה רביעית. ונמבו רביעית תתן יין בלבר. איתו

גליון הש"ם

גמ' שלח מלאיהו. עי' מרכם איר כיוצ"ב בבסוק זלח קומתך דמתה לתמר: שם סס ג"ל עכ"ל עלח בפנים. עי' סנהדרין דף ס"ב ע"ב. ותוי' ד"ה וכן בתוס' ד"ה ואתי דכי וכו' וכומתה נתון תמור: רשתי ד"ה שלח מבחוו: שם ד"ה כיוצ"ב וכו' נתון סמכת פתח. עי' נקמן דף יג ע"ב תוי' ד"ה ואתי דכי וכו' ותוי' ד"ה וכומתה נתון תמור. כי סניב מרגומו תמור כתור (ויקרא ג ס) שם ד"ה כיוצ"ב וכו' נתון סמכת פתח. עי' נקמן דף יג ע"ב תוי' ד"ה ואתי דכי וכו' ותוי' ד"ה וכומתה נתון תמור. כי סניב מרגומו תמור כתור (ויקרא ג ס)

מגילה יב

ג ע"ב תוס' ד"ה שלח מבחוו: רשתי ד"ה שלח מבחוו: שם ד"ה כיוצ"ב וכו' נתון סמכת פתח. עי' נקמן דף יג ע"ב תוי' ד"ה ואתי דכי וכו' ותוי' ד"ה וכומתה נתון תמור. כי סניב מרגומו תמור כתור (ויקרא ג ס)

תניא נמי הכי. דכתיב נבוכדנצר ותויל מרוך נבלטצר מנה: עוד שנה תחת לבבל. (י) הכי גירסת במדר שולם ניה בלילית קטיל בלטצר מלכא ודריוש מדתה קטיל מלכותא הרי שבעים שנה מיום שמלך נבוכדנצר שבעים יהויקים ועוד שנה תחת לבבל למלוות שבעים שנה משלטו על ישראל ועמד דריוש והשלימה ותחזיר בשנה תחת מלך כורש בבבל ונפקדו פקידה במקנה שתמר מי ככה מכל עמו יהי תלהיו עמו ויעל וגו' למדנו מכריתה זו כשמת בלטצר לא היו לכיבוש יהויקים תלת שבעים חסר תחת ותחזחו מניו למעלה שבעים שנה מ"ה דנבוכדנצר וכ"ג לתויל מרוך ובלטצר דבלטצר הרי שבעים שנים מקומעות היו: ביעוני בספרים. לשון ספירה ותשבון: כתיב לפי מלוות לבבל. שבעים שנה תפקוד תחכם כספר ירמיה: וכתיב. בספר דניאל למלוות לחרבות ירושלם שבעים שנה מספר שבעים תחר היה דכי ס' לל ירמיה תכניא: לפקידה במעלמא. (ל)[ותמ"ל לפי מלוות לבבל שבעים שנה לפקוד תחכם וכך היתה שנפקדו בשנה תחת לטרם מלך פרס שיתה שנת ס"ת לביכוש יהויקים שפשתה בבבל על ירמיה: וכתיב. בספר דניאל בינותי בספרים מספר שבעים שנה

שפרחה כה לרעת. בירושלמי מפרש דילפינן מגזר דכתיב גבי ומקי מגזר דכתיב גבי עוזיה כמלטרע דכתיב ביה ונגזר מבית ה' (דה"ב כו) : **זיל** לגבי עמון ומואב דיתבי בדוכתייהו כתמרת. וקשה דהא פרק קמא דתמורה (נדרים דף פח:) פריך וכי עמון במקומו יושב והלא כל סנחריב וכלכלו לכך פר"ח דגרסינן הכא מואב לחוד דקרא כמי לא הזכיר אלא בדברי תיפלות ובן בסעדתו של אותו רשע : הללו אומרים מריות נאות. והללו אומרים פרסיות נאות, אמר להם אחשורוש כלי שאני משתמש בו אינו לא מדיי ולא פרסי אלא כשדיי רצונכם לראותה? אמרו לו אין ובלבר שתהא עוטה *שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו-מלמד שהיתה ושתי הרשעה מביאה בנות ישראל ומפשיטן ערומות ועושה בהן מלאכה בשבת(ה) היינו דכתיב "אחר הדברים האלה כשך חמת המלך אחשורוש זכר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה" בשם שעשתה כך נגזר עליה-"ותמאן המלכה ושתי" מבני פריצתא הוא, ראמר מר שניהן לדבר עבירה נתכוונו מ"מ לא אתאי: א"ר יוסי בר חנינא מלמד שפרחה בה צרעת במתניתא תנא [בא גבריאל ועשה לה זנב] "ויקצף המלך מאד"(ו) אמאי דלקה ביה כולי האי: אמר רבא שלחה ליה *בר אדרייריה דאבא: אבא לקבל אלפא המרא שתי ולא רוי והדור גברא אשתמי בחמריה, מיד "ותמת בעדה בו" "ויאמר המלך לחכמים" מאן חכמים, רבנן "יודעי העתים" שיודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים אמר להו דיינוה לי, אמרו היכי נעביד נימא ליה קטלה למרך פסיק ליה חמריה (ז) ובעי לה מינן, נימא ליה שבקה, קא מזלזלה במלכותא, אמרו לו מיום שחרב בית המקדש וגלינו מארצנו ניטלה עצה ממנו ואין אנו יודעין לדון דיני נפשות זיל לגבי עמון ומואב דיתבי בדוכתייהו כתמרא דיתיב על הדרדיה ונעמא אמרו ליה דכתיב °שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ולא הורק מכלי אל כלי ובגולה לא הלך על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר" מיד "ותקרב אליו ברשנא שתר אדמתא חרשיש" א"ר לוי כל פסוק זה על שום קרבנות נאמר "ברשנא" אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מלפנים הקריבו לפניך כרים בני שנה כדרך שהקריבו ישראל לפניך "שתר" מלפנים הקריבו לפניך שתי תורין "אדמתא" מלפנים בנו לפניך מובה אדמה "תרשיש" מלפנים שימשו לפניך בבגדי כהונה דכתיב בהו "תרשיש ושהם וישפה ומרס" מלפנים מירסו בדם לפניך "מרסנא" מלפנים שירו במנחות לפניך "ממכן" מלפנים הכינו שלחן לפניך. "ויאמר ממוכן תנא ממכן זה המן ולמה נקרא שמו ממכן שממכן לפרעונה] אמר רב כתנא °מכאן שההדיוט קופץ בראש גדולה בל איש שורר בביתו" אמר רבא °אלמלא אנחת הראשונות לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריר ופליט אמרי מאי דשריר לן להויות כל איש שורר בביתו פשיטא אפילו קדרה בביתיה פרשכא ליהוי "ויפקד המלך פקידים" א"ר מאי דכתיב °כל ערום יעשה בדעת וכסיל יפרוש אולת" כל ערום יעשה בדעת זה דוד דכתיב °"ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלך נערה בתולה" כל מאן דהוה ליה ברתא אייתה ניהליה "וכסיל יפרוש אולת" זה אחשורוש דכתיב "ויפקד המלך פקידים" כל מאן דהוה ליה ברתא אימטרה מינה "איש יהודי" היה "בשושן הבירה וגו'" איש ימיני" מאי קאמר אי ליחוסא קאתי ליחמיה (ז)"לאודל" עד בנימין אלא מאי שנא הניחתנא כולן על שמו נקראו בן יצחר-בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו "בן שמעי" בן שששמע אל תפלתו "בן קיש" שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו קרי ליה "יהודי" "ימיני" אלמא מבנימין קאתי "אמר רבה נתמן מרדכי מכתר בנימוסו היה *אמר רבה בר בר חנה אמר ר' ישועי בן לוי אביו מבנימין ואמו מיהודה, ורבנן אמרי משפחות מתגרות זו בזו: משפחת יהודה אומרת אנא גרים דמתיליב מרדכי דלא קטליה דוד לשמעי בן גרא ומשפחת בנימין אמרה מינאי קאתי רבא אמר כנסת ישראל אמרה לאידך גיסא: ראו "מה עשה לי יהודי ומה שילם לי ימיני: מה עשה לי יהודי דלא

בבוציני "ביום השביעי בטוב לב המלך ביין" אטו עד השתא לא טב לביה בחמרא? אמר רבא יום השביעי-שבת היה שישראל אוכלין ושותין מתחילין בד"ת ובדברי תשבחות, אבל עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות ובן בסעודתו של אותו רשע : הללו אומרים מריות נאות. והללו אומרים פרסיות נאות, אמר להם אחשורוש כלי שאני משתמש בו אינו לא מדיי ולא פרסי אלא כשדיי רצונכם לראותה? אמרו לו אין ובלבר שתהא עוטה *שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו-מלמד שהיתה ושתי הרשעה מביאה בנות ישראל ומפשיטן ערומות ועושה בהן מלאכה בשבת(ה) היינו דכתיב "אחר הדברים האלה כשך חמת המלך אחשורוש זכר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה" בשם שעשתה כך נגזר עליה-"ותמאן המלכה ושתי" מבני פריצתא הוא, ראמר מר שניהן לדבר עבירה

[פסחים נח:]

[ע"ש פוסי' יכמות עה: ד"ה מניחין ותוס' פסחים ס.]

[פי' פרק ד' ה"ל ממ"ע]

[ל"ל נגד נרים בר]

[ל"ל כמדי פ' כמ"ש במ"ש שם ע"ש כאמרך מכם ופרק]

[מ"ש גרים רבה בר רב הונא רבינה בר בר חנה משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי אבי מבנימין וכו']

[ע"ש כאמ"ר ונמרוך ערך כמם ב כתב מהל"ל מרדכי מוכתר נשמוסו היה כמדי פיהם מניו כדמי כמוהר כמדי פ"ש יהודי נחזה חסיר כמצות וכו' ע"ש]

תורה אור

[ל) גמ' מנלמד כשבת לפיכך נגזר עליה בשבת היה דכתיב : (ב) שם ויקצף כאמר מחר ותמתו בעדה בו למחר. דלקה : (ג) שם פסיק ליה המרייה : (ד) שם ליחמיה ולימיל עד כשיעין מהו שנת כמי לנמשה מנין מזון כיצל יהיבא לגלה בשתק : (ה) רש"י ד"ה למחר מלי וכו' לחיות כל היום שורך כניהו מכיעקא שקא מגרלין : (ו) ד"ה נעבד וכו' מגרב לתת לפיכך כל לחם וכו' ולתשובתם היה כשל וכו' מממרם מיהם כשל"ר :

גליון השי"ם

גמ' אמר ר"י מנלן שבסדיום פו:.מי' יהוגל פרק ד' דסמהדרין ס"ו : שם לחמר רבה לחמלה. ע"ל כה ע"ל מדים לחמלה : רש"י ד"ה שנגי ל"ה נגדי . מי' דבר מחמר בנסר מקום שמגל :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה נמרי ל"ה נגדין . ג"ל מיין נוסח כנסר מקום שמגל כנסר כפיהלים :

[מ"ש ליתא פוסקת יש פפניים דגרסי איש יהודי היה בשושן הבירה וגו' אמר רב נתמן מכתר בנימוסו היה ע"כ שמות גלים וכנוסים כדרכים שמנוס על שמו מקרלים ר"ש דגרסי קרי ליה יהודי וקרי ליה ימיני ויהודי מרדכי מיכתר בנימוסו היה ולא נכרלו דמה מניו ל"ש מוכתר בשמות גלים ובמקרים גלים ו' בנוסיי מלוסת ולכך קוסהו על שם יהודה שהיה תכוב מכל שבמקרים ויללו ממנו מלכים]

מסורת השי"ם

מן תיכת דלא מד מיכת כלשון זה מייך לעמוד הקודם

[ג"ל נסוף]

[סופס יב:]

מכשירין יט:

ג' פ"י ובשבולי

[מכשירין נג. ע"ש ופ' תוס' נדרים כו: ד"ה ואין מיחה]

[נסוף מו.]

[מגמות סה: ג"ל בבית]

מכתים מג. ע"ש מ"ק מג. ע"ש פב. ע"ש מתנות פו. ע"ש

[נסוף ו.]

[ג"ל כבית וכן ליתא בכ"י]

[פיהס עוסק בל מוכח כלומר לכך בל מצוה. מבואר שנין קמא ופיין מוספות ד"ה קולין]

גליון השים

נמ' ומשמע סיטודיה. פי' ע"י ריש וקבלת: שם על שם בפרקים. פי' מכפות דף כו ע"ב תוד"ה ואין ביחה: רשיי ד"ה מתכנר יבמ. כי יהת מבגנותו פסחים (בלתמים לו ע):

דלא קטליה דוד לשמעי דאתיליד מיניה מרדכי דמיקני ביה המן ומה שילם לי ימיני דלא קטליה שאול לאגג דאתיליד מיניה המן דמצער לישראל רבי יוחנן אמר לעולם מבניימן קאתי ואמאי קרי ליה יהודי שכפר בע"ז שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי כדכתיב °איתי גוברין יהודאין וגו' רבי שמעון בן פזי בי הוה פתח בדברי הימים אמר הבי כל דבריך אחר הם ואנו יודעין לדורשן °ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד" אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בע"ז דכתיב °ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור" °ואמר רבי יוחנן שירדה מגילולי בית אביה, "ילדה" והא רבי רביתיה? לומר לך °שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו "ירד" זה משה ולמה נקרא שמו ירד [א] שירד להם לישראל מן בימוי °"גדור" שגדר פרצותיהן של ישראל "חבר" שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים "סוכו" שנעשה להם לישראל כסוכה, "יקותיאל" שקוו ישראל לאל בימוי, "זנוח" שהזניח עונותיהן של ישראל "אבי אבי, אבי אב בתורה אב בחכמה אב בנביאות "ואלה בני בתיה אשר לקח מרד" וכי מרד שמו והלא כלב שמו? אמר הקב"ה יבא כלב שמרד בעצת מרגלים ויושא את (ה) בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה °"אשר הגלה מירושלם" אמר רבא שגלה מעצמו °"ויהי אומן את הדסה" קרי לה הדסה וקרי לה אסתר תניא

[א] הצדיקים °"שנקראו הדסים וכן הוא אומר °והוא עומד בין ההדסים" רבי יהודה אומר הדסה שמה ולמה נקרא שמה אסתר על שם שהיתה מסתרת דבריה שנאמר °"אין אסתר מגדת את עמה וגו'" ר' נחמיה אומר הדסה שמה ולמה נקרא אסתר °שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתר, בן עזאי אומר אסתר לא ארוכה ולא קצרה היתה אלא בינונית כהדסה ר' יהושע בן קרחה אמר °אסתר ירקרוקת היתה ותימ של חסר משוך עליה "כי אין לה אב ואם" °"ובמות אביה ואמה" למה ליי אמר רב אחא עיברתה, מת אביה, ילדתה, מתה אמה. °"ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת" תנא °משום רימ אל תקרי לבת אלא לבית וכן הוא אומר °ולדש אין כל כי אם בבשה אחת קטנה אשר קנה ויהיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומבושו תשתה ובחיקו תשכב והתי לו כבת °משום דבחיקו תשכב הוות ליה (°לבת) אלא (°לבית) הבי גמי °לבית [ואת שבע הנערות וגו'] אמר רבא שהיתה מונה בהן ימי שבת °"ושנה" ואת נערותיה וגו' אמר רב שהאבילה מאבל יהודי ושמואל אמר שהאבילה °לקרובי דחויי [ר' יוחנן אמר זרעונים, וכן הוא אומר °"ויהי המלצר נושא את פת בגם ונותן להם זרעונים" °"ששה חדשים בשמן המור" °מאי "שמן המור"? רב חייא בר אבא אמר סממנת רב הונא אמר שמן זית שלא הביא שליש תניא רבי יהודה אומר אנפקינון -שמן זית שלא הביא שליש ולמה סבין אותו שמשיר את השיער ומעדן את הבשר °ערב היא באה ובבקר היא שבה °אמר רבי יוחנן מנוחתו של אותו רשע למדנו שבתו -שלא היה משמש מטתו ביום "ותהי אסתר נשאת חן" אר"א °מלמד שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו "תלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת" ירד שנתנה נוף מן הנוף °"ואהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות" אמר רב ביקש לטעום טעם בתולה טעם, טעם בעולה טעם °"ויעש המלך משתה גדול עבד משתיא ולא גליא ליה, דלי כרגא ולא גליא ליה, שדר פרדישני ולא גליא ליה, °"ובהקבץ בתולות שנית וגו' אויל שקל עצה ממרדכי אמר: אין אשה מתקנאה אלא בירך חבירתה ואפי' הבי לא גליא ליה דכתיב °"אין אסתר מגדת מולדתה וגו'" אמר רבי אלעזר מאי דכתיב

כל הטופר בע"ז נקרא יהודי שנאמר °איתי גוברין יהודאין" על שם יהודי שכפר במלך יהודה: °אשר הגלה שגלה מעצמו • ודייק ליה מדלא כתיב הגלה: קדמי דחויי • וה"ק היתה לו היתה תוכלת וטוכלת

[בכ"י ליתא מסיל מיומס ליתא שנקלפה יהודאין לפי שהיו מעבדי יהודה כדכתיב (דניאל ג) ויסי בכס מבני יהודה לדניאל ומניה מיסיל ופ"ל ליתא. בכ"י כך בתחלי ולחתר בפרק שלש שנים: דניאל מבני יהודה ממים מיסיל ומניה מסתר מנפים]

רבינו חננאל

כל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו הוא ילדו: נקראת הדסה משום דחיתה צדקת. שהצדיקים נקראים הדסים: לקחה מרדכי לו לבת: תנא משמיה דרבי מאיר לבית:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ויפת לא כתיב בת פרעה: (ב) רש"י ד"ה בבתה למחת ג' בת שבע: (ג) ד"ה מעדן מלשיב ומפלין בפ"ל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (שיכל ליברכ"ל מן כימיו) מת"ע ול"ב מפוליך מוכח (ליברכ"ל):

ולא

לא יגרע מצדיק עניו · טען עיוו במעשה הצדיקים לנקם להם (נ) חף לימים רבים מזה כמוה : זכתה וינח ממנה שמואל · שהיה לנוע : זכה וינחת ממנו למכתר · כתרגום של מגילה מיימם מרדכי ושמהו עמיני למחול ומשמול עד בניימין וכתיב היה למכתר כם דודו ואין לו רמיה למכרכם · לנחת ממנו לנוע · ושמהו עמיני למכרכם : לנחת ממנו למכתר

[ג"ל כמחזיקן]

מפני דתחסורוש והמן כו' · כלומר יש ללמוד מלחסורוש שלא בדעתו היה להמניך: (*להחזיק) למושב · שנזרו עליהן שנעשות לחשובה כדכתיב לוט ובכי ומספד שק ואפר יועץ לרבים: מון ממקרא מגילה· ואם תאמר גר מטבח ככר פסקו הגבילים מבל בימי מרדכי היו מני זכריה ומלאכי: תורה אור

ביניתם מגרים למרו מיכה על היס: הלל כמי ניממ · סהיל מיכה: כי גרסי' תמר רבא בשלמת הסם כי' ולא עבדי פרעה שהכי לחיכוך יפלו: לחכי עבדי לחשורוש חגן. דלא עלתו תלת מן המיתה: בין לרבף · דלמר להכי לא למרי הלל דלחכי עבדי לחשורוש הוא הפ לתן לבי לתן בבי למרינן: כין לרב נחמן · דלמר קריאת מגילה בסקום סלל: (ל) הוכסרו שלר לרעות למר מיכה· על הם סמתורצ לסס: ומו ליכל · בניאים: בטוחה שהולכה לזכות · ללמוד מצוכה לו הולכה וכל הלך מ"ס הולכה ובהלטת גדולה(ס)מניין מסלל עולם [א] לברכס יתק יעקב משה ואהרן יהושע פנחס ויעל מלאך ה' מן הגלגל לל הבוכים (שופטים ב) זה פנחס ויכל לים התלהים לל עלי (שמואל ב ג) זה תלקנה עלי שמואל גד נתן דוד שלמה עידו קרא *לל המוכח בכיס לל מיכיהו בן ימלה כימי לחאב עובדיה לחיה בסיעוני ויהוח בן חנני בימי לחסא מוניה בן עוזד חזיאל [הלוי] מבני מחניה לליעזר בן דוד ממוסיפה טלן בימי יהוסטפט בדברי הימים (נ יט) וכימי יכבעס בן יותס הוסף עמוס וכימי יותס מיכה

[מכלים קיג]

[מבניין יהושע פ"ם סימן]

פרעה אלא הבא הללו עברי ה' ולא עברי אחשורוש. אבן, *בין לרבא, בין לר"נ קשיא

והא תניא משנבנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה! כיון שגלו חזרו להכשיר הראשון; ותו

[שמואל ב ה]

ליבא והכתיב *ויהי איש אחד מן הרמתים צופים =אחד ממאתים צופים שהיו בימי שמואל הנביא

מובא הוו כדתניא הרבה נביאים עמדו להם לישראל כפלים כיוצאי מצרים

[מגדר פ]

אלא נבואה שתוצרכה לדורות נכתבה, ושלא הוצרכה, לא נכתבה, רבי שמואל בר נחמני אמר אדם הבא משתי דמות שצופות זו את זו

[סנהדרין קי.]

רבי תנין אמר אדם הבא מבני אדם שעומדין ברומו של עולם ומאן ניגהו בני קרח דכתיב *ובני קרח לא מתו *תנא משום רבינו [מקום נתבצר להם בניהם ועמדו עליו]. שבע נביאות מאן נינהו שרה מרים

[כתובות סו]

דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר דכתיב *ואבי מלכה ואבי יסכה *אמר ר' יצחק 'יסכה' זו שרה

[סנהדרין סט:]

ולמה נקרא שמה 'יסכה' שסבתה ברוח הקדש שנאמר *כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה ד"א

[שמות פו]

'יסכה' שהיתה סובין ביופיה דכתיב *ותקח מרים הנביאה אחות *)אהרן **)ולא אחות משה? אמר ר"נ

*) [סופה יב:]

**) [ג"ל ואי אחות אהרן ולא הכי?]

אמר רב שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל, ובשעה

שנולד נתמלא כל הבית כולו אורה עמד אביה ונשקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך, וכיון

שהשליכוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה ואמר לה בתי היכן נבואתיך דכתיב *ותתצב אחותו

מרחוק לדעה =לדעה מה יהא בסוף נבואתה דכתיב *ויבורח אשה נביאה אשת מאי *אשת לפידות? שהיתה עושה פתילות *למקדש *והיא יושבת תחת תומר מאי שנא תחת תומר? אמר ר' שמעון

[ג"ל משבוקן מיתה כילקוט]

[ג"ל אבי שלום ועיי תוס' יומא לה: ד"ה דלא ותוס' כתובות קד: ד"ה אבי]

בן *אבשלום משום יהוד דבר אחר *מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד. אחר לאביהן שבשמים

[שמואל ב ג]

דכתיב *ותתפלל חנה ותאמר עלין לבי בה' רמה קרני בה' *רמה קרני =ילדו לי חמשה בנים

[שם]

ולא רמה פבי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן, שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן. *אין קדוש כה' כי אין בלתיך *אמר רב יהודה בר מנשיא אל תקרי בלתיך אלא לבלותך שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם: מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו אבל הקדוש ברוך הוא מבלה מעשה ידיו, *ואין צור כאלהינו: *אין צייר כאלהינו אדם צר צורה על גבי הבותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים

[שם]

[ע"ם]

[שמואל ב כב]

אבל הקב"ה צר צורה בתוך צורה וכמטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים *אביגיל דכתיב *והיה היא רוכבת על התמור ויורדת בסתר ההר, בסתר ההר, מן ההר מיבעי ליה? אמר רבה בר שמואל על עסקי דם הבא מן הסתרים נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם בלילה אמרה לו וכי דנין נפשות בלילה? אמר לה

מרדכי

ז) גי' ר"ח ורמ"ה מתקוף לה רבא מי דמי בשלמא . ג) נגד הכתוב הזה מצחיק שם לעגל מכל מקום לו עד תור שנקר .

מיה מכה לף שבנכיותת תביב כי לף היו רק ז' וכן בריה ומחסיה לף נכתבו נכיותן ולף נקראו נביותים וכן שלמה ושי"ל עיי בירוך כן בריה כו' : [ב] שם בסב"ד בריה לף ידעתי .

משנבנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה. משנבנסו ישראל לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה רב נחמן אמר *קרייתא זו הלילא ו) [ל"ר] בא אמר בשלמא התם *הללו עבדי ה' ולא עברי אחשורוש אלא הכא הללו עברי ה' ולא עברי אחשורוש, *בין לרבא בין לר"נ קשיא

והא תניא משנבנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה! כיון שגלו חזרו להכשיר הראשון; ותו

[שמואל ב ה]

ליבא והכתיב *ויהי איש אחד מן הרמתים צופים =אחד ממאתים צופים שהיו בימי שמואל הנביא

מובא הוו כדתניא הרבה נביאים עמדו להם לישראל כפלים כיוצאי מצרים

[מגדר פ]

אלא נבואה שתוצרכה לדורות נכתבה, ושלא הוצרכה, לא נכתבה, רבי שמואל בר נחמני אמר אדם הבא משתי דמות שצופות זו את זו

[סנהדרין קי.]

רבי תנין אמר אדם הבא מבני אדם שעומדין ברומו של עולם ומאן ניגהו בני קרח דכתיב *ובני קרח לא מתו *תנא משום רבינו [מקום נתבצר להם בניהם ועמדו עליו]. שבע נביאות מאן נינהו שרה מרים

[כתובות סו]

דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר דכתיב *ואבי מלכה ואבי יסכה *אמר ר' יצחק 'יסכה' זו שרה

[סנהדרין סט:]

ולמה נקרא שמה 'יסכה' שסבתה ברוח הקדש שנאמר *כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה ד"א

[שמות פו]

'יסכה' שהיתה סובין ביופיה דכתיב *ותקח מרים הנביאה אחות *)אהרן **)ולא אחות משה? אמר ר"נ

*) [סופה יב:]

**) [ג"ל ואי אחות אהרן ולא הכי?]

אמר רב שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל, ובשעה

שנולד נתמלא כל הבית כולו אורה עמד אביה ונשקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך, וכיון

שהשליכוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה ואמר לה בתי היכן נבואתיך דכתיב *ותתצב אחותו

מרחוק לדעה =לדעה מה יהא בסוף נבואתה דכתיב *ויבורח אשה נביאה אשת מאי *אשת לפידות? שהיתה עושה פתילות *למקדש *והיא יושבת תחת תומר מאי שנא תחת תומר? אמר ר' שמעון

[ג"ל משבוקן מיתה כילקוט]

[ג"ל אבי שלום ועיי תוס' יומא לה: ד"ה דלא ותוס' כתובות קד: ד"ה אבי]

בן *אבשלום משום יהוד דבר אחר *מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד. אחר לאביהן שבשמים

[שמואל ב ג]

דכתיב *ותתפלל חנה ותאמר עלין לבי בה' רמה קרני בה' *רמה קרני =ילדו לי חמשה בנים

[שם]

ולא רמה פבי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן, שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן. *אין קדוש כה' כי אין בלתיך *אמר רב יהודה בר מנשיא אל תקרי בלתיך אלא לבלותך שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם: מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו אבל הקדוש ברוך הוא מבלה מעשה ידיו, *ואין צור כאלהינו: *אין צייר כאלהינו אדם צר צורה על גבי הבותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים

[ע"ם]

[שמואל ב כב]

אבל הקב"ה צר צורה בתוך צורה וכמטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים *אביגיל דכתיב *והיה היא רוכבת על התמור ויורדת בסתר ההר, בסתר ההר, מן ההר מיבעי ליה? אמר רבה בר שמואל על עסקי דם הבא מן הסתרים נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם בלילה אמרה לו וכי דנין נפשות בלילה? אמר לה

מרדכי

ז) גי' ר"ח ורמ"ה מתקוף לה רבא מי דמי בשלמא . ג) נגד הכתוב הזה מצחיק שם לעגל מכל מקום לו עד תור שנקר .

מיה מכה לף שבנכיותת תביב כי לף היו רק ז' וכן בריה ומחסיה לף נכתבו נכיותן ולף נקראו נביותים וכן שלמה ושי"ל עיי בירוך כן בריה כו' : [ב] שם בסב"ד בריה לף ידעתי .

משום יהוד · כתכתין תניה כי יסרגל למסבס : ותסרגל תנה ותסתמר עלן לבי כה' · וה"ל היה מלי לתתויי כל הפרשה שכל הכתוב על סתריכ נכוכדנצר והמן כמו שתרגם יונתן תלת קרח דלית פרשתה נקט : מורד

[כתוב מה:]

כריתות ו. כתובות יב.

נדרים ד.

הגהות הב"ח

(ז) גמ' לתמר ר' יהושב בן קרחה על יהוד ותומר ומה מעבדות לחירות אמרי' שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן, אי תור הבקר מתחין בקיר שתע מינה דהוה בלילה וכי מרחין דם בלילה תם שמא לו מהאי הלל לריך להכחין מרליעו תם מה' דמיס המתחין בתמה טוח : וכי דנין דיני נפשות בלילה · והא כתיב (ירמיס מה) דיין לבוקר משפט וכתיב והוקע לחוסה ה' כו' (במדבר כה) : כלימני

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה נבוסה כי' תבריסס כו' . כ"כ תכל בשדר עולם לה תעתיב תבריסס יתתן ויעקב משם ותהרן עלי שלמה ע"ה מתניב ותעתיב בתקומם ג' בני קרח תסף וסיתן ותיתן ויהודן וזכריהו ככהן ודיתל כי לף תעתיב כמ"ש נביותים וק תחר ג"כ וכם תנני ושודד

(ח) גמ' לתמר ר' יהושב בן קרחה על יהוד ותומר ומה מעבדות לחירות: (כ) שם כלל נמי ניתמ' תמר ר' יתתן לפי שתין וכי' שבחולה לתרן וכרי יתיתת מגרים דתם שבחולה לתרן ותתרי' פלילת סתם כדתניא פר כתיל : (ג) שם קרייתת זו בלילת מתקוף לה רבא מי דמי כתכתת תתם: (ד) רש"י ד"ה כין לר' נתמן וכו' כלל בכ"ד ותת"כ מ"ם לף סוכבתו : (ס) ר"ח נבוסה וכו' וכבלכות נדולות תן ממיין ותזכן ים לעמוד מבלר עולם וכי' תקל על כתובה וכו' כימי יהבריב בתרם וירמיה ותוריס מקרים יפריס ליסוריקים בגולה יתקומל דתיל : (ו) ר"ח פתילות לתקדש . לתבין ביולה בתתם שבני תדם בתין ניעול תתם ממתה יהבה עתתם בתתר בלת תבב בתתר בתתם בתתר תתם יתוד בתות נסוה ותין לו בל ותין תדם יכול להחייתר תם תתה בתו בניס ותתן תתר תילות לה בל תים לתם תתרים תתון לתיתן :

[בכורים מה:]

משום ג

שמות ד

שם

[בכורים מה:]

כריתות ו. כתובות יב.

נדרים ד.

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה נבוסה כי' תבריסס כו' . כ"כ תכל בשדר עולם לה תעתיב תבריסס יתתן ויעקב משם ותהרן עלי שלמה ע"ה מתניב ותעתיב בתקומם ג' בני קרח תסף וסיתן ותיתן ויהודן וזכריהו ככהן ודיתל כי לף תעתיב כמ"ש נביותים וק תחר ג"כ וכם תנני ושודד

(ח) גמ' לתמר ר' יהושב בן קרחה על יהוד ותומר ומה מעבדות לחירות: (כ) שם כלל נמי ניתמ' תמר ר' יתתן לפי שתין וכי' שבחולה לתרן וכרי יתיתת מגרים דתם שבחולה לתרן ותתרי' פלילת סתם כדתניא פר כתיל : (ג) שם קרייתת זו בלילת מתקוף לה רבא מי דמי כתכתת תתם: (ד) רש"י ד"ה כין לר' נתמן וכו' כלל בכ"ד ותת"כ מ"ם לף סוכבתו : (ס) ר"ח נבוסה וכו' וכבלכות נדולות תן ממיין ותזכן ים לעמוד מבלר עולם וכי' תקל על כתובה וכו' כימי יהבריב בתרם וירמיה ותוריס מקרים יפריס ליסוריקים בגולה יתקומל דתיל : (ו) ר"ח פתילות לתקדש . לתבין ביולה בתתם שבני תדם בתין ניעול תתם ממתה יהבה עתתם בתתר בלת תבב בתתר בתתם בתתר תתם יתוד בתות נסוה ותין לו בל ותין תדם יכול להחייתר תם תתה בתו בניס ותתן תתר תילות לה בל תים לתם תתרים תתון לתיתן :

מורד במלכות הוא ולא צריך למידייניה. אמרה לו עדיין שאול קיים ולא יצא מבעל בעולם אמר לה °ברוך מעמרו ברוכה את אשר כליתני [היום הזה] מבא ברמים דמים תרתי משמע, [א] אלא מלמד שגילחה את שוקה והלך לאורה ג' פרסאות אמר לה השמיעי לי אמרה לו °לא תהיה זאת לך לפוקה ואת, מכלל דאיכא אחריתי ומאי ניהו מעשה רבה שבע ומסקנא הכי הואי °והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים כי הוות מפטרא מיניה אמרה ליה °והטיב ה' לאדוני וזכרת את אמתך" אמר רב נחמן היינו דאמרי אינשי איתתא בהדי שותא פילכא אבא דאמרי *שפיל ואזיל בר אווזא ועינודי מיסתיפי.

גמרא דברתיב °ויהי חלקדו הכהן ואחיקם ועכבור וגו', ובמקום דקאי ירמיה היכי מתנביא איהי! אמרי בי רב משמיה דרב תולדה קרובת ירמיה היתה ולא הוה מקפיד עליה, ויאשיה נופיה היכי שביק ירמיה ומשדר לגבה! אמרי דבי רבי שילא מפני °שהנשים רחמניות הן "ר' יוחנן אמר: ירמיה לא הוה התם *שהלך להחזיר עשרת השבטים *ומנלן דאהדור דכתיב °כי המכור אל המכר לא ישוב" אפשר יובל בטל ונביא מתנבא עליו שיבטל אלא מלמד שירמיה החזירן ויאשיהו בן אמון מלך עליהן דכתיב °ויאמר מה הציון הלז אשר אני רואה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המובח בבית אל! וכי מה טיבו של יאשיהו על המובח בבית אל! אלא מלמד שיאשיהו מלך עליהן רב נחמן אמר מהכא °גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי" דכתיב °ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות *בגדי מלכות מיבעי ליה! אלא שלבשתה רוח הקדש: כתיב הכא °ותלבש" וכתיב התם °ויהוה לבשה את עמשי וגו' אמר רב נחמן לא יאה יהוידעה לנשי, תרתי נשי (ס)(והיו) הויין וסניין שמיידתו: חדא שמה זיבורתא וחדא שמה כרכושתא, זיבורתא כתיב בה °ותשלח ותקרא לברק" ואילו איהי לא אזלה לגביה, כרכושתא כתיב בה °אמרו לאיש" ולא אמרה אמרו למלך, אמר רב נחמן תולדה (נ) מבני בניו של °יהושע היתה כתיב הבא °בן חרמים וכתיב התם *°בחמנת חרס איחביה רב עינא סבא לרב נחמן שמונה נביאים והם כתנים יצאו מרחב הזונה ואלו הן נריה בלוך ושליה מחסיה ירמיה חלקיה תנחם ושלום רבי יהודה אומר אף חולדה הנביאה מבני בניה של רחב הזונה היתה כתיב "בן תקוה" וכתיב התם °את תקות רחם השני" אמר "ליה *עינא סבא ואמרי לה *פתיא אוכמא מיני ומינך תסתיים שמעתא דאינירא ונסבה יהושע, ומי הוו ליה זרעא ליהושע והכתיב °נון בנו יהושע בנו! בָּנִי לא הוו ליה, בנתן הוו ליה בשלמא

תורה אור

כליתני · מגמת מותי: בדמים · דס נדה ושפיכות דמים: שגילחה שוקה · ונחתוה לה וכאבה ולא שמעה לו בדמיים וחזיל: לפוקה · (נ) כמו פיק בכליס(מושס ג): הכי גרסי' זאת מכלל דתיכא תחריתי ומאי ניהו מעשה דבת שבע ומסקנא הכי הוה · והכי פירושה מדקאמרה ליה ולא תהיה זאת לך לפוקה מכלל שהתנכלתם' לו שמופו להכאיב לבילה לחרים ומאי ניהו בת שבע ומסקנא הכי הוה סוף סופה לו כך למען כליתך הוום שנתקיימה בו בחתה: בהדי שותא פילכא · עם °שהתאמה מדברת היא מוה כלומר עם שהיא מדברת עמו על בעלה הזכירה לו לה עצמה אחס ישתה (ל) ישתה: מיסתיפי · טפין למרחוק והוגמטו בחמ' כתוכות (דף ס·) נפוף פיניך: ובמקום ירמיה היכי מיתנבית היא · כרי ירמיה עמד מתנח י"ב ליתניה בגמ' אמר היה דבר ה' אל ירמיה וגו' (ירמיה ו) והספר כמנח בתנח י"ח ליתניה ועליו אלח אלא מולדה: כי המוכר אל הממכר לא יסוב · יחזקאל אמרו והוא נתנבא בתוך ס כב(י"ו) שנה שבין גלות יכניה לחרבות ירושלים ומתנבא עתיד בעל היובל והמוכר שדהו לא יסוב לו: לפסבר יובל בעל · מפגלו עשרים הכהנים בימי חזקיה שנאמר לכל יושביה (ויקרא כה) בזמן שכל יושביה עליה ולא בזמן שגלו מקלתן נמנה מפגלו שכם לחוכן וגר וחלי שכם מכשה מתנבא לאחר זמן מיכאל: אלא מלמד שירמיה החזירן · כלומר שנה שמופה עשרה ליתניהו וכשגלה על דברי הספר אלא תולדה לא היה שם ירמיה (פ) ותחזרו למנות מלא מתעות עד מתיב הכיון שהרי שם הטמיד ירכעס לא כשגל: ויאמר מה הציון הלז · ליתניהו כתיב בהיופו בבית אל ומקח מעמיו הכומרים בבית אל על המובח שעשה ירבעם: מה טיבו בבית אל. והלא (°מלכ) מלכי ישראל °שם שהרי שם הטמיד ירכעס לא כשגל: (א) גמ' (אלא מלמד שגילחה ס"ק ונ"ל בסמוך) (נקמן מה. ע"ש) [פי' פרש"י בסנהדרין]

הגהות הב"ח

(ס) גמ' תרתי בני בניתתא יסיבין פוויין: (ל) שם אמר רב ממנו תולדה שבגילחה מבני: (נ) רש"י ד"ה לפוקה שגן כשגלו נרכים כמו ופיק ברכיו: (ד) ר"ה נכרי שמא וכו' שאם יעשה עבד יפלגה: (ס) ר"ה אלא מלמד וכו' לא היה שם ירמיה ויחזיקו כמלך שם ירמיה ויחזיקו בו ומשם וכו' אלא מלמד שהיה מתנבא שם ומשם: (ו) ד"ה אם קליר וכו' וגרמנא כתב מגלגא ומשם קליר:

[פי' דלמסרין נגלו דלא מ מ מ מ ן לאחר שחגיירו] [ופי' פוס' סוסס לס: ד"ס נרכוס]

גליון השים

רש"י ד"ס נסדי פי' שהשמה מדכרת. עיין סוכה דף מ ע"ב כ"ה ד"ס שומה: [וס' פוס' גיטין מה. ד"ס כיון]

מלכים ב כג

[פי' ב"ב קכב:]

[מסחים פח.]

ס"ת ו

מסורת השרים

בשלמא אינתו מפרשי אלא אבהתייהו מנלן: כדעולא דאמר עולא בכל מקום "ששמו ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא, שמו ולא שם אבו בידוע שהוא נביא ולא בן נביא, שמו ושם עירו מפורש בידוע שהוא (ה) מאותה העיר, שמו ולא שם עירו בידוע שהוא מירושלים במתניתא תנא כל שמעשיו (ג) ומעשה אבותיו מתומין ופרט לך הכתוב באחד מהן לשבח בנון "דבר ה' אשר היה אל צפניה בן כושי בן גדליה בידוע שהוא צדיק בן צדיק, וכל שפרט לך הכתוב באחד מהן לגנאי בנון "יחזקי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שהוא רשע בן רשע "אמר רב נחמן מלאכי זה מרדכי ולמה נקרא שמו מלאכי שהיה משנה למלך מיתיבי ברוך בן נריה ושריה בן [א] מעשיה (ג) ודניאל ומרדכי בלשן וחגי זכריה ומלאכי כולן נתנבאו בשנת שתים לדריוש תיובתא תניא אמר רבי יהושע בן קרחה מלאכי זה עזרא, ורבי מלאכי שמו אמר רב *נחמן מסתברא כמאן דאמר מלאכי זה עזרא דכתיב בנביאות מלאכי °בנדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר" ומאן אפריש נשים נכריות עזרא דכתיב °יען שבניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלהינו ונשב נשים נכריות" תנו רבנן ארבע נשים יפיפיות היו בעולם שרה (*ויצ'ניל רחב) ואסתר ולמאן דאמר אסתר ירקרוקת היתה מפיק אסתר ומעייל ושתי תנו רבנן רחב בשמה יונסת יעל בקולה אביגיל בזכירתה מיכל בת שאול בראייתה *אמר רבי יצחק "כל האומר רחב רחב מיד. ניקרי א"ל רב נחמן אנא אמינא רחב רחב ולא איכפת לי! אמר ליה כי קאמינא ביודעה ובמכירה. ומרבי ידע את כל אשר נעשה "מאי אמר "רב אמר גבה (ד) המן מאחשורוש ושמואל אמר גבר מלכא עילאה ממלכא תתאה, ותחתחלל המלכה מאי *ותתחלחל! אמר רב שפירסה נדה ור' ירמיה אמר שהוצרכה לנקביה ותקרא אסתר להחך *אמר רב תחך זה דניאל ולמה נקרא שמו תחך שתחכתו מגדולתו ושמואל אמר שכל דברי מלכות נחתכין על פיו, לדעת מה זה ועל מה זה אמר רבי יצחק שלחה לו שמא עברו ישראל על חמשה חומשי תורה דכתיב °ואילו איתו כתוב "משה ומשה הם כתובים ונגדו למרדכי את דברי אסתר, לא אול לגביה מכאן *שאין משיבין על הקלקלה לך בנום את כל היהודים-וגו' עד-אשר לא כדת" אמר רבי, אבא שלא כדת (ה) עיד שבכל יום ויום עשעכשיו (באונס ועכשו) ברצון ובאשר אבדתי אבדתי כשם שאברתי מבית אבא כך אובד ממך ועבור מרדכי אמר רב שהעביר יום ראשון של פסח בתענית ושמואל אמר *ערקסמא דמיא ריבי יום השלישי ותלבש אסתר מלכות בגדי מלכות שרבי חנינא *מלמד שלבשתה רוח הקדש: כתיב הכא "ותלבש" וכתיב התם °ורוח לבשה את עמשי" ואמר רבי אלעזר אמר ר' חנינא לעולם *) אל תדי ברכת הדיוט קלה בעיניך שתדי שני גדולי הדור ברכום שני הדיוטות ונתקיימה °שדרי אבימלך קלל את שרה °הנה הוא לך כסות עינים" ונתקיים בזרעה °ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו" ואמר רבי אלעזר אמר ר' חנינא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם: מדת בשר ודם אדם שופת קדרה ואוכל נותן לתוכה מים אבל הקב"ה נותן מים ואוכל כך שופת הקדרה לקיים מה שנאמר °לקול תתו המון" מים בשמים ואמר *ר"א אמר רבי חנינא *כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר "ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי" ואמר ר"א אמר רבי חנינא צדיק אבד, לדורו אבד, משל לאדם שאבדה לו מרגלית בים, לא אבדה אלא לבעלה °לכל זה איננו שוה לי אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא בשעה שראה המן את מרדכי יושב בשער המלך אמר כל זה אינו שוה לי (ו) כדרב חסדא דאמר רב חסדא זה בא בפרוזבולי וזה בא

*) נדפס ו.

בפרוזבולי

ארבע נשים יפיפיות היו בעולם • קשה לימה לא תמיד הוה להו למימרינן כפ' מזקק הכתיב (כ"ג דף מ"ו) שרה לפני תנה כקוף בפני חדם ויש לומר דלא חשיב להו לחומן העולדות מלחמה: בישם שמבדלי מביא לחבא כך מבדלי ממך • ולי"ת לימלי לא היה מגרשה ומהמת מוסרת להחזירה "ל לפי שכל מעשה הגט הוא ע"פ מדיה והיה יכל פן יפקפסה הדבר למלטת": ביום המליטי • בזמן תורה בניקים וכתובים ל"ג כהניס טים ויקרילים לי נמי משה ותהן ומניס לי נמי מליטי למתן תורה:

זה

[ועי' תוס' פסחים עד: ד"ה והא]

רבינו חננאל

כל ששמו ושם אביו בנבואה בידוע שהוא נביא בן נביא. הכי כל ששמו ושם עירו מפורש בידוע שהוא * מירושלים וכן כל שמעשיו ומעשה אבותיו מתומין ופרט לך הכתוב באחד מהן אם לשבח לגנאי צדיקים. ואם לגנאי כגון רשעים: אמר רב מלאכי זה מרדכי. ר' יהושע בן קרחה אומר מלאכי זה עזרא. ומסתברא כמ"ד מ ל א כ י זה עזרא: ונידון למרדכי ושלח איזה לא אול. פירש שאין משיבין על הקלקלה. [ויאבדר מרדכי וכו'] ושואל אמר דעבד שורקנא דמיא. כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי. צדיק אבד לדורו אבד משל כו'.

*) ל"ל שמות מפורש שמו ולא שם מירו כידוע שמות שיתחלים.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' כידוע שמות מפורש שמו: (ג) שם כל שמעשיו מתומין ומעשה אבותיו ובו' בן נדיק וכל שמעשיו מתומין ומעשה אבותיו מתומין ומתרגם לך בכתוב: (ג) שם נגנב לפי על פני מתחתונים: (ד) שם אמר ר' לגת בגד כל יום ויום שכל יום ויום כתוכם מלמן נגיע: (ה) שם ותמה תחתם לגת כמלך פי' לקמיה ינבר ענני: (ו) שם כל זה מינו שה לי ד"א משום דרדקי מרדכי יושב בשער המלך אמר כל זה מינו שוה לי אלא מסורת תלמוד: (ו) רש"י ד"ה בגדה מינו ירמיה ותמה"ל כתוב וכריה מיפכי נגמרה מגמ"ל דכתיב ויפל פני:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מעשיו. נ"ל מחסיה:

גליון השים

גמ' שמו ושם אביו עי' כ"ג דף סו ע"ב תוס' ד"ה כלפם וכמכרים לחילם בת"ל שם: שם כל כהאומר רחב. עיין סנהדרין מה ע"ח תי"ב גלגל: שם ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי עי' כ"ג דף ד ע"ח תוס' ד"ה שכל:

כסורת השי"ס

בטוי • לשון ענוות כמו והטבע תטביעו: (דניס טו) במסכת ניסין (דף נו.) : בטולמי • והמת בכלכות לחם טעריס לחם שעוריס (מלכים ג ד) מתרגמינן טעריז טולמין דלחמת: נרוח משפטי • לפופיים לחם רוחן יהיה לעטירה: דן לחם ילרו • כופתו לשון בתשובה: ומתגבר על ילרו • לישו הולך לחריין לעטור עבירה: שמקימין ט' • והייט שערה שעטין [שנעשים שוערים] לפתות לתות בהשכמה ולחתר [שם עד] זמן נעילתו: גם חלם • לשי הרשעים הגידולין בניהם: ניין שנו • לשמר לחם הם עשו כהם לפיכך דנס: פקו פלילה • לניהם נשפטו: חלי חלי למה מזכתני • כמזמור לילה השחר הוח: על תוכם • [תע"ם] שחלי בתה חלין מחלי חוכם הוח: הלילה מחרב נשפטי • בחוחו מזמור הוח: למחה על בח פרטה • ותשלח לחם למחה ותקחה (שמות ג): בשיני רשעים • טוב מלך הכשן בחם' ברכות פרק הרואה (דף מ:) "[שעתיד הר בח ג' פרסי להשליט על ישרחל ושתו על לחתו ושלח הקב"ה גמלים וקטרוהו וככנס בטוחתו בקם לשומתו ושחרכבו שיניו לכחן ולכלן]: חל תקרי שברת חלח שברת קרבנת. גרסינן ומשיני רשעים נפיק להלי דרשה. דליכתוב קרח ובן רשע חלח י' דשיני ו"ם דרשעים הרי שיים: וחל דבר שחוכן בחלוטה. כניך הניח שהוח בחלטה של טולם כדחלמרי' בשדר יומח (דף יה:) לחן שיים שממנה נשחה העולם: מביח לביה למדה • שממנה החיטוקות חומריס ן: וימרוד • כמלך שהיתה שעטו מלחם: שיהח מלני לה • חולי הוכל להכשילו בשום דבר לפני המלך: יכנים הקב"ה • שלח לני מלכתם שוחיהן של ישרחל לני עמי ירנים שלני לריכה להחניף רשע זה ולזלזל בכבודי: שיהכג הוח והיח • שיחשדני המלך ממנו ויהרוג חת שניהו [כ"ח וכי נזדי גזירה ומיח חד תורה חור מיניהו בטולי הגזירה]* : מלך שהכעיב היה. ומוכר בדיבורו לחמרה שמח חוכל לפתותו ולהורגו ושם לח יהח מזומן,בטבור הטעה ויחזור בו: בחומם לחזים לח משחיתם • על בלעגר שניטתו נחמר בשוכם מן המלחמה שדריום וטרם הוו לניין על בבל ונמלן בלעגר לותו היום ושברכיו שם] ויהיו פייפים ותמים ויבטו לשתות ושמחכרו ובחותו היום מהרג ולח לחמר לחמרה מתוך משחיתן של רשעים בלח להם פורעטת: שבעים בלחם נשכרו • יונתן מרגם על בניו של המן: שנח מלכו של עולם דומנת ויקן כיפן ס' (מהלים פה) לנקום נקמתו: נדלו עליונים • שהיו מלחיים מבהילים לותו כל הלילה וחמרו לו כפי מוכה שנם מוכה למי שעשחה לשון מורי ויש חומרים [נדלו עליונים] כדי שיהיו בחחטונים לנקום על הדבר: מלי דקמן דזמינתיה • כלומר מה זחת הכלה לפני עכשיו דבר חדש הוה: בשוב: משמע שהיה כחוב מחדש כתב משמע מעיקרא וימלח כחוב ספר זכרון לפניו לחבר הגיד מרדכי: שמתי

בפרוזבולי אמר רב פפא וקרו ליה עבדא דמודבן (ב) [בטולמי] וכל זה איננו שוה לי' מלמד שכל ננזיו של אותו רשע חקוקין על לבו ובשעה שרואה את מרדכי יושב בשער המלך אמר כל זה איננו שוה לי ואמר *רבאלעזר אמר רבי חנינא עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי [וגו'] מאי לעטרת צבי ולצפירת תפארה? לעושין צביונו ולמצפין תפארתו, יכול לכל? ת"ל לשאר עמו *למי זה הדן דין חמת נחמתו. נרסה דמקום סמי נקט חמת בשוירים ולרוח משפט" זה הדן לחקור העדים כמוב עד שיתכלר את יצרו "וליושב על המשפט" זה [ד"ב] לל תקרי שבכת חלח הדן דין חמת לחמתו "ולגבורה" זה המתגבר על יצרו "משיבי מלחמה" (ג) שנושאין ונותנין במלחמתה של תורה "שערה" [אלו ת"ח] שמשבימין ומעריבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבונו של עולם מה נשתנו אלו מאלו? אמר לה הקדוש ברוך הוא: ישראל עסקן בתורה, אומות העולם לא עסקן בתורה, אמר ליה "גם" אלה ביין שנו ובשכר תעו פקו פלילה" אין "פלילה" אלא דיינין שנאמר °ונתן בפלילים. °ולא תהיה זאת לך לפוקה" ואין "פלילה" אלא דיינין שנאמר °ולא ניחנם בפלילים. °ותעמד

בחצר בית המלך הפנימית א"ר לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה היסנה שביניה אמרה °אלי אלי למה עזבתני" שמא אחה דן "על שונג כמוזד ועל אונס ברצון או שמא על שקראתיו כלב שנאמר °והצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי" חורה וקראתו אריה שנאמר °הושיעני מפי אריה. ויהי בראות המלך את אסתר המלכה אמר רבי יוחנן ג' מלאכי השרת נזדמנו לה באותה שעה: אחד שתגביה את צוארה ואחד שמשך חוט של חסד עליה ואחד שטחח את השרירים, וכמה? אמר רבי ירמיה, שתי אטות היה והעמידו על שחים עשרה ואברי לה על שש עשרה ואמרי לה על עשרים וארבע במתניתא תנא על ששים וכן אתה מוצא באסתה של בת פרעה, וכן אתה מוצא בשיני רשעים דכתיב °שיני רשעים שברת" ואמר ריש לקיש *אל תקרי שברת אלא שריבבת "רבה בר עופרן אמר משום ר"א ששמע מרבו ורבו מרבו מאחים. ויאמר לה המלך *לאסתר המלכה מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש חצי המלכות ולא כל המלכות ולא דבר שתרצץ למלכות ומאי ניהו בנין בית המקדש. יבא המלך והמן אל המשתה: ת"ר מה ראתה אסתר שזימנה את המן ר"א אומר פחים טמנה לו שנאמר °יהי שלחנם לפניהם לפח" ר' יהושע אומר מבית אביה למדה שנאמר °אם רעב שונאך האכילהו לחם" וגו' ר"מ אומר כדי שלא יטול עצה ויתחרט" ר' יהודה אומר כדי שלא יכירו בה שהיא יהודית ר' נחמיה אומר כדי שלא יאמרו ישראל "אחות יש לנו בבית המלך" ויסיחו דעתן מן הרחמים ר' יוסי אומר כדי שיהא "מצוי לה בכל עת ר"ש בן מנסיא אומר אולי יגיש המקום ויעשה לנו נס בבי יהושע בן קרחה אומר אסביר לו פנים כדי שיהרג הוא והיא רבן גמליאל אומר מלך הפכפכן היה, אמר רבי גמליאל עדיין צריכין אנו למודעי' התניא" אליעזר המודעי אומר קנאתו במלך קנאתו בשרים] רבה אמר °לפני שבר גאון אבני ורבא דאמרי תרוייהו °בחמם אשית את משתיהם וגו'" אשכחיה רבה בר אבוה לאליהו א"ל כמאן חזיא אסתר ועבדא הכי? א"ל כבולהן תנאי וכבולהו אמוראי יספר לחם המן את כבוד עשרו וגו' וכמה רוב בניו אמר לב' ל': עשרה מתו, ועשרה נחלו, ועשרה מחזרין על הפתחים ובבני אמרי אותן שמחזרין על הפתחים שבעים היא דכתיב °שבעים בלחם נשכרו" אל תקרי שבעים אלא שבעים ודמי "בר אבא אמר כולן מאתים ושמונה הוו שנאמר "ורוב בניו, ורוב בניימטריא מאתן וארביסר הוו? °אמר רב נחמן בר יצחק "ורב" כתיב. בלילה ההוא נדדה שנת המלך אמר רבי תנחום נדדה שנת מלכו של עולם ורבנן אמרי נדדו עליונים נדדו תחתונים רבא אמר שנת המלך אחשורוש ממש נפלה ליה מילתא בדעתיה אמר מאי דקמן דזמינתיה אסתר להמן דלמא עצה קא שקלי עילויה דההוא נברא למקטליה, הדר אמר: אי הכי לא הוה נברא דרחים לי דהוה מודע לי, הדר אמר דלמא איכא איניש דעבד בי טיבותא ולא פרעתיה, משום הכי מיטעי אינשי ולא מנלן לי, מיד, ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים" מלמד שנקראים מאליהן וימצא כתב מבעי ליה מלמד ששמש

בלי ובוסי. פי' עשרים ודלים: עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי וגו': שערה ששמשימין ומעריבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה כו' א"ל רבה בר אבוה ל א ל י ח ו כאן חזא אסתר דעבדא הכי. א"ל כבולהו תנאי וכבולהו א מ ו ר א י.

הגהות הב"ח

(ב) גם' עבדא דמודבן כבולמי. ל"נ ואמר ר' לעזר אמר ר' הגיעו כליך ומיתת וכל זה לימד שם ני מלמד וכו' אמר כל זה לימד שהי לו מתן עמהן: (ג) שם משיבי מלחמה אלו שנשלין:

פ"ק

גליון הש"ס

גמ' רבה בר שילחן. פ"ק י' ע"ב מ"ש רבה שם אמר רעב וכו' כתוב. פסין זה יומא לה ע"ב וזף שם ע"ב:

[ואי' תוס' כ"ב מ"ד ע"ב]

[פוף תענית כט ע"ל]

[מהדרין קיש: פ"ק כתם שיעים ובפרקי' שם]

[ב"מ יג:]

[ואי' תוס' כ"ב מ"ד ע"ב]

שמות ג' פס

שמות פה

מלכים כב

שם

שם

נדרים מה: סוטה יב:

[ל"ל פה לך אסתר חשלבה ושה]

מלכי פה

ירמיה פה

שמות ג' נ"ב

שמעי · סופר המלך שוטח היה ומימות כורש היה כמו שנאמר בספר עזרא (פימן ד) שכתב שטנה על בעלי הבתים עד (נ) שבטח כורש וביטל ואף בימי אחשורוש עשה כן שנאמר (שם) וכמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה: לו הבין · לעתיד לבוא: דיסקרטא · כפר: עקבת · ניסול מכס: תלמידיו: הלכות קמיעה · דורש בשמו של יוס ושמה עבר בניסן היה הוא יוס הנופל העומר: ותשקול למויים · ותטול שערי: מפרתיניתו · נוסה עליהן להתבזיון: לומני · ספרים: זוזא · זוג של ספרים בעין · כלי תרס: ולתעניתו · יוס הורה אור ששמשי מוחק וגבריאל כותב, אמר רבי אסי דרש ר' שילא איש כפר חמרתא ומה כתב שלמטה שלזוותן של ישראל אינו נמחק כתב שלמעלה לא כל שכן °לא נעשה עמו דבר, אמר רבא לא מפני שאוהבין את מרדכי אלא מפני ששונאים את המן °שנאמר °הבין לו תנא: לו הבין, ועשה כן למרדכי אמר °ליה מנו מרדכי אמר ליה °היהודי אמר ליה מוטב מרדכי איבא ביהודאי אמר ליה °לישב בשער המלך אמר ליה (ו) סגי ליה בחד דיסקרתא אי נמי בחד נהרדא, אמר ליה האי נמי הב ליה אל תפל דבר מכל אשר דברת, ויקח המן את הלבוש ואת הסוס אזל אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומרחי להו הלכות קמיצה לרבנן כיון דחזייה מרדכי דאפיק לקבליה וסוסיה מיחד בידיה, מירתת. אמר להו לרבנן האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי זילו מקמיה די לא תבוו בנחלתו, בהדיא שעתא נתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא אתא המן ויתיב ליה קמייתו ואוריך עד דסליק מרדכי לצלותיה, אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בזמן שבית המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה, אמ"ל להו אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי כברי כספא דידי, אמר ליה רשע *עבד שקנה נכסים עבד למי ונכסים למי, אמר ליה קום לבוש הני מאני וקבוב האי סוסיא דלאו אורח ארעא לאשתמושי במאני דמלכא דעיילנא לבי בני ואשקול למויא דלאו אורח ארעא לאשתמושי במאני דמלכא הכי שדרה אסתר ואסרתינהו לכולהו בי בני ולכולהו אומני עיליה אידהו לבי בני ואסחיה ואזיל ואייתי זווא מביתיה וקא שקיל ביה מזייה, בהדי דקא שקיל ליה אמנד ואתחנ אמר ליה אמאי קא מיתנרת אמר ליה גברא רהוטה חשיב ליה למלכא מכולהו רברבוהי השתא לישוייה בלאני וספר? אמר ליה רשע, ולאו ספר של כפר קרצום היה עשרים ושתים שנה בתר דשקלינהו למויה לבשינהו למאניה היית? תנא המן ספר של כפר קרצום היה עשרים ושתים שנה אמר ליה סך ורכב אמר ליה לא יכילנא דכחישא חילאי מימי תעניתא, °ונחן °וסליק, כי סליק בעט ביה, אמר ליה לא כתיב לכו °בנפל אויבך אל תשמח" אמ' ליה הני מילי בישראל אבל בדידכו כתיב °ואתה על במותימו תדרוך °ויקרא °לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו כי הוה נקיט ואזיל °בשבילא דבי המן' חזיתיה ברתיה דקיימא באגרא סברה האי דרכיב אבוה והאי דמסגי קמיה מרדכי, שקלה עציצא דבית הכסא ושדיתיה אריש דאבוה, רלי עיניה וחזת דאבוה הוא, נפלה מאיגרא לארעא ומתה והיינו דכתיב °וישב מרדכי אל שער המלך אמר רב, ששת °ישב לשקו ולתעניתו °והמן נדחף אל ביתו אבל על בתו 'וחפוי ראש' על שאירע לו, °ויספר המן לזרש אשתו ולכל אוהביו וגו' קרי להו אוהביו וקרי להו חכמיו אמר רבי יוחנן כל האומר דבר חכמה אפילו באומות העולם נקרא חכם אם מזרע היהודים מרדכי וגו' אמרו ליה אי משאר שבטים קאתי יכלת ליה, ואי משבט יהודה ובנימין ואפרים ומנשה לא יכלת ליה: °יהודה דכתיב °ידך בערף אויביך אינך דכתיב בהו °לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך" °כי נפל תפול לפניו דרש ר' יהודה בר אלעאי שתי נפילות הללו למה? אמרו לו אומה זו °משולה לעפר ומשולה לטוכבים כשהן יורדין יורדין עד עפר וכשהן עולין עולין עד לטוכבים °וסריסי המלך הגיעו ויבהילו מלמד שהביאוהו בבהלה כי נמהרנו אני ועמי וגו' כי אין הצר שוה בנזק המלך אמרה לו צר זה אינו שוה בנזק של מלך: ויקבי בה בשתי וקטלה, השתא איקני בדידי ומבעי למקטלי, °ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר המלכה ויאמר ויאמר' למה לי? אמר רבי אבהו בתחלה על ידי תורגמן כיון דאמרה ליה °(ב) מרבית שאול קאתינא מיד "ויאמר לאסתר המלכה": °ותאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה אמר ר' אלעזר מלמד שהיתה מתוזה כלפי אחשורוש ובא מלאך וסטר ירה כלפי המן: °והמלך קם בחמתו וגו' והמלך שב מגנת הביתן מקיש שיבה לקימה מה קימה בחימה אף שיבה בחימה דאול ואשבח למלאכי השרת דאידמו ליה כגברי וקא עקרי לאילני דבוסתני ואמר להו מאי עובדייכו? אמרו ליה דפקדינן המן, אתא לביתיה והמן נופל על המטה "נופל" נפל מיבעי ליה? אמר רבי אלעזר מלמד שבא מלאך ותפלו עליה אמר ויי מביתא ויי מבראי ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית °ויאמר חרבונה וגו' אמר רבי אלעזר אף חרבונה עצה היה כיון שראה שלא נתקיימה עצתו מיד ברח והייגו דכתיב °יושלך עליו ולא יחמול, מלמד שברוח יברח °ותמת המלך שכבה שתי שביכות הללו למה? אחת של מלכו של עולם ואחת של אסתר ואמרי לה אחת של אסתר ושתי של לבלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימן נתן חמש החליפות" אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל

שמעתי השים

(ו) גמ' תמר ליה סכוה סבי ליה: (ב) שם כיון דאמרה ליה נח מלכים לאל מדבית שאול: (ג) רש"י ד"ה שמעי סופר וכו' עד בשוה כורש וכו' כתבו שטנה ושכוה כשדר עוזא שבני כתן כתבו שטנה בסי"ד: (ד) ר"ת מלמד בסיתוה וכו' מיבעי דגבר זה אחשורוש שהיה לו לומר כמן מרע סוס גוף שהיה רוצה לומר על אחשורוש לוס ער ותויב ואל תתן הרע פוס: (ה) תוס' ד"ה ודמי וכו' כל פדיונם. ב"ב פ' פכסר הוא ס' מנס [וכל קדש ק"כ מנס] וכמה כ"ה סלעים [וכמן נתן עשרת אלפים ככרות של חול שהם ס' אלפים של קדש וכמחצית השקל נעשר מיד אלף משקל ככר של קדש] ויהי שהיו שבעים שהם וכמן כי ומעלה נתנו כופר נפש וכמן נתן נשר המשים שהם כשר מיד אלף:

גליון השים

גמ' שכר שקנה נכסים. ע"ז פו ע"ת ד"ה ד"ה וום כת:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' תמר ליה סכוה סבי ליה: (ב) שם כיון דאמרה ליה נח מלכים לאל מדבית שאול: (ג) רש"י ד"ה שמעי סופר וכו' עד בשוה כורש וכו' כתבו שטנה ושכוה כשדר עוזא שבני כתן כתבו שטנה בסי"ד: (ד) ר"ת מלמד בסיתוה וכו' מיבעי דגבר זה אחשורוש שהיה לו לומר כמן מרע סוס גוף שהיה רוצה לומר על אחשורוש לוס ער ותויב ואל תתן הרע פוס: (ה) תוס' ד"ה ודמי וכו' כל פדיונם. ב"ב פ' פכסר הוא ס' מנס [וכל קדש ק"כ מנס] וכמה כ"ה סלעים [וכמן נתן עשרת אלפים ככרות של חול שהם ס' אלפים של קדש וכמחצית השקל נעשר מיד אלף משקל ככר של קדש] ויהי שהיו שבעים שהם וכמן כי ומעלה נתנו כופר נפש וכמן נתן נשר המשים שהם כשר מיד אלף:

(ו) גמ' תמר ליה סכוה סבי ליה: (ב) שם כיון דאמרה ליה נח מלכים לאל מדבית שאול: (ג) רש"י ד"ה שמעי סופר וכו' עד בשוה כורש וכו' כתבו שטנה ושכוה כשדר עוזא שבני כתן כתבו שטנה בסי"ד: (ד) ר"ת מלמד בסיתוה וכו' מיבעי דגבר זה אחשורוש שהיה לו לומר כמן מרע סוס גוף שהיה רוצה לומר על אחשורוש לוס ער ותויב ואל תתן הרע פוס: (ה) תוס' ד"ה ודמי וכו' כל פדיונם. ב"ב פ' פכסר הוא ס' מנס [וכל קדש ק"כ מנס] וכמה כ"ה סלעים [וכמן נתן עשרת אלפים ככרות של חול שהם ס' אלפים של קדש וכמחצית השקל נעשר מיד אלף משקל ככר של קדש] ויהי שהיו שבעים שהם וכמן כי ומעלה נתנו כופר נפש וכמן נתן נשר המשים שהם כשר מיד אלף:

יכשל בו · נרסי' ולא גרסי' וזרעו: כמה עותרין היו לו לבניהן · לא נרסינן שכן דרך המקרא לכתוב עותרי לשון רבים על חלקת עותריו (בראשית כו) ככה על עותריו: שיגר לו יין · לפי שדעתו זקנים טהה הימנו זה הדבר הכתוב לו מן הכל: תענוג · שועל: בעידניה · שם מרחה שעתו מלחמת: תענוג. קרי' ליה יוסף לפני לחמן מלי בגילוחיה מלחוותה: תורה זו תורה · שגזר עליהן המן שלא יעסקו בתורה: זהו יום טוב · קיימו עליהם ימים טובים: זו מילה · ועל כל לחה גזר: למרבך · זו מילה שניתנה במתמר ולא בסיבור ויתמר ה' לו לאברהם ואתה את בריתי תשמור (בראשית יז) ומינו *שדוד שמח עליה שנאמר למנצח על השמינית (תהלים ו) כשהיה בניח המרכז ולחה עלמו בלח תורה ובלח מלח מלח כיון ("שנאמר) במילה שממ": עשרים בני המן · ועשרת · הוכלם שמותן ומיבה הוא הכתוב: בעיבה · הוא חלק שהוא כחול ומלא מים: מרית · בצד מחד, זה כלי קטן שקורין פלייט"ל בלע"ז:

למה נמנו שנותיו של ישמעאל • מה לנו למנות שנות קרסנים : להתייחס בהן שנותיו של יעקב • על ידי מנין שנות ישמעאל לנו למדין [בחזקה פרק משנות יעקב עבדו עליו. כל הקורות והמעלות לומר מהן לנו למדין] שנימנו בכיה עבר י"ד שנה כילד לבניהם בן פ"ו שנה כשנולד ישמעאל וכשנולד יצחק היה בן מאה שנה הרי היו ליעמעאל י"ד שנה וליצחק קדם ליעקב שנים שנה הרי ליעמעאל פ"ד כמה פיילן משנותיו של ישמעאל ס"ג כמלא שהיה יעקב כשנתן ישמעאל בן ס"ג שנה : ותניא כמי הכי שהיה יעקב כשנתברך מלבן בן ס"ג וכו תורה אור

[יומא סד.] בפרק מם ישמעאל שנתמר וילך עשו] *למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי ליתם בהן שנותיו של יעקב דכתיב לא ישמעאל וגו' : מלמד שקידשה ליה יעקב ליעקב ליעקב לי

כל התורה כלל לשון נחמיה · פירש הקונטרס שנתנה לקרות בכל לשון שרולה לקרות בספר תורה וקשה שהרי קריאת התורה היתה מן התורה תלת מדרשן לכך תפרשת זכור דהוי דתלייתא וגלחה דהכי פירושא כל קריאה שבתורה כגון מטה תליה ופרשת עגלה ערופה וידוי מעשר ובכורים וכל תלו הכתוב פרק תלו נחמיה בסוטה (דף לב. ושם)* :

דאי בלשון הקודש נאמרה למה לי למיכתב וכו' · קשיא *להא בפרק תלו נחמיה בסוטה (דף נג. ושם) מלריך קרא כן למתן דאמר כלל לשון נחמיה כן למתן דאמר בלשון הקודש נאמרה ים עמר דהשתם כמי לתוקמי רבי תליתא דכולי עלמא למתן דאמר כלל לשון נחמיה צריך קרא לרבויי לשון הקודש ולמתן דאמר בלשון הקודם נאמרה צריך לרבויי כלל לשון :

הסדיר שמוטה שבירה בכרכות על הסדר · מכאן רקשיל למה שפרש"י בכרכות (דף לד. ושם) גבי תפלות שכתקן מן הכרכות ובכח אחת מהן שלריך לחזור שלומר אחה ברכה שבכח במקום שמכר ונומר תפלתו ורקשיל דאם כן הוה אומר הכמונה שבירה ברכות למפרע והכא חוינה דשמעון הפקולי התקין תוכן על הסדר תלת נרלה לפרש התם הין להן סדר דלא הוו כשלם רשמוטות ושלם אחרונות דאחר לרחם הכשלה שבחה מהן תלת אחר לאחה שבחה וגומר ממנה ולמטה הכל כסדר לבל בעניו הין חוזר כיון שעבר מקומו והכי נמי אמרין לקמן (דף יח:) גבי מגילה שחם המתיר פסוק אחד שמתחיל ורקדל מאחרו פסוק ולמטה" : **ודרוך** כי אתרא בפרקא תניעית אתרה · פירש הקונטרס ואף על גב דליכא אלא ת' מזמורים עד הסם אחרי הים ולמה רגמו נויס תרתי ניהו ורקשיל דהא פרק קמא דברכות (דף י.) אתר דאחרי פרקא היא ומסיק התם דכל פרקא שהחזיבה לדוד התחיל כה בתהלי כגון זו שמתחלת בתהלי הים ומסיימת בתהלי כל חוכי בו וסיים סוף דלמה רגמו אלמא דאחרי פרקא היא ועריך לומר דלמגלה של מות ולמה ס' תעמוד ברחוק אחרי גינהו : דלי

והיו הדברים האלה בהוייתן · כלשון הקודם : שלא יקרא למפרע · המקילות וכדיליף לקמן : הפקולי · יש לומרים שמחסכר כלמר נפן שנקרא פקולה : הבו לה' · הזכירו לפניו אם לילי אתרן : הבו לה' כבוד שמו · סיפיה דקרא בהדיא קודם : ומה לתו למר גאולה בככיתים · ולא רשאתה אתר סליחה דכתיב קדקד הסלוה לכל שוכיי : מתוך שעתידין לינאל בככיתים · שכתב שבן דוד בא בו תלוך משאר שנים כדאמרינן בפרק מלך (דף יז.) שנה לתשובה רעב ולא רעב כי' עד וככיתים מלחמות ומה לתו למר גאולה בככיתים · ולא דגאולה היא · ותע"ג דהא גאולה לתו גאולה היא דגאולה היא תלת שינאלו מן הגרות הכלות עליו תמיד דהא ברכת קיבון וכבין ירושלים ומתן זוד יש לכל אתת ואתת ברכה לעלמה לבד מגאולה זו , אפילו הכי כיון דלסם גאולה עלה קבשה בככיתים : שכור זרוע רשע · לא המיקרין את התבואה ומפקירין את הפעור וממלי דמפקיכי שערים כתיב בהגיה פרשתא יתרה בתר דאתם לעפיים הוא תורב . תלת כמפקיכי שערים הכתוב מדבר ברוב דעתם לעפיים הוא וקא בעי דוד רחמי עלה דמילתא שכור זרוע רשע וחן שוכא כשלם וכך זרועו של רשע וחן שוכא כשלם רשעו כל תמלת חה שהיה בדעתו להיות רשע כשהדרוש רשעו לא תמלת שולה תלת הספיק לעשותה : בפרקא תניעית אתרה · ביוחם תאמר שמיעת שיל שמיים ואמר ישעיה ה' אלהי לבדך יעשה לעתי אתרי ה' ישמע לנו ולמה רגמו נויס תרתי ולמה פרשתם היא : ובכיכם תסלו לעתי יקרבלו כי קרבו לבא · תלמת קיבון גליות בעת ברכת השנים היא : וכיון שנתקבלו גליות עשה דין בפרשים · קודם שנתייסדו בירושלים שנאמר ותסיכה כל בדיליך ועל ידי כן ותביכה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחלה כתי לעשכר לין בתפסק תפדה ובניה בלדקה לכן תמכס לקטן וגליות והביכה . שופטיך ולדקיו בתפסק : כל הפושעים · שתיכם מתמיהין בדם תסה שהיתה תן הבתים לכך תמכו לא ברכת הפושעים שנאמר טוחי ה' תלו הפושעים יכונכר פושעים היינו זדים כדאמר פושעים תלו תמרדין (יומא דף נה:) : תתר

בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא: מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא ומה ראו לומר רפואה בשמינית אמר רבי אחא מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה לפיכך קבעוה בשמינית ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית? אמר רבי אלכסנדרי בנגד מפקיעי שערים דכתיב °שבור זרוע רשע ודור כי אמרה בתשיעית אמרה, ומה ראו לומר קיבוץ גליות לאתר ברכת השנים דכתיב °ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא" וכיון" שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים שנאמר °ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיך וכתיב °ואשיבה שופטיך כבראשונה" וביון שנעשה דין מן הרשעים כלו הפושעים וכולן זדים עמהם שנאמר °ושבר פושעים וחטאים יחדיו (יכלו) וכיון שבלו הפושעים מתרוממת קרן צדיקים דכתיב °וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וכולל ניתי הצדק עם הצדיקים שנאמר °מפני שיבה תקום והדרת פני זקן" וסמיך ליה °כי יגור אתכם גר" וחיכן מתרוממת קרנם: בירושלים שנאמר °שאלו שלום ירושלם ישליו אוהביך" וכיון שנבנית ירושלים בא דוד שנאמר

א) ניתכ מכ"ף א"ר יצתק ואיתימא ר' חייא בר אבא ואמרי לה וכו' וגירסת הבלי"ם א"ר יהודה ואיתימא הכ"א ואמרי לה וכו' .

יב א מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח עור ועש"ע ל"ח סימן נב סעיף ג :

יג ב מיי' פ"ש מהלכות תפלה הלכה ד סמג עשין יט עור ל"ח סימן קיג :

[וע"ע עוספות נרכות יג. ד"ה בלשיית]

[עיין רש"ל]

ד ג עור ל"ח סי' קיג:

רבינו חננאל

אשר לוחה השמש מן המערב כך הלל למפרע לא ק"ש לרבנן מוחיו שלא יקרא למפרע כלומר יקרא כסדר הדברים כסדרן תפלה דתני שמעון הפקולי [המדיר] ר"ח ברכות למני ר"ג על המדיר · במתניתין תנא ק"ש זקנים ובוחם כמה נביאים תקנו ר"ח ברכות עלהמדיר בנין שאומרים אמת שנאמר הבו לה' בני אלים והן האמת נגזרי התורה והמצות כדכתיב ואת אילי הארץ לקח נגזרת נ ש מ ים שנאמר הבו לה' כבוד ועז ונקראו נ ב ו ר ו ת שיורדין ב נ ב ו ר ה בפרדס ב ת ח ל ת תענית ועז היא נגזרה ואמר ספורות עז ומנין שאומרים קדושה שנא' הבו לה' כ ב ו ד שמו השתחוו לה' בהדרת ק"ש בינה אתר קדושה שנאמר והקדישו את קדוש יעקב וכתיב ביראתו ויראו יהוה ואומר בינה תשובה אתר בינה שנאמר ולבבי יבין ושב סליחה אחר תשובה ויראתו ועז תקנו גאולה ב ש ב י ע י ת כעין דין ישראל לתיגאל בשביעית ורפואה בשמינית כנגד פ ילה שהוא בפעני ועריכה ותפארת וברכת השנים בתשיעית כנגד מפקיעי שערים שנאמר שבור זרוע רשע ודור כי אמרה אחרה בתשיעית אמרה קבץ גליות אחר ברכת השנים שנאמר ואתם הרי י ש ר א ל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא אתר קבץ גליות ברכת מפקיע שנאמר ואשיבה כל בריליך ואשיבה שופטיך תאחריה כלייה תוידים שנאמר ושבר פושעים ותטאים ואחריה ברכת צדיקים ואחריה ברכת

* אפשר ג

ס"ל כר' יוסי ג

פסורת הטעים

תחר יקומו בני ישראל • תחר יקומו לפיו המקדם ובקשו הקב"ה ותם דוד מלכם • זוכח תודה • תחר זביחה תן הודלה: וירד מעשות תן הודלה: וירד מעשות התעלה והטעלה וגו': תדת מילתא היא • תף הודלה,עטרה של מקוש הוא: לפשר לספר • בקביעות כרכה: למי שיכול • ולין מי שיכול לספר תם טלו לפיכך לין גרלה לספר מדעתו תלת תם מה שמקנו תכמים: היסופר ט כי לדבר • הכי דריש ליה היסופר שבתו טלו כי תרבה ט דכרי שבח תם תמר לעשות כך כי יכולנ: שמח דכולה משמוקת • מבחר על השמינין היא החיתוקה דכריס והיטיב לך חומה תהלה: מלה בכלב תורה אור

פסוקים

°ואחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וכיון שבא דוד °באותה תפלה שנאמר °והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי וגו' שנאמר °עולותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי וכיון שבאת עבודה °באת תודה שנאמר °וזבח תודה יכבדנני' ושם הוא אומר °ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה? °יישא אדתן את ידיו אל העם °וברכם וגו' מעשות החטאת והעולה והשלמים אימא קדם עבודה? לא ס"ד דכתיב °וגו' מעשות התטאת וגו' מי כתיב לעשות מעשות כתיב, ולימה אחר העבודה? לא ס"ד דכתיב °וזבח תודה מאי חזית דסמכת אהאי סמוך אהאי: מסתברא עבודה והודאה-חדא מילתא היא. ומה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים? דכתיב °וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, ברכה דהקב"ה שלום שנאמר °ה' יברך את עמו בשלום. וכי מאחר *דמאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו תפלה על הסדר, שמעון הפקולי מאי הסריר? °שכרתם וחזר וסדרום, °מכאן ואילך אמ"ל בשבחו של הקב"ה *דא"ר אלעזר מאי דכתיב °מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו" למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו, אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן המספר בשבחו של הקב"ה יותר מדאי נעקר מן העולם שנאמר °המספר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבלע". דרש ר' יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב °לך דומיה תהלה סמא דכולה משתוקא כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא *)מלה בסלע משתוקא בתרין: קראה על פה לא יצא וכו': מנלן? אמר רבא אתיא 'זכירה-זכירה' כתיב הבא °והימים האלה נזכרים °וכתיב התם °כתב זאת זכרון בספר" מה להלן בספר אף כאן בספר, ומאי דהאי זכירה קריאה היא דלמא עיון בעלמא? לא סלקא דעתך (°דכתיב) °זכור יכול בלב? כשהוא אומר °לא תשכחנה" הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור בפה: קראה תרגום לא יצא וכו': היכי דמי אילימא דכתיבה מקרא וקרי לה תרגום היינו על פה לא צריכא דכתיבה תרגום וקרי לה תרגום: אבל קורין אותה ללועזות בלעז וכו': והא אמרת קראה בכל לשון לא יצא? רב ושמואל דאמרי תרוייהו בלעז יוונית, הכי דמי אילימא דכתיבה אשורית וקרי לה יוונית היינו על פה? א"ד אחא א"ר אלעזר שכתובה בלעז יוונית ואע"ג דמי אילימא דכתיבה אשורית וקרי לה יוונית היינו על פה? א"ד אחא א"ר אלעזר מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנאמר °ויקרא לו אל אלהי ישראל דאי סלקא דעתך למזבח קרא ליה יעקב אל ויקרא לו יעקב מיבעי ליה אלא ויקרא לו ליעקב אל ומי קראו אל אלהי ישראל, °ניפמית לניפמים עברים מיתיבי קראה ניפמית עילמית מדית יוונית לא יצא הא לא דמיא אלא להא °ניפמית לניפמים עברים לעברים עילמית לעילמים יוונית ליוונים יצא אי הכי רב ושמואל אמאי מוקמי לה למתני' בלעז יוונית לוקמה בבל לעז? [אלא מתניתין כברייתא] וכי איתמר דרב ושמואל בעלמא איתמר °רב ושמואל דאמרי תרוייהו לעז יווני לכל בשר, והא קתני יוונים ליוונים אין לכולי עלמא לא? אינהו דאמור כרשב"ג דתנן °רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית הוה אמינא הני מילי שאר ספרים אבל מגילה דכתיב בה °בכתבם אימא לא? קמ"ל: והלועז ששמע אשורית יצא וכו': והא לא ידע מאי קאמרי? מידי דהוה אנשים, ועמי הארץ, מתקיף לה רבינא אמר אנן האחשתרנים בני הרמבים מי ידעינן אלא °מצות קריאה-ופרסומי ניסא הבא נמי מצות קריאה ופרסומי ניסא: ניסא: קראה סירונין יצא וכו': לא הוו ידעי רבנן °מאי סירונין, שמעוה לאמתא דבי רבי דקאמרה לתו לרבנן דהוי עיילי פסקי לבי רבי עד מתי אתם נכנסין סירונין סירונין לא הוו ידעי רבנן מאי חלונלונות שמעוה לאמתא דבי רבי דקאמרה לתו לרבנן דהוי עיילי פסקי לבי רבי עד מתי אתם נכנסין חלונלונות חלונלונות לא הוו ידעי רבנן מאי אתה מפזר חלונלונך לא הוו ידעי רבנן מאי °סלסלה ותרומתך שמעוה *לאמתא דבי רבי דקאמרה אתה מסלסל בשערך לא הוו ידעי רבנן מאי להתוא גברא דהוה מהפך במויה אמרה ליה עד מתי אתה מסלסל בשערך לא הוו ידעי רבנן מאי °השלך על ה' יהבך אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינא בהדי ההוא מייעא וקא דרינא מינא ואמר לי שקול יהבך ושדי אנגלאי לא הוו ידעי רבנן מאי °ומאמתיתה בממאמא השמר שמעוה לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לחברתה שקלי מאמיתא ומאמי ביתא תר' קראה סירונין יצא

*) במהדורא [פרק מי מ] גרס מילא בסלע משתוקא כאחן פעמא

סדרון

דא"י סנקא דעתך למזבח קרי ליה יעקב לא • (כ) ניקרא דהכי כמי כתיב (שמות יז) ויקרא שמו ה' נסי ויקרא לו' סנוס (שופטים ו) וממרגמי' ופלא ונלי מ"מ יש לומר דהתם על שם הנס ועל שם המנוס שהיכע להן היו קורלין למזבח כן לכל הכת ליכא שום מעשה שטוכל לומר שם"ש כן קרלו יעקב לא ושם לימת שיעקב קרלו לא הוי ליה לפרושי להדיא: נקוט

רבינו חננאל

דחר שנאמר אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' ואת דחר מלכם • ואחר תפלה עבודה שנא' ושמחתים בבית תפלתי שלותיהם ובזבחיהם לרצון ואחר עבודה הודאה שנאמר וזבח תודה יכבדנני • אותיות ברכת כהנים שנאמר וישא אחרן את ידיו אל העם ויברכם כלומר שעשה החטאת ואת"כ ברך את העם • אותי ברכת [כהנים] שלום שנא' ואתני אברכם. וברכת הקב"ה היא שלום שנא' ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום מיכן ואילך אסור למפר בשבחו של הקב"ה שנאמר מי ימלל גבורות ה' וגו' • מי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו • א"ר אלעזר כל המספר בשבחו של הקב"ה יותר מדי נעקר מן העולם • שנאמר אם אמר איש כי יבלע וכתיב לך דומיה תהלה אלחים בציון כלומר דומיה היא תהלתך • ממא דכולא משתוקא מלה בסלע ומשתוקא בתרתי: קראה על פה לא יצא • בירת הבא נוכרים כתיב הבא נוכרים ונעשים וכתיב התם כתוב את זכרון בספר תורישנא וכתר בפה מה שכתוב בספר • קראה אוקימנה בשכתובה תרגום וקראה תרגום לא יצא וכ"ש אם כתיבה אשורית וקראת תרגום דחיינו על פה. בכל לשון לא יצא אבל קורין אותה ללועזות בלעז • ואוקמוה ר' ב ושמואל בשכתובה בלעז יווני וקורין אותה ללעז יווני • ואוחבינן עלייהו קראה ניפמית עיברית עילמית מדית יוונית בכל לשון לא יצא • ותרקין לא דמיא מתניתין אלא לניפמים ניפמית לניפמים עברית לעברים יוונית ליוונים יצא אי הכי רב ושמואל לוקמה מתניתין בכל לעז אין מתניתין כברייתא ודיב ושמואל בעלמא אתכר ואילבא דרבן שמעון בן גמליאל דאמר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית אכור בלעז יוונית לכל כשר • יוונית לרשב"ג כאשורית לת"ק היא וק"ל כמתניתין וכמירושא דבריהא • החשתו ששמע אשורית אע"ג דלא ידע מאי קאמר יצא מ"ט דהוא אינא מצות קריאה ותרסיי ניסא ובנן [נשים] ועמי הארץ דלא ידעין פירוש האחשתרנים ב נ י

עין משפט נר מצוה

מגו א מי' פ"ב מהל' מגילה כלכה ד סמג עשין ד עוש"ע ח"ח סימן תכ סעיף ח:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ניפמים נסון פילא ספ"ד ותמ"ב מפ"ד לעקמה כנל נמ"ו ומתניתין וכו' וקי"ל: נכתבה שכתוב ואחר ומחזרום • נמ"ל דף ג ע"ב סמכ דף מד ע"ג: שם מכתן ואילך (כ) תוספות ד"ה ולר' ס"ד ופ"ב מ"ל נב דהכי כתי ויקרא שמו ס' עכי: לאמר בספר • עיין נקמן דף כה ע"ב:

הערכים) אפילו הבי נמקון ל"ה: קראה סירונין יצא מי' פירוש פיסקי כגון שקורא ומסתיק בין ביני וחוזר ומתחיל במקום שפסק • פלסלה פירוש השוך בה וחצוך בה כלומר הרעסק בהרבה ונ"ע.

*) גרסינן מזה קלא דבי תחנא סיה נרגיזו עצמי דחוקא פ"ב מוה דלא ידעי ספרים על פלתסרנים ונ"ע.

נקום דרב ביבי בידך · דתמר רב לוין הלכה כרבי מונא דאמר שמואל הלכה כרבי יוחנן: שמור לרגלך וכו' הלכה לחין לריך לחזור לרגלך הלכה כרב בתיכוסי דתמר כן ורבי יוחנן קמי כוותיה בפרק בתרא דר"ה (דף נה: ושם) דתמר שמע משמע תקיעות בתקע שמע ביום יגלו ומפיים התם תניא נמי הכי ומייתי הת ופריך והא תמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק שמע שהה כדי לגמור תת כולה תזר ולרגלך ומקמי הת דייקיה הת דרבים ומדתניא כוותיה שמע מינה הלכתא כוותיה ומכלל סומך ר"ש בשמועה בתחת ויליף שממתין עד שיתמר עם שלבור קדושה וברכו ותמן יהת שמיה רבה: שקידש תחזי תת תתוקה· חוזקה קידש לומרים ט' המתן מליגת דכיון דתיכה עדיין לגלי לרוכה ברשה שמעתא תחת זקוקתו תכל תת שהה תחזה גמורה היא ואין לריך להמתין דהת פקע זיקה לגמרי וחזקה קידש תחר גפילה תכל קודם גפילה שלה היתה זקוקתו בשעת הקדושין אין לומרים ט' המתן שהרי לא היתה שום זיקה משלה ומשעת רב' יהודה שום זיקה משלה לכתר יש זיקה: תפלין לומרים ט' שהרי פרשה ראשונה שבהן מדברת ביציאת מלרים ואומרת והיה כי יבילך וגו' ושבהן מדברת בשעבוד מלרים ואומרת והיה כי יביאך וגו' ואין לריכין שרטוט· פרש"י ד"ה קנקנתום: *קנקנתום תרגמת לשכפכי· פירש הקונטרס לגרמיצ"ה ולקיל לר"ת יהת לשון לשכיל לגרמיצ"ה לשון ט"ש דקנקנתום לה הוי לגרמיצ"ה דהכי כמי משמע התם* דמפרש משמע דקנקנתום לשון שכר משום דכתיב (במדבר ה) וכתב ומחה גבי סוטה כתב שיטל למחות ויש שים ט' קנקנתום לוין יטל למחות ול"ל ט"ש דקנקנתום לה הויו לגרמיצ"ה שהרי כלל יוסי הלו ממילין לגרמיצ"ה לתוך הוין שלנו ולפ"ה מתקיין ליה שפיר ונרלה כדפי' בקב"ש בסיתומין (דף יג. ושם) דקנקנתום סיטו ויטריול"ו ונכי לגרמיצ"ה שהת שהוי יכוקה מ"ט ל"ל לגרמיצ"ה בשמוקים לוחה הדק הדק: ליפתרא

סירוסין · למפרע כמו שרש לחם המקרין ודרשתו וכן יגע מתוחך לו מסורים (נדה דף סח.) · לחיים ליחידאה · במקום שהיחיד ממעיר ורבים מקילין: שומרים יכם · מנפה ליבמה ומטה בגדול ליכם בת אחד מן האחין וקידש לה אחוזה על יבמה אחר שנפלה היבמה לפניהן: תומרים לו המתן · מלכוגפה: עד שיעשה אחיך הגדול מעשה · ביבמתו לו לחזון לו ליכם לאכל בשוד היבמה לפני סתן לחזון לו לייכם הרי היא לכל אחד כאחותו על ידי זיקה יבום ואחור בחלוקה מחוסה לחלי· דקסבר יש זיקה לחלי· בחרי וכל אחן אחד ופליגי רבנן עליה ואמרי אחיל ואמי אחים כן אין זיקה יכולה מיוחדים להיות מחלקת על אחד מהן להיות כאחותו ומותר בחתוסה: האחים · דיבר הכתוב בשפור פסוק אחד כדרכו וכן הוא אומר ואחי שאול הגידו לדוד כי המיתו אנשי יבש גלעד את שאול: תורה אור

סירוסין לא יצא ר' מונא אומר משום רבי יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה תזר לראש, אמר רב יוסף הלכה כר' מונא שאמר משום ר' יהודה א"ל אביי לרב יוסף כדי לגמור את כולה מהיכא דקאי לסיפא או דלמא מרישא לסיפא א"ל מרישא לסיפא דא"כ *נתת דבריך לשיעורין אמר ר' אבא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב הלכה כרבי מונא, ושמואל אמר *אין הלכה כרבי מונא, בסורא מתנו הבי, בפומבדיתא מתנו הבי אמר רב כהנא אמר רב הלכה כרבי מונא ושמואל אמר אין הלכה כר' מונא, רב ביבי מתני אימא רב אמר הלכה כר' מונא ושמואל אמר הלכה כר' מונא אמר רב יוסף נקום דרב ביבי בידך *דשמואל הוא דחייש ליחידאה דתנן *ישומרת יבם שקיבש אחיו את אשתה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן *עד שיעשה אחיך הגדול מעשה אמר שמואל *הלכה כר' יהודה בן בתירה, ת"ר *השמיט בה סופר אותיות או פסוקין וקראן הקורא [א] כמתורגמן המתרגם יצא מיתיבי *היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות אם רשומן ניכר כשרה ואם לאו פסולה *לא קשיא הא בגולה הא במקצתה ת"ר *השמיט בה הקורא פסוק אחד לא יאמר אקרא את כולה ואח"כ אקרא אותו פסוק אלא קורא מאותו פסוק ואילך, נגנם לבית הכנסת ומצא צבור שקראו חציה לא יאמר אקרא חציה עם הצבור ואח"כ אקרא חציה אלא קורא אותה מתחילתה ועד סופה: מתנמנם יצא וכו': היכי דמי *מתנמנם? אמר רב אשי נים ולא נים *)תיר ולא תיר דקדו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סבראבי מדברו ליה מידבר: היה כותבה דורשה ומניחה אם כוון לבו יצא וכו': היכי דמי? אלא דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה, כי כוון לבו מאי הוי, על פה הוא אלא דכתב פסוקא פסוקא וקרי ליה, ומי יצא והאמר *רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי' למ"ד *מאיש יהודי צדיקה שתהא כתובה בולם, אלא דמגילה קמיה וקרי לה מינה פסוקא פסוקא וכתב לה, לימא מסייע ליה לרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן *אסור לכתוב אות אחת *שלא מן הכתב? דלמא דאתרמי ליה אתרמוי נופא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מיתיבי *אמר רשב"א מעשה בר' מאיר *שהלך לעבר שנה **)בעכו"ם ולא היה שם מגילה, וכתבה מלבו, וקראה? א"ר אבהו *שאני רבי מאיר דסיקים ביה *ועפעפיך יישירו נגדך אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי מאי ועפעפיך יישירו נגדך? אמר לו אלו דברי תורה דכתיב בהו *התעלם עיניך בו ואינן? ואפילו הכי מושרין הן אצל ר' מאיר, רב חסדא אשכחיה לרב חנגאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב אמר ליה ראויה כל התורה כולה ליכתב על ידי אלא כך אמרו חכמים אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב, מדקאמר כל התורה כולה ראויה שתיכתב על ידי מכלל דמיושרין הן אצלו, והא רבי מאיר כתב! שעת הדחק שאני, אביי שרא לדבי בר *חבו למיכתב תפלין ומזוזות שלא מן הכתב, כמאן? כי האי תנא דתניא *ר' ידמיה אומר משום רבינו *תפלין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שרטוט והלכתא תפלין אין צריכין שרטוט *מזוזות צריכין שרטוט *אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מיגרס גריסין: היתה כתובה בסם כו': *סם-סמא, מקרא, אמר רבה בר בר חנה מקרא שמחה, קימום-קומא קנקנתום

*) תוי' ד"ה סיטופין כיטופלמי מזה פרש מזה שלנו תמר כגון וכו' וכ"ה ביטופלמי שם כפר נשמ וכיטו מפרש דכבר מזה סיטו ונלחי תמר . **) תוי' ד"ה בסמיט וקנה וכו' .

הגהות הגר"א

[א] נמ' כמתורגמן כמתרגמי · כ"כ לעיל כל זה שם יתר הוה לכל כפיכוס הוא שקראן בלשון מקרגם נמי שניו ריגיון בתרגום נמל שם · עיין יכמות קנו ע"ל מד"ם תמר כ"ש: שם שלמי כ"מ · עיין נמרא שם: שלך לשבר שנה · עיין יכמות קנו ע"ל מד"ם תמר כ"ש: שם שלמי כ"מ · עיין מ"ר כרתים פ"ש ל"ו שעיקן שמי מגילות כתב גמ כלתמוה וקיים כמניה :

ויל"ל כגמ' דילן דכוה לף נוסח גל מ"ש מעמי דמתני' וקמתר ונלעו כ' וגמ' דפריך וכא לל יהא כו' ומשמל דיכוטלמי כדכתי כדפריך דלל יהא לנעה זוקה וכתן זוקה במתנתה כי כיכי דיהל כמל שם יהא שו"ל דגמ' דילן פ"ל כשמוהל כיכוטלמי דלה כלי תכמו מדפריך גמ' ממל שם ולה פריך מתכוס (ומש"ב כניע נתי"ת פיטן מרי"ן) :

מרחץ דלוכפי • סס שלבנין בו מעגלים שחורין: קמיט • כמיס • ולא עפין • מטובב בעפלים שקורין גל"ש: מחקא • מין עבבים עשוי על ידי דבק: **מתני'** בן עיר • שזמנו כתרבעה עבר: שהלך לכרך • שזמנו בחמשה עבר: אם עתיד לחזור • מפרש בגמ': קולא כמקומו • כחוכא מקומו בן עיר הורה אור כתרבעה עבר בן כרך בחמשה עבר: **גמ'** לא שנו • דבן כרך שהלך לעיר ועתיד לחזור למקומו קולא בחמשה עבר ולא בתרבעה עבר: הלא עתיד לחזור בתרבעה עבר • אם קודם עמוד השחר יצא מן העיר הוא דקמסי שחיטו לריך לקרות עמהן בלילי י"ד הע"פ שעדיין אם היה יכול לחזור ליום טו לא היה יכול שהרי כבר נכנס יום טו: אם כן אפילו עבר כל היום כולו נמי: לחזור ליום טו: הכא במאי עסקינן בלילה שהגיע לעיר ביום ט"ו שהלך משם בלילה ולא ידע שהגיע יום טו: (לחזר) נקרא פרוז וקורא עמהן בין בלילי י"ד בין בי"ד והיכן שהלך לכרך אם שהה שם יום ט"ו בלילי ט"ו אלא יהא שם יום ט"ו לא הוי מוקף ליומו וקורא בי"ד כחוכא מקומו ותעשי שהוא כבר הלך מבל מין עתיד לחזור בלילי ט"ו מין לריך לקרותה בי"ד ומתמהין וקורא עמהן תע"ש שאותו לחזור למחר ליום ט"ו: (ו) ליה • דמסוס ההוא יומא מעיב כוותייהו: בן כפר • שהקדים וקרא ליום הכניסה ותה"ב הלך לעיר ויסס שם לילי י"ד: בין כך ובין כך • תפילו עתיד לחזור ולאחם מסס קודם היום קורא עמהן בלילה: ככני מקרי • כל הפרוזים זמנם בתרבעה עבר בין בפרים בין עיירות ורבנן הוא דאקילו עלייהו להקדים ליום הכניסה: והני מילי • דאקילו עלייהו דאין לריך לחזור ולקרות בתרבעה עבר כי אינהי בכפר: **מתני'** מתחר הדברים בתלה • גידל הגלך וכו': כל הוקף • לקיש לגבי הפורים על הוקף הקפיל להכיר: הוקפו של מחכורוס • ומחולמה היא מדברת בהוקפו עגל הופה: ומה ראו על ככה • המגילה נכתבה ונקראת להודיע לדורות מה ראו בחודו הזמן שעשו שם שעשו ומפרט על ככה עשו ולפרש מה הניש על המעשים: נקראת בחודי ספר • וכתבה בספר: שהרי בספר בחודי פעמין פסולה • דאיכא למאן דאמר בספר תורה כתיב (דף יפ.) ספר תורה שהפרו בשעת פסולה: ונקראת תגרת • לומר שהיתה תמורה בספר: היתה מגולגין • היתה מרתפת בספר א] עד מקום שהפרים הניש בממעו ועד הניש השני ומן השני לבניני כמגלגיני לקוף בספר: בהכתובה בין הכתובים • בפרים היו בימי החכמים טלן בגליון בספר תורה שלנו • לא יפא • דבעינן לגבות לעצמה דמיפרסם ניסא טפי דבי קורלה בין הכתובים נרלה בקורא במקרא: אלא מהכרת לו מייבת-תדוכה מפחד הלפיים למעלה או למטה או קלקה מהן ויש לה סיכר לעצמה: ומתו

ד'יפתרא דמליח וקמיח ולא עפין • קביל ח"כ היכך כותבין על קלפים שלנו דלא בעפיני ספר תורה ותפלין ומגילה ותיקן רבינו סם שסמיד שלנו מהני כעפלים ומהיד דבפרק שני דגיטין (דף יפ.) אמר דלכתא עפין יכול להזדייף ושלנו אין יכול להזדייף על הלבן*: **"על** הספר ובדיו • פירש"י שהדיו שלנו הוא דיו נמוד שאין על עפלים לא הוי דיו וכבי מאכל ממעט פ"ב דגיטין (נז"ם) (ג) דתניא בכל כותבין בדיו ובסם ומסיק בכל דבר שיש קיימת ומסיק לאתויי מאי ומאני לאתויי הא דתנא רבי חייא כתב כמני מריח ועפלא כשר ומדאצריך לאתויי עפלא מרבויא בשר דמני דיו שמע מינה דעיקר דיו לא הוי מעפלא ומעטא זה לשון לפסול ספר תורה הכתובה מדיו של עפלים והאשכנזים הניכו לו להסס מיירי בימים שאדרו בהן עפלים לאכל לחומו שעטו מנוף העפלים ולחי הוא טוב ומ"מ נרלה לחומו שלנו הוי עיקר דיו כדמשמע פרק כל היד (מה דף כ.) דדכי לחי פלי קורטוב דדיומא ובדיק פירוש משבר מסיכה על דיו ובדיק ביה דם שחור וכחומו שלנו שייך שכיחה ולא בחומו של עפלים: **בן** כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם • פירש רש"י ותע"ש שקרא בכר ליום הכניסה וקביל אמה יחזר ויקרא שני פעמים ומ"מ נרלה דבפרי פי' רש"י דבין שהיה בעיר בלילה נעשה ככני העיר ותע"ש שעתיד לחזור (נ) (ט) ני"ד ותע"ש שקרא ליום הכניסה דאמרי' כפרים מקדימים ליום הכניסה כדי שיספיקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים ופטורים ממגילה היינו דווקא כשחיום שהיה שם בליל י"ד אלא לילה כשחיום שהיה שם בליל ט"ו ואינהו לא ידעי שהגיע יום טו: **ובלבד** שיהו מסולגין • נרלה כמו שפרש"י שיהיה *מרחק הספר עד הניש כמניל לעיר [מבירו בין מלמעלה בין מלמטה והכי גמי ממעט בכמות (דף יפ: ופס) נבי ערי מקלט דקתמר ושלנו שיהו מסולגין מדלוס לחבכון כמחבכון לכסס ומסכס נקדס כמקדס לעפון שמע מינה דמסולגין משמע הכי ולא כמו שמפרשים שיהיו הניש נרחק הדף וכחמניעתו וכסופו*: **סיוד**

קנקנתום הרתא דאושכפי; דיפתרא • דמליח וקמיח ולא עפין, נייר-מחקא: **עד שתהא** בחובה אשורית: דכתיב בכתבם וכזמנם: **על** הספר ובדיו וכו': מנלן? אתיא כתיבה-כתיבה כתיב הכא "וחתבת אשר המלכה" וכתיב התם "ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו": **מתני'** "בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו, ואם לאו קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה י"ח? ר"מ אומר "בולה ר' יהודה אומר "מאיש יהודי בבי יומי אומר "מאחר הדברים האלה": **גמ'** אמר רבא "לא שנו אלא שעתיד לחזור בלילי י"ד אבל אין עתיד לחזור בלילי ארבעה עשר קורא עמהן, אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב "על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות" מכדי כתיב "היהודים הפרזים" למה לי למיכתב "היושבים בערי הפרזות" אלא קמ"ל דפרזו בן יומו נקרא פרזי, אשבחן פרזי, מוקף מנא לן? סברא הוא מדפרזי בן יומו קרוי פרזי מוקף בן יומו קרוי מוקף ואמר רבא בן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהן, מאי טעמא? דאי כבני העיר בעי למקרי "וזרבנן הוא דאקילו על הכפרים "כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכין, הני מילי כי איתיה בדוכתיה אבל כי איתיה בעיר, כבני עיר בעי למקרי איתיביה אביי בן כרך שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא כמקומו בן כרך ס"ד באם עתיד לחזור" תלמיא מילתא, אלא לאו בן כפר? ולאו תירוצי מתרצת תני "קורא עמהן": מהיכן קורא אדם את המגילה "וכו': תניא "רשב"ע אומר "מבלילה ההוא" "יוחנן. וכולן מקרא אחד דרשו "וחכתב אשר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף" מאן "דאמר כולה, תוקפו של אחשורוש, "ומאן "דאמר "מאיש יהודי" תוקפו של מרדכי, "ומ"ד "מאחר הדברים האלה" תוקפו של נס "רבי "אמא אמר מהכא "ומה ראו על ככה ומה הניע אליהם "מ"ד כולה מה ראה אחשורוש שנשתמש בכלים של בית המקדש על ככה משום דחשיב "שבעים שנין ולא איפרוק ומה הניע אליהם דקטל ושתי, "ומ"ד מאיש יהודי" מה ראה "מרדכי דאיקני בהמן "על ככה" "דשוי דארתרחיש ניסא "ומ"ד מאחר הדברים האלה" מה ראה "המן שנתקנא בכל היהודים "על ככה משום דמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה "ומה הניע אליהם והלו אותו ואת בניו על העץ "ומ"ד מבלילה ההוא" מה ראה "אחשורוש להביא את ספר הזכרונות "על ככה" דמינתיה אסתר להמן בהדיה "ומה הניע אליהם" דארתרחיש ניסא "א"ר חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר בולה ואפי' למאן דאמר "מאיש יהודי "צריכה שתהא כתובה כולה וא"ר חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת נקראת ספר "שאם חפרה בחושי פשתן פסולה ונקראת אגרת שאם הטיל בה שלשה חושי נידין כשרה אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין אמר רב יהודה אמר שמואל "הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא, אמר רבא "לא אמרן אלא דלא מחסרא ומיתרא פורתא, אבל מחסרא ומיתרא לית לן בה, לוי בר שמואל הוה קא קרי קמיה דרב יהודה במגילה הכתובה

ומתו

מגרש נרסי לה, ויתכה בתובה בסם בסיקרא בקטמוס כו' סס • סמא. סקרא • סיקרהא שסה • קטמוס קנטא • קנקנתום הרתא דאושכפי דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפין נייר מחקא באלו כולי [לא] יצא עד שתהא כתובה על העור ובדיו דתנן כתיבה כתיבה*) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו: **מתני'** בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור קורא כמקומו אפר רבא ל"ש בן כרך שהלך לעיר קורא כמקומו אלא שעתיד לחזור בליל י"ד ונזדמן לו ונתעכב לו ולא חזר קורא בט"ו בבני מקומו • אבל אינו עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהם דכתיב על בן יהודים והפרזים למה לי שיד הישובים בערי הפרזות לא בא אלא ללמד דפרזי בן יומו קרוי פרזי • ובן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם • פירש רש"י ותע"ש שקרא ליום הכניסה דאמרי' כפרים מקדימים ליום הכניסה כדי שיספיקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים ופטורים ממגילה היינו דווקא כשחיום שהיה שם בליל י"ד ונזדמן לו ונתעכב לו ולא חזר קורא בט"ו בבני מקומו • אבל אינו עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהם דכתיב על בן יהודים והפרזים למה לי שיד הישובים בערי הפרזות לא בא אלא ללמד דפרזי בן יומו קרוי פרזי • ובן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם • פירש רש"י ותע"ש שקרא ליום הכניסה דאמרי' כפרים מקדימים ליום הכניסה כדי שיספיקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים ופטורים ממגילה היינו דווקא כשחיום שהיה שם בליל י"ד אלא שעתיד לחזור

שיור הספר הלכה למשה מסיני • גרלה דלקן במגילה ובמאר ספרים בסיגן שיור הספר כיון דמעטמ הוי כדי שלא יקרע: **חוץ** מתרס • סמם מרס "הוי חיט שומע וחיט מדבר לכל מרס ומתו לה לתומתן • לתמר שתמר שמועה זו הכה על קדקדה לומר יכישות על ספר תורה לחברן יחד מציירין בספר למעלה ולמטה: להכת מדבר הוא מדקרי המגילה ופקח הוא לכל דבריו תון מדבר זה שלריך שימעיט לחטו: **ורבי** יהודה מכשיר • קשה בחיבה קמן מייבי לי בלה שגיע לחיטך מלי מעטמ דלכי יהודה דמכשיר והא אמרינן בפוף פ' בתרא (דף כמ.) דלרחם הכמה (דף כמ.) כל שחיטה מחויב בדבר תין מועיל לחרים ידי חובתן ולי הגיע לחיטך מלי מעטמ דלכבן דפסלי והלה כל החרים גמי תין מייבין הלה מדבכן ול"ב קשיא לחמלי לה לחמרינן דלחמי דלכבן ומפיק דלכבן דהכי גמי אמרינן פ' מי שמתו (נרכות דף כ: ושם) דבן מבכך לחביו מע"פ שהוא קטן ויולא בברכתו ומוקי לה שהם כגון שחלכל החב כזית לו כביצה להוי שיעורא דלכבן ולחי קטן שחיבו דלכבן ומפיק החב שלה לכל הלה שיעורא דלכבן ולחמלי לה לחמרינן כן במגילה וכן בפ' לולב הגזול (סוכה דף נב: ושם) דלחמר תין קטן מועיל [בקריאת הלל] ושנין לחביו מה (ג) שהן לומרים מלי שהא מברכים המוון וי"ל דלשולם מייבי בקטן שהגיע לחיטך ולפ"ה פסלו דכבן מסום דמגילה ליכא חיוכא לחפילו בנדולים הלה מדלכבן וקטן תין מחויב הלה מדלכבן לחפילו בשחר מסום ובגדול ליכא הלה חד דלכבן במגילה שהרי בשחר מסום הוא חייב לחמרי' • ולה לחי הרי דלכבן ומפיק חד דלכבן לכל כדי שביכה להיות דבהמ"ן מייבי שהקטן לכל כדי שביכה להוי חיוכא לחורייתא וליכא הלה חד דלכבן ומפיק החב שלה לכל הלה שיעורא דלכבן ומ"מ קשיא דלקמיכן "דכל שחם וכ"ש יוסף לחמרי לגדולה בלילי שבחים ומוליחין לחחרים מסום דסברי מלה בזמן הזה דלכבן ולפי מה שפיכא, קשה היכי לחמ לימכו לכהו הרי דלכבן דהא חומה פטור מלומר החגדה ומפקי לחחרים לחייבים מיהא דלכבן וליכא כאו הלה חד דלכבן • וי"ל דכומה מדיק מקטן שהרי נתחייב כבר

ודלמא ר' יהודה היא • מכוס דפסיק הכא כרבי יהודה דחיק לחוקומי מהני' כוותיה: **אלא** הא דמכיא לה יברך חדש ברכת המוון בלמו •

קשיא היכי מדמיכן ברכת המוון לקריאת שמע בשלמא מגילה ליכא למימר דסבר כחמן לחמר לעיל בקריאת שמע הסמוכה לחון וסבר דמקיש דכבן מגילה כעין דחורייתא לכל ברכת המוון הכי לחורייתא ולה כתיב בה שמע מכלן לחקן

*) [ע"ש חוס' נקטן כה. ד"ה מכל ד"ה מי ותוס' פיהכון ע. ד"ה ולשמל]

תורה אור

הכתובה בין הכתובים אמר ליה תרי אמרו הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא. א"ר חייא בר אבא א"ד יותנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ומתו לה אמותא *בצבור שנו ואמר רבי חייא בר אבא א"ד יותנן שיור התפר הלכה למשה מסיני ומתו לה אמותא ולא אמרו אלא כדי שלא יקרע ואמר רבי חייא בר אבא א"ד יותנן אלמלי נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו נקב אחד מתוכה מדקות לא היו יכולין לעמוד מפני האורה שנאמר *כי לא יראני האדם וחי' ואמר רבי חייא בר אבא א"ד יותנן מאי דכתיב *ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר *מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה, ודקדוקי סופרים, ומה שהסופרים עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה: **מתני'** *הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ר' יהודה מכשיר בקטן: **גמ'** מאן תנא חרש דיעבד נמי לא? אמר רב מתנה ר' יוסי היא דתנן *הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא רבי יוסי אומר לא יצא ומאי דרבי יוסי היא דיעבד נמי לא אלמא רבי יהודה היא ולבתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי? לא סלקא דעתך דקתני "חרש דומיא "דשוטה וקטן" מה שוטה וקטן דיעבד נמי לא אף חרש דיעבד נמי לא ואלמא הא כדאיתא והא כדאיתא? מדקתני סיפא רבי יהודה מכשיר בקטן מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא (ג) ואלמא כולה ר' יהודה היא מי דמי רישא לפסולה וסיפא לכשירה) ואלמא כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קטן קתני לה וחסורי מיחסרא והכי קתני והכל כשירין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן בר"א בקטן שלא הגיע לחינוך אבל בקטן שהגיע לחינוך אפילו לבתחלה שר' יהודה מכשיר בקטן במאי אוקימתא כר' יהודה דיעבד אלא הא דתני (ר') יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לבתחלה מני אי רבי יהודה דיעבד אין לבתחלה לא אי רבי יוסי דיעבד נמי לא? ואלא מאי ר' יהודה ואפי' לבתחלה אלא הא *דתניא "לא יברך אדם ברכת המוון בלבו ואם ביקש יצא מני לא רבי יהודה ולא רבי יוסי: אי ר' יהודה אפי' לבתחלה אי ר' יוסי אפי' דיעבד נמי לא? לעולם

תורה אור

ומקרא בא ללמד שכל הקורא בספר אפילו אינו מבין כל הכתוב בו לא יצא ידי חובתו עד שיכוין לבו בכל הכתוב בו: **ורבי** יהודה מכשיר. קשה בחיבה קטן מייבי לי בלה שגיע לחיטך מלי מעטמ דלכי יהודה דמכשיר והא אמרינן בפוף פ' בתרא (דף כמ.) דלרחם הכמה (דף כמ.) כל שחיטה מחויב בדבר תין מועיל לחרים ידי חובתן ולי הגיע לחיטך מלי מעטמ דלכבן דפסלי והלה כל החרים גמי תין מייבין הלה מדלכבן וי"ב קשיא לחמלי לה לחמרינן דלחמי דלכבן ומפיק דלכבן דהכי גמי אמרינן פ' מי שמתו (נרכות דף כ: ושם) דבן מבכך לחביו מע"פ שהוא קטן ויולא בברכתו ומוקי לה שהם כגון שהלכל החב כזית לו כביצה להוי שיעורא דלכבן ולחי קטן שחיבו דלכבן ומפיק החב שלה לכל הלה שיעורא דלכבן ולחמלי לה לחמרינן כן במגילה וכן בפ' לולב הגזול (סוכה דף נב: ושם) דלחמר תין קטן מועיל [בקריאת הלל] ושנין לחביו מה (ג) שהן לומרים מלי שהא מברכים המוון וי"ל דלשולם מייבי בקטן שהגיע לחיטך ולפ"ה פסלו דכבן מסום דמגילה ליכא חיוכא לחפילו בנדולים הלה מדלכבן וקטן תין מחויב הלה מדלכבן לחפילו בשחר מסום ובגדול ליכא הלה חד דלכבן במגילה שהרי בשחר מסום הוא חייב לחמרי' • ולה לחי הרי דלכבן ומפיק חד דלכבן לכל כדי שביכה להיות דבהמ"ן מייבי שהקטן לכל כדי שביכה להוי חיוכא לחורייתא וליכא הלה חד דלכבן ומפיק החב שלה לכל הלה שיעורא דלכבן ומ"מ קשיא דלקמיכן "דכל שחם וכ"ש יוסף לחמרי לגדולה בלילי שבחים ומוליחין לחחרים מסום דסברי מלה בזמן הזה דלכבן ולפי מה שפיכא, קשה היכי לחמ לימכו לכהו הרי דלכבן דהא חומה פטור מלומר החגדה ומפקי לחחרים לחייבים מיהא דלכבן וליכא כאו הלה חד דלכבן • וי"ל דכומה מדיק מקטן שהרי נתחייב כבר

ודלמא ר' יהודה היא • מכוס דפסיק הכא כרבי יהודה דחיק לחוקומי מהני' כוותיה: **אלא** הא דמכיא לה יברך חדש ברכת המוון בלמו •

קשיא היכי מדמיכן ברכת המוון לקריאת שמע בשלמא מגילה ליכא למימר דסבר כחמן לחמר לעיל בקריאת שמע הסמוכה לחון וסבר דמקיש דכבן מגילה כעין דחורייתא לכל ברכת המוון הכי לחורייתא ולה כתיב בה שמע מכלן לחקן

*) [ע"ש חוס' נקטן כה. ד"ה מכל ד"ה מי ותוס' פיהכון ע. ד"ה ולשמל]

[פרחמים פ"ח מ"כ]

לב א מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ח סמג עשין ד טוש"ע ח"ח סי' מרנח סעיף ח:

לג ב מיי' פ"ב מהלכות ח"ח סמג עשין כה טוש"ע יד סי' רעח סעיף ג [ופוש"ע ח"ח סי' מרנח סעיף ו]:

לד ג מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ב סמג עשין ד טוש"ע ח"ח סי' מרסח סעיף ב:

לה ד מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ג:

רבינו חננאל

ג' וחתות וחצי ותת אי ב' וחתות וחצי שנראית מגילת בעני ע ב מ ה כשורה • אמר ר' יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ומתו לה אמותא לא אמרן אלא בצבור ש"ם קרין אחתה ביחיד כרב. ושיור התפר פי' שיניה כמו אצבע ושיר בתולה ואחר כך יתפר בגידין הל"ם היא ואיכימא כרי שלא יקרע • וא"ר יוחנן אלמלא נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כ ם ל ו א מהם נקב מדקות לא יכלו לעמוד מפני האורה דכתיב כי לא יראני האדם וחי • ומאי דכתיב ועליהם ככל הדברים דיינין מן עליהם ם ל פד שהראהו הקב"ה למשה בגיני דקדוקי תורה ומאי שיתחדש לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה: **מתני'** הכל כשרים לקרוא את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש אפילו דיעבד לא ואשקח רב מתנה לר' יוסי דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ר' יוסי אומר לא יצא פירוש כיון שלא שמע חדי הוא כדתיס לעיכך [לא יצא] האמור הילכך מתניתין ר"י היא ולבתחלה הוא דלא הוא דיעבד שפיר דמי הדיוק מדקתני חרש שוטה וקטן מה שוטה דיעבד נמי כן • ואסקת רב מתנה ולילמא הא בתחלה הוא דאיתיה כלומר אע"פ שאנשה כאחד כל אחד יש לו דרך [אחר] והדיוק מדסיפא רבי יהודה מכשיר בקטן רישא השלים בקטן לאו ר' יהודה היא דאם כן קשיא הל' יהודה אחל' יהודה תניא כוותיה ר' יהודה מכשיר בקטן שהגיע לחינוך אבל בקטן שלא הגיע לחינוך אין מכשירין אותן (לשמות) ביוחכ"ב אבל מתעברין אותן קודם שנה או שנתים כרי לחרגילן לעשות • ואל' יוחנן בן עשר בן י"א מתעברין אותן לעשות טז' ולפיכך אפילו בקטן הגיע לחינוך פבן ו"א שנה ולמעלה ולפיכך אמר רשי ואפילו לבתחלה כשר והדיוק בגמרא ואקשינא לעיל דיעבד נמי לא מכשיר

לעולם ר' יהודה · ואפי' לכתחילה מכשיר ומתני' רבי יוסי היא ואפי' דיעבד לא: והאי · דקתני לכתחילה ר' יהודה: והאי · דכרכמ"ן: דרכיה · מאחר שכל דרכיה נעימים והאי ליכא מאחר שכתחילה לכל דיעבד יצא: והתניא תורה אור ור"מ: תפי' תימא ר' יהודה · דלמר בק"ח יצא דיעבד אין לכתחילה הוא דפליגא לגמרי ומתני' כמי לכתחילה הוא דפליגא לגמרי ור' יהודה היא והך דברכת המזון נמי ר' יהודה היא ותקשי"ל הכי הא דיהודה בריה דר' שמעון בן פזי מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי ר"מ היא דאמר לכתחילה: מן המיחד · ר' יהודה שקיים לפניו הוא המיחד את המקום ואין לך לכבוד רבו ממנו שהרי רבים מוקלקן עליו: מתני' ולא טובלין ולא מזין ולא טובלין ולא מזין ולא עוסקין בטהרת המת ולא אוכלין בתרומה ולא אוכלין בקדשים ולא נכנסין לעזרה ולא נכנסין לירושלים ולא נכנסין לחיל ולא רואין פני חבר ואין מספידין ואין מניחין את המת ואין מתאבלין ואין מתעטפין ואין עושין מלאכה ואין מנהגין איש את חבירו ואין שואלין בשלום חבר ואין מחזירין שלום לחבר ואין מברכין ברכת אבלים ואין מנחמין אלא שבעת ימים הראשונים: גמ' מנלן דתנו רבנן (דברים כו) ולא אכלתי באוני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת אין לי אלא אונן מנין אף כל העוסק במצות פטור מן המצות תלמוד לומר ולא אכלתי באוני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת הא כיצד אונן פטור מן המצות ואינו חייב בהן מיד אבל חייב בהן לאחר קבורה אבל העוסק במצות פטור מן המצות ואינו חייב בהן לעולם: ת"ר אונן פטור מקריאת שמע ומתפלה ומתפלין ומכל מצות האמורות בתורה ומותר באכילת קדשים ובתרומה ומטמא למת מצוה ולכבוד מת מצוה ומתעסק בהן ומטמא לאחיו ולאחותו הגדולין ממנו שאין להן אב ואם ומטמא לשבעה מתים שאין להן קבורה ומתעסק בהן ומטמא לשבעה מתים שהיו מוטלין לפניו ומתעסק בהן ומטמא לשבעה מתים שהיו מוטלין לפני מת אחר

ספירה ביממא היא: וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר: מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא °ויקרא אלהים לאור יום *למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה [למחשיך ובא קרא לילה] הא קיימ"ל דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא אלא אמר רבי זירא מהכא *°ואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמתים מעלות השחר עד צאת הכוכבים" ואומר °(*יהוה) לנו הלילה (*למשמר) מאי ואומר? וכ"ת משעלה עמוד השחר לאו יממא ומבי ערבא שמשא=לילא ואינהו מקדמי ומחשכי ת"ש (*יהוה) לנו הלילה משכר והיום מלאכה: **מתני'** °כל היום כשר לקריאת המגילה °ולקריאת ההלל °ולתקיעת שופר *°ולנטילת לולב °ולחפלת המוספין °ולמוספין °ולוידוי °הפיים °ולוידוי מעשר °ולוידוי יוהכ"פ °למיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה ולקבלה ולהזיה °ולהשקיית סוטה °ולעריפת העגלה °ולטהרת המצורע *כל הלילה כשר °לקצירת העומר °ולהקטר חלבים ואברים *°יוה הכל דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: **גמ'** מנלן °דאמר קרא °והימים האלה נזכרים ונעשים לקריאת ההלל דכתיב °ממזרח שמש עד מבואו (°רבי יוסי) אומר °זה היום עשה ה' ולנטילת לולב דכתיב °ולקחתם לכם ביום הראשון ולתקיעת שופר דכתיב °יום תרועה יהיה לכם ולמוספין דכתיב °דבר יום ביומו ולתפלת המוספין-כמוספין שויה רבנן ולוידוי פרים דילף °בפרה-כפרה° מיום הכפורים דתניא *°גבי יוה"כ °וכפר בעדו ובעד ביתו °בכפרת דברים הבתוב מדבר,וכפרה-ביממא הוא דכתיב °ביום הזה יכפר עליכם: ולוידוי מעשר וכו': דכתיב °ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית° וסמיך ליה °היום הזה ה' אלהיך מצוך: למיכה ולשחיטה: °דכתיב °יוסמך... ושחט וכתיב בה בשחיטה °ביום °ביום הניפבם את °זבחם ולתנופה דכתיב °ביום הניפם את העומר ולהגשה דאיתקש לתנופה דכתיב °ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות °והקריבו והגיף והקריבו ולמליקה ולקמיצה ולהקטרה ולהזיה דכתיב °ביום צוותו את בני ישראל° ולהשקיית סוטה *אתיא 'תורה-תורה': כתיב הכא °ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת וכתיב התם °על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך יכך ביום כדמעבד מ"מ מחמת דהא קמני לה גבי הלכתא פסקתא דהיכי דעבד מ"מ מחמת דחיקו ושוו גרמה דלחי' לגמרי דמכשר קירים העומר ביום דעבד מדה מה ספירה לילה לכך ביום מקום דקנה עליה הכתוב לעכב דכתיב (ויקרא כג) תמימות ולי תהם מונה תמימות ולא לילה וכן כתוב בהלכות מגדת וכ"ג כתב דהיכא דחיכך לכך בלילה יעמוד למחר בלא ברכה וכן הלכה לחכל לם שכח לילה ויום לא יעמוד עוד בברכה דכמניין תמימות וליכא *)ולחר שכיכך על הספירה לומר "י שיכנה וכו' מה שאין כן בקמיצה שופר ולולב משמע לפי שאין (ג) חלה הכרה עמה לבנין ביהמ"ק אבל בשאר ימים עשיים :

ולהקטר

ספירה ביממא היא. מכאן רמזו לפירוש רש"י דכילד טוען (שפתים דף פא. ושם) דפריך ולר' יוסי דאמר מקצת היום כולו וזכה שכלתה בשבעה לספירתה לימה סותרת לם כן זכה גדולה לדיליה היכי משכחת לה ומשני [בשלמה כל שני] כין דהמקום דלה הוי סוף היום ותחלת הלחר בכוותה וקשיא לחמתי לא לחר בכוותה בלילות דהא ספירה לילה נתו ספירה היא ומנמת שכל היום ממא כיון שמחילתו היו ממא וי"ל דסבר ר' יוסי דסוף היום מכני לשמור כמו תחלת היום ור"מ מסתם פרק שני דמיר (דף סז.) בסופו דקתמר [לר"י זכה נמורה] היכי משכחת לה לי דחזי בפלגא דיומא לחיך פלגא ליהוי לה שימור ולם תאמר הם כן רבי יוסי דסבר מקצת היום כולו ל"ש היה כ"ש דכל היום כשר להקטרת ר' יוסי דסבר כמאי דמרה בשמעתיה דהקפריך לרב כנמה (דף סח.) וי"ל דכותחי לחרי לפי מיום לתמון שפסקה בו לסופרתו ליום רלמחון ור' יוסי נח לחמר מנח מיום שכמה*: **ורא** ק"ל דתם נתח הכוכבים ניליח הוח. ותם תאמר כיון דקיי"ל דכנתח הכוכבים הוי ניליח ל"ל מחתי פליגי ר' יוסי ור' יהושע בכין המקום* לימרו בנתח הכוכבים וי"ל דלתך בשיטור נתח הכוכבים יש מלוק שים כוכבים גדולין ביום*: **והיה** לנו הלילה. למסמר. קשיח להח לחריכן בכרכות (דף כ: ושם) גבי נתח הכוכבים לילה הוח ותנ"ע שתין רחיט לנדר זכר לנדר דכתיב והיה לנו הלילה למשמר ותמתי נח הי רחייה נמורה כדמפקינן הכח מקרא ויש לומר דהשם בעי לחמוקי דומן שכיבה דנבי ק"ש הוי נתח הכוכבים ומ"ש קחמרינן השם דתין זו רחייה נמורה דבתי דהוי לילה בחומה שנה מ"מ נח הוי זמן שכיבה לכל חדם: **ולוידוי** יוה"כ דמנית. קשיח חתמי חלוידוי למימר הכי כיון דמנית כל היום כשר למיכה והנח חוידוי ליט נתח בשנת מיכה וי"ל דלי נתח הוה חמינת דוידוי זה (*ויזדוי) דנמר מיכות דליט כשר נח היום וינרוס נמי למיכה שנח שהה כשרה כל היום כמאר מיכות מנו"ח תילמיך למתני דוידוי: **לקמיצה** ולהקטרה דכתיב בכל מנחת מנחתך תקריב מלח ולח תשבית מלח ברית חלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח. ולח נתנו לה שיעור ולח נתנו לה זמן ולח נתנו לה מקום

מסורת השס

משפט כיום. לכתיב והיה ביום ההוא לה כיום. (זכריה יד) תורעה כל הפרשה כולה להיות דין בפני עצמו מכאן דיני ממוטמו (דף לד:): למהרם מטורא. בגפרים ועץ מרז וחוב וכני תולעת: לחמר מר קינרה וספירה בלילה. ויליף לה בפני עצמו מקרא: כל הלילה עד הבוקר. עד תורה אור המוכח כל הלילה עד הבוקר: וכי' יוסי. לחמר במסכת מנחות לפיל סילק לה היכמה מכרים וסידר לה החלמה מרכים לה זו היכמה ממיד ומנו ממיד שלא יהו עולין בלא לחם לחבל לרבנן מפתו של זה מכדר בלל מפתו של מבלע:

[ר"ם מכ: מנחות יט.] [קידושין מ. ע"ז כט: זבחים סג: מולין יט.]

ממחת פו.

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. עומד ויושב. שם רבה עומד שם רבה יושב. יחד יצאו ולא למדינן קרלוה קנים. יחד יצאו ולא למדינן לון בני קולות בממעון בחמר: לא יבדך. לון לריך לבדך: בשני ובחמישי בשבת ובשבת בחמתה. מגדל מיקון בימה קורין בשני וחמישי בשבת קמא בפרק מרובה (דף פב:) ובכל חמתה דשלמה הן כהן ולוי וישראל: ולון מפסיקין ביניהן. שלא יקבוע מפני כהן יחי מלחמה, ובשבת בחמתה, שמוך לחביבה הוא: שבני כל הום הין רגילין לבלום: ולון מפסיקין. חמום הלי מעמת. גופיה: הפוחה והחותם. בגמ' מפרש: ולון מוסיפין עליהן. כרחשי מלקיים ומקל המועד גמי ליכא בימול מלאכה למלאכת לבר החבד מוחרת:

[פוסקי מגמות פ"ק]

[בני' בחמות שם: שלא ילן]

ברכות פ. פסחים קכ: זבחים נב: מכילתא דר"י פרשה כח

הגהות הב"ח

(ה) גמ' משמת רבן גמליאל סותן בפל: (ב) תום' ד"ה ולבקבר מלבים דבבי בחבד ובי' גמ' מה שלון בן בתורה. שלון קורין בפורה בלבור מיקר: בביכול. לחמר בהקב"ה בבחדש ביכול לחמר בן בן: שלא יבב על נבי המבה. חלא לו שביבם על נבי המבה לו מביבם על נבי קרקע: ולומר. מפי הגבורה: יבב ושופ. שניה לבלו מה שלחר: רבים. דבריה רבים ומיבים בחדש בחורה ולחמרים: בבי' בחבד בחורה ולחמרים: בבי' בחבד בחורה ולחמרים: בבי' בחבד בחורה ולחמרים:

(ג) חום' ד"ה ולבקבר מלבים דבבי בחבד ובי' בבי' בחבד בחורה ולחמרים: בבי' בחבד בחורה ולחמרים: בבי' בחבד בחורה ולחמרים:

יום טוב קורין ארבעה, 'ביום טוב חמשה, "ביוה"כ ששה, °בשבת שבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן 'ומפטירין בנביא. הפוחה והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה: גמ' תנא *מה שאין כן בתורה מנהני מילי? אמר רבי אבמי דאמר קרא °ואתה פה עמד עמדי ואמר רבי אבמי °אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו: כביכול אף הקב"ה בעמידה אתי אבמי °מנין לרב שלא ישב על גבי °מה וישנה לתלמיד על גבי קרקע? שנאמר "ואתה פה עמד עמדי" ת"ר ימיסות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד משמת רבן גמליאל (ה) בטל כבוד תורה תורה מיושב והיינו דתנן *משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה אחד אומר °ואשב בהר וכתוב אחד אומר °ואנכי עמדתי בהר" אמר רב עומד ולומד יושב ושונה ר' חנינא אמר לא עומד ולא יושב אלא שוחה רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר °ותשבו בקדש ימים רבים" רבא אמר רכות מעומד וקשות מיושב: קרא אחד קראה שנים יצאו וכו': תנא

[ר"ם מכ: מנחות יט.] [קידושין מ. ע"ז כט: זבחים סג: מולין יט.]

ממחת פו.

[פוסקי מגמות פ"ק]

[בני' בחמות שם: שלא ילן]

ברכות פ. פסחים קכ: זבחים נב: מכילתא דר"י פרשה כח

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא את המגילה עומד ויושב, קרא אחד קראוה שנים יצאו, מקום שנהגו לברך יברך, ושלא לברך לא יברך. 'בשני, וחמישי, בשבת במנחה קורין שלשה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה. "בראשי חדשים 'ובחולו של מועד קורין ארבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה, זה הכלל כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה, 'ביום טוב חמשה, "ביוה"כ ששה, °בשבת שבעה אין פוחתין מהן 'אבל מוסיפין עליהן 'ומפטירין בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה: גמ' תנא *מה שאין כן בתורה מנהני מילי? אמר רבי אבמי דאמר קרא °ואתה פה עמד עמדי ואמר רבי אבמי °אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו: כביכול אף הקב"ה בעמידה אתי אבמי °מנין לרב שלא ישב על גבי °מה וישנה לתלמיד על גבי קרקע? שנאמר "ואתה פה עמד עמדי" ת"ר ימיסות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד משמת רבן גמליאל יחד הולי לעולם והיו למדין תורה מיושב והיינו דתנן *משמת רבן גמליאל (ה) בטל כבוד תורה אחד אומר °ואשב בהר וכתוב אחד אומר °ואנכי עמדתי בהר" אמר רב עומד ולומד יושב ושונה ר' חנינא אמר לא עומד ולא יושב אלא שוחה רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר °ותשבו בקדש ימים רבים" רבא אמר רכות מעומד וקשות מיושב: קרא אחד קראוה שנים יצאו וכו': תנא

[ר"ם מכ: מנחות יט.] [קידושין מ. ע"ז כט: זבחים סג: מולין יט.]

ממחת פו.

[פוסקי מגמות פ"ק]

[בני' בחמות שם: שלא ילן]

ברכות פ. פסחים קכ: זבחים נב: מכילתא דר"י פרשה כח

חול המועד מלכים (ג) כל הלילה עד הבוקר. והיינו דוקא שנתעכבו התכרים קודם חנות שבלטה בהן האור לחבל אם לא מבלה בהן לין "נמסקין לחר חנות כדלחמר ר' יוחנן סוף מילת לפילה פסחים ודלא כרבי מלעזר ב"ע. מ"מ נרלה דהלכה כר' מלעזר דהא ליכא מחנת בערבי פסחים (פסחים קכ: הום) דקחי טוחיה דחנן הפסח לחר חנות מעמת לח הידים וכן מבנה כליהו המקומן(זבחים דף טו:) ומחמת בסוף פ"ק דכרכות (דף ט:) גבי מעשה ובלו בניו של רבן גמליאל מבינים המעשה וכו' לחמר להם כל מה שחמרו מכאן עד חנות מטען עד שיעלה עמוד השחר ואין ליכא לפסחים לא קחני ומשני לה כרחב"ע לחמר עד חנות ור"ש לריך למכר לנחטל מלה בלילי פסחים קודם חנות ואין ליטל מלה של לפיקומן שהרי חיוב מלה בומן הזה הוה לתוריינהו "לבל בהלל של לחר לפיקומן מין להחמיר כל כך שהרי מדרבן הוא:

[פי' מוספות זבחים נב: ד"ה ואינהי' לימת] [ע"ל לפני חמיר (משנה כם) וכן לימת בפנחים ובבבריימת שם: וכן לימת בפוספתה]

הדרן עלך הקורא למפרע

הקורא. ולון מפסיקין בגבית. קשיא לר"ם דהא בפרק כמה מדליקין (שבת דף כג: הום) לחמר רב מחדבי (ג) בחלמות שבת מין נבית בחמתה ביום טוב בחול היום בשבת ולריך לומר דהחי דקחמר הכחם לחמתיר בגבית בחמתה בשבת בחול ביו"ט לח דוקא נבית חלח רוצה לומר בכחובים כדלחמרינן פרק כל כתבי (שם קמה:) בנהרדעה פסקי מדלת בכחובים בחמתה בשבת ופסקי ליה הפטירה ומקומות יש בחולו של מועד קורין ארבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה מבואר בחמתה בחמתיה חלח בחמרים מבוא דלמיה בה בחמו מחפה ומנו לחקה (יחמיה ט) ולגבי דחמתיה לחקחמ* לעם מרב ומש"ה נכון לחומרו בערב לחר שבת לחקה:

הפותח. ומסופה כתורה ומכרך לפניה ולחחריה. קשיא לחמי חמת כך מילתה בכל ג' פעמים דהא כחד זימנא בגבית ול"ל דהוה סלקא דעתך הכל דפי מילתה מחכריה מברך לפניה ולחחריה מ"ש לחמריך למחני בכולהו:

אלמלא מקרא כתוב. קשיא לים חלמות קרולה לומר מילו לא כתן בכה וכתן חלמות לגרסות הרחשונות(נמ' דף יב:) וכן ברכה ים חלמות קרולה לומר מילו היה חלמות לגדוה לחגניה מיבחל ומנדיה (פחוחות דף נב:) וכן חלמות לו לחקה וכו' (נחמן דף כה:) ומחי שנח ומומר ר"ם להיכח ים חלי בכוף חלמות רולה לומר לילו לח להיכח דכחי' חלמי ביו"ד רולה לומר מילו היה:

רבינו חנאל

זה הכלל דבר שנחמרו ביום כשר כל היום לחחרי פירור ביינין וכו' יוסי דחנרא ר' יוסי חומר חפילה שנרירית ופירור הנרשה שנרירית חין בכך בלום. ומה חני מקיים לים חפנים לעני חמיר שלא יליף שלחן בלא לחם: כל דבר שבמחתו בלילה כשר כל הלילה לחחרי חנבילה מפחים ולמ כ"ר חלמר בן עזריה חחני עד ירושלמי דבר שרוחה חת השבת ביום מקי

שירדו מבשירין בלילה וחחנינן חמשירו שלשה חביחין לעשות חביחין חיחחי בחול. חני ר' חנא זה פרד חחמיר לעבודת בית חלהינו בין בחול בין בשבת: הדרן עלך הקורא חת הבבילה

הקורא חת הבבילה שמד ויושב יבא. חנא מה שאין כן בחורה שנחמר ואחה פה עמד עמדי. חמר רב מנין לרב שלא ישב ע"ב מפה הלמיד ע"ב קרקע ויושנה שנחמר ואחה פה עמד לפומר החלמיד כמו הרב: [משנה] ועד ר"ב היו למדין חורה מעומד. משמת ר"ב ירד הולי לעולם וחחזיקו לישנה ולפנות וחיינו דחנן במס' סוטה משמת ר"ב בטל כבוד חחזרה: כתוב חחד חומר ואשב בהר ארבעים יום וכתוב חחר חומר ואנכי עמדתי בהר. ומשיקנה רבות מעומד וקשות מיושב: מתני' קורחו חחד חת הבבילה חו קרחוה שנים ביחד יצחו. חנא

גליון השי"ם גמ' חלמות מקרא כתוב. כ"ם דף יו ע"ב פוסק דף יב ע"ב:

נב א מיי' פ"ח מהלכות מעילה ה"ב סמג עשין ב טוש"ע א"ח סימן תפח סעיף ג:

נג ב מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ד סמג עשין כט:

א ג מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ז סמג עשין מד"ת ד טוש"ע א"ח סימן תרפ"ו סעיף ג:

ב ד מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה יח טוש"ע א"ח סימן תרפ"ו סעיף ג:

ג ה מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תכ סעיף ג:

ד ו מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תכב סעיף ג:

ה ז מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תלח סעיף ג וסי' תלד סעיף ג:

ו ח מיי' שם טוש"ע א"ח סימן תרפ"ו סעיף ג:

ז ם ו מיי' שם טוש"ע א"ח סי' רסב סעיף ג:

ח כ מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף ד וסי' תפח סעיף ג ומיימן הלכה ט סעיף ג:

מ ל מיי' שם הלכה יא טוש"ע א"ח סי' רמז סעיף ג:

י ם מיי' פ"ל מהלכות ע"ז ה"ל סי' רמז סעיף ע:

יא נ מיי' שם:

[נרכות ו: ומיש פסחים נב.]

תנא מה מצינו בזמן שהיו קורין ועומדין אף אנו נעמוד בזמן שהן קורין ועומדין. ומה מצינו בזמן שהיו קורין ויושבין אף אנו נשב בזמן שהן קורין ויושבין. ת"ר כל שהיה מהלך ארבעה מילין ובא לו לבית הכנסת ומצא שקורין בתורה יכנס ויעמוד במקום שהן עומדין. ואם לאו יכנס ויקרא בפני עצמו. ואם לאו יכנס ויתפלל בפני עצמו. ואם לאו

מסורת השי"ם

ליקרי. שניהי תרי מהא שני מקראות דפרשה ושיום השבת ושלחת קרלוי מכרחתי מדסיפא. פשו להו תרי וכו': ביום הכיפורים מעמדות תנן ליה במסכת תענית ביום הכיפורים תוב. השני מוחר ומתחיל פסוק שגמר בו שלפניו: פוסק. הכיפורים קורא מתי הפסוק השניהי ופוסקו: נזירה משום הכנסיין. שימשמו השני מתחיל פסוק זה ויחמרו לא קרא רחמנן אלא שנים וכן היושלחין שימשמו שלח הכיפורים קורא שלשה ויעלו מניה הכנסת ויחמרו לא יקרא השני שנים: הכי גרסינן קרא רחמנן שלשה השני קורא שנים מפרשה זו כו': למ"ד דוב נדלוב. למאן דאמר מתחיל בשני ומסיים בשלישי ופוסק לקרות מה שירלה שהכל מעניו על יום: בשם אומן מתחילין בפרשה בפחות משלשה פסוקים. נזירה משום הכנסיין היו פסוקים אלא שני פסוקים של הפטרה פרשה זו שהרי לא היו בניי הכנסת ולא שמעו שקרא מפרשה השניוה: כך היו מסיירין בי'. נזירה משום שהכורין שהקורא אחריו על זה לא יקרא אלא שני פסוקים הטורחים: שיור דקא מחמיר אנפיה. דאני ושל אמצה ניחוד ולא אחכיון יקרא הרחמן שלשה ויפסוק שם ינלבב: נכנסין שניהי. לפיכך החמירו יש לומרים שהשלה: שיולי מצחיל. כשיעמוד שקורא השני שלשה מקראות והרחמן לא יקרא אלא שני פסוקים

ושאין בהן ביטול מלאכה כגון לתם חדש קורין לתכשי . וקשיא להא דתנן לין דורכין בתגיגה (דף יח: ושם) ומדקתני חדש יוכיח שיש בו קרבן מוסף ומוכח בעשייה מלאכה ו"ל דוודאי מוכח הוא בעשייה מלאכה לתכשיט לכל בשים לסכוך מלאכה כמו שלא פרקן בזמיהן במעשה הענל" :

ולרב לתי מתני' מני לא תנא קמא ע' רבי יוסי דתנן לעולם קורין שלשה ומפטיר לחד . ותיפ דלמא ר' יוסי היא והכי קתני לעולם קורין שלשה והרביעי להוי מפטיר לחד ולא בעי למימר לחד מן השלשה וי"ל דכי היכי דלת"ק ליכא למימר מפטיר לחד דהייט רביעי להא (ג) הוא ממש כמ' כאן שהוא כשלישי וברביעי יוכר מקמי וה' דשלמא ר' שמעון מכמה לא יחמיר לקרות חלת להפטיר כי נמי לר' יוסי הוי המפטיר לחד מן השלשה שקרלו : ואיבעית אימא רב פישום ידים ורגלים הוא דעבד כדשלת . ותקנה וכי ס"ד מעיקרא (ג) דמי לשעי הכי וכי ס"ד מעיקרא סיהא מחוי בלא פישום ידים ורגלים וי"ל דמעיקרא לחכי ליה מדרבנן בלא פישום ידים ורגלים וכשוף קאמר ולישנא אחרינא אימא לא יחמוד מן התורה ומיהו קשה לישנא קמא דלחכוי מדרבנן בלא פישום ידים ורגלים אימא לא יחמוד מן התורה ומיהו קשה כתי כשהוא פשוט שיש בהן לכפה סיהך טפל עליה לטרח על פניו ורגליה לי למלי. לחלוי ובהכי ניחי וכי נמי מסמע כשמוך למייתי הסיא לפרק לין עומדין (דף לד: ושם) דחזיון להו לחכמי וכיכ דמלי לחלוי

כן פירש רב האי גאון :

אין לחם חשוב רשאי ליפול על פניו . כיוצא מפרש היכא שמתפלל בשביל הצבור , אבל ביו בלבן עצמו שפיר דמי : -

קידה על לחפים . לח מכח הקרא הוא אומר לה דהא כתיב נמי (תהלים מה) לחפים לרך יפתחון לך לחלת הכי גמיר ליה מרבים (ל) דנבי נעמן קידה טייך לחפים שלא אלעזר דאמר רבי אלעזר יאין אדם חשוב כאדם הראשון שנאמר °כרדבי נעמה בידושע בן נון דכתיב °ויאמר ה' אל יהושע קום לך [ונו'] תנו רבנן *קידה=על אפים שנאמר °ותקד בת שבע אפים ארץ *בריעה=על ברכים וכן הוא אומר °מברוע על ברכיו *השתחוואה זו פישום ידים ורגלים דאמר עולא לא אסתה תורה אלא פישום ידים ורגלים בלבד , ולישל על אפיה ולא ליעביד פישום ידים ורגלים לא משני ממנהניה °התבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה *לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע,והא קא גרמא ליה והאמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול המיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי?הא והא גרמא ליה *אמר רב חייא בר אבין חזינא לרבי לאבי ורבא

ואיבעית אימא *אדם חשוב שאני *כרדבי נעמן דכתיב °ויאמר ה' אל יהושע קום לך [ונו'] תנו רבנן *קידה=על אפים שנאמר °ותקד בת שבע אפים ארץ *בריעה=על ברכים וכן הוא אומר °מברוע על ברכיו *השתחוואה זו פישום ידים ורגלים דאמר עולא לא אסתה תורה אלא פישום ידים ורגלים בלבד , ולישל על אפיה ולא ליעביד פישום ידים ורגלים לא משני ממנהניה °התבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה *לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע,והא קא גרמא ליה והאמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול המיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי?הא והא גרמא ליה *אמר רב חייא בר אבין חזינא לרבי לאבי ורבא

מיפק לא נפקי ח"ש וה הכלל כל שיש בו ביטול מלאכה לעם כגון העונית צבור ותשעה באב "קורין ג' , ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ראשי חדשים וחולו של מועד קורין ד' שמע מינה ,אמר רב אשי והא אנן לא תנן הכי וה הכלל כל יום שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה לאחויי מאי ,לאו לאחויי העונית צבור ותשעה באב? ולרב אשי מתניתין מני לא תנא קמא ולא רבי יוסי דתניא *חל להיות בשני ובחמישי קורין ג' ומפטיר אחד ,בשלישי וברביעי קורא אחד ומפטיר אחד ,רבי יוסי אומר לעולם קורין ג' ומפטיר אחד ואלא קשיא וה הכלל ? לא, כאן בראשי חדשים ומועד קורין ארבעה לאחויי ראש חודש ומועד ,לא בהדיא קתני לה בראשי חדשים ומועד קורין ארבעה סימנא בעלמא ניהוב :דלא תימא יו"ט וחולו של מועד כי הדדי נינהו אלא *נקוט האי כללא בידך כל דמפי ליה מילתא מחבריה מפי ליה גברא ,תירא' הלכך "בר"ח ומועד דאיכא קרבן מוסף קורין ארבעה,בי"ט דאסור בעשיית מלאכה חמשה,ביוה"כ דענוש כרת ששה ,שבת דאיכא איסור סקילה שבעה. [נופא]ר"ב איקלע לבבל בתענית צבור קם קרא בספרא פתח בריך חתם ולא בריך ,נפיל כולי עלמא אאנפיהו ורב לא נפל על אנפיה" מ"ט רב לא נפיל על אפיה? "רצפה של אבנים היתה ותניא "ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה אי אתה משתחוה באבנים בארצכם "אבל אתה משתחוה על אבנים של בית המקדש,ברעולא דאמר עולא לא אסתה תורה אלא רצפה של אבנים בלבד ,אי הכי מאי אידיא רב ,אפילו כולהו נמי ?קמיך דרב הויא ,ולישל לגבי ציבורא ולינפול על אפיה?לא בעי למיטרח ציבורא ואיבעית אימא רב פישום ידים ורגלים דוקא עביד ורבי עולא לא אסתה תורה אלא פישום ידים ורגלים בלבד , ולישל על אפיה ולא ליעביד פישום ידים ורגלים.לא משני ממנהניה *אדם חשוב שאני *כרדבי נעמן דכתיב °ויאמר ה' אל יהושע קום לך [ונו'] תנו רבנן *קידה=על אפים שנאמר °ותקד בת שבע אפים ארץ *בריעה=על ברכים וכן הוא אומר °מברוע על ברכיו *השתחוואה זו פישום ידים ורגלים דאמר עולא לא אסתה תורה אלא פישום ידים ורגלים בלבד , ולישל על אפיה ולא ליעביד פישום ידים ורגלים לא משני ממנהניה °התבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה *לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע,והא קא גרמא ליה והאמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול המיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי?הא והא גרמא ליה *אמר רב חייא בר אבין חזינא לרבי לאבי ורבא

חוקק ומשך שאיט יכול להשען על גודליו ואין ידיו מסייעות לגופו בקיפוצו ופריך להתחמן במתניו ומשוך כך בגלגל כבוקק דלחמת : כמיה דבריס כלפי מעלה . במכתת מעלית למרום ואין לחמה מגיעה על כנוך : הא והא גרמא ליה . לפי שהמיה נתקלקל בשעת הסכנה :

תורה אור למצויים ותחרוים : ותשעה כתב . נמי מתכר במלאכה לחת במקום שנהגו : לחתי מדעים . אין בו ביטול מלאכה כל כך אחת הכשים שעשות מלאכה בהן ומכי נמי לחמיין בשם רחת המנה (ל' כ:) נבי מזוזות משום ביטול מלאכה לעם שפי ימים וממעתי מפי מורי הזקן ז"ל שניהגה לעם מעה ז בשביל שלח פירקו זמיהן בשבל (תוספות . ותני מלחתי בפרק מ"ש דבריית דרכי לילמר שמעו הכשים ולח לרו ליתן זמיהן לשבילין לשעות לחת לחתו נהן לחם רוצים לעשות פשל ומסכה . שלין בו כח לשיל ונהן הקב"ה שכרן של כשים כנגדן מה שיהו מעכרות רלחי מדעים יוסר מן התכשים ועשה"ב ן מפיזות להמחדם כמו רלחי מדעים שנמלר מתחדם כשבר נעגריי"כ ע"כ) ומקרל מסייעו דכתיב לחבר בפרק לם ביום המעשה (משלי ג כ) ותרגם יונתן ביומת לשלח ומסם נמי נבי ר"ח קלי דקלמר ליה מחר חודם וקרי ליה לערב ר"ח יום המעשה. מלמת רלחם מדם לחו יום המעשה הוח ומומר נמי לחו בישול מלחכה לעם שבכי כלין לבים הכנסת יוסר מימות החול לפי שלין טושין בו מלחכה חלת בדבר החבד : ולרב לחי . דלמר זה הכלל דמתני' לחתויי נמי מעשה בחב דלים כיה מוסף תפלת ערבי : מתני' מני ר' חל להיות ר' . נבי תעשה בחב תניח לה בשמעתה בתרייתה דמס' תענית : קורלת לחד ומפטיר לחד . הקורלת הוח הי המפטיר : סימנא בעלמא . הח דהדר נקיט ליה בזה הכלל סימנא יהיב לן ר' : כל העשי מילתא מחבריה . כל יום השוקד בבר מחבירו : לח לחבה עורה . בפסוק זה חלת חלת יעשו לפלח חבים בבהכ"נ דומנת של מקדם : לח לבני מערת לשרון . שלח יל יעמדו מפניה: פישום ידים ורגלים . כשהיה שפל של פניו ומלי הלבור לח היו עושין לעשות ממהבו : מלי . לח היה רולה לעשות . לחבעים לימא . לח היה רגיל ליפול על פניו (ה) לשומע שהיה לחדם חשוב לילחות טפל של פניו : לחל"ב נעמה . כלומר לחל"ב בשום במעשיו שהוח מעשה בחפלתו : למה זה לחמה טפל של פניך . לומת לין לו לעשות : קידה . לחמורה בכל מקום היה חלת על לחים : תרגם . ממעמ סלו שמות תרגמה לחתי קידה. טעון גודליו ומשען מליכס ושוחה עד שעשה לח כרלפה

מיפק לא נפקי . הלכך לפניה בריך נזירה משום הכנסת כדלמריכן לעיל,לחלריה לח בריך חלת חיים ליוצלין : זה הכלל כל שים בו ביטול מלאכה לעם . בשה שהן מחמירין בבית הכנסת : כגון תעניה לבור . שמוסר במלאכה רוב תעניה לבור מוסרין במלאכה חוץ משל נשמים תורה אור למצויים ותחרוים : ותשעה כתב . נמי מוסר במלאכה חלת במקום שנהגו : לחתי מדעים . אין בו ביטול מלאכה כל כך אחת הכשים שעשות מלאכה בהן ומכי נמי לחמיין בשם רחת המנה (ל' כ:) נבי מזוזות משום ביטול מלאכה לעם שפי ימים וממעתי מפי מורי הזקן ז"ל שניהגה לעם מעה ז בשביל שלח פירקו זמיהן בשבל (תוספות . ותני מלחתי בפרק מ"ש דבריית דרכי לילמר שמעו הכשים ולח לרו ליתן זמיהן לשבילין לשעות לחת לחתו נהן לחם רוצים לעשות פשל ומסכה . שלין בו כח לשיל ונהן הקב"ה שכרן של כשים כנגדן מה שיהו מעכרות רלחי מדעים יוסר מן התכשים ועשה"ב ן מפיזות להמחדם כמו רלחי מדעים שנמלר מתחדם כשבר נעגריי"כ ע"כ) ומקרל מסייעו דכתיב לחבר בפרק לם ביום המעשה (משלי ג כ) ותרגם יונתן ביומת לשלח ומסם נמי נבי ר"ח קלי דקלמר ליה מחר חודם וקרי ליה לערב ר"ח יום המעשה. מלמת רלחם מדם לחו יום המעשה הוח ומומר נמי לחו בישול מלחכה לעם שבכי כלין לבים הכנסת יוסר מימות החול לפי שלין טושין בו מלחכה חלת בדבר החבד : ולרב לחי . דלמר זה הכלל דמתני' לחתויי נמי מעשה בחב דלים כיה מוסף תפלת ערבי : מתני' מני ר' חל להיות ר' . נבי תעשה בחב תניח לה בשמעתה בתרייתה דמס' תענית : קורלת לחד ומפטיר לחד . הקורלת הוח הי המפטיר : סימנא בעלמא . הח דהדר נקיט ליה בזה הכלל סימנא יהיב לן ר' : כל העשי מילתא מחבריה . כל יום השוקד בבר מחבירו : לח לחבה עורה . בפסוק זה חלת חלת יעשו לפלח חבים בבהכ"נ דומנת של מקדם : לח לבני מערת לשרון . שלח יל יעמדו מפניה: פישום ידים ורגלים . כשהיה שפל של פניו ומלי הלבור לח היו עושין לעשות ממהבו : מלי . לח היה רולה לעשות . לחבעים לימא . לח היה רגיל ליפול על פניו (ה) לשומע שהיה לחדם חשוב לילחות טפל של פניו : לחל"ב נעמה . כלומר לחל"ב בשום במעשיו שהוח מעשה בחפלתו : למה זה לחמה טפל של פניך . לומת לין לו לעשות : קידה . לחמורה בכל מקום היה חלת על לחים : תרגם . ממעמ סלו שמות תרגמה לחתי קידה. טעון גודליו ומשען מליכס ושוחה עד שעשה לח כרלפה

רבינו חננאל

ואמיקנא הלכתא דהלכ והלכתא אשמעי דלכ : כרבי' ב"ח המשנה וביה"כ ששה וכו' ואמיקנא נקום האי כללא בידך כל דמפי מלתא מחבריה מפי בה גברא יתירא בר"ח ובמועד דאיכא קרבן מוסף קורין ד' ביו"ם דאסור בעשיית מלאכה ה' ביוה"כ דענוש כרת ו' בשבת דאיסורו בסקילה ז' : נוסא רב איקלע לתענית צבור קם קרא בספרא בפתח כתן ואפילו רב אסי ורב כהני חשיבי סיכף ודו כייפי ליה ושמואל דהוא כתן לא הוה הדם פתח בריך חתים לא בריך . נפל כ"ע אאפייהו ורב לא נפל משום דרצפה של אבנים הוות קשיה דתניא ואבן משכית לא תתנו בארצכם. פי' רצפה כרכתיב על רצפת בהם ושש ודד ומחורת וברעיונין עשוי הפנ על ברצפה וברצפה של אבני בית המקדש אחת משחחוה ולא ברצפה ולחתי המקדש ואקשינן אי הכי לכ"ע אסיר תוקינן קשיה ורב הואי איבעית אימא פישום ידים והלישחוה עביד רב וברעולא דאמר לא אסתה תורה אלא פישום ידים ורגלים . איבעית אימא איפוך לא נפיל רב דאפיה משום דרי אלעזר דאמר אין אדם חשוב כראשי ליפול על פניו בצבור אאי"ב נענה כירושע בן נון שנאמר ה' אל יהושע קום לך וגו' : תל"ד קידה על אפים כריעה על ברכים השחחוה פישום ידים ורגלים. וכולהו מקרא לרי אחוי קידה קמיה דרי ונפל ואיטלע והאי גרמא ליה והא"ר אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה כו' ואוקימנא בחחלת ר' ? יוסנאל רבי אסי בשם רבנן דחמן לא חיישי חשחחוה אלא לחצוית צבור כבבי רב אחא . ורב [אסי] מפקר לאנפי בייחיה כר דחמן נפקין לתענית בר חמן כאדהכתן . ר' יהנה הב אחא רבנן על פפרחן . אמר ר' שמואל חפית ר' אבוה רבא כי אחדיה . ב"ם

*) ג"ל ומפקת בירושלמי כמ' ר' יסמעאל פלבא פ' כ"ב מאי וכו' .

(ל) רש"י ד"ה ולישל וכו' עד סוף הדיבור : (ה) תוס' ד"ה ולבב לתי וכו' דכל יחיד דנמי לשעי : (ד) ר"ח קידה וכו' נמי ליה מכיה ולח מייתי קרא לחל דנבי נעמן קידה :

התגהות הב"ח

(ג) ד"ה ואיבעית לימא וכו' עד סוף הדיבור : (ב) תוס' ד"ה ולבב לתי וכו' דכל

(ג) ד"ה ואיבעית לימא וכו' עד סוף כל הסוגיא וכרבינו : (ג) ר"ח ואיבעית לימא וכו' לא סיה

דמלי למלויי. על לידיהן ועל טפלין של פניהן ממש לפי שחין לחם חסום רשחי ליטול על פניו: הכי גרסינן תנא דבי ר' ישמעאל היה: כיו"ט מחמרין לבת: נכנס בכשכח שלריך לעזרה בכשהוח יו"ט כך [פי"ח פ"ד] מפורש בכסכת סופרים": וממהרין לצחת. ובכבר מיקנו תורה אור

ובמכבת ממהרין לבת. שכבר מיקנו הכל. מעורב שכח ויפה למהר בימות לקרות שמע טוחיקין: וממהרין לצחת. מפוש טוע שכח: בכבת כהנים. שלשה מיטות בפסוק לחמון וממשה בפסוק שני ובכעשה בפסוק שלישי: ממשה מרומי פני המלך ובמכעה ויחי פני המלך. שכעשה שם כדכתיב שכעשה שרי פרס ומדי ומשה יש ממשה מפוזים כדכתיב בפוף מלכים שלשה שומרי משה בפוף ספר מלכים וכעזרן מיקנו לנו מעין כבר מלכות: דמיתלם בעוכדיה. מימים בעמקיו: מפני כבוד תורה. שלא יהא כבוד תורה וכבוד נביח שוה וכיון דמשום כבוד תורה הוח ולא משום מוכה לחו ממינית הוח: כנגד ז' שקרלו בפורה. לח פיחם כל לחד מג' פסוקים: (חם ליחם. לחיש שלשה מן המנין הוו. להו משום שקרלו בפורה וכ"ל בפיק בנביח: כנגדו

[פס' פוסקים פ"ח ס"ק ע"ש ונ"ש]

ביומא. הני "שלשה "חמשה [א] ושבעה כנגד מי: פליגי בה רבי יצחק בר נחמני וחד דעמיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה ר' שמעון בן פזי וחד דעמיה ומנו רבי יצחק בר נחמני ואמרי לה ר' שמואל בר נחמני חד אמר כנגד ברכת כהנים וחד אמר כנגד שלשה שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה הואי פני המלך תני רב יוסף: ג' חמשה ושבעה שלשה שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה רואי פני המלך. אמר ליה אביי עד האידנא מאי טעמא לא פריש לן מר. אמר ליה הוה ידענא דצריכתו ליה "ומי בעירו מינאי מילתא ולא אמרי לכו, אמר ליה יעקב מינאה לרב יהודה הני ששה דיומ"כ כנגד מי? אמר ליה כנגד ששה שעמדו מימינו של עזרא ושישה משמאלו שנאמר "ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ויעמוד אצלו מתתיה ושמע ועניה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימינו ומשמאלו פדיה ומישאל ומלכיה וחשום וחשבדנה זכריה משלם" הני שבעה הוו? היינו זכרית. היינו משלם ואמאי קרו ליה משלם? "דמישלם בעוברייה ת"ח: "הבל עולין למנין שבעה ואפילו קטן "ואפילו אשה. אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה "מפני כבוד צבור איבעיא להו "מפטיר מהו שיעלה למנין שבעה רב הונא ור' ירמיה בר אבא חד אמר עולה "וחד אמר אינו עולה מ"ד עולה דהא קרי ומ"ד אינו עולה כדעולא דאמר עולא מפני מה "המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה מפני כבוד תורה וכיון דמשום כבוד תורה הוא, למנינא לא סליק, מיתיבי "המפטיר בנביא לא יפתוח, מעשרים ואחד פסוקין כנגד שבעה שקראו בתורה "אלא "עשרים "וארבעה הויין? כיון דמשום כבוד תורה הוא כנגדו

[מס' סופרים פ"ח ס"ק ע"ש ונ"ש]

[מגילה כ: מ"ז ע"ש. מגילה כ: מ"ז ע"ש]

[מגילה כ: מ"ז ע"ש]

[מגילה כ: מ"ז ע"ש]

[

לא אמרו אלא במקום שאין מתרגמין. ועל זה אמרו שומרין אין מתרגמין אלא כפי שהוא כתוב בספר. ואפילו הכי אמרו שאין מתרגמין אלא בפני עשרה ולא בפני פחות מעשרה. כדרך שאמרו בסנהדרין (דף לח:) גבי ברכת המזון שאין מזמנין אלא בפני עשרה ולא בפני פחות מעשרה. ואפילו הכי אמרו שאין מתרגמין אלא בפני ע

וכנגיח שלמה. אם ילמד ולא תיכפם לן אם יטעה דלמא נפקא מינה לרולחה: ואם היו שלמען כו'. בגמ' מפרש היכא משכחת לה דלופין: מדלגין בגביא. מפרשה לפרשה: ואין מדלגין בתורה. אם הקופן ממקום למקום אין לבו מיושב לשמוע: ועד כמה הוא מדלג. בגביא: שלמה ממקום שהוא קורא שלמה כדי שיוכל לגמול אם הספר ולקרות במקום שהיא קודם שיגמור המתרגמן שלשה פסוקים שלמה זה משום שאין כאדם לגמר לשמוע אם בשמיקה: **נביא** ר' קולא. כאן גדול ממני מות ביום הכפורים משמה היא בשמכת יומא ולא כשאול למודם ויש כאן דלוג דפרשה לך כשאול לחדש הענייני בפרשה תמור לא הכתוב: כאן כדי שלמה ממקום שהוא מתרגמן. והאי כדי שלמה יפסוק הסמוכנן. סמוכין הן: והא קמני. גרסינן ולא גרסינן עלה: בעניין אחד. שמכיון מדברין בדבר אחד ואין כאן מיכוף הדעת שלכך כי לא מפסיק מתרגמן מלא שהיה שמיכה בעניין יותר"כ מדברים ומפי' דקתני כלל לא בשני ענינים כגון מפרשה עניים לפרשה זבין: והכניא. בימוחה: אין מדלגין מבניא לבניא. ויש כאן מיכוף יותר מדלי: מקוף ספר לתחילתו. למפרע: **מתני'** המפטיר בנביא. מי שרגיל להפטיר בנביא הקט מכמים שיהא פורס לח שמע: הוא עובר לפני התיבה. להוליא לח הלבור בקהקה שבתפלה: על ידו. בשבילו: קטן היה פורס על שמע. לפי שהוא בח להוליא רבים ידי חובתן וכיון שהיה מתויב בדבר היה מוליא אחרים ידי חובתן: ואינו טעמ לח בפיו. אם כאן הוא שיהא כבוד על לבור להיות בפופין לברכתו: פותח. (ג) בשם' בפופרים מפרש כל שברכתו גדולה מרובה, ויקח מתרגם מרמילאי ופתח (ישעיה כ): פורס לח שמע. להא מתויב בברכה: לאכל היה קודם בפורס. משום כבוד תורה וכן לפני התיבה וכן בנשואות כפיס גמלי הוא לעבור: **גמ'** משום כבוד. להשביר לפני התיבה מוהל וממילא שמא לדבר אחר היה מיקל לו זו לכבוד: משום לימלי. הדבר בח לידי מחלוקת אחי מפטיר ואחה מעבור לפני התיבה: דקא עביד כתיבי. הכא לעבור לפני התיבה היה עובל שכך דהכא

ובנביא שלמה. ועכשיו אין אנו מקרין למתורגמן לפיכך בכניסת אלמה פסוק אחד שלמה יכא לנעשות רק בתחילת ההפטרה אנו מקרין ג' למתורגמן להודיעם כי כן הדין כי לא דמיסיקין סיומא פרשיות קוראין אחד אחד. קשיא על ואם היו שלמען שלמה. אם יקרא על מה שלמו מתרגמין ויאמר יהושע אל העם התקדשו (יהושע ג) ויש שם ג' פסוקים עד בעת ההיא ומקרין אותן למתרגם שלמען ביאר ואינ"ש שיש פרשה בסוף אני פסוקים, והא שלמו מתרגמין הפפרטות על פסח ומצרים וכפי מפלאר י"ש לפי שהן מדברות בעם פיום כדי לפרסם הנס וכן במקן תורה כדי לפרסם הנס: **אבל** לאיש פורס על שמע. ולפיכך לרבי יהודה דמכשיר ליה במגילה לעיל (דף יב:) (ג) הכא מודה שלמה יוליא לחביים ידי חובתן בדבר שבקדושה משום דהקהל ליכא כ' דלרבנן כדפריסית לעיל לרבנן דלרבי יהודה לכל במגילה יש להקל לפי שעמם וכשיש היו בספרק להלהרוג ולהשמיד לפיכך עשתו רבי יהודה כגזול: **פותח**. (ד) מרגום ויקח פ"ם מתרגמינן מרמילאי ופתי וליתא [כיומא מוספתת דליתא כן בתרגום שלמה דמתרגם על מרגום ויקח פתח ויקח וכן בתמיד בתרגום שלמיעו וכן ליתא בכרש"י יהפיום על פסוק פתוח פתוח] דפתי הוא פרגום על מרגום וכן פירש"י כ אלמא דפתי ופי' ולפיכך פתח זהו לחזק שלמה בגדים קדושין וכסי עמי משמע פרק קמא דמס' קידושין: **ואינו** עובר לפני התיבה. קשה מאי הויא קמן לפני גדול כמי הוי עובר לפני התיבה דחייב בתמלה וקטן דחייב בתמלה (דף מה: ומס) בתמלה וקטן ולילד לפני התיבה אבל בעניין אחר לא ויל דהסם מיירי בתעניות לבור כדאמרן בתעניות (דף מז:) דאין מורידין לפני התיבה אלא זקן ורגיל (יומי שבתמלה וקטן) ומי שמפקיד מרוכה והא דקאמר הסם גבי בתמלה וקטן לחוי לעבוד ש"ץ הייט לפי שהש"ץ בקביעות אבל בתקלה יכול להיות משכיח כ' שמרוח ולא כמו שפירש רש"י שם דפירש למיירי לתקיעת שופר ולמעמד פרגם על הלבור ולהלקוח ולגמדו: **ואין** טעמ כפיו. מעמע הא אם הביא ב' שמרוח יעמ כפיו וקשה להא פוף פ"ק דחולין (דף מה: ומס) אמר דאין טעמ אם כפיו עד שיתמלא זקנו ושער פנים ואומר אני אף אם הביא ב' שערות יעמ כפיו הכא בראשונה ופתח מה לי פה כגן אלו קדין בענין אחר כגון אחיי מחת ואך בשאול אע"פ שהן מרוחקין זה מזה בין שהן ענין אחד מדלגין ובגביא אומלו בבי' עניינות. וכאן וכאן בדי שלא יפסיק המתרגמן. פי' משעה שיפסיק עד שיכרוך הספר ויניע למקום שירצה לקרות שיעור ש י ע ל י ם התחיל בשמ"ם שאחריהם לא יותר. ואין מדלגין מגביא לגביא כגון מישעיה לירמיה וביחזקאל בו ובגביא של י"ב והוא ספר תרי עשר מדלגין מגביא לגביא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו

רבינו חננאל

הקורא בתורה לא ישהה לו מ' פסוקים בגבר תורה נביאים וכתובים ולא יקרא לתורגמן יותר משלשה אותן ובגביא ג' פרשיות כגון כי כה אמר ה' הנם נפארתם כי כה אמר ה' מצרים ידיד שבי בראשונה ופתח מה לי פה כגון אלו קדין בענין אחד כגון אחיי מחת ואך בשאול אע"פ שהן מרוחקין זה מזה בין שהן ענין אחד מדלגין ובגביא מדלגין אפילו בב' ענייניות. וכאן וכאן כדי שלא יפסיק המתורגמן. פי' משעה שיפסיק עד שיכרוך הספר ויניע למקום שירצה לקרות שיעור ש י ע ל י ם התחיל בשמ"ם שאחריהם לא יותר. ואין מדלגין מגביא לגביא כגון מישעיה לירמיה וביחזקאל בו ובגביא של י"ב והוא ספר תרי עשר מדלגין מגביא לגביא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו

ובנביא שלשה, היו שלשתן שלש פרשיות קורין אחד אחד: מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה הוא מדלג עד כדי שלא יפסוק המתורגמן: **גמ'** תני ג' פסוקים כנגד מי אמר רב אסי כנגד תורה נביאים וכתובים. ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד ובנביא ג' פסוקים ואם היו שלשתן שלש פרשיות קורא אחד אחד כנגן כי כה אמר ה' חנם נמכרתם כי כה אמר ה' אלהים מצרים ידד עמי בראשונה יעתה מה לי פה נאום ה': מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה: ורמינהי קורא אחרי מות ואח בעשור והא קא מדלג! אמר אביי לא קשיא כאן בכדי שיפסוק התורגמן וכאן בכדי שלא יפסוק התורגמן, והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה הוא מדלג עד כדי שלא יפסוק התורגמן מכלל דבתורה כלל כלל לא? אלא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד, כאן בשתי עניינות והתניא מדלגין בתורם בענין אחד ובנביא בשני עניינין כאן ובאן בבדי שלא יפסוק התורגמן תניא אידך יאין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מדלג ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: **מתני'** המפטיר בנביא הוא פורס על שמע והוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו. קטן קורא בתורה ומתרגם אבל אינו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו פורחח פורס את שמע ומתרגם אבל אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו סומא פורס את שמע ומתרגם רבי יהונתן אומר כל שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע: **גמ'** מ"ט? רב פפא אמר משום רבה בר שימי אמר משום דאתי לאינצויי, מאי בייתיה? אביא ביניתי דעביד בתרם תנן ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו אי אמרת משום (ה)אינצויי קטן בר נצויי הוא, אלא מאי משום כבוד, קטן בר כבוד הוא? אלא איבא כבוד אביו וכבוד רבו הבא

ובנביא שלשה, היו שלשתן שלש פרשיות קורין אחד אחד: מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה הוא מדלג עד כדי שלא יפסוק המתורגמן: **גמ'** תני ג' פסוקים כנגד מי אמר רב אסי כנגד תורה נביאים וכתובים. ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד ובנביא ג' פסוקים ואם היו שלשתן שלש פרשיות קורא אחד אחד כנגן כי כה אמר ה' חנם נמכרתם כי כה אמר ה' אלהים מצרים ידיד עמי בראשונה יעתה מה לי פה נאום ה': מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה: ורמינהי קורא אחרי מות ואח בעשור והא קא מדלג! אמר אביי לא קשיא כאן בכדי שיפסוק התורגמן וכאן בכדי שלא יפסוק התורגמן, והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה הוא מדלג עד כדי שלא יפסוק התורגמן מכלל דבתורה כלל כלל לא? אלא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד, כאן בשתי עניינות והתניא מדלגין בתורם בענין אחד ובנביא בשני עניינין כאן ובאן בבדי שלא יפסוק התורגמן תניא אידך יאין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מדלג ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: **מתני'** המפטיר בנביא הוא פורס על שמע והוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו. קטן קורא בתורה ומתרגם אבל אינו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו פורחח פורס את שמע ומתרגם אבל אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו סומא פורס את שמע ומתרגם רבי יהונתן אומר כל שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע: **גמ'** מ"ט? רב פפא אמר משום רבה בר שימי אמר משום דאתי לאינצויי, מאי בייתיה? אביא ביניתי דעביד בתרם תנן ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו אי אמרת משום (ה)אינצויי קטן בר נצויי הוא, אלא מאי משום כבוד, קטן בר כבוד הוא? אלא איבא כבוד אביו וכבוד רבו הבא

שהוא למפרע. המפטיר בנביא הוא פורס את שמע והוא עובר לפני התיבה ואם היה כהן הוא נושא את כפיו. כ"מ. רב פפא אמר משום כבוד. רבא בר שימי א' משום אינצויי כלומר הישיבן דלמא אתו למיפר אני מפטיר הוה פורס על שמע. וכי זה גדול מבני ליקח שכר. הלכך ואתקיבו לדחות המפטיר פורס על שמע עובר למני התיבה כו'. *)אין עושין בהם אלא משום כבוד. אבל לא מינצו אלא בשלשה שהפורס על שמע השכר למני התיבה נוטל שכר ואם היה המפטיר קטן שאינו רואי לעבור למני התיבה ולא לפרוס על שמע אביו או רבו עוברין על ידי דאי לאו הכי אתי רבו לאינצויי. *) כלומר המכר קטן ואם מוחין בידו שלא יעבור משום כבוד כו'. קטן

גליון השם גמ' ל"ל אמי כגבל מורה. עי' מ"ל פ' הנח: תוס' ד"ה מי שלא וכו' אבל מדברי מיהא חייב. עי' ר"ם דף לג ע"א תד"ה כמ כי' יהודה: באי"ד אמי כומא שיב בו תני מדברי. עי' לעיל דף יט ע"ב תוס' ד"ה וכי' יהודה:

מסורת השים

(עיי' כתי): יומא מה: סוטה מג.

(סוטה פ"ג): (פ"ד כה:) יומי כה:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אי אמרת משום אינצויי קטן: (ב) רש"י ד"ה סוטה מרגום ויקח מרגמינן מרמילאי ופתח ובמס' סופרים מפרש כל שברכתו גדולה מרובה כ"ה. וכ"כ בתמי דהכי כה לייבב מי שקשה דלמי מעמד כפיו לעיל דף כה ע"ב ומשני כאן לעולם כפיו מעמד ומשני כאן לעולם כפיו מעמד ומשני כאן לעולם כפיו מעמד

בשאתה מניח תפלין וחכימי לה'. קשה היכן מצינו שהיה יכול לומר מי"מ מ"ל היינו דכי לפני התיבה כשנזכר תעניות כדלעיל כשהוכר לתפלות הפוטלים (ב"מ דף פה:) והתם מיירי ולעיין לתפלין וי"ל דכשהיה מתנין לקרות התי"ם קורא תוספ שפיר ע"י פורס מכל לה היה בקל ולפי שלמר ליה לגיהו שמע ידו תמהר הגלולה לפיכך הורידו: **אם** היה דם בפירו מומר. ולפיכך כמומין שבידו כדלמר בירושלמי בהמות כהן דהוו ידיה מקיפי תפת לקמיה דבעי נפשך למר ליה כיון שתמה דם בעיניך מומר:

סכנה והיו בה מטה. פרי"ח בשעת הסכנה יכול להסתכן בהן ולא תניו עליו המטה ולא יעשה לו כם כמו לתליעש בשל הכעפים (שבת דף מט:):

בתפרן. כשהוא תופר בים מוכנה לריך ליזהר שלא ישמוך תוך התפילה יותר מדאי ויתקלקל הריטב ור"ם פירש לעריך שיהא התפר עשוי מרוכב: יכרכן

הבא נמי איבא נצויי אביו ונצויי רבו: פורס פורס על שמע וכו': בעא מיניה עולא בר רב מאביי קטן פורס מהו שיקרא בתורה? אמר ליה ותיבעי לך ערום, ערום מאי טעמא לא משום כבוד צבור, הבא נמי משום כבוד צבור: סומא פורס על שמע וכו': תניא *אמרו לו לרבי יהודה הרבה צפו לדרוש במרכבה ולא ראו אותה מימיהם וכו' יהנדה התם *באבנתא דליבא חליא מילתא והא קא מיכוין וידע, הכא משום הנאה הוא והא ליה ליה הנאה, ורבנן אית ליה הנאה כרבי יוסי דתניא א"ר יוסי כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה *והייתי ממשש בצדדים כאשר ימשש העור באפלה וכי מה אכפת ליה לעור בין אפילה לאורה עד שבא מעשה לידי: פעם אחת הייתי מהלך באישון לילה ואפלה וראיתי סומא שהיה מהלך בדרך ואבוקה בידו, אמרתי לו בני אבוקה זו למה לך? אמר לי כל זמן שאבוקה בידי בני אדם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחתין ומן הקוצין ומן הברקנין: מתני' *כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו ר' יהודה אומר *אף מי שהיו ידיו צבועות *סומים לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו: גמ' (ו) תנא קומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו אמר ר' יהושע בן לוי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו (*ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו עקומות עקישות לא ישא את כפיו) אמר רב אסי (*דבשיני) לא ישא את כפיו תניא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית חיפה ולא אנשי מבעונין מפני *שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין אמר ליה רבי חייא לר' שמעון בר רבי *אלמלי אתה לוי פסול אתה מן הדוכן משום לעבי קלך, אתא אמר ליה לאבוה אמר ליה זיל אימא ליה כשאתה מגיע אצל *והביתי לה' לא נמצאת מחרף ומגדף, אמר רב הונא זבלנן לא ישא את כפיו והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרב הונא והוה פריס ידיה דההוא דש בעירו הוה תניא *יבלנן לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר א"ר יותנן *סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרבי יותנן הוה פריס ידיה? ההוא דש בעירו הוה תניא נמי הכי סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר ר"ש אומר מי שהיו ידיו צבועות לא ישא את כפיו: תנא *אם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך מותר: מתני' *האומר איני עובר לפני התיבה בצבורין אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר, אף יחף לא יעבור. *העושה תפלתו ענולה סבנה ואין בה מצוה, נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זו דרך המינות *ציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו ה"ז דרך החיצונים: גמ' מ"ט? חיישינן שמא מינות נזדקה בו: העושה תפלתו ענולה סבנה ואין בה מצוה: לימא תניא להא דתנו רבנן *תפלין מרובעות הלכה למשה מסיני ואמר רבא בתפרן ובאלכסונן, אמר רב פפא מתניתין דעבידא כי אמגוזא: מתני' האומר יברכך

*) מגמות נסי. [ע"ש שכת כתי]

דהכא תיעויי ליכא משום כבוד תיבה: קטן פותח מהו שיקרא בתורה. גדול פותח הוא דלמשו משום כבוד צבור (דברים כג) אבל קטן חיוב מוהר לו למען לא פליג מתני' בין קטן לגדול: לדרום כמדבכה. דימוקלא: פתחים. גומות: תורה אור מתני' כהן שיש בידיו מומין. לפי שהמום מסתכלין בו ומתרעין במסכת מגילה (דף מז:) המסתכל בכהנים בשעה שנותנין את כפיהן מיגיו בהמת לפי שהכיעה עורה על יהיהן": גמ' טהקהיום. לומרי"ש בלע"ז: עקומות. כפופות: עקושות. לגידיהן: מיפני ובישני. כהן שהוא מתנגד מיפה ומתגדף בים שתן מנמנמין בלשונן הן: מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין. ואם היו עוקין ברכת כהנים היו תומרים יתי יעבר ה' פנין ולשון קללה הוא כי יש פנים שיתפרשו לשון כעס כמו פני ילכו (שמות נג) אם פני (ויקרא כ) ומתרגמינן דכי יש רוגזא ומניין עוקין אלפין ופוגמין תפלתן ותלמידין (כרכות נב:) דכי ל"ת קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין, ההוא כדלקמן: *פניו ידיו ורגליו. העשוי אם כפיו מוכן מבעליו כדתניא (סוטה דף מ:) ואם יש בו מום יסתכלו בו ומתוך כך ירותן אם ידיו: דעבי קלך. ותניא בהכל שותפין (חולין דף כז:) בשילה וכביס עולמים הלוים נפטלין בקול: תלל וחכימי לה'. מקרא זה בספר יהושע: לא נמצאת מחרף ומגדף. שהיה קורא לחיתי"ן היתי"ן נרלה כלומר ובכיתי: זבלנן. עיניו זולפות דמעה: לא ישא את כפיו. לפי שמסתכלין בו: דם בעיניו הוה. ככר היו רגילין לתני עיניו ולא היו מסתכלין בו עוד דם לשון (ב) מרגיל כמו יין דהם הם (בניטין דף מ:): *סומים. קרוב: מתני' אם היה בלבנים לא יעבור: טעמא מפרש בגמ': העושה תפלתו עגולה. תפילין שכרלתן עגולה כבילה וכתונה: שבמה. שלא תכנס ברלתו: ואין בה מצוה. על פיו מוכיח מלמד. על פס ידו שכתוב: על פיהם תשק כל עמי. כתוב ג"ח: ציפן זהב. על פיו מוכיח: נתנה על בית אונקלי. על פיו שכתוב: ידיך עשוני וכוננוני: גמ' מ"ט חיישינן שמא מינות נזדקה בו. שמא מינים נתנו בו סימן לעצמן: העושה תפלתו עגולה סבנה. שמא יפלו תפילין מראשו ויבא לידי הפסק: ואין בה מצוה. שאין מניחין אותה כהלכתה: נתנה על מצחו. שמא יסירנה מפני הכבוד: או על פס ידו. שמא יכתוב עליה שם ויתנה בכיסו: הרי זו דרך המינות. שמא יאמרו שאין מניחין אלא מפני הקמיעות שכתוב בהן: ציפן זהב. שמא יאמרו שאין מניחין אלא מפני הזהב: ונתנה על בית אונקלי. שמא יאמרו שאין מניחין אלא מפני הכתב שבתוכה: גמ' מ"ט חיישינן שמא מינות נזדקה בו. שמא יאמרו שאין מניחין אלא מפני הסימן שבתוכה: העושה תפלתו עגולה סבנה ואין בה מצוה. שמא יפלו תפילין מראשו ויבא לידי הפסק: לימא תניא להא דתנו רבנן תפלין מרובעות הלכה למשה מסיני. שמא יאמרו שאין מניחין אלא מפני הקמיעות שכתוב בהן: ואמר רבא בתפרן ובאלכסונן. שמא יאמרו שאין מניחין אלא מפני הכתב שבתוכה: מתני' האומר יברכך

[ופמ"ש תוס' בתניא מו. ד"ה בהכניס וכו' לתחום מ"ב ד"ה וכתליעו כתפש ופ"ש מירושלמי משום סיפא מדשת פ"ש] [פירוש בהכנת כלב ופי' תוס' ד"ה כתי: ד"ה שורייתא דשינת ולעמת ר"ת מנחת: תליכת כן מלשבי כלב] [ויעיר זה פ"ק קדים ד"ה בוהקניות] [ני"ל ופ"ש ותמלים ותל"ם אשמים ושואה ויר"ף אשמים וקצה] [ני"ל ובישני] [כרכות נב.] [פ"ק נשי כמשנה]

הגהות הב"ח (ו) גמ' (מפ"ק מומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו) מוס"ם וכ"כ מרש"י דכהה בהגליון מפרש"י דכהה בהגליון מפרש"י דכהה בהגליון מפ

מתני' יברכוך טובים ה"ז לדרך מיטת · שלוח טוב לשמים בשכמו של מקום ומכמיס למדר (כריתות דף ו:) מלבנה שכיחה לע ומגלה הכתוב בין מממני הקטורת שמגריכין הכתוב בהרלתן להיותן בלגודה לחת: על קן לפור יגיעו רחמיך · (ד) כלשון הזה רחמיך מגיעין על קן לפור כך חום ורחם עליט: תורה אור

*יברכוך טובים הרי זו דרך *המינות; על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך °טובים מודים משתקין אותו המכנה בעריות ויקנ משתקין אותו האומר °ומורעך לא תתן להעביר למולך לא תתן לאעברא בארמיותא משתקין אותו בגופה: **גמ'** *בשלמא מודים מודים דמיחזי כשתי רשויות, ועל טוב יזכר שמך נמי דמשמע על טוב אין, ועל רע לא ותנן *היחייב אדם לברך על הרעה בשם שהוא מברך על הטובה אלא על קן צפור יגיעו רחמיך מ"ט (ה) פליגי בה תרי אמוראי במערבא ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות, תהוא דנחית קמיה דרבה אמר אתה חפת על קן צפור אתה חום ורחם עלינו (*אתה חפת על אותו ואת בנו אתה חום ורחם עלינו) אמר רבה כמה ידע האי מרבנן לדרשויי למריה א"ל אבי והא "משתקין אותו" תנן? *ורבה לחדודי לאביי הוא דבעא. תהוא דנחית קמיה דרבי חנינא °אמר °האל הגדול הגבור והנורא האדיר והחזק והאמיץ, אמר ליה °סייעתינהו לשברויה דמרך, השתא הני תלתא אי לאו דכתבינהו משה באורייתא ואתו (ג) °בנסת הגדולה ותקנינהו אנן לא אמרינן להו ואת אמרת כולי האי, כמשל לאדם שהיו לו אלף אלפי דינרי זהב והיו מקלסין אותו (באלה) דינרי כסף לא °נגאי הוא לו. אמר רבי חנינא* °הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר °ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה, מכלל דיראה מילתא זוטרתי היא? אין לגבי משה רבינו מילתא זוטרתי היא כמשל לאדם שמבקשין הימנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן, וקטן ואין לו, דומה עליו ככלי גדול *אמר רבי זירא °האומר "שמע, שמע" כאומר "מודים מודים" רמ, מיתיבי הקורא את שמע ובופלה הרי זה משובח מענה הוא דהוי שתוק לא משתקינן ליה לא קשיא הא *דאמר מילתא מילתא ותני לה הא דאמר פסוקא פסוקא ותני לה, א"ל רב פפא לרבא ודלמא מעיקרא לא כיון דעתיה והשתא כיון דעתיה? אמר ליה *תברוחא כלפי שמיא, אי לא מבין דעתיה מחזינא ליה בארפתא דנפקא עד דמבין דעתיה: המבנה בעריות משתקין אותו: תנא רב יוסף קלון אביו וקלון אמו: האומר ומורעך לא תתן להעביר וכו': תנא דבי רבי ישמעאל בישראל הבא על הבוהית והוליד ממנה בן לע"ע הבחוב מדבר: **מתני'** °מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם, מעשה תמר נקרא ומתרגם, מעשה ענל הראשון נקרא ומתרגם והשני נקרא ולא מתרגם ברכת כהנים מעשה דוד ואבנון (ג)* נקראין ולא מתרגמין אין מפטירין במרכבה יהודה מתיר ר' אליעזר אומר אין מפטירין °בהודע את ירושלם: **גמ'** רבנן *יש °נקרין ומתרגמין ויש °נקרין ולא מתרגמין [א] ויש °לא נקרין ולא מתרגמין אלו נקרין ומתרגמין: בל"ח עקין נשפ"ה סימן: המעשה בראשית נקרא ומתרגם, פשיטא? מהו דתימא אתו לשיולי מה למעלה מה למטה ומה

יברכוך טובים · פי' שמוליו לת הפוסעים מן הכלל לי נמי משום דמחזי כשמי רשויות כלומר לומר לחלים טובים: **מפני** שטופה מדותיו של הקב"ה רחמים וכן חינם חלת גזירות · ק' להר"ר לחלתן על מה °שיסד הקליר בקדושתו שלחו לומרים ביום ב' על פסח נדקו לומו ולת בט (ו) לת השמטו ביום לחד דמשמע שר"ל שהקב"ה הם על לומו ולת בט והוא ליט חלת גזירה:

הבל בידי שמים חוץ מיראת שמים · קשה דהת בפרק חלו נערות (כתובות דף ל. ושם) לחריכן הכל בידי שמים חוץ מגפים ופחים וערלה דהכל מייני בתולות לחדם לם יהיה חכם לו פסק מני לו שקיל גבור לו חלם °והכל נגזר מעין חוץ מן הירלה דכתיב לל יחללו (ו) שביל כשהוא לל יחללו כי לם בולת יחללו דהכל בגבורתו כי חוקי (ירמיה ט) וכתם מיירי במתלוטות לחדם הטחדון לבת חלין לחר שטלך שגם לם בידי שמים חוץ מגפים ופחים פיקום הקול והחום ולת קשה מהל דכתיב לפני קריטו מי יעמוד (תהלים קמז) דל"ע לם יפלחנה בפחם לחם דכתיב ברחם הפסוק. מפלין קרטו בפחים וגם לת קשה מהל דכתיב ואין נסתר ממחתו (שם יט) דהתם בשבדי דלבים הוא דקלמור לחכל כל זמן שהוא בביתו:

חלי יסל הוא ליגעל ממט:

אין מפטירין במרכבה וכו' יהוה: ממיר · וקיימת לן כר' יהודה: מה

*יברכוך טובים הרי זו דרך *המינות; על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך °טובים מודים משתקין אותו האומר °ומורעך לא תתן להעביר למולך לא תתן לאעברא בארמיותא משתקין אותו בגופה: **גמ'** *בשלמא מודים מודים דמיחזי כשתי רשויות, ועל טוב יזכר שמך נמי דמשמע על טוב אין, ועל רע לא ותנן *היחייב אדם לברך על הרעה בשם שהוא מברך על הטובה אלא על קן צפור יגיעו רחמיך מ"ט (ה) פליגי בה תרי אמוראי במערבא ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות, תהוא דנחית קמיה דרבה אמר אתה חפת על קן צפור אתה חום ורחם עלינו (*אתה חפת על אותו ואת בנו אתה חום ורחם עלינו) אמר רבה כמה ידע האי מרבנן לדרשויי למריה א"ל אבי והא "משתקין אותו" תנן? *ורבה לחדודי לאביי הוא דבעא. תהוא דנחית קמיה דרבי חנינא °אמר °האל הגדול הגבור והנורא האדיר והחזק והאמיץ, אמר ליה °סייעתינהו לשברויה דמרך, השתא הני תלתא אי לאו דכתבינהו משה באורייתא ואתו (ג) °בנסת הגדולה ותקנינהו אנן לא אמרינן להו ואת אמרת כולי האי, כמשל לאדם שהיו לו אלף אלפי דינרי זהב והיו מקלסין אותו (באלה) דינרי כסף לא °נגאי הוא לו. אמר רבי חנינא* °הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר °ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה, מכלל דיראה מילתא זוטרתי היא? אין לגבי משה רבינו מילתא זוטרתי היא כמשל לאדם שמבקשין הימנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן, וקטן ואין לו, דומה עליו ככלי גדול *אמר רבי זירא °האומר "שמע, שמע" כאומר "מודים מודים" רמ, מיתיבי הקורא את שמע ובופלה הרי זה משובח מענה הוא דהוי שתוק לא משתקינן ליה לא קשיא הא *דאמר מילתא מילתא ותני לה הא דאמר פסוקא פסוקא ותני לה, א"ל רב פפא לרבא ודלמא מעיקרא לא כיון דעתיה והשתא כיון דעתיה? אמר ליה *תברוחא כלפי שמיא, אי לא מבין דעתיה מחזינא ליה בארפתא דנפקא עד דמבין דעתיה: המבנה בעריות משתקין אותו: תנא רב יוסף קלון אביו וקלון אמו: האומר ומורעך לא תתן להעביר וכו': תנא דבי רבי ישמעאל בישראל הבא על הבוהית והוליד ממנה בן לע"ע הבחוב מדבר: **מתני'** °מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם, מעשה תמר נקרא ומתרגם, מעשה ענל הראשון נקרא ומתרגם והשני נקרא ולא מתרגם ברכת כהנים מעשה דוד ואבנון (ג)* נקראין ולא מתרגמין אין מפטירין במרכבה יהודה מתיר ר' אליעזר אומר אין מפטירין °בהודע את ירושלם: **גמ'** רבנן *יש °נקרין ומתרגמין ויש °נקרין ולא מתרגמין [א] ויש °לא נקרין ולא מתרגמין אלו נקרין ומתרגמין: בל"ח עקין נשפ"ה סימן: המעשה בראשית נקרא ומתרגם, פשיטא? מהו דתימא אתו לשיולי מה למעלה מה למטה ומה

ומה ומתרגמין מרפסת (פוסקים ד) : תני רב יוסף · לפרושי מכנה דמתני' כדמתרגם ערום ועריה תמר קלנת דלחתן ולקנת דלמך ולת תגלה סוס דכר קלון שכחן: **מתני'** מעשה רלוון · ויעכב לת כלכה פיגגם לחני (נדרים נא) : נקרל · בניס הכנסת : ולת שחוד לחכון מעשה תמר · ויהודה: ומעשה ענל הרלשון · כל פרקים הטגל עד א) ולתליכה בלתן (שמות נב) ומה ממש היה בו שיגל מלין מכל המקרל לין מכיון: הודע לת ירושלם · מפרש בסיפל מעשה דוד ולתמון לל נקרין כהספרה: מעשה ברלתים כ' · ולתמרינן בסנהדרין (דף יט:) המסתכל בתרכבה דכריס רלוי לו כלילו לל פל לטולם והתם *מפרש טעמל לין לטוט של מלך שיכיכו שמו על מפסה כ' :

קמ"ל

רבינו חננאל

א"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר מה ה' אלהיך שואל מעמך וגו', וכי שואל אדם דבר שאינו ברשותו אלא מיכן ראיה שיראת שמים בידו של אדם ה"א, פי' ארוחתא דצפור קרנם של עופות. המבנה בעריות. בלשון הקודש") השמוש עדות אביו ואמו לא יעלה עדות אביך ועדות אמך. כדכתיב קרא וכן כל עריות משתקין אותו ואומר לו קדוש השמוש כבר שכתב וכי אתה מבבר מילין מה שלא ביודע משה רבינו ברוח"ק . משמת ראובן נקראולא מיתרגם על קלנות ובכורת ניקרין ומתרגמין . ולא יהא אחר מתחיל ואחר

*) כלומר שקורלת בפסוק עכות מביך ומכתם לגבך עכות מביך ומכתם. ומה לל יהלא וכן כל עריות וכו' ומפרש בפי' פרשבים נפיכות מהבחות וכן בשמות קנה גם בתהלים. עכן כן.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מתי משמע לה פליגי בה : (ו) שם ותתני תכבי בשבת בגדולה ומקניטה מקן לה כתם ממרינן : (ז) בשמעה ממשה . דוד ותמצן לה מקרלין : (ח) רש"י ד"ה על קן לפור יגיעו רחמיך נשון חום רחמיך : (ט) ד"ה משה ענל וכו' כשגל כתם נקרל ולל מתרגם : (י) תוס' ד"ה ממני וכו' שתו ותתם בגי כיום לחד כל ממשמו דמשמע כל : (ל) ד"ה הכל וכו' כדכתיב לל יפללו הכם מהמשתו לל יתגלל מעיר בשבתו :

גליון השים

גמ' גמתי הוא לו . עיין לעיל דף יח ע"ש: תוס' ד"ה מפני. שיסד הקליר עיין תגיגה דף יג ע"ש ושם: ד"ה ובתני מחזים:

מה לפנים מה לאחור · פי' *מה כסוף גבולי העולם למזרח ולמערב לי כמי מה היה קודם שנתן ימי ברחקים ומה יהיה לאחר שיכלה העולם: *מעשה של עגל הכתי נקבל ולא מתרגם · פירש רש"י שלא יתמרו ממשה היה כו מדקתמר להלן ויצא העגל הזה וקשה הלא בירושלמי פליגי התמרוי ולימא מלן דתמר מן ויתמר עד לשמצה בקמיהם ("היה) מעשה עגל הכתי והייט סיפיה דקרא דויכח משה ופרש"י לא היה לו לומר הלא עד תחלת הפסוק לכן נראה כדמפרש בירושלמי דהשתא הוי לפי שאין דומה נגלוי של יחיד בימיו לו של כלל בנגלה בגלוי של יחיד בנגלה ומשום כבודו של מהלן לא רצו לתרגם:

הדרן עלך הקורא את המגילה עומד

בני העיר *האוהל והטעם מתפלגין כו' בכתביהם וכתמצותם · לא גרסי' וכמתמודים שהרי גבי מעמודים לא מליט בו רחוב הלא לבית הכנסת היו הולכין כדתניא בפ' בתרא דסוטה (דף מו·): בגבעה נקרא ומתרגם פשיטא, מהו דתימא לידוש דוד קמ"ל מעשה פילגש בנבעה נקרא ומתרגם פשיטא לאפוקי מדרבי יהודה דאמר "הודע את ירושלם את תועבותיה" נקרא ומתרגם פשיטא מהו דתימא אליעזר דתניא *מעשה באדם אחד שהיה קורא למעלה מרבי אליעזר הודע את ירושלם את תועבותיה אמר לו עד שאתה בודק בתועבות ירושלים צא ובדוק בתועבות אמך בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול: אלו נקרין ולא מתרגמין (רעבד"ן סימן) מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם ומעשה ברבי חנינא בן גמליאל שהלך לכבול והיה קורא חזן הכנסת °יהודי בשבון ישראל ואמר לו למתורגמן (*הפסק) אל תתרגם אלא אחרון ושיבחוהו חכמים מעשה ענל השני נקרא ולא מתרגם איזה מעשה ענל השני מן °ויאמר משה עד ויראו משה[תניא ר"ש בן אלעזר אומר לעולם יהא אדם זהיר בתשובותיו שמתוך התשובה שהשיבו אהרן למשה פקבו המערערים שנאמר °ויאשליכהו באש ויצא העגל הזה: ברכת כהנים נקרין ולא מתרגמין מ"ט משום דכתיב °ישא: א) מעשה דוד ואמנון נ"א לא נקרין ולא מתרגמין והא אמרת מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם! לא קשיא *הא דכתיב אמנון בן דוד הא דכתיב אמנון סתמא ת"ר [°כל המקראות הכתובין בתורה לגנאי קורין אותן לשבח כגון °ישגלנה ישכבנה °בעפולים במחרים °תריונים דביונים °לאבול את תורידם ולשתות את מימי שיניהם לאבול את צואתם ולשתות את מימי רגליהם °למתראות למצאוני ר' יהושע בן קרחה אומר למתראות בשמן מפני שהוא גנאי לעבודת כוכבים] *אמר רב נחמן כל ליצנותא אסירא דכתיב °ערב בל קרם ובו וכתיב °וקרסו כרעו יתדיו לא יכלו מלט משא וגו' ר' יצחק אמר מהכא °יגאי מהכא °לעגלות בית און יגורו שבן שומרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו' אל תקרי כבודו אלא בבידו אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא שרי ליה לבר ישראל למימר ליה לעובד כוכבים שקליה לעבודת כוכבים ואנחיה בשין חיו שלו אמר רב אשי האי מאן דסנאי שומעניה שרי ליה לבזויה בגימ"ל ושי"ן האי מאן דשפיר שומעניה שרי לשבוחיה ומאן דשבחיה *ינוח לו ברכות על ראשו:

הדרן עלך הקורא את המגילה עומד

בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת, °בית הכנסת לוקחין תיבה, תיבה לוקחין ממפרשות, ממפרשות יקרו

ומה לפנים ומה לאחור קמ"ל בעשה לוט ושתי בנותיו נקרא ומתרגם פשיטא? מהו דתימא ניתוש לכבודו דאברהם קמ"ל מעשה חנר ויהודה נקרא ומתרגם פשיטא מהו דתימא לידוש לכבודו דיהודה קמ"ל שבחיה הוא דאודי מעשה ענל הראשון נקרא ומתרגם פשיטא מהו דתימא לידוש לכבודן של ישראל קמ"ל בל שבן דניחא לה דהויא לה כפרה קללות וברכות נקרין ומתרגמין פשיטא מהו דתימא ניחוש *דלמא (ג) *פי'[א] דעתייהו דצבורא קמ"ל אזהרות ועונשין נקרין ומתרגמין פשיטא,מהו דתימא ניחוש דלמא אתו למעבר מיראה קמ"ל מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם מעשה אבשלום נקרא ומתרגם פשיטא,מהו דתימא לידוש ליקריה דדוד קמ"ל מעשה פילגש בנבעה נקרא ומתרגם פשיטא, מהו דתימא ליחוש לבכודו דבנימין קמ"ל

[מפרש"י מלמד דנרים לומר תנו למכבד מתכנה ומילתה ונקמן בני מתכנת ושוכנין נרם לומר מיני דמיניהו וכ"כ מכרש"ת ופ"ש בפ"י]

רבינו חננאל

אליעזר דתניא *מעשה באדם אחד שהיה קורא למעלה מרבי אליעזר הודע את ירושלם את תועבותיה אמר לו עד שאתה בודק בתועבות ירושלים צא ובדוק בתועבות אמך בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול:

אלו נקרין ולא מתרגמין (רעבד"ן סימן) מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם ומעשה ברבי חנינא בן גמליאל שהלך לכבול והיה קורא חזן הכנסת °יהודי בשבון ישראל ואמר לו למתורגמן (*הפסק) אל תתרגם אלא אחרון ושיבחוהו חכמים מעשה ענל השני נקרא ולא מתרגם איזה מעשה ענל השני מן °ויאמר משה עד ויראו משה[תניא ר"ש בן אלעזר אומר לעולם יהא אדם זהיר בתשובותיו שמתוך התשובה שהשיבו אהרן למשה פקבו המערערים שנאמר °ויאשליכהו באש ויצא העגל הזה: ברכת כהנים נקרין ולא מתרגמין מ"ט משום דכתיב °ישא: א) מעשה דוד ואמנון נ"א לא נקרין ולא מתרגמין והא אמרת מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם! לא קשיא *הא דכתיב אמנון בן דוד הא דכתיב אמנון סתמא ת"ר [°כל המקראות הכתובין בתורה לגנאי קורין אותן לשבח כגון °ישגלנה ישכבנה °בעפולים במחרים °תריונים דביונים °לאבול את תורידם ולשתות את מימי שיניהם לאבול את צואתם ולשתות את מימי רגליהם °למתראות למצאוני ר' יהושע בן קרחה אומר למתראות בשמן מפני שהוא גנאי לעבודת כוכבים] *אמר רב נחמן כל ליצנותא אסירא דכתיב °ערב בל קרם ובו וכתיב °וקרסו כרעו יתדיו לא יכלו מלט משא וגו' ר' יצחק אמר מהכא °יגאי מהכא °לעגלות בית און יגורו שבן שומרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו' אל תקרי כבודו אלא בבידו אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא שרי ליה לבר ישראל למימר ליה לעובד כוכבים שקליה לעבודת כוכבים ואנחיה בשין חיו שלו אמר רב אשי האי מאן דסנאי שומעניה שרי ליה לבזויה בגימ"ל ושי"ן האי מאן דשפיר שומעניה שרי לשבוחיה ומאן דשבחיה *ינוח לו ברכות על ראשו:

הדרן עלך הקורא את המגילה עומד

בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת, °בית הכנסת לוקחין תיבה, תיבה לוקחין ממפרשות, ממפרשות יקרו

[מגילה ב: ד"ה - יכול]

[מיין לעיל במגנה]

פה א מיי' פ"ב מהלי תפלה הלי יב סמג עשין יט:

[ג"ל טיח]

פו ב מוס"א י"ד סימן קמה סעיף ה:

א ב מיי' פ"ל מהלי תפלה הלי יד טור ש"ע א"ח סימן קנב סעיף ב:

[פי' ריש ד']

[מס' סופרים פ"ח ה"ח]

[ג"ל שסיב]

[ג"ל קרסו כרעו] [תוספתא פ"ג]

[כתמי' ניחא]

[ג"ל שסיב]

[כרסום נג. שנת נג. פ"ו ה:]

[מגילה נג: פ"ה]

[מגילה כג: פ"ה]

[ג"ל קרסו כרעו] [תוספתא פ"ג]

[מס' סופרים פ"ח ה"ח]

[פי' ריש ד']

[מגילה כג: פ"ה]

[ג"ל שסיב]

[כרסום נג. שנת נג. פ"ו ה:]

[מגילה נג: פ"ה]

[כתמי' ניחא

טוקחין ספרים · וכיצים וכתובים: תלבל מכרו תורה כו' · שמעלין בקדש ולא מורידין · תוספתא מעלין בקדש דכתיב ויקח משה את המקבן (שמות מ) כגלגל עצה ומשה שהיה גדול ממנו הקימו ולא מורידים דכתיב ואת מחתות המחתים הלה בכפשוחם ועשו לוחם רקועי פחים צפוי למזבח כי הקריבו לפני ה' ויקדשו וגו' (במדבר י"ז) כיון שהוקדשו הוקדשו *עד כאן: וכן במוקריאן · מכרו ספרים ונקנו ממקנת הדמים תורה נח יקחו מן המוכר דבר שקדושתו פחותה: גמ' זו דברי ר' מנחם כו' · בהדיא תנן התם: תורגמן כתורגמה דמגילה (פ"ב) והוא אמר רבי יוחנן זו דברי ר' מנחם בר יוסי פחותאה אבל תב"א *הרחוב אין בו משום קדושה, ור' מנחם בר יוסי מאי טעמיה? הואיל והעם מתפללין בו בחעניות ובמעמדות ורבנן הוא אקרי בעלמא: בית הכנסת לוקחין תיבה: אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן *לא שנו אלא בית הכנסת של כפרים אבל בית הכנסת של ברבין כיון דמעלמא אתו ליה, לא מצו מזבני ליה דהוה ליה דרבים אמר רב אשי האי בי כנישתא דמחא מרמיא אף על גב דמעלמא אתו לה כיון דאדעתא דיבי נפשייהו אי בעינא מזבנינא לה בהתיבי *א"ר יהודה מעשה בבית הכנסת של טורסים שהיה בירושלים שמכרוה לרבי אליעזר ועשה בה כל צרכיו והא התם דכרכים הוה? התיא בי כנישתא דמחא מרמיא אף על גב דמעלמא אתו ליה כיון דאדעתא דיבי נפשייהו אי בעינא מזבנינא לה בהתיבי *א"ר יהודה מעשה בבית הכנסת של טורסים שהיה בירושלים שמכרוה לרבי אליעזר ועשה בה כל צרכיו

(ה) ויקרא ספרים, ספרים לוקחין תורה, אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים. ספרים לא יקחו מטפחות, מטפחות לא יקחו תיבה, חיבה לא יקחו בית הכנסת, בית הכנסת לא יקחו את הרחוב וכן *במותריהן: גמ' בני העיר שמכרו רחובה של עיר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן זו דברי ר' מנחם בר יוסי מאי טעמיה? משום קדושה, ור' מנחם בר יוסי מאי טעמיה? הואיל והעם מתפללין בו בחעניות ובמעמדות ורבנן הוא אקרי בעלמא: בית הכנסת לוקחין תיבה: אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן *לא שנו אלא בית הכנסת של כפרים אבל בית הכנסת של ברבין כיון דמעלמא אתו ליה, לא מצו מזבני ליה דהוה ליה דרבים אמר רב אשי האי בי כנישתא דמחא מרמיא אף על גב דמעלמא אתו לה כיון דאדעתא דיבי נפשייהו אי בעינא מזבנינא לה בהתיבי *א"ר יהודה מעשה בבית הכנסת של טורסים שהיה בירושלים שמכרוה לרבי אליעזר ועשה בה כל צרכיו

והא התם דכרכים הוה? התיא בי כנישתא דמחא מרמיא אף על גב דמעלמא אתו ליה כיון דאדעתא דיבי נפשייהו אי בעינא מזבנינא לה בהתיבי *א"ר יהודה מעשה בבית הכנסת של טורסים שהיה בירושלים שמכרוה לרבי אליעזר ועשה בה כל צרכיו

ויקרא רבה פ"ל ד"ה ויקרא

"ואמרתם אחזתכם *אחוזתכם מיבמא בבנעים אמר רבי יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד הוא בתי כנסיות ובתי מדרשות מיבמאי אמרי הא דכרכין הוו? אימא *א"ר יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד בבאי קמיפלגי ת"ק סבר *לא נתחלקה ירושלים לשבטים ורבי יהודה סבר נתחלקה ירושלים לשבטים ובפלוגתא דהני תנאי דתניא *מה היה בחלקו של יהודה הר הבית הלשכות והעזרות ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין ובה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום ובלועלה שנאמר *חופף עליו כל היום *לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזכן לשכינה *והאי תנא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים דתניא *) יאין משכירים בתים בירושלים מפני שאינן נוטלין אותן בורוע אמר אביי שם אורח ארעא למישבק איגש גולפא ומשבא באושפיזיה. אמר רבא לא שנו אלא שלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אבל מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אפילו למישרא

(ו) (צדוק) אומר אף לא ממוה לפיכך עורות קדשים בעלי אושפיזין נוטלין אותן

*) [תוס' מ"ש פ"ו] **) [כתוספתא ליתא בר' ששת]

ביון דמעלמא קאתו לה · גמרא לפרש הכי כיון שכוב בני אדם רגילים לבוא שם להתפלל אף על פי שאין נותנים לשם כבניני מכל מקום כיון דלדעת אחרן רבים עצמה תמורה קדושתו ואין יכולין למוכרו ושוב יש לפרש כיון שרבים נותנים בכניני ובשאר לרבים ובסמוך נמי דקאמר רב לחני דלדעת דידי קאתו ליה ממה שמותנים בו לעשות לשם: ואמאי והא דכרכים גינהו · ממש דבכירא ליה למיקן דלא מיזדבני לחין לן ליממר בנעים לשם: ורצועה מחלק יהודה לחלק בנימין וכה היה מוכח · קשה להא דפרק לחיזו מקומן (זבחים דף נג:) אמר דכקרן דרומית מזרחית לא היה יכול לפי שלא היה יכול לחלק של חורף (ו) בנימין דכתיב בנימין זאב יטרף (בראשית מט) אלמא מכל המזבח כנגד בחלקו של בנימין וי"ל חומו קרן דרומית מזרחית שלא היה בו יכול שהיה בחלק יהודה מכל זה היה מלטער בנימין לכולטה כדי שיהא כל המזבח בחלקו: אף לא המעות · פירש הר"י יוסף דבכירא ליה דכיון שהקרקע מקום המעות לא היה מיומד לבעלים לא היה כח בידם להשכירם שכירות שלא ומכל מקום ממש מטלטליהם היו טעונין טהרת הקדשים לוגורס

רבינו חננאל

בני העיר שמכרו חיבוה של עיר לקהלן ברחיבה בית הכנסת כו' אוקימנא ג) פ"ק דמ' פלוחתא ו' המשנה אע"פ שהיא מתם מתניה אינה לר' מאיר כרבי ל' מתם משנה ר"פ היא ג) אלא ר"ע היא אי לר' מנחם ב"ר יוסי ז' המשנה היא שנויה מתם ולא כל דבריהם של חכמים ואלו בבל המשנה מתניתין הן אלא השניות שתובירום בלבר ג) לר' מנחם בר' יוסי מחיתאה דסבר הואיל ותעם מתפללובה בתעניות ובמעמדות יש בה קדושה אבל חכמים אומרים אקראי בעלמא היא ' הלכך תרחוב אין בו משום קדושה . בית הכנסת לוקחין תיבה אוקימנא בבית הכנסת של כפרים אבל בבית של כרכים לא מדבנא משום שהיא של רבים. אמר רב אשי כגוונא דמעלמא מחיא אע"ג דמעלמא קא אתו לה ישל רבים היא כיון דאדעתא דידי אתו אי בעינא מזבנינא לה ובית הכנסת פרסיים בירושל' שקנאות ר' אלעזר בן עזריה הם עשאוה לעצמן ולא מפרזה לרבים לפיכך מכרוה ' ובית הכנסת של כרכין אין מוכרין לפי שאינה ש ל ה ן ותניא [אותהם] ממכא בנעים ואין ירושלים ממכאה בנעים א"ר יהודה אני לא שמעתי שאין ממכא בנעים אלא ב י ת ה מ ק ד ש ו ה א בתי בנעיות וירושלים ממכאין אמאי אמר והא דכרכים ניתני ופרקינן אמר לא שמעתי אלא מקום מקודש ואפי' בתי בנעיות בשעת . במאי מליגי ת"ק סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים ואינה אחוזת לפיכך אינה ממכאה ור' יהודה סבר נתחלקה ואחיחה היא וזאתי מקום מקודש וכי תנאי מה היה בחלקו של יהודה הר

(ו) בפשוטה לוקחין ספרים: (ב) רש"י ד"ה מוספחת וכמעמדות וכו' ומכן מעבר דברים בכנסת וכו' וכנסין לנחים ולמבוים כיה כמחוה כו' כ"ל וחיכות ונגין סם נמחק וכ"ב כו' מכבי העיירות כל מבי מעמד מחכנסין לעיר כל ללם כמעמד: (ג) בא"ד ותקרלי סוס כמעמד סוס. כ"ב [מכר כהחחלה וכחלר זה כלבון] כבא בכיכורים דמחכנסין לעיר כל מעמד ולגין בכחובה על עיר קחיירי כבא דהיו מחפללין בגבור בכחובה על עיר לחוכן דיומים שהיו לגין עם ותקרלי סוס עמם מחת בעבה ולמ"ש לר' מנחם יש בהן מ סוס קדושה ולא דמי לבה דקמאר לקמן בפוף פ"ב לר' מכי קדשיקטו לכולהו שבילי דעבדעת דהתם בהחפלל ביחיד כ"ש מחוה דלין ב' מכוה קדושה: (ד) ד"ה לחי לא ולא וכחי מדרשות שבה משמעין בכחר בחי: (ה) ד"ה ומה היה וכו' מולם ומיכל וביח קדשי הקדשים שכולו לגר מערב שכשיו בלחר בנעיות מקום המזבח וכו' כלחוחה כלעוכה מלא קרן מזרחית דרומית מקום היכוד:

(ז) ד"ה ר' מנחם כו' בחיתחלה פי' זו בחכנסת חמיש וכו' . כ) נלחה ד"ע ולא ר"ש היה מלא לר' מנחם בר"י היה ולא ר"ש . ג) מוני ל"ע ונעשיה דר' מנחם כ"ש וכו'.

גליון השים

דברות הב"ח

רש"י ד"ה מוספחת ומעמדות וכו'; דאמאמדות לא גרסיכן כחי' כ"ש דף ס"ה מין לוחיות כחב החמיכות ניחנה הוא ולא דוקא מעמדות: שם ד"ה מוכיים מרפי מחוכה. עי' מוגן דף כו ע"ב חד"ה מעלית. ע"י דף יז ע"ב חד"ה כן: שם ד"ה לא שנו כו' ובכ"ע כחיכותו. מבואר דכ"ל לרבי דכלחה מעמד מבני העיר לחין מקדושתן ומה שכ"ע. נחיכותו ומעמד מבני העיר כ"ע בכ"ע ובכתים יוליחים למוגן ומחוה לי מה דברי ר"ב? לקמן כו ע"ב ד"ה ובכן וכו' לכיון דבקרי דמי ומעלה לחו בקדושה וכו' וממ"ה חם מבכרו כמעמד מבני העיר לח לריך להעבלות הדמים בקדושה ותמ"ש הלוקח מה דמי עביד התם בכ"ש יולח להגיון ומעמד מוכר לשיכחו בי' שבבלו ובלח מעמד מבני העיר לף חם משגיח בקדושה מ"מ בכ"ש בקדושתה קלי ועי"ש:

אונורה ומסכנה למסור · קשה דהא רבי מאיר לית ליה אסור במחניתין לגלח ממכר שלום לחבל על תנחי שרי ומתי מצלח ובלאה לי להא דל"מ שרי למכור על תנאי הייטו על רבים להחפיל שם דלתן במכר זה זלזול והא דלחברי' הכא מסכנתא הוי דיחיד מסוס זלזול:

תשמישי קדושה וכו' נרתיק של תפילין ולטוטפות·

מכאן מסמע שהדל"ת והיו"ד שבקמיע הרלוסה לתן לחומות גמורות ולא הוי הלכה למשה מסיני כי שם הזיין שבכתפי מדלת קרי הכא לרלוסה מלא מלת תשמישי קדושה והכי נמי מסמע בהקומץ רבה (מגחות דף לה: תוס') דלא קרי לה מלת תשמישי קדושה והכי נמי מסמע (דף כה:) דפריך והלמה לחני זיין על תפילין הלכה למשה מסיני ולא פריך כן מן סדל"ת והיו"ד ולא קשה מהיכא דמגחות (דף לה:) גבי ולא כל שעמי כתרן כו' שם ס' נקרא עליך וירלא מעך ולחמרו לחו תפילין שכרחם שים לפרש המעם לפי שהן לעולם כשוכה על לחם ובלחים לעולם שפיר לחם לבל לחזן על יד לחין בלחין ולחין בהן לחם כדכתיב וכיו לך לחם ולדקיון (מגחות דף לה:) ולא לחחרים לעולם לבל למה שפרש"י החם להשמש כי מקום שים בהן הזיין והלי"ם דכוי רוב לחיוחים על קרי לפירוש זה קשה (ו) דכשמשמ בכל הני שבחלמי דכיון"ל והלי"ם לא חקיני לחיוחים": **מריש** הוא לחיוח לתי פריכא דמסמים דמסמים הוא·

פי' הקונטרס יליפה מפורשין סביב לחזן בחוט וקשה שהרי לחזן עלמן הוי מסמים קדושה (ו) ולחמר ("הסם) שלחמר לעשות ממנו טרסית לעלמן שהסיבה קדושה יוסר מן הפורשין לבך גלילה לי מפורשין לחוה סביב לחזן מכחן:

כוחים.

רבינו חננאל

העיר אבל אם פכרו ו' מובי העיר בעשרי אנשי העיר אפילו למשהא בה שיכרא ושמין לחילין שפיר דמי הרשות ביחי רב אשי א"ל לרבינא יל ובין חמא חילא דבשוחא מו' מובי העיר בעשרי העיר ומרמי ר' אשי חמא בי כנישחא ובמא לפיפרי כנישחא עתיקתא לאיחויי כשרי מינה לעיילינהו בחדחא דבי הוצאה ואמרו ליה רב פפי ורב חנא בר החליפי אפי' דבא בי כנשחא הלמה ובוחה כראשין כובני דבי חפרי אבל לחשבינהו למשבנא אפיר. ס"ם בנרשחא קיימא וקא משמשי בקדשי לביעים נפי הלמיעהו חבציעהו אפיר שרי אוחיהנהו אפיר ורבי כילי בעיקרא שהיפי בי"ה הבנסה ומרבעי אוחם מן הבחלים א ב ל לביעים ומרחים שעריהן לא בעאים בבית הבנסה ש ר י אפילו ל"ל הבנסה מילחא היא הני מילי בגון אוחב בבר לפת דחזי לאישחבושי בית ואפיר אבל הני ליבני ה) מפורש בגמרא ואחב בר דפי ליליבא פ"ר דיפמא א ח ב ן עלייחו מעיקרא · ח"ר חשמישי מצוה נחקן. פירוש כיון שנחקיימה המצוה ושלמה נחקים בגון עני פרה ורי פרים שנשלב ושחר ורבינא אלו ובילא בה אין בה קדושה אבל בגון דלפקמי חפילין ומרחיהן ומזוזות ומיקן של ספר וביחא בהן השמישי קדושה הן ובגונן וכן כמא אע"פ שמבניהן בו פ"ח לפרקים וכן פרישא שנשמלין אוחה ופורשין עליה ספר חורה או פורפיו אוחה עי פ"ח ובילי דחשמישי וקפמרי דפיפרי כל אלו חשמישי קדושה הן ובגונן. ח"כה דאדמה פירוש שנחהלחלה כרבינהן מבעל פרחפה (שבת קמ"ל) חקנים פרשבו שפניהו (שם דף קנב) מחבר לעשות ממנה חיבה קבוה אבל כמא אסור דלא מיחזיא חשמישה לפ"ח ב) כרפיא נפי כשבועה מחבר לעשוחו. מחבר לחחוך הבלוי ולעשוחו קפן אבל פרישא לחפשהן לא · אסור רבא ספר חורה שבלה נחנין אוחו בבלי ודיש אבל מיעל בלוי בבנשחא החם. אבר לחו רבא דלו חיבה אוחבוה אבבא דלימי כלי עץ העשוי לנחת שמשמל ולא כלי עץ חשמיש לנחת אינו מקבל טומאה וחוקק בתי הבוחאה אמרו ליה רבנן ואמא ויסבא דמשמלין לה כי מנח סיפרא עילויה והדה ליה מיפלבל מלא ורישן אבר להו דמשמל מלא ורישן אינו עשוי לנחת לעולם ולא דבר שמקבל טומאה אינו חוקק בתי הבוחאה

ה) לגי' ע"ל כמפרים מפוס לגמרי כו דמי לישב דכאי לחמר מניהו מפיקרת כ"ל ופי' כיעב ממעמת דף לד ע"ב . ב) לפלוחה כלה ע"ל פרישא שלבה מיפר לחפון כבלי וכו' כ"ל ולגי' דנא לחמרת כיה בלביט נבפון ו"ל.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' למיסחת כיה שיכרא ולמסחת כיה פרי שפיר דמי. ב"ב ס"ח ושין כרין: (ב) שם פסוח חילא. ב"ב ע"ל בשוח דף כה ע"ב בפי': (ג) שם ד"ה בשחיקי וכו' ומפל': (ד) ד"ה כני מילי וכו' על המם כסו"ע ותחים מ"ב לחל וכו' ולפלך כלבונו לניה הבנסה ב"ל ותיבה לביעים ממחק: (ה) ד"ה קמפרכל וכו' בן מוחיל בחבלים מבוחים ותחוים בחמלין דחוכיחא דמחניו בפפרין: (ו) חוס' ד"ה בשמישי וכו' קשה מדמסחת כל כני: (ז) ד"ה מריש וכו' חשמיש קדושה מדלמר בבא פיבחא נשוח וכו' יוסר מן הפרישה לבך גלילה:

גליון השי"ם

גמ' ל"ל מסו לחזן בשמישי. פי' לקמן דף כה ע"ב בפי כבשיעים וכו' ב"ש ד"ה בפי כבשיעים: שהם פליני כה כ"ב חחת וכיבא. פיין ב"ש דף סו ע"ל ושין בב"ש ד"ה דמשמיה: שהם לגמורי בגלגל פיבון דפמיה גיבסת כרי"ף: שהם ומוגן בפני הבומחה. פיין ב"ב דף כ ע"ל חד"ה היו עוסה:

למישחא ביה שיכרא (ה) שפיר דמי רבינא הוה ליה ההוא חילא (ג) דבי כנישתא אחא לקמיה דרב אשי "אמר ליה מהו למיזדעי? אמר ליה זיל זבניה משבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר ודעה, רמי בר אבא הוה קא בני בי כנישתא הוה ההיא כנישתא עתיקא הוה בעי למסתריה ולאתויי ליבני וכשורי מינה ועיולי להתם, יתיב וקא מבעיא ליה הא דרב חסדא דאמר רב חסדא **לא ליסתור בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי התם משום פשיעותא, כי האי גוונא מאי? אתא לקמיה דרב, פפא "ואמר ליה לקמיה דרב הונא" ואמר ליה אמר רבא "האי בי כנישתא חלופה וזבונה שרי, אונורה ומשבונה אסור מאי מעמא בקדושתה קאי, ליבני נמי חלופיתהו וזבונינהו שרי, אונפינהו אסור, הני מילי בעתיקתא אבל בחדתא ליח לן בה ואפילו למאן דאמר *הוזמנה מילתא היא ה"מ כגון האורג בגד למת אבל הבא *כמתני לאריג דמי וליכא למאן דאמר, *מתנה "פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר וחד "שרי מאן דאמר *בהאי תפקע קדושתה ומאן דשרי אי לאו דהוה ליה תנאה מיניה לא הוה יהיב ליה הדר הוה ליה מתנה כזביני. תיר "תשמישי מצוה גזרקין "תשמישי קדושה נגנזין, ואלו הן תשמישי מצוה סוכה לולב שופר ציצית, ואלו הן תשמישי קדושה דלוסקמי ספרים תפילין ומזוזות ותיק של ס"ת ורתיק של תפילין ורצועותיהן אמר רבא מריש הוה אמינא האי כולסא תשמיש דתשמיש הוא ושרי כיון דחזינא דמותבי עליה ס"ת אמינא "תשמיש קדושה הוא ואסור, ואמר רבא מריש הוה אמינא האי פריסא דתשמיש דתשמיש הוא, כיון דחזינא דעייפי ליה "ומנחי סיפרא עליה אמינא "תשמיש קדושה הוא ואסור ואמר רבא "האי תיבותא דאורפא מעבדה תיבה זוטרתי שרי, כולסיא אסור ואמר רבא האי *פריסא דבלה למעבדיה פריסא לספרי שרי לחומשי אסיר ואמר רבא "הני חומשי וקמטרי דספרי, תשמיש קדושה בינתו וגנזון פשיטא מהו דתימא הני ליאו לכבוד עבידן, "לגמורי בעלמא עבידי, קמ"ל. והוא בי כנישתא דיהודאי ורומאי דהוה פתיח להדוא "אידרונא דהוה מחית ביה מת והוו בעי כהני למיעל. לצלויי להתם אתו אמרו ליה לרבא אמר להו "תיבותא אוחבוה דהוה ליה "כלי עץ העשוי לנחת "וכלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה "חוקק בפני המומאה, אמרו ליה רבנן לרבא והא זמנין דמטלטלי ליה כי מנח ספר תורה עליה והוה ליה "מיטלטלא מלא וריקם אי הכי לא אפשר. אמר מר זוטרא "ממפרות ספרים שבלו עושין אותן חבריהן למת מצוה וו היא גניזתן ואמר רבא "ספר תורה שבלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם ואפילו שונה הלכות אמר רב אחא בר יעקב יובבלי חדם שנאמר "ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים" (*ואמר) רב פפי משמיה "דר' יוסי בי כנישתא לבי רבנן שרי, מבי רבנן לבי בוישתא אסיר ורב פפא משמיה דרבא מתני איפכא, אמר רב אחא: כוותיה

ס) [פי' פחחן שכיב בשפר מפנחת על פנו לשמר בשפר ופניו מחזר פוח כמו יכלני לחיי מיכי]

למיסחת ביה שיכרא · לקטה כדמים ולעשות שכר לשחות: חילא· כל בית הכוס קרוי חל כמו וסיפה חל שולם (דברים יג) : כשורי · קורות של בית הכנסת יפן סיו לריכין לחתן בחדש: הא דלחמר רב חסדא · בבבא בחרא בהשוחפין: משום פשיעותא · שמא יפפיע

תורה אור (חלת) ויקיילם ולח יבוה לחר: כי הלי גוונא מלי · שלין שחילהו חלת לבניהו על זה: חלופי וזבוני · מלה קדושתו על המלוף לו על הדמים והוא יולא מן הקדושה להשתמש בו: ליבני · לבינים של בית הכנסת: בשחיקי · שנבנו בכר בשחל בית הכנסת (ג) שלנסל: לחבל בחדתא · שנעשה לשם בית הכנסת לית לן בה: ואפילו למ"ד · בשהכת סנהדרין בפרק שנשר הדין (דף מז:) גבי חורג בגד למת לחסור בהשמה "בשהיו שמת דלמיהי בהאלה דגמרינן שם שם מעגלה ערופה כשמפרש שם: הני מילי בחורג בגד למת · שלינו שהר חלת לחרינה וכיון שנחרג מיד היה ליהו לפורעו על המה (ד) לחבל לביעים מחוקרים בעלייה לבעמן בשוחל והלבך בשל לביעים) לבית הבנסת הוה ליה בשוחי לחריב ולילא למ"ד בני חלי גוונא דחומנה מילחא היא: מחנה · נחנו בני העיר בית הבנסת להשמיש שלי: ושמיעי מינה · דבריה שמיעון בהן מנה: דלוסקמי · כמו לחמחה· ושק לשום בו [ספר] · חיק וכרחיק · חדא היא חלת לשון חיק נוחל על דבר הבר לחזן ולשון נרחיק נוחל על דבר קלר: ברבעית · בימה של בין: חמנים המשמיש · ספורם שפה עליו ולחר ך נחן ספר חורה עליו · בגלי דמוחבי ספר חורה עליה · דבימה: שפה · פריסה · יריעה שפורסין בביבות החזן מבפיים: חמנים דחמנים הוא · חמנים של חזן: דחייפי ליה · פעמים שבופלין לחוחו חחת ס"ת: דחירפא · חזן שבחקלקל וכפרל מחבוו ויש דוגמה בבריחת ביבמות (דף קנ:) מנעל המרופם: חיבותא זוטרתי · לעשות חיבה קטנה מן הגדולה הרלוסה: מיטבדא טרסית · בימה: חמר · שידה מקדושתה: פריסת דבלה · יריעות חלרון שבלו: לחומחין · יש ספרים שבן מעויין כל חומש לבדו וכולן בגליון: ובילי · כמין דלוסקמי קטנטרת · לרבי שקורין חסקריני"ש והרבה יש בחבוגות של ביהכנ"ש ועוזילה (ה) חבלים חבוסים (יחזקאל כז) לרבינו חננאל לחזן בגליון חל זה: ולחפר · לחפור בו בחבוגות של ביהכנ"ש ומכל מקום לא יהא בהן משום בזיון דקי"ל (ו) חבלים חבוסים מוחרין בהנאה ואפילו לחזן בהן ספר חורה שבלה ונחנין אוחו בבלי ודיש אבל מיעל בלוי בבנשחא החם. אבר לחו רבא דלו חיבה אוחבוה אבבא דלימי כלי עץ העשוי לנחת שמשמל ולא כלי עץ חשמיש לנחת אינו מקבל טומאה וחוקק בתי הבוחאה

(ו) גמ' למיסחת כיה שיכרא ולמסחת כיה פרי שפיר דמי. ב"ב ס"ח ושין כרין: (ב) שם פסוח חילא. ב"ב ע"ל בשוח דף כה ע"ב בפי': (ג) שם ד"ה בשחיקי וכו' ומפל': (ד) ד"ה כני מילי וכו' על המם כסו"ע ותחים מ"ב לחל וכו' ולפלך כלבונו לניה הבנסה ב"ל ותיבה לביעים ממחק: (ה) ד"ה קמפרכל וכו' בן מוחיל בחבלים מבוחים ותחוים בחמלין דחוכיחא דמחניו בפפרין: (ו) חוס' ד"ה בשמישי וכו' קשה מדמסחת כל כני: (ז) ד"ה מריש וכו' חשמיש קדושה מדלמר בבא פיבחא נשוח וכו' יוסר מן הפרישה לבך גלילה:

לעטות מכיס הכנסת כיס המדרש: ויקרא לתת כיס ה' ולתת כל כיס גדול. בגבולתן כתיב: תפתייס. יש סימן: מוסר לעטות כיס המדרש. תלמיד כיס המדרש הוי כיס גדול: דיעבד. שמכרוהו ככר כדקתני מכרו תורה ומשום כסי מוסר ליקח כדמיו ספר תורה שלח לתו מה יקנו משם כי קא מיבעיא לן למכור לכתחילה לכך: תומפין. ספר תורה שלין בו שלא תומם לחל לא נכיחים וכתובים במפפחות ספר תורה. שמוריך המפפחות מקדמתן: במפפחות של תומפין. דקא משני להו למפפחות: לחל במפפחות ספר תורה לא. תלמד לין מכין לכיולה כה שלא למפלה היתה: לימא סיפא ולא תומפין במפפחות של ספר תורה. דהל יכידה היא: וקא מתיב. דפא ישנים מחכיבים. דף נגלל של תכיו: משום פכיעותא. שמא מפימכור שוב לא יקנה ומתוך כך יפפדו הדמים: כי קתני דמתא לאיפרוקי. שכשוב ככר החדם בכים הספור ואין מעוכב שלא נחם ט דמים: שלא לעמוד תורה. שהפרנס בו בשלומד תורה וקם"ד הס"ם לקטום ספר תורה: שלוט נרך ט. ים ט אחר: ליט רוחה סימן ברכה לעולם. כתוכן הדמים: שמכרו והומיכו. מכרו אחד מן הקהומות שלו. ולקחו ממקלת הדמים קהומה אחרת: והומיכו מכן. אבל גבו. משום מן לכטור לעורך ספרי תורה וקנאוהו וטתר כיכן מן הדמים. משר לחורין שהרי עניין לא כתו לשימות קהומה אחרת: שלא לעטות. על מנת לשמות לטובו מן הדמים: לדוכסוסיא. מפרש לקמן: כי הכתו מלי קני. הא. דמי קהומה הן: ונטעמת דהכתו. כשבטו לשמות לטובו וחבטו ממותר הדמים: פרשת דמתת. בני העיר שוכרין אדם רוכב סוס שיהא לכן מזומן לשולחו בשלימות למקל העיר כשיעמדו: טרפון. חומה עגתי חומה העיר כדי שלא יתמזה בשוקתיה ותיכן טרפון: וכשהן בתים. ומוכרים למקומן טוכשים חוכן מן הגבתים ומפרנסין כה בעני מיכן: מכר

גליון השים

גמ' אלא להתוא מסדר מתניתא קמיה דרב ששת מי שמיע לך מרב ששת מאי דוכסוסיא? אמר ליה הבי אמר רב ששת פרשא דמתא אמר אביי הלכך האי צורבא מרבנן דשמע ליה מילתא ולא ידע פירושא, לישיילה קמיה דרבנן. דלא אפשר דלא שמיע ליה מן גברא רבה. אמר רבי יוחנן משום ר"מ 'בני העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהן צדקה, נותנין, וכשהן באין מביאין אותה עמהן ומפרנסין בה עניי עירן תניא נמי הכי בני העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהן צדקה נותנין, וכשהן באין מביאין אותה עמהן "ויחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה תנתן לעניי אותה העיר". ה"ג גזר תעניתא על לגביית רב חנא בר חנילאי וכל בני מתיתי, רמו עליהו צדקה ויהבו כי בעו למיזי אמרו ליה נוחבה לן מר וניזול ונפרנס בה עניי. באתין, אמר להו תניא "ברייא בשאין שם חבר

כוותיה דרב מסתברא. מהכא מסמע דהלכה כר' יהושע בן לוי לגבי ר' יוחנן מדמייתי ר"ש דהלכה כרב פפי משום דרבי יהושע בן לוי קאי כוותיה הכא במסמד כו'. קשה דכיון שהתנו ז' אבל התנו ז' עוכי הפיל מוכי העיר כמעמד לאכפי העיר למה לי להותיכו ולמלי. נקטיה והא לפי' בכל הדמים יכולין הן לעשות מה שילטו כדאמר לעיל לפילו למיפמי ביה שיכרא ופרש"י נקטיה מן הדמים שכר לפטות ויש לומר דנקט והותיכו לאפמועינן דאף כשהר כפי קהלי דפכתב להם קנו מן הדמים דכר קהוקה והותיכו דמוכר לעשות מן המוכר כל מה שילטו אפילו קמ"ל דלא:

מגלי קמ"ל דלא:

רבינו חננאל

בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש. כתיב ואת בית נחזל צדק באש. ריב"ל אמר בית המדרש הוא מקום שמגדלין בו תורה כדכתיב יגדיל תורה ויאדיר. ת"ר יחנן אמר בית הכנסת מקום שמגדלין בו תפלה: פיסקא אבל (מקום) אם מכרו תורה לא יקנו בהם ספרים אי"ביעיא לה מדאי למכור ס"ת ישן וליקח בדמיו חדש. ורייקינן מסתניתין דקתני אם מכרו תורה לא יקנו בהם ספרים ואי תורה

כ א מיי' פ"י מכלי פ"ח כלי המוש"ע י"ד סי' רפב סעיף יח: [וכ"ע תוס' חולין נז ד"ה לתמר רבנן וכו' שכ"ם עמו שכתב זה לגמייה מזר מה ע"ם פירושו כמוגיא דסכת וכ' תוס' עירובין סה: ד"ה ליקלפו]

כא ב ג ד ה' מיי' שם סלכה ב סמ"ע י"ד סימן מר סעיף ו סוש"ע ס"ם סימן ו סעיף ב: כב הו מיי' פ"י מכלי תפלה הלכי סו יח סור ב"ע ס"ח סימן קנב סעיף ב: כג ז ח ם מיי' פ"ו מכלי מתנה עניים הלכה יד סוש"ע י"ד סימן רנו סעיף ו:

דיעבד שרי. ומיבעיא לן לכתחילה מאי ואתיגן למשפמה מהא דתניא נוללין ס"ת בתפפחות חומשין. וחומשין בתפפחות נביאים וכתובים כו' ואפיקנא ליכא למפמע מינה. ת"ש מניחין תורה ע"ג תורה. ותורה ע"ג חומשין כו' ודחינן הלא אפשר בכסה דלא אפשר לכתוב דמא אחבריה אלא כשם שכתכין דמא אחבריה בך מניחין תורה ע"ג תורה. ת"ש מהא אין מוכרין ס"ת אפילו ישן ליקח בו חדש. ודחינן התם משום פשיעה שמא יסבר הישן ולא יזדקק לו לקנות ס"ת חדש. כי קא מיבעיא לן דמנח ס"ת ליסבר מהו למכור ישן ולקנות מיד זה וחדש. ת"ש אין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה ש"מ תורה בתורה שרי. ודחינן שאני תלמוד תורה דאמר מר נחזל הלמוד מביא לידי מעשה ולא אישתיש בהדיא. הלכך אין מוכרין פ"ת לכתחלה. ת"ר לא ימכור אדם ס"ת אע"פ שאין צריך לו יתר על בן אישב"ע אפילו אין לו בת יאבל ומכר ס"ת או בתי מיט רוצה סימן ברכה לעולם: פיסקא מכרו בית הכנסת לא יקנו בהם ספרים אי"ביעיא לה מדאי למכור ס"ת ישן וליקח בדמיו חדש. ורייקינן מסתניתין דקתני אם מכרו תורה לא יקנו בהם ספרים ואי תורה בתורה שרי. ומיבעיא לן לכתחלה מאי ואתיגן למשפמה מהא דתניא נוללין ס"ת בתפפחות חומשין. וחומשין בתפפחות נביאים וכתובים כו' ואפיקנא ליכא למפמע מינה. ת"ש מניחין תורה ע"ג תורה. ותורה ע"ג חומשין כו' ודחינן הלא אפשר בכסה דלא אפשר לכתוב דמא אחבריה אלא כשם שכתכין דמא אחבריה בך מניחין ס"ת אפילו ישן ליקח בו חדש. ודחינן התם משום פשיעה שמא יסבר הישן ולא יזדקק לו לקנות ס"ת חדש. כי קא מיבעיא לן דמנח ס"ת ליסבר מהו למכור ישן ולקנות מיד זה וחדש. ת"ש אין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה ש"מ תורה בתורה שרי. ודחינן שאני תלמוד תורה דאמר מר נחזל הלמוד מביא לידי מעשה ולא אישתיש בהדיא. הלכך אין מוכרין פ"ת לכתחלה. ת"ר לא ימכור אדם ס"ת אע"פ שאין צריך לו יתר על בן אישב"ע אפילו אין לו בת יאבל ומכר ס"ת או בתי מיט רוצה סימן ברכה לעולם: פיסקא מכרו בית הכנסת לא יקנו בהם ספרים אי"ביעיא לה מדאי למכור ס"ת ישן וליקח בדמיו חדש. ורייקינן מסתניתין דקתני אם מכרו תורה לא יקנו בהם ספרים ואי תורה

רבי יהודה סבר לה כחד ברבים מותר • קסבר מתי שנת מלוה כדתניא דלחזור בלחיזו נשך (ב"מ דף סג: וש"נ) דלמאי משום דליכא לה כחד ברבים דשמע מיניה כהסבורה וים לומר דשלחי הכא דלא הוי דרך הלוחה תלת בתורת מכר תחת לידיה ולחכי קסבר מתי שנת ממכון לו בית ממכון לו שדה דלמר התם (דף סה:) דלחפי' ממר ליה לכשתרוה למוכרם לה תמכרם תלת לי בדמים הללו ולכל פירות (יותר ממה שהוה) חסור ולחמר רב הונא כריש לקי' יהושע דלא כר' יהודה דלי כר' יהודה הלחמר לה חד ברבים מותר וכהא ליכא כי חם לה חד ברבים דשמע לה יחכרם וגם הוי הלוחה מדקלחמר ממכון ולחפילו הכי חרי רבי יהודה וי"ל דלחכחי לה דמי כלל להלוחה מלה כשלה דהתם ליכא לה מכר כלל חבל הכא ובני ממכון ליכא לה חחד מכר:

רבא לחמר ברבים על מנת להחזיר ליכא בייניהו • ולרבי מחיר דלחני ליה סהיו מתניו להחזיר שכירות בים הכנסת כשחזרו ובכרי שלו כר' יהודה":

לא הכתיבי כתוך ד' לחות של תפלה • ולחפילו היכא שים היטר גמור כגון שכתבה כדי היקף ד' לחות:

ולא כיתי שם לחביי • לחפילו ביטי דלא הוי גמלי והא דלחמרינן (ב"מ דף מז:) דהמכנה שם לחביו לין לו מלך לעולם הכא היינו בכיוני של פנס משפחה:

הניחה לו נ' (*לנפים) נרבי יין • כדלחמרינן הזהיר בקידוש יום זוכה וממלחים לו נרבי יין (שבת דף כג:):

שאלן תלמידיו לח ר' פרידא כמה הלחיכא יחים כי • קסבר "דחלרכה שים בזכות שהיה עוכה להלמיד לחד מרכא מלום זיחני ונפק בת קול (ו) ולחמר לה ליך לליבי כולי לריה לעלמא דלחמי לו לליחי ר' מלה שנין לחמר הקב"ה יהבו ליה הא והא (שיחבין דף מז:) וי"ל דחמיקרא לא ידע כן עד שבסוף שרלה שחים כל קי':

כי

יתני ישהה, בשלמא משתין ישהה כדי הילוך ד"א משום ניצוצות אלא מתפלל ישהה כדי הילוך ד"א ל"ל אמר רב אשי שכל ד"א תפלתו סדורה בפיו ורחשי מרחשן שפוותיה: זלפ"ק סימן: שאלו תלמידיו את רבי זכאי בבמה הארכת ימים אמר להם מימי לא השתנתי מים בתוך ד"א של תפלה, ולא כניתי שם לחבירי ולא ביטלתי קדוש היום אמא זקינה היתה לי פעם אחת מברה בפה שבראשה והביאה לי קידוש היום תנא כשמתה הניחה לו ג' מאות גרבי יין, קשמת היא הניח לבניו שלשת אלפים גרבי יין, רב הונא דוה אסר ריחא, ואי קמיה דרב אמר ליה (ז) מאי האי? ל"ל הוה לי (ח) קידושא ומשכנתיה להמיינאי ואתאי ביה קידושא אל"ל יהא רעוא דתימום בשראי, כי אילל רבה בריה, רב הונא אניש גוצא הוה, גנא אפוריא אתיין בנתיה וכלתיה שלחן ושדיין מנייהו עליה עד דאיטום בשראי, שמע רב ואיקפד אמר מאי מעמא לא אמרת לי כי (ג) ברכתיך וכן למר, *שאלו תלמידיו את ר"א בן שמוע בבמה הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי קפנדריא לב"ה ולא פסעתי על ראשי עם קדוש ולא נשאתי כפי בלא ברכה שאלו תלמידיו את ר' פרידא בבמה הארכת ימים אמר להם *מימי לא קדמני אדם לבית המדרש ולא

[פוסק כמי]
[פוסק ד' נפי]
[פוסק כמי]

רבינו חננאל

חבר עיר אבל יש שם חבר עיר תינתן לחבר עיר וכ"ש דעניי דידי ודידכו עלי סמיכו: **מתני'** אין מוכרין את של רבים ליחיד מפני שמורידין אותו מקדושתו דברי רבי *מאיר אמרו לו א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה: **גמ'** שפיר קאמרי ליה רבנן לר"מ,ור"מ מעיר גדולה לעיר קטנה מעיקרא קדישא השתא נמי קדישא,מרבים ליחיד ליכא קדושה ,ורבנן אי איכא למיחש,כי האי גוונא נמי איכא למיחש משום *ברוב עם הדרת מלך: **מתני'** אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי שאם ירצו יחזירוהו דברי ר"מ וחכ"א מוכרין אותו ממכר עולם"חוץ מארבעה דברים למרחץ ולבורסקי למבולה ולבית המים ר' יהודה אומר מוכרין אותה לשם חצר והלוקח מה שירצה יעשה: **גמ'** ולר"מ היכי דיירי בה,הא ניחא לה רבית? א"ר יוחנן ר"מ בשיטת ר"י אמרה דאמר *צד אחד ברבית מותר דתניא *דברי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר: בזמן שמוכר אוכל פירות מותר,לוקח אוכל פירות אסור ר' יהודה אומר אפילו לוקח אוכל פירות מותר וא"ר יהודה מעשה בביתום בן זונן שעשה שדהו מכר על פי ראב"ע ולקח אוכל פירות היה אמרו לו *משם ראיה,מותר אוכל פירות היה ולא לוקח מאי בינייהו *צד אחד ברבית איכא בינייהו מר סבר צד אחד ברבית מותר ומר סבר צד אחד ברבית אסור ② אסור רבא אמר רב"ע צד אחד ברבית אסור והבא רבית ע"מ להחזיר איכא בינייהו מר סבר רבית ע"מ להחזיר מותר ומר סבר אסור: וחכ"א מוכרין אותו ממכר עולם וכו':

א"י אמר שמואל מותר לאדם להשתין מים בתוך ד' אמות של תפלה אמר רב יוסף מאי קמ"ל תנינא ר' יהודה אומר מוכרין אותה לשום חצר ולוקח, מה שירצה יעשה,ואפילו רבנן לא קאמרי אלא בית הכנסת דקביע קדושתיה אבל ד"א דלא קביע קדושתייהו לא, תני תנא קמיה דרב נחמן המתפלל מרחיק ד"א ומשתין,והמשתין מרחיק ד"א ומתפלל א"ל בשלמא *המשתין מרחיק ד"א ומתפלל תנינא *כמה ירחיק מהו ומן הצואה ד"א אלא המתפלל מרחיק ד"א ומשתין למה לי,אי הכי קדושתינהו שבילי דנקרדעא?

[פוסק ד' כב]

[ע"פ תוס' מיומן מ: תלמ' שוד כתוכן מחכ]

[ע"ל מתוס]

[ע"ל דמכי]

[שבת כה: ושם פסחן] [נכ"פ מיומן אמר אביי צד וכו']

[שבת כה: ושם פסחן]

[ב"מ סג: סכ:] [ב"פ ד' קנ: ב"ב ד' כה: מכרין דף לה: ומ"ש פרש"י ושוט'] [קלמן]

[גיטין סה: ב"מ ד' קי:]

[ב"פ ד' קנ:]

[ב"פ ד' קנ:]

[ב"פ ד' קנ

מסורת השים

מסטיתי • הזכוע והלמיים והקיבה : ולא ברכתי • בשמודה לפני כאן דלמר מר (ניסין דף נב:) וקדשתו (ויקרא כא) לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולכרך לחמן : מגורמין לבני מדש לעלותו שהרוחה תלמיד חכם שפל לפני שם התרן לומר אין נחם רוח בקורה : לא נתכבדתי כו' • תורה אור

מפרש לה ולחזל : מרא • פורי"ם בלעז : וקא קשיל מינים • לכבדו ויקלסה הוא : דניח בחלמיך • שתהא טובת כלי כזה בעיניך : גנוזי • סריסין הן עבדים מקרבים לחופו וקא מחני ליה לי"ע , סבורין הן שהוא קן בחיין : הם נלמד ככם • הם נלמד ככם מחד מעשה בנקר : ולא עמדתי על מדותי • למעט גמול רע למי שעשערני : ללמוד תני ערוך • מולי לוכל לקיים : לולא פני יהוסטפט מלך יהודה תני עשה הם מניח ידיך ואם תלמך • מניעה למר כן ליהורם : הבאים בחמיך בחמה ירעו • בחמים (נ) אין טוב לך לחיות ימים רבים כחופי שמ"ב לא יהיו בניך בגזולתך ואתה בעיני והם כל ימיהם יהיו הדיוטנים : הרבים • לרבי תורה : בלא תורה • נרמתי שגורה בפי תמיד: *(במכיכתו) • הם היו שם לתכיכו (*במכיכתו) תפילו לגנאי : ותמרי לה (*במכיכתו) תפילו תותו ליהי ממטולל וכח לו ממשפחתו שם דופי כמו כתב מכיכתו ותכיכתה למסכת ניחין (דף סה:) :

מתני' מפטילין מבלים • והוא הדין לכל מלחכות אלו לפי שהפלתם מבלים ערך מקום מזוזת שני וכיו הכשפת גדול הוא ולחוי ומפיקין לכך : מפני עגמת נפש • מניחין בו עכביש כדי שתהא עגמת נפש לרואיהן ויזכירו לה ימי בניינו, ולא שהיו רגילין להשתמש עם יבקעו רמחים מיחזו לקדמותו : גמ' מין מוכלין בהן כו' ולא נרסינן ומין מוכלין בהן כאומנו פירוסת דקאמ לקמן אין מין במין קאמ ממקילין מוסה : ומין

דכתיב °שונא מתנות יחיה' ר' זירא כי הוו משדרי ליה מבי נשיאה לא הוה שקיל כי הוה מזמני ליה אניל אמר אתייקודי דמתייקרי בי לא עמדתי על מדותי *דאמר רבא °כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו שנאמר[ו]°)נושא עוון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע °שאל רבי את ר' יהושע בן קרחה בפת הארבת ימים א"ל קצת ברחי? אמר לו רבי *תורה היא וללמוד אני צריך א"ל מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע דאמר ר' יוחנן אמור לאדם °להסתכל בצלם דמות אדם רשע שנאמר °לולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך" ר"א אמר עיניו כרות שנאמר °יודי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות °משום דאסתכל בעשו הרשע והא גרמא ליה *דאמר ר' יצחק לעולם אל יתני קללת הדיוטקלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר °הנה הוא לך כסות עינים אל תקרי כסות אלא כסיית עינים הוא והא גרמא ליה אמר מר°)שאת פני רשע לא טוב בשעת פטירתו א"ל [רבי] ברבי, א"ל יהי רצון שתגיע לחצי ימיולבולתי לא אמרו לו הבאים אחריך בהמה ירעו אבוה בר איתי ומינים בר איתי חד אמר תיתי לי דלא אסתכלי בבותי וחד אמר תיתי לי דלא עבדי שותפות בהדי כותי *שאלו תלמידיו את ר' זירא בפת הארבת ימים אמר להם לא הקפדתי בתוך ביתי ולא עצדתי בפני מי שגדול ממני ולא הרהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ד"א בלא חורה ובלא תפילין ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חבירי ולא קראתי לחבירי (*בחיכתו) ואמרי לה *(בחיכתו) : מתני' ועוד א"ד יהודה בית הבגמת שהיב אין מפשילין בתוכו ואין פורשין לתוכו מצודות ואין שוטחין על גבי פירות ואין עושין ממפרין בתוכו חבלים ואין מוכרין אותו לקפדריא ולא משמשתו את מקדשיכם °קדושתן אף כשהן שומטין עלו בו עשבים לא יתלוש ואין

רבינו חננאל

ועוד א"ר יהודה בית הבגמת שהיב אין ממפרין בו ואין מפשילין לתוכו חבלים ואין פורשין בתוכו מצודות ואין שוטחין על גבי פירות ואין עושין ממפרין בתוכו חבלים ואין מוכרין אותו לקפדריא ולא משמשתו את מקדשיכם קדושתן בתן אף כשהן שומטין עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש : ת"ר בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש אין אוכלין בהן ואין

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ולא ברכתי לפני בהן *ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה *דא"ר יצחק א"ר יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמו מתנותיה ואמר ר' יצחק *כל האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאילו אוכל טבלים °ולית הלכתא כוותיה °ולא ברכתי לפני בהן למימרא דמעליותא היא והא א"ר יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ, אותו ת"ח חייב מיתה שנאמר °כל משניאי אהבו מות °אל תקרי משניאי אלא משניאי כי קאמר אידו בשיין שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה בפת הארבת ימים אמר להם מימי לא נתכבדתי בקלון חברי ולא עלתה על מטתי קללת חברי, ותרץ בממוני היתי, לא נתכבדתי בקלון חברי כי האדרב הונא דרי מרא אכתפיה אתא רב חנא בר חנילאי וקא *דרי מיניה א"ל אי רגילת דדרית במאתיך דרי, ואי לא, אתייקורי אנא בזילותא דידך לא ניחא לי °ולא עלתה על מטתי קללת חברי" כי הא דמר זוטרא כי הוה סליק לפוריה אמר שרי ליה (ז) לכל מאן דצערן °וותרן בממוני היתי" *דאמר מר איוב וותרן בממוניה הוה שהיה מניח פרוסה לחנוני מממוניה, שאל ר"ע את רבי נחוניא הגדול (אמר לו) בפת הארבת ימים אתו *גווי" וקא מחו ליה, סליק יתיב אריישא דדיקלא, א"ל רבי אם נאמר °כבש' למה נאמר °אחד', אמר להו צורבא מדרבנן הוא שבקודהו א"ל אחד *מיעוד שבעדנו, א"ל מימי לא קבלתי מתנות, ולא עמדתי על מדותי, וותרן בממוני היתי, לא קבלתי מתנות כי הא *דר' אלעזר כי הוו משדרי ליה מתנות מבי נשיאה לא הוה שקיל, כי הוה מזמני ליה לא הוה אזיל, אמר להו לא ניחא לבו דאחרה

(ו) ולא ברכתי לפני בהן *ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה *דא"ר יצחק א"ר יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמו מתנותיה ואמר ר' יצחק *כל האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאילו אוכל טבלים °ולית הלכתא כוותיה °ולא ברכתי לפני בהן למימרא דמעליותא היא והא א"ר יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ, אותו ת"ח חייב מיתה שנאמר °כל משניאי אהבו מות °אל תקרי משניאי אלא משניאי כי קאמר אידו בשיין שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה בפת הארבת ימים אמר להם מימי לא נתכבדתי בקלון חברי ולא עלתה על מטתי קללת חברי, ותרץ בממוני היתי, לא נתכבדתי בקלון חברי כי האדרב הונא דרי מרא אכתפיה אתא רב חנא בר חנילאי וקא *דרי מיניה א"ל אי רגילת דדרית במאתיך דרי, ואי לא, אתייקורי אנא בזילותא דידך לא ניחא לי °ולא עלתה על מטתי קללת חברי" כי הא דמר זוטרא כי הוה סליק לפוריה אמר שרי ליה (ז) לכל מאן דצערן °וותרן בממוני היתי" *דאמר מר איוב וותרן בממוניה הוה שהיה מניח פרוסה לחנוני מממוניה, שאל ר"ע את רבי נחוניא הגדול (אמר לו) בפת הארבת ימים אתו *גווי" וקא מחו ליה, סליק יתיב אריישא דדיקלא, א"ל רבי אם נאמר °כבש' למה נאמר °אחד', אמר להו צורבא מדרבנן הוא שבקודהו א"ל אחד *מיעוד שבעדנו, א"ל מימי לא קבלתי מתנות, ולא עמדתי על מדותי, וותרן בממוני היתי, לא קבלתי מתנות כי הא *דר' אלעזר כי הוו משדרי ליה מתנות מבי נשיאה לא הוה שקיל, כי הוה מזמני ליה לא הוה אזיל, אמר להו לא ניחא לבו דאחרה

(ו) גמ' ולא ברכתי לפני בהן כו' קשה מאי היה בכך כבר ברכתי לפני בהן ואכלתי ואמאי לא ברכתי ותירץ דלמר מר לכל דבר שבקדושה *לכרך לחמן וי"ל דשוין נהו דוקא לגלות כלומר שבהכין נמי תלמיד חכם חמגס היו חשוב כמותו ומפני הכי לא היה רבי פרידא רוצה לקרות לפניו וגם נרין לומר דשמר לומר אין נחם הין כשפיש נרבי פרידא דתלי"ב לא הוי רבותא כדחזיין פרק הניזקין (ניסין דף נפ: ושם) דרב הונא לא הוי קרי הכי בכהני אי נהו דרבי חמי ורבי חמי כהני חשיבי דלמרינא דיסמלא הוו כייפי ליה ועי"ל דהא דלמר שחם דרב הונא לא הוה קרי בכהני לאו משום דשמר בהכין היה אלא משום דהוה כייפו ליה הייט דווקא בשבשות וי"ש דלמיכא מיטפיה מכל בב' וכב' וקיל שפיר בפני כהן לפני ב' ולא ג' גדול כ"ש כהן ולחיי"ג לאו גדול כ"כ ומפני ליפנות לאו ברכתי משום דלא קאמר אלא ברכתי ברכת המזון וה"ב נתקן לכן משום דלרבי שלטה ותפי' שכי לא היה רוצה רבי פרידא לברך בפני כהן : תיתי לי • דלא עבדי שותפות עם הכותי • תפי' בעגין שלויה יכול לבא לידי שבועה ותפילו יתול עליו שבועה יפטרנו דשרי בשלר בני אדם חפיס לא היה רוצה לעשות* :

ועוד א"ר יהודה בית הבגמת • שהיב בים שהשפה אין ממפרין בו ואין מפשילין לתוכו חבלים ואין פורשין לתוכו מצודות ואין שוטחין על גבי פירות ואין עושין ממפרין בתוכו חבלים ואין מוכרין אותו לקפדריא ולא משמשתו את מקדשיכם קדושתן אף כשהן שומטין עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש : גמ' תנ"ד מפני עגמת נפש • מפני שהוא כואב לו כשהוא רואה אותן שמתייבשין ואין מי שיכול להצילן : אין מין במין • אין מוכלין כלאים זה בזה : ומין • אין מוכלין מין בשאינו מינו : אין • דלמר בריש ערבי פסחים (פסחים דף קי: ושם) דלוקמין לחלו ומשו (ז) בני קיסקסת הוסה טומר בחלל שהשוכה לגיה שכשפת : בפני

[מוגין ג:ומר:] [מוגין קלב: ע"ש] [שם ע"ש שכות רבה בר בר חנה] [שבת קיד: מיכוכין נפ:] [ע"ו כתכיכתו] [ע"ו כתכיכתו] [ב"ב דף יו:] [גיטין ל: ע:] [מוגין מד:] [יומא לה: ע:] [ברכות נב:] [מלכים ב ג] [כתובות כו] [ע"ו קי: ע"ש] [ב"ק צב:] [כתובות כ] [מענית כ: ע"ש] [ע"ו כתכיכתו] [ויקרא כ"ב] [תוספ' ע"ב]

[מר"ן כתי:] [ע"ו ח מיי' ע"ש מכלי כטורים פכ' יד : בח ב מיי' ע"ב מכלי תשוטה הלכה י מוש"ע א"ח סי' מרו סעיף ו פכ ג בכב"י : בכח ג מיי' ע"ב מכלי ק"ם הלכה ד מוש"ע א"ח סי' פה סכ : ל ד מיי' פיד מכלי ס"ח כ' ע מוש"ע י"ד סי' רמו סעיף מו : לא ח מיי' פ"ח מכלי תשלוה הלכה יה טוש"ע עשין יט מוש"ע ס"ח סי' קנו סעיף י : לב ו מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ו:

[פי' תוס' נכורות כ: ד"ה שמא ותוס' סנהדרין פנו ד"ה תמור]

[פי' תוס' שיטין כב: ד"ה לי לימא]

הגהות הגר"א

(א) נפרא נעמ עון ומכב על. פעב נמי שומר על פעב לעי שעמת עון (כן שמא כוכתב מסיי) : גליון הש"ם גמ' אחל רבי אחל ר' יהושע ריש' מי' ב"ב דף ק"ו ע"ח מוד"ם ומעו שם : שם נכסכב כלא דוקא נכסכב כו ביומר ולכסכנון כו כלאתו ובמומנו מכב כלי"ה בפלמת שבי ס"ח סכי רבי:

ס) מיכה ז: סס) מכלי יח

ברתי כנסיות של בבל על תנאי בן עזיון · רוצה לומר כל זמן שהבבלי במהרה לעזיל וגם (ה)שהתורגמים לא היו רוצים ליכנס בהן בגשמים מפני גשמים חלא משום דמעמתא בעי לילותא והכא מיירי בשהיה התנאי ודווקא לתוהן שכבר מהני התנאי שהרי לעת כה גוזל במהרה בימיו שפקע קדושתן אבל לתוהן שכתרן יחרגל לה מהני תנאי שהרי קדושתן לעולם קיימת ולא"ת כיון דמהני תנאי לתוהן שכבבל לא"כ קשה מהתיל לעזיל (דף כה:) דרבינא דהוה ליה (ו) בי כנישתא בתרעיה ותמר ליה רב תפי זיל זבנה מבבעה טובי העיר וממלי לימכיך לעשום כן תמר שמתב וי"ל משום דחרבה דחיבה הוי קלת לתפ ניותר ובגמת עפ ומשום הכי

תסור תפי' כמוכנסה :

ואעפ"כ לין טהגין בהן קלת רתפ · פירום בבריתא שהרי כתוכנסה שרי ככל הני ולעכיך לתעמופין משום דמלקת דעתך לתיעת דלווקא לחילה ומתיה דהוי קלת רתפ ביומר הוא דתסור תכל מבטוטת דלא הוי קלת רתפ כל כך מלקת דעתך לתיעת, דמריית קמ"ל דלא : **שאפילו** רוחות עפת דם כחרדל ויבטות עליה שבבעה נקיים · ולא קשיח מהא דתמר בגמרא (דף פו·)וכפרקיונלת דופן (שם ל' מג·) שתפילו כעין חרדל עמת דמעת החם לא מיירי להכריכה שבבעה נקיים חלא לסום מדם דלוריימת ומקשיח היתך מליט עפה כחרדל הגולמה שבבעה נקיים בדלוריימת דוחלי לא תקט מכמיס דבר לעיל דכוופה דלוריימת ויש לומר דמבבתא הא שפיר בי' לפפילתה שמוסרים הכל :

ואין ניאותין בהם ואין ממיילין בהם ואין נבנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ואין מספידין בהן הספד של יחיד, **אבל** קורין בהן ושונין בהן ומספידין בהן הספד של רבים א"ר יהודה איטתי בישובן אבל בחורבן מניחין אותן ועולין בהן עשבים ולא יתלוש מפני עגמת נפש עשבים "מאן דכר שמיהו? חסורי מיחסרא והבי קתני ומבבדין אותן ומרביצין אותן כדי שלא יעלו בהן עשבים א"ר יהודה איטתי בישובן אבל בחורבן מניחין אותן לעולת עלו בהם עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש א"ר אסי בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויין ואעפ"כ אין נוהגין בהן קלות ראש ומאי נידוי "חשבונות. אמר רב אסי בהכ"נ שמחשבין בו חשבונות מלינין בו את המת, מלינין סלקא דעתך לא סגי דלאו הבי? אלא לכלוף שילינו בו מת מצוה : ואין ניאותין בהן : אמר רבא "חכמים ותלמידיהם מותרין דאמר ריב"ל מאי כי דכתיב "ויהא דדבנן : ואין נבנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים : כי הא דבינא ורב אדא בר מתנה הוון קיימי ושאלי שאילתא מרבא אתא זילתא דמיתרא עיילי לבי כנישתא אמרי דאי דעיילינן לבי כנישתא לאו משום מיטרא אלא משום *דשמעתא בעא צילותא ביומא *דאסתנא א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי אי אצטריך ליה לאניש למיקי גברא מבי כנישתא מאי? א"ל יאי צורבא מדבנן הוא לימא הלבתא ואי תנא הוא לימא מתני' ואי קרא הוא לימא פסוקא ואי לא לימא ליה לינוקא אימא לי פסוקיך א"נ נישתי פדרתא וניקים : ומספידין בהן הספד של רבים : ה"ד הספידא דרבים "מתי רב חסדא כגון הספידא דרבי ביה רב ששת מתי רב ששת כגון הספידא דרבי ביה רב חסדא, רפרם אספרה לכלתיה בבי כנישתא אמר משום יקרא דיחידי ודמיתא אתו כולי עלמא ריש לקיש ספריה לתהוא צורבא מדבנן דשביח בארעא דישראל דהוי תני הלכתא בבי"ד שותתא אמר ווי חסרא ארעא דישראל גברא רבה,הוא, הוי תני הלכתא סיפרא וסיפרי ותוספתא ושביב,אתו ואמרו ליה לרב נחמן (ג) ליספריה מר,אמר להו מי "נפקדיה הי צנא דמלי סיפרי דחסר *יתא חזי מה בין תקיפי דארעא דישראל לחסידי דבבל תנן התם *דאשתמש בתגא חלף *תני ריש לקיש זה המשתמש במ ששונה הלכות (נ)בתרה של תורה) ואמר עולא לשתמש איניש במאן דתני ארבעה ולא לשתמש במאן דמתני ארבעה כי הא דריש לקיש תזה אויל באורחא מתא עזקמא דמיא, אתא תזנא ארבעה ארכביה אכתפיה וקא מעבר ליה א"ל קרית אמר ליה קרינא,תנית? תנינא ארבעה סידרי משנה א"ל פסלת לך ארבעה מזרי ותעלת בר לקיש אכתפך שדי בר לקישא במיא, אמר ליה ניחא לי דאשתמיען למר,אי הכי גמד מיני הא מלתא דאמר ר' זירא 'בנות ישראל הן *החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו שבעה נקיים. תנא דבי אליהו כל *השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר °הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות ת"ר

מבטלין

יתמירו חלת בב' לטוסן כדכתיב ימים רבים בלת עת נדתה(ויקרא פו)פעמים צריכים דם נדה(ז)מזקיקתה לשבעה נקיים מן התורה כיצד התמילה לסטור שבעה נקיים לתחר שהיתה זבה גמורה ופסרה שבעה נקיים וכשביני כתתה תפי' כחרדל סתרים הכל וצריכה לחזור ולספור שבעה נקיים לי אמי שמת לתחה ימים ולא ידעה ויום לתפי ידעה ויום לטופי ומריכה שבעה נקיים ועל כן התמירו להכנסת

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מי מקום יקרת דמיתת כרי"ל ומיכת דידיה מתחה: (ב) שם ומתרי ליה לרב נתמן בר יתמן ליספדים מר : (ג) שם שבשעתם נמי שנוהג ולתחר פוגה כרי"ל ומיכת כתרים על פוגה מתחה : (ד) רש"י ד"ה שבתמירו וכו' פעמים צריכים דם אחת מתקיפתה ד"ה ומה ניצוי וכו' ונכ פתחרים שבלת סיו : (ו) בא"ד דהוה ליה מילה כי כיתתה : נכיכות ד' לג· תה דף פו· שם דף עג·

[ופי' פוס' כ"ב ג: ד"ה ופיליט]

[כתמכתא דיוה לתניה שבתרי' לתפתא יום טוכ היה ומתה לכל מי' כל"ל כתיכין וכן פוס' כתתוכין יב:ד"ה כת דהוה לתני' מוסתה פב:שתים]

[תשתים כג: הולין קכ:]

תמת פ"ת מ"ב

[ג" כתרתי מרך תנ אמר ריש לקיש כו']

רבינו חננאל

ואין ניאותין ואין ממיילין בהן ואין נבנסין בהן מפני החמה ומפני הגשמים ואם מציכי לעיוני בשמעתא דשמעתא צריכא צילותא אע"ג דמיתה דמפני החמה או מפני הגשמים קא עיילי שרי, וקורין בתורה ראשונין בהן ומספידין בהן הספד של רבים כגון הספידא דקאי רב חסדא או רב ששת ובימא בהן · רפרם אספרה לכלתיה בבי כנישתא כו' ה' זירא אמרה לתניא מרבנן בבי כנישתא כו' : ומבבדין ומרבצין אותן · א"ר יהודה איטתי בישובן אבל בחורבן מניחין אותן ושולין בהן עשבים מפני עגמת נפש שנראין כפורה נוף · א"ר אסי בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויין · ומה ניצוי חשבונות דאמר רב ששת בתי כנסיות שבחשבונין בהן חשבונות של רבים לסוף מלינין בהן מת מצוה · ואין ניאותין בהן אמר רבא וכבים ותלמידיהן מותרין בהן · מאי בי רבנן · ביתא דרבנן · מאן דאיצטריך למיהל

מסורת השים

להכנסת כלה · לעולם מביא לבית מופקה : כגון דמיילי גברי מחטלה לסיכרא · מחילת תלמים מעבר הטייר עד בית הקברות מקום שמופקדין לומו שם : כגתיניתא · על תורה : דשף ויתיב · ובכתה יכיה ומיעמו מחבגיה · ועפר שהכיתו עמהן בגלוחן לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו (תהלים קב) : דכי מרחקנא פרסה · (ל) תני ככתם להתפלל בתוכו : רב' עקיבא · סני כהור הוה · בית רביעי · רב : וכברמל בית יבנה · למדנו שעבר כרמל את היס ולימתי היה בשעת מתן תורה : כשמה · כשמעמה : תחמקיפנא מדבי חייעול בהאי · כשור שתקף שורש של בהים הללו שהכם דרך בהים הזה ותקנר את הדרך ממבו למבו ובית שהכשם בין שניהן : מעיקרא · קודם שנכנה בית שהכשם שם : לחיפא · משום כבוד של מים שתן טהרה בהן קלוח לתם קלי :

מתני' קורין בפרשת שקלים · להודיע זיכיותן שתקיהן בשקלים כדי שיקריבו בתמד בניהן מבחוכה תדשה · כדתמרינן בגמרא : ומפסיקין לשבת שבתה · מלומר פרשה שנייה כדי שתקרא פרשת זכור בשבת שהמוכה לפורים לשמוך מחיים שמלך שמחיים הבן : פרה תלומה · להזהיר שם ישראל לטהר שיעמדו שהמיהן בשהרה · כרביעית שהוקש זה לכס · שבת פרשת שפתם וכתי"ם יהושלמי גרסיגן אמר ר' ממא בדין הוא שיקדום המוקש לפרשת פרה שבדי בתמד בשיהן הוקש השמכן ושני לו בשרפה שפרה ומפני מה הקדימוה שהיא מבהרן על ישראל : לכל מפסיקין · מלקרות בשעון היום ויקרין בשעון מוצר מעין המאורע : למעמדות · ויקרין בשעשה ברשתים בתקמי לקמן בשתני' : **גמ'** משמיעין על השקלים · בשהרת שיהן בהן שהרת הגוף ושהרת הלבוש · ומפסיקין בשבת שהיא מוקש לשהרת הגוף ושהרת הלבוש · ומשמיעין על השקלים שיהיו מזומנין לשליחים שילכו לשקלם בשעה שיהיו שהורים

על הכלאים דזמן זריעה היא · נמי דנקט זמן זריעה שהרי לית הוי הזמן שמפרש בהמקבל(כ"מ דף קו:)הלח רואה לומר סוף זריעה וכבר גדלו התבואות והזרעים ואז הכלאים ניכרין לכל קודם לכן לית ניכרין : **חדא** מכלל מבירתה לימסר מכלל דאיכא למ"ד מכלל מכלל לחמי לחמרה והא ליכא למימר הכי לית לן אלא דאיכא למ"ד כל שכן הא ים לומר דמתן דלחמרה טוב הוא שהוא בזמן שהוא מוליחן כי לא שתי טורות ולא טו ידעי כלל לימך דרכי ילחק ומזה הטעם לימסריך ללמטוטינן ההיא דלחם טוב הוא שהוא בזמן שהוא מוליחן שלשה ספרי תורה :

והלכתא אין מגיחין בחבית פירות ולחמ"ע דהלכתא כרבה לגבי רב יוסף" מ"מהולך לפטוק הלכה כמותם מקום דפליגי עליה שהר לחמוליח"):

עדיין

*) [חוסס' נזיר כחבו חוס' יבמות נב· פר"ח לחמ"ע]

במדינה וכב"ה יושבין במקדש,משום שולחנות *) קדמין וקרינן · מאי פרשת שקלים רב אמר °צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי" ושמואל אמר °כי תשא בשלמא למאן דאמר את קרבני לחמי (ה) (הבא) מידי שקלים דכתיב בה שקלים אלא למאן דאמר צו את בני ישראל

←כתיבי התם:אין טעמא (מא) כדר' טבי בשלמא למ"ד צו את בני ישראל" משום דכתיבי קרבנות התם כדר' טבי,אלא למ"ד כי תשא,קרבנות מי כתיבי, שקלים לאדנים כתיבי ?כדתני רב יוסף שלש תרומות הן של מובח למובח ושל אדנים לאדנים ושל בדק הבית לבדק הבית בשלמא למאן דאמר כי תשא היינו השני דאי ראש חדש משאר ראשי חדשים אלא למ"ד צו את קרבני" מאי שני:שני דאילו ראשי חדשים קרו שיתא בעניינא דיומא וחד בדראש חדש ואילו האידנא כולהו בדראש חדש הניחא למאן דאמר *לסדר פרשיות הוא חוזר אלא למאן דאמר לסדר הפטרות הוא חוזר ופרשתא דיומא קרינן מאי שני? שני דאילו ראשי חדשים קרו שיתא בעניינא דיומא וחד קרי בדראש חדש ואילו האידנא קרו תלתא בעניינא דיומא וארבעה קרו בדראש חדש, מיתיבי *ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים ומפטירין ביהוידע הכהן דמפטירין ביהוידע הכהן דלמד ליה דכתיב °כסף נפשות ערכו" אלא למ"ד בשלמא למ"ד כי תשא היינו קרבני לחמי מי דמי:דמי °כדאי מבי.מיתיבי *חל להיות בפרשה הסמוכה לה בין מלפניה ובין מלאחריה קורין אותה וכופלין אותה בשלמא למ"ד כי תשא היינו דמתרמי בהדוא זימנא אלא למ"ד צו את קרבני מי מתרמי בהדוא זימנא אין לבני מערבא דמסקי לדאורייתא בחלת שניו תניא כוותיה דשמעאל"ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בי תשא ומפטירין ביהוידע הכהן אפרא ר"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין שלש תורות וקורין בהן אחד בעניינו של יום ואחד בשל ר"ח ואחד בבי תשא ואי יצחק נפחא *ר"ח טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין בהן אחד בראש חדש ואחד בחנוכה,וצריכא:דאי איתמר בהא קאמר ר' יצחק אבל בהך כרך ס"ל דאמר פרשת שקלים=את קרבני לחמי ובשתי תודות סני, קמ"ל,ולימא הא ולא בעיא דר':*חדא מכלל חבירתה איתמר:איתמר ר"ח טבת שחל להיות בחול אי ר' יצחק *) קרו תלתא בר"ח וחד בחנוכה ורב דימי דמן חיפא אמר קרו תלתא בחנוכה וחד בר"ח אמר ר' מני כוותיה דרבי יצחק נפחא מסתברא דתדיר ושאינו תדיר-תדיר קודם,אי אבין כוותיה דרב דימי מסתברא מי גרם לרביעי שיבא ר"ח הלכך רביעי בר"ח בעי מיקרי,מאי הוי עלה רב יוסף אמר אין משגיחין בראש חדש ורבה אמר אין משגיחין בחנוכה והלכתא אין משגיחין בחנוכה (נ) (ר"ח)עיקר:אתמר חל להיות בואתה תצוה אמר רבי יצחק נפחא קרו שיתא מאתה תצוה עד כי תשא וחד מבי תשא עד ועשית אמר אבי אמרי

יעל הבלאים בשלמא על הבלאים דזמן זריעה° היא, אלא על השקלים מנלך? אמר° מר אמר רבי יאשיה דאמר קרא °ואת עולתך חדש בחדשו" *אמרה° תורה °חדש והבא קרבן מתרומה חדשה ובין דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה °קדמינן וקרינן באחד באדר כי היכי דליתו שקלים למקדש, כמאן דלא כרבן שמעון בן גמליאל דאי רבן שמעון בן גמליאל האמר שתי שבתות דתניא *שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל בין דאמר מר *בחמשה עשר בו שולחנות יושבין שקלים רב אמר °צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי" ושמואל אמר °כי תשא בשלמא למאן דאמר את קרבני לחמי (ה)(הבא) מידי שקלים דכתיב בה שקלים אלא למאן דאמר צו את בני ישראל למ"ד כי תשא,קרבנות מי כתיבי, שקלים לאדנים כתיבי ?כדתני רב יוסף שלש תרומות הן של מובח למובח ושל אדנים לאדנים ושל בדק הבית לבדק הבית בשלמא למאן דאמר כי תשא היינו השני דאי ראש חדש משאר ראשי חדשים אלא למ"ד צו את קרבני" מאי שני:שני דאילו ראשי חדשים קרו שיתא בעניינא דיומא וחד בדראש חדש ואילו האידנא כולהו בדראש חדש הניחא למאן דאמר *לסדר פרשיות הוא חוזר אלא למאן דאמר לסדר הפטרות הוא חוזר ופרשתא דיומא קרינן מאי שני? שני דאילו ראשי חדשים קרו שיתא בעניינא דיומא וחד קרי בדראש חדש ואילו האידנא קרו תלתא בעניינא דיומא וארבעה קרו בדראש חדש, מיתיבי *ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים ומפטירין ביהוידע הכהן דמפטירין ביהוידע הכהן דלמד ליה דכתיב °כסף נפשות ערכו" אלא למ"ד בשלמא למ"ד כי תשא היינו קרבני לחמי מי דמי:דמי °כדאי מבי.מיתיבי *חל להיות בפרשה הסמוכה לה בין מלפניה ובין מלאחריה קורין אותה וכופלין אותה בשלמא למ"ד כי תשא היינו דמתרמי בהדוא זימנא אלא למ"ד צו את קרבני מי מתרמי בהדוא זימנא אין לבני מערבא דמסקי לדאורייתא בחלת שניו תניא כוותיה דשמעאל"ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בי תשא ומפטירין ביהוידע הכהן אפרא ר"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין שלש תורות וקורין בהן אחד בעניינו של יום ואחד בשל ר"ח ואחד בבי תשא ואי יצחק נפחא *ר"ח טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין בהן אחד בראש חדש ואחד בחנוכה,וצריכא:דאי איתמר בהא קאמר ר' יצחק אבל בהך כרך ס"ל דאמר פרשת שקלים=את קרבני לחמי ובשתי תודות סני, קמ"ל,ולימא הא ולא בעיא דר':*חדא מכלל חבירתה איתמר:איתמר ר"ח טבת שחל להיות בחול אי ר' יצחק *) קרו תלתא בר"ח וחד בחנוכה ורב דימי דמן חיפא אמר קרו תלתא בחנוכה וחד בר"ח אמר ר' מני כוותיה דרבי יצחק נפחא מסתברא דתדיר ושאינו תדיר-תדיר קודם,אי אבין כוותיה דרב דימי מסתברא מי גרם לרביעי שיבא ר"ח הלכך רביעי בר"ח בעי מיקרי,מאי הוי עלה רב יוסף אמר אין משגיחין בראש חדש ורבה אמר אין משגיחין בחנוכה והלכתא אין משגיחין בחנוכה (נ) (ר"ח)עיקר:אתמר חל להיות בואתה תצוה אמר רבי יצחק נפחא קרו שיתא מאתה תצוה עד כי תשא וחד מבי תשא עד ועשית אמר אבי אמרי

רבינו חננאל

שקלים . תנן התם במסכת שקלים באחד ב אדר משמיעין על השקלים כו' מכריזין שיבין כל אדם שקלו ויביאו למקדש · ולמה באחד באדר דק"ל כו' מבי דסצרין לאיתויי הקרבנות שמקריבין בר"ח ניסן מן השקלים של שנה זו מן התרומה שנתרמה כחצון בשלש קופות של שלש מאן כו' · והא שמעתא דר' מבי בר"ח פרק א' וכיון דבעינן לאקדומי מן השקלים והשלשים באחד בניסן מקדימין לחשמיע באחד באדר כדתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ג' יום · ואמרינן מתניתין נמי כרשב"ג דאמר שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ג' יום . מאי פרשת שקלים . רב אמר צו את בני ישראל את קרבני לחמי ונו' ושמואל אמר כי תשא · בשלמא לשמואל היינו דקרינן מבי תשא תרומה לה' · יתן תרומת ה' · לתת את תרומת ה' לכפר חיא לאדנים וחדא למובח וחדא לבדק הבית אלא לרב בצו את קרבני מי כתיב שקלים התם · אילימא דאמרי בשלמא לשמואל דאמר בבי תשא היינו דשאני ר"ח [אדר] דבכל ראשי חדשים קורין בצו · ור"ח אדר בבי תשא אלא לרב מאי שאני · ואמרינן דבכל ר"ח שהל להיות בשבת קרו שיתא בעניינא דיומא בפרשה של אותה שבת וחד קרי בר"ח · ור"ח אדר מניחין פרשת היום וקורין טלן בצו את בני ישראל · וביומא ד

בשורת הדפוס

תמרי לוקומי הוא דמוקמי התם. כלומר לון הדבר ניכר לכם פרשה שקלים הלא מכרי שלח נסתיימה פרשה ותחה תשוה עד כאן: ומד תלמי וקרי. תוכר ושוכה לקרוס מכי תשא ועשים כיוכר מחוכה וגו': טופלה בשבחוה. שקורין לוחה שני שבחוה זו לחר זו: רב לחמר מקדימין. ויקורין בכי תשא לשבח שעבר כדאמן במתני': דלחם קן. דמלחטין מלחמיכן לעיל משום שבולחטה הולרכו ליכר במדינה בני"ו מקדימין ויקורין מלחם חודם שיהו דוכסין שני שבחוה לפניהן כדכן שמעון בן גמליאל ולחם מלחמר עד לממרים לחם חדש לון חמלחמין: תורה אור

עדיין היה מחלוקת לימחר נמי וכו'. קשיה לחמי לה פריך מכרייחה. דקחמי ליזוהי שבח קניה כל שחל פורים להיוה בחוכה ולחפילו בערב שבח ולרב הוי מלי למימר ולחמי. בשבח שלחחר כך וכל כך בערב שבח שלפניה מקדימין בשבח שעבירה וי"ל דכך בלייחה היינו דכרייחה דכשחל לחחר מחני' דכרביעית החדש הזה ולחב דחמי ולחפילו בערב שבח גבי שבח לחוכה וגבי שבח לרישית החדש הזה דוכק חמלח נמי בחל בערב שבח ולח בשבח לף על גב דלח חוי דוכק: ומחר

אמרי אוקומי הוא דקא מיקמבי רחמי אלא אמר אביי "קדו שיחא "מארחה תצוה" עד "ועשית" וחד חני וקרי מכי חשא עד ועשית מיחיבי חל להיות בפרשה הסמוכה לה בין מלפניה בין מלאחריה קורין אותה וכופלין אותה בשלמא לאביי ניחא, אלא לר' יצחק נפחא קשיא? אמר לך ר' יצחק נפחא, ולאביי מי ניחא חינח לפניה, לאחריה היכי משכחת לה? אלא מאי איח לך למימר-כופלה בשבתות הבא נמי כופלה בשבתות. חל להיות בבי חשא עצמה א"ר יצחק נפחא קדו שיחא עד "ועשית" עד ויקהל וחד קדי מכי חשא עד ועשית מחקף לה אביי השחא אמרי למפרע הוא דקרי, אלא אמר אביי קדו שיחא עד ויקהל וחד חני וקרי מכי חשא עד ועשית חניא כוחיה דאביי חל להיות בבי חשא עצמה קורין אותה וכופלין אותה: חל להיות בחוך השבת מקדימין לשבת שעברה: איחמר ר"ח אדר שחל להיות בערב שבת אמר מקדימין ושמואל אמר מאחרין: רב אמר מקדימין דאמן בן בצרי לה יומי שולחנות ושמואל אמר מאחרין, אמר לך סוף סוף חמיסר במעלי שבחא מיקלע ושולחנות לא נפקי עד חד בשבא הלכך מאחרין. חל להיות בחוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת מאי לאו אפילו בע"ש? לא בחוך השבת דוקא. ת"ש איזו היא שבת ראשונה? כל שחל ר"ח אדר להיות בחוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו אפילו בע"ש, דומיא דחוכה, מה חוכה מקדימין אף ע"ש מקדימין! אמר שמואל בה"ג הכי קאמר רבי שמואל בה"ג בחנאי! מסרגין לשעבר דברי ר' יהודה. חנשיא ר"ש בן אלעזר אומר אין מסרגין אמר ר"ש בן אלעזר אימתי אני אומר אין מסרגין בזמן שחל להיות בע"ש אבל בזמן שחל להיות בחוך השבת מקדים וקורא משבת שעברה אע"פ שהוא שבת שניה וכו' איתמר פורים שחל להיות בע"ש רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין. רב אמר מקדימין כי היכי דלא חיקדום עשיה לזכירה ושמואל אמר מאחרין, אמר לך ביון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר, עשיה וכירה בחדי הדדי קא אחיין. מתני' בשניה בגן והא כי מיקלע ריש ירחא בשבת מיקלע פורים בערב שבת וקתני בשניה זכור! אמר רב פפא מאי שניה שניה להפסקה. תא שמע איזו שבת שניה בל שחל פורים להיות בחוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו ערב שבת דומיא דחוכה מה חוכה מקדימין אף ערב שבת מקדימין! אמר שמואל בה וכן תנא דבי שמואל בה. חל להיות בשבת עצמה אמר ר"ח לדברי הבל אין מקדימין רב נחמן אמר עדיין הוא מחלוקת איתמר נמי א"ד חייא בר אבא אמר רבי אבא אמר רב פורים שחל להיות בשבת מקדים וקורא בשבת שעברה זכור: בשלישית פרה אדומה וכו': תנו רבנן איזו היא שבת שלישית בל שמחזרה לפורים מאחריה? איתמר ר' חמא בר' חנינא אמר שבת הסמוכה לר"ח ניסן ולא פליגי הא דאיקלע ר"ח ניסן בשבת הא דאיקלע באמצע שבת: ברביעית תנו רבנן ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין כי תשא ומפטירין ביהודע ואי ז' היא שבת ראשונה בל שחל ר"ח אדר להיות בחוכה ואפילו בערב שבת בשניה זכור ומפטירין פקדתי ואי ז' היא שבת שניה בל שחל פורים להיות בחוכה ואפילו בערב שבת בשלישית פרה אדומה ומפטירין וזרקתי עליכם ואי ז' היא שבת שלישית בל שמחזרה לפורים מאחריה ומפטירין בברביעית החדש הזה ומפטירין כה אמר ה' [אלהים] בראשון באחד לחדש ואיזו

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה וכן מנה דבי שמואל בתוספתא שלכן בריימא זו לחיו: (כ) ר"ח בפ' למיקום וכו' בכיכי מנה כני מגילה:

אמר אביי קדו שיחא מארחה תצוה עד ועשית כיוכר נחשת וחד חוכר וקורא מכי חשא עד ועשית כיוכר נחשת. וקי"ל בוחיה, חל להיות ר"ח אדר בבי חשא עצמה. אמר אביי קרו ר' מבי חשא עד ויקהל. וחד חוכר וקורא מכי חשא ועד ועשית כיוכר נחשת וקי"ל בוחיה דחניא כוחיה: אחמר ר"ח אדר שחל להיות בע"ש רב אמר מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שהיא כ"ו יום בחדש. אמר לא חקרא בן אלא בשבת שהיא ב' ימים בחדר בצרי יומי דשלחנות דבבלין משעה ש ש ס י ע ן בשקלים עד ס"ו ואח"כ יבואו חשלחנות והנה אם חשמע בב' ימים לאדר נמצאו השלחנות יוצאין ביד יום. ופריך שמואל ראמר מאחרין הקורן בשבת שהיא שני ימים באדר בין דשלחנות בל אימת דחיל ר"ח אדר בע"ש לא נפקי עד חד בשבא לא בצרי ואקשינן לשמואל דחניא איזו היא שבת ראשונה בל שחל ר"ח אדר להיות בחוכה דייקינן מאי לאו ע"ש דומיא דחוכה מה בשחל להיות בחוכה מקדימין וקורין פרשת שקלים אף בשחל ר"ח אדר בע"ש מקדימין וקורין משבת שעברה. ופריך שמחחל לא חימא בחוכה אלא בה. וכך היא מוגיא דמחניחין. איזו היא שבת ראשונה בל שחל ר"ח אדר להיות בחוכה. ואמר' בע"ש פירוש בה בשבי עצמה. כשם בשחל ר"ח אדר בשבת עצמה קורין בה פרשת שקלים בך אפילו אם חל להיות בע"ש קורין בשבת עצמה. והא פלוגחא דיב ושמואל דחניא מפטירין לשבחות דברי ר' יהודה בר'. פירוש מפטירין מפסיקין בדחנן קראה פיחרן ומפטירין פיסקי פיסקי. ואמר ר' שמעון איפשר אני אומר אין מפטירין. בלומר שאין מפסיקין אלא שקורין שבת אחר שבת בומן שחל ר"ח

רבינו חננאל

אמר אביי קרי. שיחא מוארחה חצוה עד ועשית כיוכר נחשת וחד חוכר וקורא. מכי חשא עד ועשית. כיוכר נחשת. וקי"ל. חל להיות ר"ח אדר בבי חשא עצמה. אמר אביי קרו ר' מבי חשא עד ויקהל. וחד חוכר וקורא מכי חשא ועד ועשית כיוכר נחשת וקי"ל בוחיה דחניא כוחיה: אחמר ר"ח אדר שחל להיות בע"ש רב אמר מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שהיא כ"ו יום בחדש. אמר לא חקרא בן אלא בשבת שהיא ב' ימים באדר בצרי יומי דשלחנות דבבלין משעה ש ש ס י ע ן בשקלים עד ס"ו ואח"כ יבואו חשלחנות והנה אם חשמע בב' ימים לאדר נמצאו השלחנות יוצאין ביד יום. ופריך שמואל ראמר מאחרין הקורן בשבת שהיא שני ימים באדר בין דשלחנות בל אימת דחיל ר"ח אדר בע"ש לא נפקי עד חד בשבא לא בצרי ואקשינן לשמואל דחניא איזו היא שבת ראשונה בל שחל ר"ח אדר להיות בחוכה דייקינן מאי לאו ע"ש דומיא דחוכה מה בשחל להיות בחוכה מקדימין וקורין פרשת שקלים אף בשחל ר"ח אדר בע"ש מקדימין וקורין משבת שעברה. ופריך שמחחל לא חימא בחוכה אלא בה. וכך היא מוגיא דמחניחין. איזו היא שבת ראשונה בל שחל ר"ח אדר להיות בחוכה. ואמר' בע"ש פירוש בה בשבי עצמה. כשם בשחל ר"ח אדר בשבת עצמה קורין בה פרשת שקלים בך אפילו אם חל להיות בע"ש קורין בשבת עצמה. והא פלוגחא דיב ושמואל דחניא מפטירין לשבחות דברי ר' יהודה בר'. פירוש מפטירין מפסיקין בדחנן קראה פיחרן ומפטירין מפסיקי מפסיקי. ואמר ר' שמעון איפשר אני אומר אין מפטירין. בלומר שאין מפסיקין אלא שקורין שבת אחר שבת בומן שחל ר"ח

עין משפט נר מצוה

גה א מיי' פי"ג מהלי תפלה הלכה כב: גו ב ג מיי' שם הלכה כ פוס"ע ה"ח סימן מרפה סעיף ה: גז ד ה מיי' שם הלכה כ: גח ו מיי' שם פוס"ע שם סעיף ה: גט ז מיי' שם פוס"ע שם סעיף ב: ם ח מיי' שם פוס"ע שם סעיף ג: מא מ מיי' שם פוס"ע שם סעיף ד:

ואלו ז' הלכות שבמגילה בערב שבת. בהא מודה שמואל דערב שבת דומיא דשבת ומקדימין דמ"ח מתחילין קודם עבייה לשמעתא ואין עוסקין בטובתו כדי שלא להוסיף בשבת עגמה דהיינו לה לימקנט כלל דמ"ב הוי ר"ח אדר בשבת ואילם מדם ניסן בשבת שהרי אדר לעולם חסר ומ"ב הוי פסח בשני בשבת וקיימא לן דלא כרבי פסח לעולם וימים הרחוקין לקביעת רגלם תדיר אדר זבד"ו וסימן מפורש בפסוקים פרשיות כך זפ"ת ד"ד וכי"ו זהו פירוש זפ"ת שם כת רגלם אדר בשבת יהא תורה אור לך בפסוק פרשה ביום תמשה עשר ולא יותר שהרי ביום רגלם אדר פרשת שקלים ובשבת הבאה פרשת זכור כדתניא בברייתא לי ז' היא שבת רביעית כל שחל ר"ח ניסן להיות בחובה ואפילו בע"ש: בחמישית תדיר לכסדרן וכו': לסדר מאי? ר' אבי אמר לסדר פרשיות הוא תדיר ר' ירמיה אמר *לסדר הפטרות הוא תדיר, אמר אביי כוותי' דר' אמי מסתברא דתנן לכל מפסיקין לראש חדשים לתענוכה ולפורים להתעניות ולמעמדות וליוה"כ בשלמא למ"ד לסדר פרשיות הוא תדיר היינו דאיכא פרשה בתול אלא למ"ד לסדר הפטרות הוא תדיר הפטרה בתול מי איכא? ואידך הא כראיתא והא כראיתא. ובתעניות למה לי הפסקה ליקרי מצפרא בעינא דיומא ובמנחה בתעניתא? מסייע ליה לר"ה דאמר ר"ה *מצפרא כינופיא דכוי עבדינן אמר אביי מצפרא לפלניה דיומא מעיינינן במילי דמתא, מפלניה דיומא לפלניא: ריבעא דיומא (ג) קרי ומפטרי וריבעא דיומא בעו רחמי שנאמר *ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רביעית היום ורביעית (היום) מתודים ומשתחוים ואיפוך אנא: לא ס"ד דכתיב *ואלי יאספו כל חרד בדברי אלהי ישראל על מעל הגולה ואני יושב משומם עד למנחת הערב וכתיב ובמנחת הערב קמתי מתעניתי: מתני' *בפסח קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים בעצרת *שבעה שבועות בראש השנה *בחדש השביעי באחד לחדש ביוה"כ *אחרי מות ביו"ם הראשון של חג קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים ובשאר כל ימות החג בקרבנות החג בתוכה *בנשיאים, בפורים *ויבא עמלק בראשי חדשים *ובראשי חדשיכם, במעמדות: במעשה בראשית, בתעניות ברכות

והוא יום י"ג למודם ופורים ליום ממר וכבת של מחרים פרשת פרה תדומה שהיא שמוכה מחכיה וכבת של מחרים יום כ"ו למודם קורין פרשת החודש שהיא שמוכה לר"ח ניסן והרי לך פירוש ג"ו פי' ד"ד אם כת ר"ח תדיר כד' בשבת תהא לך הפסקה כד' למודם שבת של מחר ר"ח שהרי הקדמת פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח כל השנה כמעט פירושו של ג"ו ואין לך שדד הפסקה כהן והרי לך פירוש ד"ך פי' וכ"ו אם כת ר"ח בשבי בשבת יהי לך הפסקה אחת ליום ממר שהוא שני למודם והמיה ביום שמה עשר להרחמונה ביום ממר דהמיה תל להיות בתוך השבת הבאה ופרשת זכור בשבת שלפני

ברכות וקללות. דלא בתקוני להודיע שעל עסקי התורה כתיב פורענות לעולם ויחזרו בתשובה ויגלו מלירה שהן מתעניין עליה: אין מפסיקין בקללות. כדמפרש מילתא שאין גניס קורין בהן אלא מאחד קורא את כולן. בשני ובחמישי בשבת במנחה קורין בספרן ואין עולים להם מן החשבון שנאמר °וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל "מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו: **גמ'** תנן תי"ב בפסח קורין בפרשת המועדות ומפטירין °בפסח °גלגל' והאידנא דאיכא תרי יומי: "יומא קמא בפסח גלגל ולמחר בפסח °אשדוד, ושאר ימות הפסח מלקט וקורא מענינו של פסח מאי היא אמר רב פפא מאפ"ו סימן, יום טוב האחרון של פסח קורין °יחזי בשלח ומפטירין °וידבר דוד ולמחר °כל הבכור ומפטירין °עוד היום אמר אביי והאידנא °נהוג עלמא למיקרי משך תורא קדש בבכפא פסל למחר בפסח °במדבר, שלח, בוכרא. °בעצרת °שבעה שבועות ומפטירין °בחבקוק אחרים אומרים °ברביעי השלישי ומפטירין °במרכבה ראיכא תרי יומי עבדינן כתרוייהו והאידנא ואיפכא °בראש השנה °בחדש השביעי ומפטירין °הבן יקיר לי אפרים ויש אומרים °וה' פקד את שרה ומפטירין °בתנה שירה כמותה ומדכר בה מילתא והאידנא דאיכא תרי יומי: יומא קמא כיש מלכים טלה עמון כתיב וגו' ומפטירין °ואלהים נסה את אברהם תניא ויפקוד וגו': °עד היום. לפי שמפלגתו של מנחריב בגלל פסח היה: ומפטירין בחבקוק. ממדבר נמטן תורה מלה מתימן יבוא ממדבר קדמתן סלה (ס) : במרכבה. דימוקמל מל שם שנגלה בסיני (ו) ברעש ורעמה ומלפי שנתן: **והמידגת תליכת עדיה.** יומי עבדינן כתרוייהו ומיפסקא דקלחמי לחיים ליחיקו בתרתי לתנא קמא שלישי ומפטיר במרכבה ביום הלישון, דקלחמי תנא קמא בשבת שכשות ומפטירין בחבקוק קרין ביום השני, ומיפסקא דמתן תורה בשבי בסין: כגון יקיר לי אפרים. מפטירין בתנה רמס תרמנו: מפטירין בתנה לפי שפקידתה היתה ברחם האמהות ומקודם לכן מוכיח כדי שיחזרו בתשובה ויגאלו: **ראש השנה** ראש השנה לשנים (יחזקאל מ"ה): קורין במריות. שמי שיש לו מריות בגופו מקיש יבירם מקן לפי שהעריות מגיעה מגופו של אדם הראשון שנאמר °לכן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד: **ראש השנה** בראש השנה קורין °בשרה את ישמעאל ובחנה את חנה ופקדת את שרה כאשר אמרת ועשה ה' את חנה כאשר דבר ויולד בן ותקרא את שמו יצחק ומל יצחק את בנו בן שמנת ימים כאשר צוה אותו אלהים ויצחק בן מאת שנה בהולד את יצחק בנו ואברהם בן מאה שנה בהולד לו את יצחק ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה כי ילדתי בן לזקניו ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק את יצחק בנה ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק ויקר הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע ואת בן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר שם השכיל על שכמה ואת הילד וישלחה ותלך ותתע במדבר באר שבע ותכל המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחת השיחת ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד וישא את קולה ותבך ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול אשימנו ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת ויקרא לו אלהים ויאמר לו יהונתן מחר חדש אמר רב הונא(ס) ראש

ראש השנה ראש השנה לשנים (יחזקאל מ"ה): קורין במריות. שמי שיש לו מריות בגופו מקיש יבירם מקן לפי שהעריות מגיעה מגופו של אדם הראשון שנאמר °לכן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד: **ראש השנה** בראש השנה קורין °בשרה את ישמעאל ובחנה את חנה ופקדת את שרה כאשר אמרת ועשה ה' את חנה כאשר דבר ויולד בן ותקרא את שמו יצחק ומל יצחק את בנו בן שמנת ימים כאשר צוה אותו אלהים ויצחק בן מאת שנה בהולד את יצחק בנו ואברהם בן מאה שנה בהולד לו את יצחק ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה כי ילדתי בן לזקניו ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק את יצחק בנה ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק ויקר הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע ואת בן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר שם השכיל על שכמה ואת הילד וישלחה ותלך ותתע במדבר באר שבע ותכל המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחת השיחת ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד וישא את קולה ותבך ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול אשימנו ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת ויקרא לו אלהים ויאמר לו יהונתן מחר חדש אמר רב הונא(ס) ראש

ברכות וקללות אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולן. בשני ובחמישי בשבת במנחה קורין בספרן ואין עולים להם מן החשבון שנאמר °וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל "מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו: גמ' תנן תי"ב בפסח קורין בפרשת המועדות ומפטירין °בפסח °גלגל' והאידנא דאיכא תרי יומי: "יומא קמא בפסח גלגל ולמחר בפסח °אשדוד, ושאר ימות הפסח מלקט וקורא מענינו של פסח מאי היא אמר רב פפא מאפ"ו סימן, יום טוב האחרון של פסח קורין °יחזי בשלח ומפטירין °וידבר דוד ולמחר °כל הבכור ומפטירין °עוד היום אמר אביי והאידנא °נהוג עלמא למיקרי משך תורא קדש בבכפא פסל למחר בפסח °במדבר, שלח, בוכרא. °בעצרת °שבעה שבועות ומפטירין °בחבקוק אחרים אומרים °ברביעי השלישי ומפטירין °במרכבה ראיכא תרי יומי עבדינן כתרוייהו והאידנא ואיפכא °בראש השנה °בחדש השביעי ומפטירין °הבן יקיר לי אפרים ויש אומרים °וה' פקד את שרה ומפטירין °בתנה שירה כמותה ומדכר בה מילתא והאידנא דאיכא תרי יומי: יומא קמא כיש מלכים טלה עמון כתיב וגו' ומפטירין °ואלהים נסה את אברהם תניא ויפקוד וגו': °עד היום. לפי שמפלגתו של מנחריב בגלל פסח היה: ומפטירין בחבקוק. ממדבר נמטן תורה מלה מתימן יבוא ממדבר קדמתן סלה (ס) : במרכבה. דימוקמל מל שם שנגלה בסיני (ו) ברעש ורעמה ומלפי שנתן: **והמידגת תליכת עדיה. יומי עבדינן כתרוייהו ומיפסקא דקלחמי לחיים ליחיקו בתרתי לתנא קמא שלישי ומפטיר במרכבה ביום השני, דקלחמי תנא קמא בשבת שכשות ומפטירין בחבקוק קרין ביום השני, ומיפסקא דמתן תורה בשבי בסין: כגון יקיר לי אפרים. מפטירין בתנה רמס תרמנו: מפטירין בתנה לפי שפקידתה היתה ברחם האמהות ומקודם לכן מוכיח כדי שיחזרו בתשובה ויגאלו: **ראש השנה** בראש השנה לשנים (יחזקאל מ"ה): קורין במריות. שמי שיש לו מריות בגופו מקיש יבירם מקן לפי שהעריות מגיעה מגופו של אדם הראשון שנאמר °לכן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד: **ראש השנה** בראש השנה קורין °בשרה את ישמעאל ובחנה את חנה ופקדת את שרה כאשר אמרת ועשה ה' את חנה כאשר דבר ויולד בן ותקרא את שמו יצחק ומל יצחק את בנו בן שמנת ימים כאשר צוה אותו אלהים ויצחק בן מאת שנה בהולד את יצחק בנו ואברהם בן מאה שנה בהולד לו את יצחק ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה כי ילדתי בן לזקניו ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק את יצחק בנה ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק ויקר הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע ואת בן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר שם השכיל על שכמה ואת הילד וישלחה ותלך ותתע במדבר באר שבע ותכל המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחת השיחת ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד וישא את קולה ותבך ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול אשימנו ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת ויקרא לו אלהים ויאמר לו יהונתן מחר חדש אמר רב הונא(ס) ראש**

ראש השנה

ראש חדש לא שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאמר נפסקו וגו' • ואין חט עומדין כן תנא עומדין כן ט"ב וכשבת שנפשי ט"ב חזון ימשיהו והמתם לפי שלמנו טוענין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא קודם תשעה באב ואלו הן: לכרי ימיה שמשו דבר ה' חזון ישעיהו, וכתר תשעה באב דשמחת ותבכי לציונה ואלו הן שמחת מתו ומחמל ליון מניה סומרה לבדה תלכי תלכי על מקרה קומי תורי שום תשים שלשה שובה ופיכך מקדימין שניה סומרה קודם רבי עקיבא דלרך הנחמות להיות סוכלות ומסוכתות יוחל ומדר זה מתחיל בשמחם וסימיך דש"מ ט"ע תל"ק שד"ש ושלוש שום תשים בחשסק נגעים להיותו סוכת שלפני ר"ה לפי שהוא סוף הנחמות ודלמו בעת גדליה וסוכה בשבת שלפני יום הכפורים וכשים שבת ביוסיום הכפורים לסוכות לו סוי דלמו בשבת שלפני יום הכפורים מסוס דכתיב ביה דרשו ה' בהמלא והייט בימי מסוכה ושוכה בין כפור לסוכות "דכתיב בה ונתתי לך יוכה ומלקוש וכן וה' נתן קולו לפני מילו דמיטחתי במים וסייך שפיר לפני סוכות וזה המהנג לא ישמנה לעולם ע"ש הפסיקתא וכן פירש ר"ח ולא כדברי רב המוסך ההוסך ומבלבל לומר שוכה קודם כפור ושוב תשים בין כפור לסוכות לאיין להפסיק בין הש"ס נחמות לבניעים אלא כדברי רבינו שם שם יעיים שחתיהו ושוכה בחתריהו "והא שחין חט מפטירין חזון בשבת שחל בו ר"ח לא מסוס דקיימא לן' לאין מבילות אל מלא בשבוע שחל ט"ב להיות בסוכה ורב דאמר דמפטיר חזון סבר להאבלות אל מיד שנכנס ר"ח ואין הלכה כן וכן פירש הר"ל לעיעזר ממין ולכך אט מפטירין שמעו וכן אט טהרן פ"פ מסכת סופרים" שאט קורין ויאל בתעניות וכמתניתין אמרינן שקורין ברכות וקללות":

אין מפסיקין בקללות • וקורין אחד מסוס דכתיב מוסר ה' בני אל ממאס ואל תקוץ בוכוחתו ל"ל אחת אל תמאס אל תעש העוכח קוסים קוסים וא"ל יהושע דסכנין אני למרעי עמו אלא בגרה ואם כן אין דין שיזכרוני בני על הגרוח שלמה אלא יקרא אחד הכל ויתחיל (ו)בדבר אחר ויסיים בדבר אחר ואז יוכל לכתך תחילה וסוף:

מתחיל בפסוק שלפניהם • ואין דוקא פסוק דהא יש פרשה ואין מתחילין ומסיימין בפתוח ממלמה פסוקים: **משיח** ממעמו אחרים • וברוח הקדש: מחלוקת פרשת נגעים ויל"ך בשבת בין ר"ח לסוכות גלח יוה"כ ואין מחלוקת ממוח ומסני שאחריהם יוחר והטיב לפי שבאחם נגעים יש קלוח שקלו יקראל ורוחם לסיומם קודם ר"ח וקשה אחו לא מסכינן שקלו מסה יקראל דממעמע בפרק המוכר אח הספינה (ב"ב דף קח: ושם) א"ל לי בח ולמה אלא כמדת הקב"ה מדת ב"ו הקב"ה בידך יקראל בכב"ב וקללן בשמנה ושקה ברכם בשמנה וקללם בשעריס ושחים ושחיב מוחם לא שחלו קודם ר"ח בשבת אלא מפני שהמכרים בקללות כלל אלא להשמיע לר"ח ושמעם זה אל קורין כשבת קודם ר"ח כדי שחכלה שנה בקללותיה • חניא אם יאמר לך יקנים פיזר וילדים בנה כו' בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כפרשן כו' • אשר שמואל מקום שנפסיקין בשבת שחרית

*) נרחה דל"ל ר"ל חומר אין מפסיקין מקום שאין חומרים וכו'.

עד אמה יגלגלוני ועד מתי לעזרה הרעה • תרוייהו במרגלים והם חזרו בט"ב כדאמרינן במסכת תענית (לף כט:): מהכי מילי • מה ענין ברהמים אלל מעמדות: כמה חדש • מה אחמר לי לגמרן דבר שיתכפרו בו עוטיהן: קחה לי ענלה משלשת • כלומר הקרבנות תורה אור יכפרו עליהן: מהכי מילי • דאין מפסיקים בקללות: אל אחמא • והמפסיק בהן מרחה עלמו שקקה לו לקרות ובמסכת סופרים (פי"ב) יליף לה מסיפיה דקרא "ואל תקון בחוכחתו אל תעשו קולין קולין פסקים פסקים נאון קילה: משה מפי הגבורה אחמן. ונעמה אלים לומר:ך אחמ ר' אליעזר "איכה היתה לזונה "מקרא מאי? תניא אתרים אומרים "ואם לא תשמעו לי ר' יוסי נתן בר יוסף אומר "עד אנה יגאצוני העם הזה ויש אומרים "עד מתי לעדה הרעה הזאת אמר אביי "האידנא למיקרי "כי תוליד בנים ומפטירין "אסוף אסיפם: [במעמדות] "במעשה בראשית וגו': מהכי מילי: א"ר אמי אלמלא מעמדות *לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי" וכתיב "ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע שמא ח"ו ישראל חומאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה אמר לו לאו, אמר לפניו רבש"ע במה אדע אמר לו "קחה לי עגלה משולשת וגו' אמר לפניו רבש"ע חינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם: "בתעניות ברכות וקללות "ואין מפסיקין בקללות: מתני' "ר' חייא בר גמדא אמר רבי אסי ראמר קרא "מסר ה' בני אל "חמאם" ריש לקיש אמר *לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות, אלא הזכי עביד? תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפניהם, וכשהוא מסיים, מסיים בפסוק שלאחריהן, אמר אביי 'לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים אבל קללות שבמשנה תורה פוסק מאי טעמא? הללו בלשון רבים אמרות, ומשה מפי הגבורה אמרן, והללו בלשון יחיד אמרות, ומשה מפי עצמו אמרן לו "בר בומי דוה קרי וקא מנמנם קמיה דרב הונא בארחוי אמר לו אבנפשך לא שנו אלא קללות שבתורת כהנים אבל שבמשנה תורה פוסק תניא "ר' שמעון בן אלעזר אומר "עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ר"ה מאי טעמא? אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתבלה השנה וקללותיה בשלמא שבמשנה תורה איכא 'כדי שתבלה שנה וקללותיה' אלא שבתורת כהנים אמאי עצרת ראש השנה היא? אין, עצרת נמי ראש השנה היא דתנן "ובעצרת על פירות האילן תניא "רבי שמעון בן אלעזר אומר אם יאמרו לך זקנים פתוך וילדים בנה פתוך "ואל תבנה מפני שמתירת זקנים בנין ובנין נערים מחידה וסימן לדבר "רחבעם בן שלמה ת"ר "מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה, במנחה שם קורין בשני, בשני שם קורין בחמישי בחמישי שם קורין לשבת הבאה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה, ובשני ובחמישי ולשבת הבאה אמר רבי זירא "הלכה "מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה" "ולימא הלכה כרבי יהודה?

משנה מעמנו חמרס • וברוח הקדש: **גמ'** מהכי מילי - דאין מפסיקים בקללות: אל תמאם • והמפסיק בהן מרחה עלמו שקקה לו לקרות ובמסכת סופרים (פי"ב) יליף לה מסיפיה דקרא "ואל תקון בחוכחתו אל תעשו קולין קולין פסקים פסקים נאון קילה: משה מפי הגבורה אחמן. ונעמה אלים לומר:ך אחמ ר' אליעזר "איכה היתה לזונה "מקרא מאי? תניא אתרים אומרים "ואם לא תשמעו לי ר' יוסי נתן בר יוסף אומר "עד אנה יגאצוני העם הזה ויש אומרים "עד מתי לעדה הרעה הזאת אמר אביי "האידנא למיקרי "כי תוליד בנים ומפטירין "אסוף אסיפם: [במעמדות] "במעשה בראשית וגו': מהכי מילי: א"ר אמי אלמלא מעמדות *לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי" וכתיב "ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע שמא ח"ו ישראל חומאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה אמר לו לאו, אמר לפניו רבש"ע במה אדע אמר לו "קחה לי עגלה משולשת וגו' אמר לפניו רבש"ע חינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם: "בתעניות ברכות וקללות "ואין מפסיקין בקללות: מתני' "ר' חייא בר גמדא אמר רבי אסי ראמר קרא "מסר ה' בני אל "חמאם" ריש לקיש אמר *לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות, אלא הזכי עביד? תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפניהם, וכשהוא מסיים, מסיים בפסוק שלאחריהן, אמר אביי 'לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים אבל קללות שבמשנה תורה פוסק מאי טעמא? הללו בלשון רבים אמרות, ומשה מפי הגבורה אמרן, והללו בלשון יחיד אמרות, ומשה מפי עצמו אמרן לו "בר בומי דוה קרי וקא מנמנם קמיה דרב הונא בארחוי אמר לו אבנפשך לא שנו אלא קללות שבתורת כהנים אבל שבמשנה תורה פוסק תניא "ר' שמעון בן אלעזר אומר "עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ר"ה מאי טעמא? אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתבלה השנה וקללותיה בשלמא שבמשנה תורה איכא 'כדי שתבלה שנה וקללותיה' אלא שבתורת כהנים אמאי עצרת ראש השנה היא? אין, עצרת נמי ראש השנה היא דתנן "ובעצרת על פירות האילן תניא "רבי שמעון בן אלעזר אומר אם יאמרו לך זקנים פתוך וילדים בנה פתוך "ואל תבנה מפני שמתירת זקנים בנין ובנין נערים מחידה וסימן לדבר "רחבעם בן שלמה ת"ר "מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה, במנחה שם קורין בשני, בשני שם קורין בחמישי בחמישי שם קורין לשבת הבאה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה, ובשני ובחמישי ולשבת הבאה אמר רבי זירא "הלכה "מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה" "ולימא הלכה כרבי יהודה?

משום **מתחיל** **קללות** **משיח** **הנהות הב"ח**

(ו) תוס' ד"ה אין מפסיקין וכו' ויתחיל בברכה ויסיים בברכה ופי' יוכל ז(כ) ר"ת: אשר וכו' ולפ"ז ויסמיך כסיום וגם מקרא שלאחריו ואומר לשחוט:

[ע' תוס' מכחים מ: ד"ה לכל וכו' וקי"ע ומ' ירחומא דהשן פי' יח]

פר' א מיי' פי"ג מהל' מעלה מהלכה ט מוש"ע ל"ח סימן מכלכה ט סעי' ב:

פרה ב מיי' שם הלכה יח מוש"ע ל"ח סימן תקנא סעיף ד טשי"ע:

פו ג מיי' פ"ו מהלכות כלי המקדש הלכה ו:

פו ד מיי' פי"ג מהל' מעלה הלכה יח מוש"ע ל"ח סימן תקנא סעיף ב:

פרח ה ו מיי' שם הל' ז מוש"ע ל"ח סימן תכח סעיף ו:

פסח יחיי' שם הלכה ב מוש"ע שם סעי' ה:

צ ח מיי' שם הלכה ג פתח עצין יח מוש"ע ל"ח סימן לא:

[יל ובן ובה בן ט' דמכחיי כחים דכחיב בה יוכה ומלקוש ושייך בו']

[מגילה כ:]

[ע"ש תוס' ברכות יח: ד"ה לעחר ותוס' מכחים מ: ד"ה מ"ל]

[ל"ה דף מ:]

[מוספחה פ"ו ה"ל]

רבינו חננאל

היא אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולן שנאמר אל תקרע בתוכחתו *) ס"ת שאין מפסיקין • שאין אומרים ברכה על הפורעניות. תיכי שבירין תנא כשמתחיל מתחיל בשבת ש ל ש נ י ה ם וכשמסיימים מסיים בשבת שלאחריהם ואמר אביי לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים אבל אם בחקותי הלכו שנאי בלשון רבים ומשה רבינו מפני הגבורה אמרן אבל שבמשנה תורה פוסק ס"ת דבלשון יחיד אמרות ומשה מפי עצמו אמרן להיכתב • וכן אשר דבר הצא לפני בני בומם וקרא בארחי כמשנה תורה • א"ל אבנפשך קללות שבמשנה תורה פוסק • ר' שמעון בן אלעזר אומר מרא תיקן לנו לישראל לחיות קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת שהיא ר"ה לומר השלימה דתנן בר' פרקים השלם נידון • ובעצרת על פירות האילן • וקללות שבמשנה תורה קודם ר"ה כדי שתכלה שנה וקללותיה • תניא אם יאמר לך יקנים פיזר וילדים בנה כו' • בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כפרשן כו' • אשר שמואל מקום שמפסיקין בשבת שחרית

*) נרחה דל"ל ר"ל חומר אין מפסיקין מקום שאין חומרים וכו'.

מקום לתפלי להו · דרכי מחיל לדרכי יהודה ולרכי יהודה לדרכי מחיל: תיכא למיבעי ולומר הרגום כתוב בתורה ותנו למיכתב תרגום בתורה:אבל נרשם· הכל יודעין שאין נרשם.כתובין בתורה: לעותפי· לא ידעתי מה הן ויש מפרשין הן הכתובין שלנו שאינן מעורין כגיליון : בימה · שהיו עושין אותה גבוהה כדי שיראו כל העם את הקורא בתורה:

[ניעין במ' מגלות ל: ופי' קדושין נה:]

למלך בפרסם המלך כדאמרינן במסכת סוטה (דף מה:) : ועמידתו על הספר · כנגד התפלה שהם רשאי להדקן יפה : הגולל ספר תורה · מפנין לעניין והוא יחיד וספר תורה מונח לו על ברכיו גולל מבחוץ. כשעמוד שהוא מונח לו גולל ויגלל מגד חון לגד פניס , שהם יתחזו עומד הפניתי ויגל לגד החזן יפפסם החיתן ויפול לאחרן : וכשהוא מהדקו · כשגמר מלגלל וכא להדקו יתחזו כפניתי ויהדק על החיזון כדי שלא יכסה הכתב בגושטיו ממטה להלאות את [הכתב לגן] שהם כשהדקו כמכתת סופרים* : מעמיד מקלתו · שנשפטו וקלתו הג' לו הי' כמוך היום ולפי שאין קורין בתורה פחות משלשה נקט ' שקלתו בתורה : משמשין בכתב קול · שם כלומר להתחיל דכר ושמע קול לו הין לו שלו הוא מתרגם ואין כאן מקום ניחום : קל נגרע במתא · קול שמיע מעי הוא וכא קול כתה לגיו : והוא דאמר הין הן לו שלו · שנכפל כ' פעמים : נעימה · כגון טעמי המקראות : ערוס · גלגל מעפתח סביב כפר הורה : וחל יגלל ספר תורה · כתוך המעפתח : וידבר משה את מועדי ה' לל בני ישראל משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין והורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג:

[נרכום מז:]
[מיחטו פי' מוספות מכלדין יח· ד"ה נם קול]

*משום דאפכי לתו ת"ר פותח ורואה גולל ומברך והיזר ופותה וקורא דברי מאיר רבי יהודה אומר *פותה ורואה ומברך וקורא

מאי טעמא דרבי מאיר·כדעולא דאמר עולא מפני מה אמרו ²הקורא בתורה לא יסיע למתורגמן כדי שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה הכא נמי כדי שלא יאמרו ברכות כתובין בתורה. ורבי יהודה תרגום איכא למיטעי ,ברכות ליכא למיטעי,אמר רבי זירא אמר רב מתנה ³הלכה פותח ורואה ומברך וקורא* ⁴ולימא הלכה כר' יהודה? °משום דאפכי לתו . אמר ר' זירא אמר רב מתנה ³הלוחות והבימות אין בהן משום °קדושה *אמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן ⁷הגולל ספר תורה צריך שיעמידנו על דרתפר ואמר ר' שפטיה א"ר יוחנן ⁷הגולל ספר תורה ואין גוללו מבפנים ⁸וכשהוא מהדקו מהדקו מבפנים ואינו מהדקו מבחוץ ואמר ר' שפטיה א"ר יוחנן עשרה שקראו בתורה ⁹הגדול שבהם גולל ספר תורה ¹⁰הגוללו נוטל שכר כולן דאמר ר' יהושע בן לוי עשרה שקראו בתורה הגולל ספר תורה קיבל שכר כולן *שכר כולן סלקא דעתך! אלא אימא קיבל שכר כנגד כולן ואמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן °מנין שמשתמשין *בבת קול שנאמר°ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר" ואני מילי דשמע קל גברא במתא וקל איתתא בדברא והוא דאמר °הין הין והוא דאמר °לאו לאו. ואמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב °אומר °וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים" ומשפטים ונו' מתקיף לה אביי משום דלא ידע לבסומי קל °משפטים לא יחיו בהם קרית ביה? אלא כדרב משרשיא דאמר שני תלמידי חכמים היושבים בעיר אחת ואין נוחין זה את זה בהלכה עלידם הכתוב אומר °וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם *אמר רבי יוחנן °כל האומרו ספר תורה ערום נקבר ערום,ערום סלקא דעתך!אלא אימא נקבר ערום בלא מצות ,בלא מצות סלקא דעתך! אלא אמר אביי נקבר ערום בלא °אותה מצוה אמר רבי ינאי בריה דרבי ינאי סבא משמיה דרבי ינאי דבה °מטב תיגלל המשפחת ואל יגלל ספר תורה : °וידבר °משה את מועדי ה' אל בני ישראל "מצותן שיהיו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנן : ת"ר *משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין והורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג:

[מגלה ל: מוספות ד"ה ואין]
[ע' תוס' מגלה ל: ד"ה וגולל]
[ע"ז כ"ט ופי' מ"ש]
[מ"ש פ"ג ה"ג]

הדרן עלך בני העיר וסליקא לה מסכת מגילה

הלוחות

ספר תורה שלמעלה ושלמטה ושל בין קף לקף וקשיא דהא פרק כל כתבי (שבת דף קטו:)תנן בהדיא דמעמידין לתיק היריעות ומגלין בהן בשבת ולומר דהתם ר"ל כל זמן שהן מחוברין בספר תורה והכא מיירי הכא בגיליון ואכתי קשה שהרי התם מצינו לן היכא דגייז לו יש בהן קדושה ולא גלי ולתלתי לא פגיע ליה מהכא : גוללו מבחוץ וכשהוא מהדקו

מהדקו מבפנים

· פר"ת דקאי אקאחר מטפחת כשקושר מטפחת סביב הס"ת יהא הקשר מבפנים כלפי הכתב שלא יהיה מחזירין בשיפולת הספר תורה יהיו נרין להופכו על הכתב להחיר הקשר ולין זה דרך כבוד · ומגו לומר כשמוליכין ספר תורה הני פסוקי דרחמי תורם ר' תמימה עלום ר' נחמה לפי שממהן שכרם נגדם ואחר כך תומר גדלו שים ט שם תיטב כעגד שמה נעדים על טעמי אהרן (שמות כו ו) (ו) ומ' מיכוח יש בתורם ה' תמימה כנגד תמ' יום שכתם ניתנה התורה ותח"כ פותחו למקום שילה לקרות בו וקורא בהן (ב)ולכתחילה הוא גולל וכותמו קודם שיכרך כדי שלא יאמרו הכהון שהכרכום כתובות בו אבל בדיעבד לין לחום שהרי לא שכיחי עמי הארץ בל קרא שהא אבל לאחר שקרא בו ולתי צריך לגולו *קודם שיכרך ²כר' יהודה :

גדול שכולן גולל

· לפי שהוא כשהוא גם לפי שהוא גדול שכולן קדיי הוא ליגול שכר כנגד כולם כדאמר רבי יאמנ :

מנין שמשמשין בבת קול

· כירושלמי (שבת פרק במה מצה) תני כתיב לא תאחנו ולא תענונו ולקמ ע"פ אחין ניתנה יש יתום יש אלמנה **והשונה** בלא זמרה · שהין רגילין לקטם המשניות בזמרה לפי שהיו שונין לוקן על פה :

ובו"כ כך היו מזכירים יומר :

בלא תוקה מלי

· "מ מנוח מחזה ובקה מלי רבותה פשיטה שהין ט שכר כיון שלא עשה המלוה כמנהג לכך פירש ריב"ח בלא תוקה מלוה שעשה בתוקה שעשה שהם לחת ספר תורה ערום ובקלת ט הין לו שכר מן הקריאה ובן לחזו גולגו לו להביאו לחבל ,לחזו במשפחה,לחוך ימים כיומיה כשמלה שוכר וכבול" :

הדרן עלך בני העיר וסליקא לה מסכת מגילה

רבינו חננאל

שהרית שם קורין בתורה בשבת ובשני ובחמישי ובשבת הבאה: ת"ר פותח ורואה ומברך וקורא דברי ר' יהודה והלכה כמותו מפני מה אמרו הקורא בתורה לא יסיע למתורגמן · כדי שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה · אמר שמואל הלוחות · פירוש החלק העליון של משה ושל בין החיפה של ס"ת אין בהן משום קדושה ג) כלומר אם יגלה ויגנו ויחזיר הוא לקן שם אין בו משום קדושה · א"ר יוחנן הגולל ספר בי' פירוש שאם יקרע בחסר כשהוא מונח הספר בחיק הארך ג)החזיקן שם טלית מן הארך ושניהם בחזקת יגלל על השניה בן החזקן ישל החזקן לאחרן וכשהוא מהדקו מחזיק החזקן שניהם

[ג' כלים קדושת אהרן ורש"י בחומ' קדושת בחכ"ג]

צוה ם מיי' פ"י מהל' ס"ת ו סמ"ע סם סעיף ו ושמ"ע יד סי' רסב סעיף ד :

צמ · טושי"ע ח"ח סימן קכו סעיף ם :

ק כ מיי' פ"ג מהל' תפלה כלכה ח :

[כ"ם נמס' סופרים פ"ג ה"ח] [ים מגיעין שב"ל למיעו כל יאנוש· מיין נקיקין דיומ]

צוה א מיי' פ"י מהל' מגלה כלכה ב סמ"ג בבין ים טושי"ע ח"ח סימן קלה סעיף ד :

צב ב מיי' שם כלכה יא טושי"ע ח"ח סימן קמה סעיף ו :

צג ב מיי' פ"י מהלכות ס"ת כלי ד טושי"ע ח"ח סי' קכד סעי' ז ושו"ע יד סי' רסב סעיף יד :

צד ד מיי' פי"ב מהל' תפלה כלי כד בשב בבין יש טושי"ע ח"ח סי' קמו סעיף ג :

צה ה ו מיי' שם פ"י מהל' טושי"ע שם סעי' ז :

צו ו טושי"ע שם סעיף ח :

צז ח מיי' שם הלי יט:

הגהות הב"ח

(ב) תוס' ד"ה גיללו וכו' ותרגומם פיטות ים נסוגות · ל"ל פ' בסוגות ים פ"א מגלה מד מנות ס' כרס יס כי בס"מ מנות וכפסוק כלל מסים דכתי מד זולתי תלכיה יס ג"כ פיטות : (ב) בא"ד ולכתחלה הוא גולגו · ל"ל עד שיגיד לו שקרא [קדום כדרכה בייט] דלת שניך לוסיר לבניה [לה בסבר] פסוח ולכרך תגל לם שקרא ובכרך שניך שני הלכך לבתחלה כך :

גליון השי"ס

בס"מ מקום לתפלי להו ירושלמי כה פ"א מגלה מד מנות ס' כרס יס כי ל"ל פ' בסוגות ים ג"כ פיטות : (ב) בא"ד ולכתחלה הוא גולגו ·

לאחר השלמת המסכת יאמר זה ויועיל לזוכרן בעזרת השם יתברך :

הדרן עלך מסכת מגילה והדרך עלן דעתן עלך מסכת מגילה ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת מגילה ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי : יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך י״י אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא [3] תינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אראי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רבישׁ בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דדו בר פפא :

הערב נא י״י אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך : מאויבי תרחמני מצותיך כי לעולם היא לי : יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש : לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חיתני : ברוך אתה י״י למדני חקיך : אמן אמן אמן סלה ועד :

מודים אנחנו לפניך י״י אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אנו רצים והם רצים אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך :

יהי רצון מלפניך י״י אלהי כשם שעזרתני לסיים מסכת מגילה כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמיש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם . ויתקיים בי בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך : כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים : אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד : ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום :

יתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן : יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא : יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא . ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא . בריך הוא לעילא מן כל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן : על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון ועל כל מאן דעסקין באורייתא. די בארעא הדין די בכל אתר ואתר . יהא להון ולכון שלמא רבא חנא ורחמי והי אריכי ומווני רויחי ופורקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן : יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן : עושה שלום במרומיו הוא יעשה ברחמיו שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן :

ג) פי׳ כגון על זה מצאתי בספר כתיב שמיכר מאי כדמפרש בספר זכירת מ״ש פ״ג . כ) כפיומתא ומוף השוכת מכמ״ש ז״ל וכן במוף יום״ם בכ״ק כתוב רמזים על מוכרת שמות סלע.